

**ЧЕРКАСЬКИЙ ІНСТИТУТ ПОЖЕЖНОЇ БЕЗПЕКИ ІМЕНІ ГЕРОЇВ ЧОРНОБИЛЯ
НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ УКРАЇНИ**

**ФАКУЛЬТЕТ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ
КАФЕДРА УПРАВЛІННЯ У СФЕРІ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ**

**Організаційно-управлінське та
економіко-правове забезпечення діяльності
Єдиної державної системи цивільного
захисту (ЄДСЦЗ)**

**МАТЕРІАЛИ
III Всеукраїнської науково-практичної конференції
курсантів і студентів**

15 березня 2018 року

м. Черкаси

Редакційна колегія:

Тищенко О. М. – в. о. начальника Черкаського інституту пожежної безпеки імені Героїв Чорнобиля Національного університету цивільного захисту України, к. т. н., професор;

Губенко І. Я. – ректор Черкаської медичної академії, почесний професор Української медичної стоматологічної академії, м. Полтава, академік Української академії наук, к. м. н., доцент;

Гаєцька-Колотило Я. З. – доцент кафедри господарсько-правових дисциплін Львівського державного університету внутрішніх справ, к. ю. н., доцент;

Корновенко С. В. – проректор з наукової, інноваційної та міжнародної діяльності Черкаського національного університету імені Богдана Хмельницького, д. і. н., професор;

Корнієнко М. В. – професор кафедри адміністративної діяльності ОВС та економічної безпеки Одеського державного університету внутрішніх справ, к. ю. н., доцент;

Кришталь Т. М. – завідувач кафедри управління у сфері цивільного захисту Черкаського інституту пожежної безпеки імені Героїв Чорнобиля Національного університету цивільного захисту України, д. е. н., доцент;

Обрусна С. Ю. – професор кафедри управління у сфері цивільного захисту Черкаського інституту пожежної безпеки імені Героїв Чорнобиля Національного університету цивільного захисту України, д. ю. н., доцент;

Пасинчук К. М. – викладач кафедри управління у сфері цивільного захисту Черкаського інституту пожежної безпеки імені Героїв Чорнобиля Національного університету цивільного захисту України, к. пед. н., підполковник с. ц. з.;

Пендюра М. М. – доцент кафедри теорії держави та права Національної академії внутрішніх справ к. ю. н., підполковник поліції;

Соболь О. М. – начальник кафедри управління та організації діяльності у сфері цивільного захисту Національного університету цивільного захисту України, д. т. н., с. н. с.

Організаційно-управлінське та економіко-правове забезпечення діяльності Єдиної державної системи цивільного захисту (ЄДСЦЗ): Матеріали III Всеукраїнської науково-практичної конференції курсантів і студентів. – Черкаси: ЧІПБ імені Героїв Чорнобиля НУЦЗ України, 2018. – 252 с.

Матеріали збірника присвячені актуальним проблемам організаційно-управлінського, економічного та нормативно-правового забезпечення діяльності органів управління та підрозділів Єдиної державної системи цивільного захисту. У публікаціях досліджуються: організаційно-управлінські аспекти забезпечення діяльності ЄДСЦЗ; проблеми соціальної реабілітації та медичного забезпечення в сучасних умовах; соціально-економічне забезпечення діяльності ЄДСЦЗ; нормативно-правове регулювання діяльності суб'єктів ЄДСЦЗ.

Рекомендовано до друку вченою радою факультету цивільного захисту Черкаського інституту пожежної безпеки імені Героїв Чорнобиля Національного університету цивільного захисту України
(протокол № 6 від 21 лютого 2018 р.)

Дозволяється публікація матеріалів збірника у відкритому доступі експертною комісією інституту з питань таємниці
(протокол № 2 від 05 березня 2018 р.)
Шановні учасники конференції!

Щиро вітаю Вас із нагоди відкриття III Всеукраїнської науково-практичної конференції курсантів і студентів «Організаційно-управлінське та економіко-правове забезпечення діяльності Єдиної державної системи цивільного захисту (ЄДСЦЗ)». Тематичні напрями роботи секцій конференції сформовані з урахуванням теоретичних і практичних питань сфери цивільного захисту.

Європейська інтеграція України зобов'язує нашу державу забезпечити ефективне функціонування державних інститутів, які гарантуватимуть додержання конституційних прав громадян на безпеку та захист життя, здоров'я і власності.

Одним із таких завдань є утворення служби із захисту населення, територій, майна і довкілля від різного виду надзвичайних ситуацій як органу європейського зразка. Нагальна необхідність наукових розробок у сфері управління ЦЗ підвищується з огляду на глобальні зміни у світовому господарстві, виникнення нових видів небезпек і загроз таких, як поширення міжнародного тероризму, військових дій, значного погіршення біосферно-екологічного середовища, природних катаклізмів та інших, на які світове співтовариство ще не знайшло гарантованих механізмів протидії. Проведення нашої конференції є важливою складовою становлення та розвитку Єдиної державної системи цивільного захисту України та взаємодії її суб'єктів.

Сподіваюсь, що доповіді і дискусії в рамках сьогоднішньої конференції дозволять її учасникам обмінятися своїм досвідом і зробити істотні кроки вперед у пошуку оптимальних шляхів вирішення проблемних питань із забезпечення цивільної безпеки в Україні, а також залишать тільки позитивні враження і дадуть поштовх до подальших наукових досліджень.

*В. о. начальника Черкаського інституту
пожежної безпеки імені Героїв Чорнобиля
НУЦЗ України,
кандидат технічних наук, професор
О. М. Тищенко*

Сучасний навчальний заклад зі славною та героїчною історією ЗАПРОШУЄ НА НАВЧАННЯ!

Черкаський інститут пожежної безпеки імені Героїв Чорнобиля Національного університету цивільного захисту України є державним вищим навчальним закладом IV рівня акредитації. Інститут має потужний науково-педагогічний потенціал та міцну матеріально-технічну базу, що дає навчальному закладу можливість постійно розвиватися відповідно до вимог сучасності. Для отримання якісної європейської освіти створено всі умови – навчання відбувається в сучасних інтерактивних аудиторіях та комп'ютерних класах, лабораторіях, у навчально-виховний процес впроваджено сучасні інформаційні технології, введено в дію електронну бібліотеку.

Важливою складовою є практична підготовка, в тому числі й участь у міжнародних навчаннях разом із делегаціями профільних навчальних закладів європейських країн. Інститут прийнятий до Європейської асоціації навчальних закладів пожежної служби, що відкриває перед курсантами та студентами нашого навчального закладу широкі перспективи у сфері міжнародної співпраці і можливостей обміну досвідом зі своїми колегами з країн Європи.

ГОТУЄМО ФАХІВЦІВ зі спеціальностей: «Пожежна безпека», «Цивільна безпека», «Психологія», «Екологія», «Право».

ЧОМУ САМЕ ДО НАС?

- якісна освіта європейського рівня;
- можливість долучитися до славних традицій навчального закладу, який виховав Героїв Чорнобиля – Володимира Правика та Віктора Кібенка, а також Героїв АТО Ігоря Бойка та Олексія Панченка;
- навчання в аудиторіях, обладнаних за новітніми технологіями;
- безоплатні комфортні умови проживання у курсантському гуртожитку, безкоштовне триразове харчування в їдальні інституту, забезпечення форменим одягом та взуттям;
- обов'язкова виплата грошового забезпечення із можливістю його підвищення за результатами навчання;
- гарантоване працевлаштування випускників;
- безкоштовне медичне обслуговування впродовж усього навчання;
- можливість отримання водійських прав.

Отримання більш детальної інформації:

т. (0472) 55-09-55 – приймальна комісія;

т. (0472) 55-09-61 – з питань довузівської підготовки;

сайт: www.fire.ck.ua;

e-mail: fire@fire.ck.ua.

ЗМІСТ

Секція 1. Нормативно-правове регулювання ЄДСЦЗ: стан та проблеми

<i>Бегалов Є. П., Климчук М. П.</i> ВИКОРИСТАННЯ СПЕЦІАЛЬНИХ ЗНАТЬ ПІД ЧАС РОЗСЛІДУВАННЯ НЕЗАКОННОГО ПЕРЕПРАВЛЕННЯ ОСІБ ЧЕРЕЗ ДЕРЖАВНИЙ КОРДОН УКРАЇНИ	13
<i>Білоус О. Д., Омельченко О. Є.</i> МЕТОДОЛОГІЯ ДОСЛІДЖЕННЯ НАСЛІДКІВ НЕПРИБУТТЯ ОСОБИ ЗА ВИКЛИКОМ У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОВАДЖЕННІ	15
<i>Головка В. В., Білека А. А.</i> ДО ПОНЯТТЯ ЮРИДИЧНИХ ГАРАНТІЙ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЗАКОННОСТІ В ПРОЦЕСІ ЗДІЙСНЕННЯ ДЕРЖАВНОГО НАГЛЯДУ У СФЕРІ ПОЖЕЖНОЇ БЕЗПЕКИ	17
<i>Грабіжна К. А., Білека А. А.</i> ДО ПИТАННЯ ПРО ПРАВОМІРНУ ПОВЕДІНКУ ПЕРСОНАЛУ ОРГАНІВ І ПІДРОЗДІЛІВ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ	18
<i>Гришун Р. О., Юрченко В. М., Юрченко К. М.</i> ПРОБЛЕМИ СИСТЕМАТИЗАЦІЇ ТА РЕАЛІЗАЦІЇ АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВИХ НОРМ	20
<i>Гупалюк Е. В., Корнієнко М. В.</i> ДЕЯКІ АСПЕКТИ ЗАРУБІЖНОГО ДОСВІДУ АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ БЕЗПЕКИ ДОРОЖНЬОГО РУХУ	21
<i>Деордіца Г. О., Корнієнко М. В.</i> ЗАХОДИ ЗАПОБІГАННЯ ТА ВРЕГУЛЮВАННЯ КОНФЛІКТУ ІНТЕРЕСІВ.....	24
<i>Загороднюк А. Ю., Білека А. А.</i> ПРО РОЛЬ КОДИФІКАЦІЇ У ПІДВИЩЕННІ СИСТЕМНОСТІ НАЦІОНАЛЬНОГО ЗАКОНОДАВСТВА	27
<i>Климчук М. П.</i> МІЖНАРОДНІ СТАНДАРТИ ЩОДО ЗАХИСТУ ПРАВ УЧАСНИКІВ КРИМІНАЛЬНОГО ПРОВАДЖЕННЯ.....	28
<i>Коваленко А. О., Білека А. А.</i> ПРО ЗАГАЛЬНІ ЗАСАДИ ПАРТНЕРСТВА ПОЛІЦІЇ І НАСЕЛЕННЯ	30
<i>Коваленко Д. А., Юрченко К. М.</i> СТАН ТА ПРОБЛЕМИ НОРМАТИВНО-ПРАВОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФУНКЦІОНУВАННЯ ЄДИНОЇ ДЕРЖАВНОЇ СИСТЕМИ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ	32
<i>Кононенко К. В., Білека А. А.</i> ПРОГАЛИНИ ЯК ДЕФЕКТИ ЗАКОНОДАВСТВА	33
<i>Корнієнко М. В.</i> ПРЕВЕНТИВНА ДІЯЛЬНІСТЬ ПОЛІЦІЇ СТОСОВНО МАЛОЛІТНІХ.....	34
<i>Кравченко О. В., Білека А. А.</i> СУДОВИЙ ПРЕЦЕДЕНТ ЯК ФОРМА ЮРИДИЧНОГО ВПЛИВУ	38

**Організаційно-управлінські, економічні, психолого-педагогічні аспекти
забезпечення діяльності Єдиної державної системи цивільного захисту (ЄДСЦЗ)**

Кривенко В. В., Чернов М. М., Пасинчук К. М. ТЕОРЕТИЧНІ ПІДХОДИ ЩОДО РОЗУМІННЯ ПОНЯТТЯ «НАЦІОНАЛЬНА БЕЗПЕКА»	40
Лисенко В. В., Білека А. А. ДО ПИТАННЯ ПРО ЗАСТОСУВАННЯ ПРАВА	41
Ліщук Р. Л., Білека А. А. ДО ПИТАННЯ ПРО ДОКУМЕНТУВАННЯ АДМІНІСТРАТИВНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ У СФЕРІ ПОЖЕЖНОЇ ТА ТЕХНОГЕННОЇ БЕЗПЕКИ.....	43
Маринін К. О., Білека А. А. ДО ПОНЯТТЯ СОЦІАЛЬНОЇ ДЕРЖАВИ.....	45
Мельничук А. О., Юрченко К. М. АДМІНІСТРАТИВНО-ЮРИСДИКЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ НАГЛЯДОВИХ ОРГАНІВ ДСНС УКРАЇНИ.....	46
Мотрічук Р. Б., Кириченко Є. П., Обрусна С. Ю. АНАЛІЗ ПРАВОВИХ НОРМ ДЕРЖАВНОГО НАГЛЯДУ (КОНТРОЛЮ)	47
Ніколаєнко Р. А., Ніколаюк С. І. ПОВНОВАЖЕННЯ ОПЕРАТИВНИХ ПІДРОЗДІЛІВ В ДЕРЖАВНІЙ СИСТЕМІ ПРОТИДІЇ ОБІГУ ФАЛЬСИФІКОВАНИХ ЛІКАРСЬКИХ ЗАСОБІВ	49
Півторадня Є. І., Білека А. А. ДО ПРОБЛЕМИ ПРАКТИКИ НОРМОТВОРЕННЯ В УКРАЇНІ.....	51
Попик А. О., Неменуца С. М., Лисюк В. М. НОРМАТИВНО-ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ПИТАНЬ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПОЖЕЖНОЇ БЕЗПЕКИ ЄДСЦЗ УКРАЇНИ.....	52
Риженко А. І., Білека А. А. ДО ПИТАННЯ ПРО РОЗВИТОК ПРАВОВОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ.....	53
Романюк О. І., Білека А. А. НОРМАТИВНО-ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ВИМОГ ЩОДО ПРОВАДЖЕННЯ ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ З НАДАННЯ ПОСЛУГ І ВИКОНАННЯ РОБІТ ПРОТИПОЖЕЖНОГО ПРИЗНАЧЕННЯ	55
Рубченко В. С., Юрченко К. М. ПРАВОВІ ОСНОВИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ БЕЗПЕКИ В НАДЗВИЧАЙНИХ СИТУАЦІЯХ.....	57
Соломяна О. А., Обрусна С. Ю. АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВІ ЗАСАДИ ЦИВІЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ	58
Солонченко Є. П., Горбаченко Ю. М. ОСОБЛИВОСТІ ДИСЦИПЛІНАРНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ОСІБ РЯДОВОГО ТА НАЧАЛЬНИЦЬКОГО СКЛАДУ ОРГАНІВ ТА ПІДРОЗДІЛІВ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ.....	60
Степаненко В. О., Пасинчук К. М. ДЕЯКІ АСПЕКТИ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ РОЗГЛЯДУ СКАРГ У СПРАВАХ ПРО АДМІНІСТРАТИВНІ ПРАВОПОРУШЕННЯ ПОСАДОВИМИ ОСОБАМИ ДСНС УКРАЇНИ.....	62
Тарнопольський А. А., Косяк С. М. КОНСТИТУЦІЯ П. ОРЛИКА – ПЕРШИЙ КОНСТИТУЦІЙНИЙ АКТ В УКРАЇНІ	64
Філіпчук А. І., Обрусна С. Ю. ЩОДО НОРМАТИВНОГО ЗАКРІПЛЕННЯ ПОНЯТТЯ «ЦИВІЛЬНА БЕЗПЕКА»	65

**Організаційно-управлінські, економічні, психолого-педагогічні аспекти
забезпечення діяльності Єдиної державної системи цивільного захисту (ЄДСЦЗ)**

<i>Хамула Д. С., Білека А. А.</i> ПРО ВПЛИВ РЕЛІГІЇ НА ПРОЦЕС ФОРМУВАННЯ ПРАВА.....	67
<i>Хлевной О. О., Корнієнко М. В.</i> КРИМІНАЛІСТИЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА ЛЕГАЛІЗАЦІЇ (ВІДМИВАННЯ) ДОХОДІВ, ОДЕРЖАНИХ ЗЛОЧИННИМ ШЛЯХОМ.....	68
<i>Цуркан К. А., Ніколаюк С. І.</i> ЗЛОЧИНИ, ЩО ВЧИНЮЮТЬСЯ НА РИНКУ ЗЕРНА, ПРОДУКТІВ ЙОГО ПЕРЕРОБКИ, ПРОБЛЕМИ ЇХ ВИЯВЛЕННЯ ТА ДОКУМЕНТУВАННЯ.....	71
<i>Шведенко І. О., Білека А. А.</i> ПРО СПІВВІДНОШЕННЯ НАРОДОВЛАДДЯ І ДЕМОКРАТІЇ.....	72
<i>Швець Я. М., Пасинчук К. М.</i> ДЕЯКІ ПРОБЛЕМИ НОРМАТИВНО-ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ДЕРЖАВНОГО НАГЛЯДУ (КОНТРОЛЮ) У СФЕРІ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ	73
<i>Шевцова А. В., Усов Д. В.</i> ПРАВО НА ГІДНЕ ЖИТТЯ – ОСНОВНА МЕТА КОНСТИТУЦІЙНИХ ПРАВ ЛЮДИНИ	75
<i>Шерудило В. О., Зарубей В. В.</i> ФІКСАЦІЯ ХОДУ І РЕЗУЛЬТАТІВ НЕГЛАСНИХ СЛІДЧИХ РОЗШУКОВИХ ДІЙ, ПОВ'ЯЗАНИХ З ВТРУЧАННЯМ У ПРИВАТНЕ СПІЛКУВАННЯ	76
<i>Щербина А. О., Пасинчук К. М.</i> НОРМАТИВНО-ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ЗАХИСТУ ПРАВ ТА ОБОВ'ЯЗКІВ ОСІБ В СПРАВАХ ПРО АДМІНІСТРАТИВНІ ПРАВОПОРУШЕННЯ У СФЕРІ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ	78
<i>Яковіна О. Б., Пясковський В. В.</i> ХАРАКТЕРИСТИКА СПОСОБІВ УЧИНЕННЯ РОЗБОЇВ НЕПОВНОЛІТНІМИ	80

Секція 2. Організаційно-управлінське забезпечення діяльності ЄДСЦЗ

<i>Андрієнко В. О., Панімаш Ю. В.</i> ЖІНКА-КЕРІВНИК. ГЕНДЕРНІ СТЕРЕОТИПИ ...	82
<i>Антонюк М. С., Кибальна Н. А.</i> ОСОБЛИВОСТІ УПРАВЛІНСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ НАЧАЛЬНИКІВ КАРАУЛІВ ПОЖЕЖНО-РЯТУВАЛЬНИХ ПІДРОЗДІЛІВ ОПЕРАТИВНО-РЯТУВАЛЬНОЇ СЛУЖБИ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ ДСНС УКРАЇНИ	85
<i>Бездольна О. С., Чубіна Т. Д.</i> НАДЗВИЧАЙНІ СИТУАЦІЇ ЯК ЧИННИК ВПЛИВУ НА РІЗНІ СФЕРИ ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ СУСПІЛЬСТВА	87
<i>Борнівська В. І., Юрченко К. М.</i> ОРГАНІЗАЦІЙНО-УПРАВЛІНСЬКІ АСПЕКТИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ЄДСЦЗ.....	89
<i>Ващенко Р. І., Гора В. А., Юрченко К. М.</i> ІНФОРМАЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ УПРАВЛІНСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ЄДСЦЗ	92
<i>Верещак А. О., Чубіна Т. Д.</i> ПРИНЦИПИ ТА ЕТАПИ УПРАВЛІННЯ РИЗИКАМИ В ПРОЦЕСІ УПРАВЛІНСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ.....	93

**Організаційно-управлінські, економічні, психолого-педагогічні аспекти
забезпечення діяльності Єдиної державної системи цивільного захисту (ЄДСЦЗ)**

Верещак В. О., Чубіна Т. Д. СТАДІЇ ТА СТРАТЕГІЇ УПРАВЛІННЯ БЕЗПЕКОЮ ТА РИЗИКОМ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИХ ТА ОРГАНІЗАЦІЙНО-ТЕХНІЧНИХ СИСТЕМ.....	94
Вовк Н. П. ОСНОВНІ ОСОБЛИВОСТІ ТА ПРИЧИНИ ВИНИКНЕННЯ КРИЗ В СИСТЕМІ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ	96
Воронний І. О., Горбаченко Ю. М. ОСНОВНІ ПРИЧИНИ ПОРУШЕНЬ РЕЖИМУ ЗАКОННОСТІ ТА СЛУЖБОВОЇ ДИСЦИПЛІНИ В ОРГАНАХ ТА ПІДРОЗДІЛАХ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ	98
Гавриш А. В., Чубіна Т. Д. ПРИЧИНИ ВИНИКНЕННЯ НАДЗВИЧАЙНИХ СИТУАЦІЙ В УКРАЇНІ	99
Дейнега Б. А., Горбаченко Ю. М. ОСОБЛИВОСТІ УПРАВЛІННЯ АВАРІЙНО-РЯТУВАЛЬНИМИ ТА ІНШИМИ НЕВІДКЛАДНИМИ РОБОТАМИ У РАЗІ ВИНИКНЕННЯ НС НА ПРАТ «ПРИЛУЦЬКИЙ ХЛІБЗАВОД»	101
Дулгеров А. А., Пасинчук К. М. АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ВПРОВАДЖЕННЯ РИЗИКО-ОРІЄНТОВАНОГО ПІДХОДУ В ЄДСЦЗ	103
Зарва Р. Ю., Куліца О. С. ЦІЛІСНІСТЬ ЯК СКЛАДОВА ВІДЕОІНФОРМАЦІЇ ПОВІТРЯНОГО МОНІТОРИНГУ В СИСТЕМІ КОНТРОЛЮ НАДЗВИЧАЙНИХ СИТУАЦІЙ.....	104
Захматова А. В., Чубань В. С. ОСОБИСТІСТЬ ПІДЛЕГЛОГО ЯК ОБ'ЄКТ УПРАВЛІННЯ	106
Карагіоз Р. С. ГРОМАДЯНСЬКА ВІЙНА ЯК ГОЛОВНА РУЙНІВНА СИЛА ЦИВІЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ	109
Кириченко Є. П., Обрусна С. Ю. СІМ КРОКІВ ДО ПОКРАЩЕННЯ РОБОТИ ПРОКУРАТУРИ.....	111
Коваленко Д. В., Гора В. А., Юрченко К. М. ОРГАНІЗАЦІЯ ДІЯЛЬНОСТІ ЄДИНОЇ ДЕРЖАВНОЇ СИСТЕМИ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ	113
Корчака О. М., Журбинський Д. А., Тарасенко А. В. ФОРМУВАННЯ ЗНАНЬ З КУЛЬТУРИ БЕЗПЕКИ, ЯК ПРІОРІТЕТНЕ ПИТАННЯ В КОНТЕКСТІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СТАЛОГО РОЗВИТКУ ДЕРЖАВИ ТА СУСПІЛЬСТВА	115
Левченко О. Г., Заїка П. І. ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ МІСЦЕВОЇ ПОЖЕЖНОЇ ОХОРОНИ В УМОВАХ ПОЛІТИКИ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ.....	117
Лукашенко Л. В., Чубіна Т. Д. НАЦІОНАЛЬНА РЯТУВАЛЬНО-ПОЖЕЖНА СИСТЕМА РЕСПУБЛІКИ ПОЛЬЩА	119
Маслюк Т. О., Чубін Т. К. ПЕРСПЕКТИВНА МОДЕЛЬ МЕНЕДЖЕРА ЯК ОСНОВА УСПІХУ ОРГАНІЗАЦІЇ	120
Мукоїда О. В., Мукоїда Р. В. ПРИНЦИПИ ДІЯЛЬНОСТІ СЛУЖБИ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ З ПРОТИДІЇ ТЕРОРИЗМУ.....	122
Никитюк Ю. С., Спіркіна О. О. ЩОДО ТЕОРЕТИЧНИХ АСПЕКТІВ ЄДИНОЇ ДЕРЖАВНОЇ СИСТЕМИ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ	125

**Організаційно-управлінські, економічні, психолого-педагогічні аспекти
забезпечення діяльності Єдиної державної системи цивільного захисту (ЄДСЦЗ)**

Ріпчанський І. Ю., Дендаренко Ю. Ю. ОСНОВНІ ЗАКОНОМІРНОСТІ ВПЛИВУ ПОВІТРЯНО-МЕХАНІЧНОЇ ПІНИ СЕРЕДНЬОЇ КРАТНОСТІ НА ПРОГРІТИЙ ШАР ПАЛАЮЧОГО НАФТОПРОДУКТУ	127
Сагунов Ю. Є., Костенко В. О. ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЯ ВЛАДИ ЯК ЕФЕКТИВНИЙ СПОСІБ ПОЛІПШЕННЯ СТАНУ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД	128
Сердюк М. П., Горбаченко Ю. М. ОРГАНІЗАЦІЯ ОСНОВНИХ ВИДІВ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ У РАЗІ ВИНИКНЕННЯ НС НА ТОВ «ПРИЛУЦЬКИЙ НАФТОНАЛИВ».....	130
Слива Є. О., Пасинчук К. М. ДОЗВІЛЬНА СИСТЕМА У СФЕРІ ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ЯК ОБ'ЄКТ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ.....	132
Соловей Я. Г., Чубань В. С. ПРОФЕСІЙНО ВАЖЛИВІ ЯКОСТІ ТА РИСИ КЕРІВНИКА ДСНС УКРАЇНИ.....	133
Солом'яна О. А., Куліца О. С. МОНІТОРИНГ НАДЗВИЧАЙНИХ СИТУАЦІЙ ІЗ ВИКОРИСТАННЯМ БЕЗПЛОТНИХ ЛІТАЛЬНИХ АПАРАТІВ	135
Сопільняк А. С., Горбаченко Ю. М. ОРГАНІЗАЦІЯ РОБОТИ СПЕЦІАЛЬНОЇ КОМІСІЇ З ЛІКВІДАЦІЇ НС НА ДП НВО «ПАВЛОГРАДСЬКИЙ ХІМІЧНИЙ ЗАВОД».....	137
Томіленко А. Г. СТАНОВЛЕННЯ ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ НАДЗВИЧАЙНОЇ ПРОТИПОЖЕЖНОЇ КОМІСІЇ У 20-ИХ РОКАХ ХХ ст.....	138
Фесенко Ю.В., Юрченко К. М. ФУНКЦІОНУВАННЯ ПІДСИСТЕМ ЄДСЦЗ: СКЛАД ТА ПРОБЛЕМИ ДІЯЛЬНОСТІ	140
Філіпчук А. І., Юрченко К. М. ІНТЕРАКТИВНІ ТЕХНОЛОГІЇ ЯК РУШІЙНА СИЛА В ПІДГОТОВЦІ ФАХІВЦІВ СФЕРИ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ У ВНЗ ДСНС УКРАЇНИ	142
Цимбал А. А., Горбаченко Ю. М. ОРГАНІЗАЦІЯ РОБОТИ ПЕРЕСУВНОГО ПУНКТУ УПРАВЛІННЯ У РАЗІ ВИНИКНЕННЯ АВАРІЇ НА ПАТ «ЯГОТИНСЬКИЙ МАСЛОЗАВОД».....	143
Черницький В. О., Горбаченко Ю. М. ОСОБЛИВОСТІ СЛУЖБОВОЇ ДИСЦИПЛІНИ В ОРГАНАХ ТА ПІДРОЗДІЛАХ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ	145
Чубіна А. С., Мойсієнко В. М. МІСЦЕВЕ САМОВРЯДУВАННЯ В УКРАЇНІ: ПОНЯТТЯ ТА ФУНКЦІЇ.....	146
Шевченко М. В., Дулгерова О. М., ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД ОРГАНІЗАЦІЇ МІСЦЕВОЇ ПОЖЕЖНОЇ ОХОРОНИ	148
Шелехов А. О., Аносенков А. А., ПРИНЦИПИ ДІЯЛЬНОСТІ ГРОМАДСЬКИХ ОБ'ЄДНАНЬ В УКРАЇНІ.....	150
Янюк Е., Кришталь Т. М. ДО ПИТАННЯ ПЕРЕВЕДЕННЯ СИЛ І ЗАСОБІВ СУБ'ЄКТІВ РЕАГУВАННЯ НА НС, ПОВ'ЯЗАНУ ІЗ ПАВОДКОМ НА ВОЛИНІ, У РЕЖИМ НАДЗВИЧАЙНОЇ СИТУАЦІЇ.....	153

Секція 3. Соціально-економічне забезпечення діяльності ЄДСЦЗ

<i>Вікарчук Ю. В., Дулгерова О. М. УКРАЇНСЬКІ ВЧЕНІ-ЕКОНОМІСТИ ТА ЇХ ТЕОРІЇ</i>	155
<i>Віштак В. В., Бразілій Н. М. ПРОБЛЕМИ АМОРТИЗАЦІЇ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ ТА НАПРЯМИ ЇХ ВИРІШЕННЯ</i>	157
<i>Конельська А. А., Дулгерова О. М. ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ</i>	160
<i>Лишаєнко О., Кришталь Т. М. ДЖЕРЕЛА ФІНАНСУВАННЯ ДЕРЖАВНОЇ СЛУЖБИ УКРАЇНИ З НАДЗВИЧАЙНИХ СИТУАЦІЙ</i>	162
<i>Любавін Ю. О., Гора В. А. ОСОБЛИВОСТІ ФІНАНСОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ЄДСЦЗ</i>	163
<i>Матюха Р. О., Юрченко К. М. ОСОБЛИВОСТІ СОЦІАЛЬНОГО ЗАХИСТУ ПРАЦІВНИКІВ СФЕРИ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ</i>	164
<i>Никитюк Ю. С., Головченко С. І. ЕКОЛОГО-ЕКОНОМІЧНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ МЕНЕДЖМЕНТУ</i>	166
<i>Сердюк Є. О., Дулгерова О. М. ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД ОРГАНІЗАЦІЇ СИСТЕМИ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ. ОРГАНІЗАЦІЙНО-ЕКОНОМІЧНА СКЛАДОВА</i>	168
<i>Філіпчук А. І., Дулгерова О. М. ЗАГАЛЬНА ТЕНДЕНЦІЯ РОЗВИТКУ СТРАХОВОГО РИНКУ УКРАЇНИ: ПОКАЗНИКИ ДІЯЛЬНОСТІ СТРАХОВИХ ОРГАНІЗАЦІЙ УКРАЇНИ ЗА 2016 - 2017 РОКИ</i>	170
<i>Чубін Д. Д., Баластрик Л. О. ІНФЛЯЦІЯ В УКРАЇНІ: ДИНАМІКА РОЗВИТКУ</i>	172
<i>Ющук І. О., Кришталь Т. М., ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД ОРГАНІЗАЦІЙНО- ЕКОНОМІЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ</i>	175

Секція 4. Проблеми соціальної реабілітації та медичного забезпечення в сучасних умовах

<i>Алексєєнко К. А., Білека А. А. СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНІ ЧИННИКИ ФОРМУВАННЯ НЕКОНФЛІКТНОЇ ВЗАЄМОДІЇ НАСЕЛЕННЯ З ПОЛІЦІЄЮ</i>	177
<i>Алексєєнко К. А., Федоренко Я. А. РОЗВИТОК ПОСТТРАВМАТИЧНОГО СТРЕСОВОГО РОЗЛАДУ В УЧАСНИКІВ АНТИТЕРОРИСТИЧНОЇ ОПЕРАЦІЇ: ПРИЧИНИ ТА ШЛЯХИ ПОДОЛАННЯ</i>	178
<i>Гавриш А. В., Снісаренко А. Г. ПРОБЛЕМИ ПСИХОЛОГІЧНОЇ ПІДГОТОВКИ ПОЖЕЖНИКІВ-РЯТУВАЛЬНИКІВ</i>	180
<i>Гнатенко Т. С. ПРОБЛЕМИ СОЦІАЛЬНОЇ РЕАБІЛІТАЦІЇ ОСІБ З ОБМЕЖЕНОЮ ДІЄЗДАТНІСТЮ</i>	181

**Організаційно-управлінські, економічні, психолого-педагогічні аспекти
забезпечення діяльності Єдиної державної системи цивільного захисту (ЄДСЦЗ)**

Грицан А. А., Білека А. А. ОСОБЛИВОСТІ АДАПТАЦІЇ КУРСАНТІВ ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ СИСТЕМИ ДСНС УКРАЇНИ ДО УМОВ НАВЧАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ ЗАКРИТОГО ТИПУ	183
Денисенко К. О., Чупанова Д. О. ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЯК СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНИЙ ФЕНОМЕН	185
Єрошевич М. М., Поліщук Д. О., Горенко Л. М. АЛЬТЕРНАТИВНИЙ СПОСІБ ВИХОДУ З КРИЗОВОЇ СИТУАЦІЇ	187
Зобенко Н. В., Грибенюк Г. С. ОСОБЛИВОСТІ ДІЛОВОГО СПІЛКУВАННЯ У ТРУДОВОМУ КОЛЕКТИВІ	188
Коваленко Д. І., Панімаш Ю. В. КУЛЬТУРА ДІЛОВОГО СПІЛКУВАННЯ	191
Коваленко Д. М., Панімаш Ю. В. ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ ЕТИКИ У МАЙБУТНІХ ПРАЦІВНИКІВ ДСНС	193
Корнієнко М. В. ПРЕВЕНТИВНА ДІЯЛЬНІСТЬ ПОЛІЦІЇ СТОСОВНО МАЛОЛІТНІХ	196
Котенко В. В., Боснюк В. Ф. ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ТА СТРУКТУРА СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНОГО ФЕНОМЕНУ «Я-КОНЦЕПЦІЇ» ОСОБИСТОСТІ	200
Кришталь Д. Д., Снісаренко А. Г. ОСОБЛИВОСТІ ПРОЯВУ КОГНІТИВНОГО КОМПОНЕНТУ У СТРУКТУРІ ПРОФЕСІЙНО ВАЖЛИВИХ ЯКОСТЕЙ ПОЖЕЖНИКІВ-РЯТУВАЛЬНИКІВ	202
Кручек Р. В., Фесенко О. О., Сахарова З. М., Лисюк В. М. НЕОБХІДНІСТЬ ЗНАННЯ ОСНОВ ДОМЕДИЧНОЇ ДОПОМОГИ В НАДЗВИЧАЙНИХ СИТУАЦІЯХ	204
Куліш С. В., Снісаренко А. Г. ПСИХОЛОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ СТРІЛЕЦЬКОГО СПОРТУ	205
Куркурін Б. П., Юрченко К. М. ПРОБЛЕМИ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ДІЙ РЯТУВАЛЬНИКІВ ПІД ЧАС РЯТУВАННЯ І НАДАННЯ ДОМЕДИЧНОЇ ДОПОМОГИ ОСОБАМ У НЕВІДКЛАДНОМУ СТАНІ	207
Лисенко Я. В., Чупанова Д. О. ОСОБЛИВОСТІ СТАНОВЛЕННЯ ОСОБИСТОСТІ В СТУДЕНТСЬКОМУ ВІЦІ	208
Луков С. О., Черненко О. М., Пархоменко Т. В. ЗНАЧЕННЯ ВІДПОЧИНКУ ПРИ РОЗУМОВІЙ ПРАЦІ	210
Луков С. О., Юрченко К. М., Юрченко В. М. ОСОБЛИВОСТІ МЕДИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ В СИСТЕМІ ДСНС УКРАЇНИ	212
Луцан Ю. Р., Горенко Л. М. ПСИХОТЕРАПЕВТИЧНІ ТЕХНІКИ В НАДЗВИЧАЙНИХ СИТУАЦІЯХ	213
Маренич Н. А., Грибенюк Г. С. ПОЗИЦІЯ КРИЗОВОГО ПСИХОЛОГА У СПІЛКУВАННІ З ІНШИМИ	215
Мацвей А. О., Чупанова Д. О. СІМ'Я ЯК ПРОВІДНИЙ ІНСТИТУТ СОЦІАЛІЗАЦІЇ	217

**Організаційно-управлінські, економічні, психолого-педагогічні аспекти
забезпечення діяльності Єдиної державної системи цивільного захисту (ЄДСЦЗ)**

Мисник А. О., Черненко О. М., Пархоменко Т. В. ВПЛИВ РОБОЧОГО МЕШКАННЯ НА ПРАЦЕЗДАТНІСТЬ	219
Павловський М. М., Ярош Н. М., Снісаренко А. Г. СХИЛЬНІСТЬ ПЕРСОНАЛУ РИЗИКОНЕБЕЗПЕЧНИХ ПРОФЕСІЙ ДО НЕЩАСНИХ ВИПАДКІВ ЯК ПСИХОЛОГІЧНА ПРОБЛЕМА	221
Пеліпенко М. М. ПОНЯТТЯ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ ОПЕРАТИВНО-РЯТУВАЛЬНОЇ СЛУЖБИ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ	223
Раєвський Р. С., Косяк С. М. МЕДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЧІПБ ІМЕНІ ГЕРОЇВ ЧОРНОБИЛЯ	225
Рожко В., Кришталь М. А. ДО ПРОБЛЕМИ СПОНУКАННЯ ТА ВЛАСНОГО МОТИВУВАННЯ ПРАЦІВНИКІВ ДСНС УКРАЇНИ	226
Романчук Д. В., Мотуз В. К. ОСНОВНІ МЕТОДОЛОГІЧНІ ПІДХОДИ ДО ОСМИСЛЕННЯ ПРОБЛЕМИ СОЦІАЛЬНОЇ РЕАБІЛІТАЦІЇ ТА АДАПТАЦІЇ ЛЮДИНИ З ОБМЕЖЕНИМИ МОЖЛИВОСТЯМИ ЗДОРОВ'Я В СОЦІУМІ.....	228
Романчук Д. В., Ляшенко Я. В., Мотуз В. К. СКЛАДОВІ СУЧАСНОЇ СОЦІАЛЬНОЇ РЕАБІЛІТАЦІЇ ОСОБИ З ОСОБЛИВИМИ ПОТРЕБАМИ.....	230
Соловей Я. Г., Мохнар Л. І. ОСОБЛИВОСТІ НАДАННЯ ЕКСТРЕНОЇ ПСИХОЛОГІЧНОЇ ДОПОМОГИ ДІТЯМ В УМОВАХ НАДЗВИЧАЙНОЇ СИТУАЦІЇ.....	232
Сопілко О. С., Мотуз В. К. ГОЛОВНІ НАПРЯМКИ ОРГАНІЗАЦІЇ СОЦІАЛЬНОЇ РЕАБІЛІТАЦІЇ ОСІБ З ІНВАЛІДНІСТЮ	233
Сорока Н. І., Грибенюк Г. С. СКЛАДОВІ ПСИХІЧНОГО ЗДОРОВ'Я У МОЛОДШОМУ ШКІЛЬНОМУ ВІЦІ.....	235
Ткаченко Л. В., Федоренко Я. А. ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ МЕДИЧНОЇ РЕАБІЛІТАЦІЇ В ХХ СТОЛІТТІ	238
Факір С. О., Фесенко О. О., Сахарова З. М., Лисюк В. М. РАДІОЗАХИСНИЙ РАЦІОН ХАРЧУВАННЯ ЛЮДИНИ	240
Філіпчук А. І., Спіркіна О. О. СОЦІАЛЬНА ДЕЗАДАПТАЦІЯ УЧАСНИКІВ АТО: ПРИЧИНИ ТА НАСЛІДКИ	241
Чичка В. І., Куліца О. С. ОСОБИСТА БЕЗПЕКА РЯТУВАЛЬНИКА ПРИ НАДАННІ ДОМЕДИЧНОЇ ДОПОМОГИ В НАДЗВИЧАЙНИХ СИТУАЦІЯХ.....	243
Шоріс Н. Ю., Міненко О. В. ОСОБЛИВОСТІ СОЦІАЛЬНОЇ РЕАБІЛІТАЦІЇ ДІТЕЙ З ОБМЕЖЕНИМИ МОЖЛИВОСТЯМИ	245
Горобець К. К., Фомич М. В. ОСОБЛИВОСТІ ДЕВІАНТНОЇ ПОВЕДІНКИ ПРАЦІВНИКІВ СЛУЖБИ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ	247
Куркурін Б. П., Торговець Р. О., Землянський О. М. УТОЧНЕННЯ КОНЦЕНТРАЦІЇ НЕБЕЗПЕЧНИХ РЕЧОВИН ДЛЯ ПІДТРИМКИ ПРИЙНЯТТЯ РІШЕНЬ ПРИ ЛІКВІДАЦІЇ АВАРІЇ.....	249

Секція 1. Нормативно-правове регулювання ЄДСЦЗ: стан та проблеми

ВИКОРИСТАННЯ СПЕЦІАЛЬНИХ ЗНАТЬ ПІД ЧАС РОЗСЛІДУВАННЯ НЕЗАКОННОГО ПЕРЕПРАВЛЕННЯ ОСІБ ЧЕРЕЗ ДЕРЖАВНИЙ КОРДОН УКРАЇНИ

Бегалов Є. П.

НК – Климчук М. П., канд. юрид. наук, доцент

Національна академія внутрішніх справ

Особлива актуальність використання спеціальних знань при розслідуванні кримінальних правопорушень, пов'язаних з незаконним переправлення осіб через державний кордон України (ст. 332 КК України) пояснюється тим, що їх залучення дозволяє більш достовірно встановити безпосередній факт перетину кордону та сприяє зібранню доказової інформації протиправної діяльності окремих осіб.

Розслідування незаконного перетину державного кордону викликає чимало труднощів, які обумовлюються організованістю їх виконання, конспірацією, наявністю зв'язків із громадянами інших держав. Реформування кримінального процесуального законодавства та правоохоронної системи у цілому висуває підвищені вимоги до органів досудового розслідування щодо досконалого володіння тактикою та методикою розслідування незаконного переправлення осіб через державний кордон України.

Слідчий огляд є однією з невідкладних слідчих (розшукових) дій, яка регламентується ст. ст. 233, 237–239, 241 КПК [1]. З метою забезпечення ефективності огляду місця події доцільно залучати спеціалістів. Особливо важливо, щоб спеціаліст, що надає допомогу слідчому в огляді місця події, мав не лише спеціальні знання в певній галузі, але й достатні навички їх застосування на практиці.

Частиною 1 ст. 71 КПК України передбачена участь у кримінальному провадженні спеціаліста, який володіє спеціальними знаннями та навичками застосування технічних або інших засобів і може надавати консультації під час досудового розслідування і судового розгляду з питань, що потребують відповідних спеціальних знань і навичок, а ч. 2 ст. 71 КПК України – можливість залучення спеціаліста для надання безпосередньої технічної допомоги (фотографування, складення схем, планів, креслень, відбір зразків для проведення експертизи тощо) сторонами кримінального провадження і судом під час судового розгляду [1].

Секція 1. Нормативно-правове регулювання ЄДСЦЗ: стан та проблеми

Для виявлення, фіксації, вилучення та пакування слідів кримінального правопорушення, речових доказів, установлення свідків та потерпілих, з'ясування обставин кримінального правопорушення, що мають значення для всебічного, повного і неупередженого їх дослідження та встановлення осіб, які його вчинили [2] при чергових частинах органів та підрозділів поліції створюються слідчо-оперативні групи до складу яких включаються слідчий (старший СОГ), працівник оперативного підрозділу, інспектор-криміналіст (технік-криміналіст), а також (за необхідності) кінолог зі службовим собакою.

На сьогоднішній день катастрофічно не вистачає інспекторів-криміналістів (техніків-криміналістів), які б цілодобово могли залучатися для огляду місця події. Особливо це стосується міських та районних підрозділів поліції, територія обслуговування яких межує із кордоном. У таких малочислених підрозділах поліції може бути всього один – два інспектори-криміналісти, які не взмозі цілодобово забезпечувати техніко-криміналістичне супроводження розкриття правопорушень. Крім того, враховуючи значну віддаленість від місця їх дислокації та значний час, необхідний для огляду місця незаконного перетину кордону поза пунктами пропуску, окремі керівники підрозділів поліції навмисне не включають інспекторів-криміналістів до складу слідчо-оперативної групи, яка буде здійснює огляд, щоб, при потребі, задіяти його у будь-який момент для виконання інших завдань.

Так, значна кількість оглядів місць подій незаконного перетину кордону проводиться поверхнево, квапливо, вибірково або просто формально, а в окремих випадках взагалі не проводиться. До підрозділів, які виконують функції з техніко-криміналістичного забезпечення слідчих (розшукових) дій призначаються працівники, які не в повній мірі володіють спеціальними знаннями, необхідними для повноцінного та всебічного проведення огляду місця події. Процес їх адаптації в посадах та навчання займає значний проміжок часу. На нашу думку, створення слідчо-оперативної групи, у складі якої має бути працівник з досвідом проведення слідчих (розшукових) дій зазначеної категорії кримінальних правопорушень, сприятиме більш ефективному пошуку та вилученню об'єктів (речових доказів) для формування доказової бази. Це питання можливо вирішити шляхом внесення відповідних змін до відомчих нормативно-правових документів, які регламентують порядок залучення інспектора-криміналіста (техніка-криміналіста) до слідчих (розшукових) дій.

ЛІТЕРАТУРА

1. Кримінальний процесуальний кодекс України: Кодекс від 13 квіт. 2012 р. (зі змінами) № 4651-V1 // Офіційний вісник України. – 2012. – № 37. – Ст. 1370.
2. Про затвердження Інструкції з організації взаємодії органів досудового розслідування з іншими органами та підрозділами Національної поліції України в запобіганні кримінальним правопорушенням, їх виявленні та розслідуванні : Наказ міністерства внутрішніх справ від 7 лип. 2017 р. № 575 : search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/RE30805.html

МЕТОДОЛОГІЯ ДОСЛІДЖЕННЯ НАСЛІДКІВ НЕПРИБУТТЯ ОСОБИ ЗА ВИКЛИКОМ У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОВАДЖЕННІ

Білоус О. Д.

НК – Омельченко О. Є., канд. юрид. наук, доцент

Національна академія внутрішніх справ

Важливим процесуальним інструментом забезпечення належної поведінки учасників кримінального провадження є привід та грошове. Загроза приводу та накладення грошового стягнення або їх фактичне застосування сприяють своєчасному і належному виконанню учасниками кримінального провадження покладених на них законом процесуальних обов'язків, підвищують ефективність розслідування. Водночас слід зазначити, що інститут заходів забезпечення кримінального провадження у кримінальному процесі безпосередньо зачіпає конституційні права і свободи громадянина, в той же час найбільше гарантує дотримання інтересів суб'єктів кримінального провадження.

Багато питань нормативно-правового регулювання та практики здійснення виклику особи, а також застосування приводу та грошового стягнення до суб'єктів, які проігнорували з'явлення для участі у проведенні відповідної процесуальної дії, усе ще залишаються дискусійними та потребують визначення їх методологічної основи.

Загалом слід зауважити, що предмет дослідження означеної проблеми потребує аналізу і детального з'ясування не лише практичних аспектів реалізації повноважень владних суб'єктів щодо обмеження прав та законних інтересів учасників кримінального провадження під час застосування виклику, приводу та грошового стягнення, а й визначення найвагоміших наукових здобутків у цій сфері. Адже питання забезпечення прав людини завжди відноситимуться до найбільш затребуваних та актуальних. Важко переоцінити роль владних суб'єктів у цьому механізмі з огляду на те, що людина, її життя та здоров'я, честь і гідність, недоторканність та безпека мають визнаватися кожною державою найвищою соціальною цінністю.

Принагідно зазначимо, що із впровадженням нового кримінального процесуального законодавства, окрема, відповідної трансформації зазнала правоохоронна система, системи досудового розслідування. органи кримінальної юстиції. Оскільки органи Національної поліції, прокуратури та суду є невід'ємною складовою частиною зовнішньополітичної політики, то і їх діяльність повинна бути спрямована на вирішення завдань кримінального провадження та, водночас, створювати належні умови для реалізації прав учасників кримінального провадження.

Розробка методики вивчення ефективності правових категорій починається з виявлення можливих методів, тобто конкретних способів, що спроможні дати позитивні результати в дослідженні їх ефективності [1, 486]. Це певною мірою стосується й галузевої науки – кримінального процесуального права та проблеми діяльності уповноважених суб'єктів щодо забезпечення участі у кримінальному провадженні інших осіб.

Важливою складовою методології осмислення сутності підстав та процесуального порядку виклику особи та наслідків неприбуття на нього є методи

вивчення предмета дослідження. Термін «метод» (від лат. *methodus* – прийом, спосіб, метод) – це спосіб відображення та відтворення в мисленні предмета, що вивчається. На відміну від предмета дослідження, який дає відповідь на запитання, що досліджує та чи інша наука, метод характеризує, за допомогою яких способів, засобів і прийомів це відбувається [2, 10].

Застосування системи різних методів дає змогу істотно підвищити верифікованість, достовірність і результативність отримання даних, з'ясувати особливості виклику слідчим, прокурором, судового виклику, приводу та грошового стягнення, можливість застосування яких перебуває у прямому взаємозв'язку із недотриманням обов'язку явки за викликом уповноважених осіб. Підбір методів наукового пошуку багато в чому залежить від особливостей предмета та об'єкта дослідження, його специфіки. Адже саме предмет дослідження (певна грань, сторона, аспект об'єкта дослідження) «веде» за собою й дослідницький метод, визначає межі його застосування і прийняття [3, 619].

Таким чином, методологічні засади дослідження виклику на стадії досудового розслідування та наслідків неприбуття на нього у вигляді приводу та грошового стягнення, являють собою комплекс сучасних загальнонаукових і спеціальних методів, якими оперують у кримінальній процесуальній науці. Вони визначаються виходячи з поставлених у дослідженні цілей і завдань, з урахуванням специфіки його об'єкта й предмета та направленні на дослідження як наукового так практичного пізнання таких заходів забезпечення кримінального провадження, як виклик, привід та грошове стягнення, підстав, процесуального порядку та суб'єктів їх застосування тощо.

Проаналізовані вище методологічні підходи, напрями та методи дослідження інституту виклику та наслідків неприбуття на нього в кримінальному провадженні не є вичерпними. Окремі його аспекти, які стосуються насамперед особливостей застосування примусу до особи, докладно розглядають у соціології, політології, психології тощо із застосуванням методологічного інструментарію відповідної галузі наук. Вони запозичені й певним чином адаптовані до завдань нашого дослідження.

ЛІТЕРАТУРА

1. Романюк А. Б. Методика дослідження та критерії ефективності захисту в кримінальному процесі. Актуальні проблеми держави і права. 2011. Вип. 61. С. 480–488. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/apdp_2011_61_64.
2. Ципеліус Р. Юридична методологія: монографія; Р. Корнута (пер., адапт., прикл. з права України і список термінів). Київ: Реферат, 2004. 176 с.
3. Юридична енциклопедія: в 6 т.; редкол.: Ю. С. Шемшученко та ін. Київ: Укр. енцикл., 2001. Т. 3. М. 2001. 792 с.

ДО ПОНЯТТЯ ЮРИДИЧНИХ ГАРАНТІЙ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЗАКОННОСТІ В ПРОЦЕСІ ЗДІЙСНЕННЯ ДЕРЖАВНОГО НАГЛЯДУ У СФЕРІ ПОЖЕЖНОЇ БЕЗПЕКИ

Головко В. В.

НК – Білека А. А., канд. юрид. наук, доцент

Черкаський інститут пожежної безпеки імені Героїв Чорнобиля

Національного університету цивільного захисту України

Стаття 47 Кодексу цивільного захисту України [1] встановлює, що державний нагляд (контроль) з питань цивільного захисту здійснюється за додержанням та виконанням вимог законодавства у сферах техногенної та пожежної безпеки, захисту населення і територій від надзвичайних ситуацій природного і техногенного характеру, за діяльністю аварійно-рятувальних служб, а також у сфері промислової безпеки та гірничого нагляду, поводження з радіоактивними відходами відповідно до Закону України «Про основні засади державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності», цього Кодексу та інших законодавчих актів.

Юридичні гарантії - це система правових засобів, сукупність взаємозалежних елементів з власним змістом і механізмом реалізації, призначення якої - забезпечити процес підтримки режиму законності в державі.

Основною характерною ознакою юридичних гарантій законності є їх обов'язкове нормативне закріплення в законах і підзаконних нормативно-правових актах. Будучи передбаченими законом способами і засобами, юридичні гарантії забезпечують правомірність поведінки суб'єктів різних правовідносин. Роль юридичних гарантій - за допомогою процесуальних норм права, реалізувати відповідні матеріальні правові норми в практичну дійсність.

Юридичні гарантії законності створюються державою та знаходяться у безпосередній залежності від ступеня розвиненості суспільно-економічної системи, від досконалості її правової основи.

Адміністративна діяльність органів і підрозділів цивільного захисту - цілеспрямована, організуюча виконавча і розпорядницька діяльність, що складається у безпосередньому, повсякденному, практичному здійсненні завдань і функцій держави у сфері пожежної безпеки [4, с. 38].

Отже, на нашу думку, юридичні гарантії законності у сфері пожежної безпеки - це комплексне поняття, яке включає не лише правові норми, юридичну діяльність, але і спеціально вироблені державою і передбачені в законі засоби, зокрема, у вигляді юридичної відповідальності, а також способи забезпечення законності, зокрема, державний нагляд (контроль) у сфері пожежної безпеки.

ЛІТЕРАТУРА

1. Кодекс цивільного захисту України від 02 жовтня 2012 1999 року [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/5403-17>.
2. Указ Президента України від 16.01.2013 р. № 20/2013 «Деякі питання Державної служби України з надзвичайних ситуацій. Положення про Державну

службу України з надзвичайних ситуацій» [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/20/2013>.

3. Закон України «Про основні засади державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності» від 05.04.2007 р. № 877-V № 877-V [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/877-16/page>.

4. Административное право. Общая и особенная части: Учебник / Под ред. А. П. Коренева. - М.: МВШМ МВД СССР. 1986.

5. Андрійко О.Ф. Контроль, як функція державного управління: зміст, види та правове регулювання. В кн. Державне управління: теорія і практика. – К.: Юрінком Інтер, 1998. - С. 221-231.

6. Черенков Е.А. Обеспечение социалистической законности при применении мер воздействия за правонарушения. Дисс. на соиск. уч. степени канд. юрид. наук. - М. – 1986.

ДО ПИТАННЯ ПРО ПРАВОМІРНУ ПОВЕДІНКУ ПЕРСОНАЛУ ОРГАНІВ І ПІДРОЗДІЛІВ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ

Грабіжна К. А.

НК – Білека А. А., канд. юрид. наук, доцент

Черкаський інститут пожежної безпеки імені Героїв Чорнобиля

Національного університету цивільного захисту України

Правова поведінка - дія чи бездіяльність свідомо вольового характеру, що урегульована нормами права і спричиняє юридичні наслідки. Будь-яка юридично значима поведінка суб'єктів права є правовою, оскільки вона перебуває в сфері правового впливу [1, с. 50].

Властивість правової поведінки впливати на стан суспільних відносин пов'язана не тільки з соціальною значущістю, а й з особовим сенсом - реалізацією суб'єктами своїх інтересів, що здійснюється в межах правової поведінки. Тому правова поведінка часто тягне за собою для них певні юридичні наслідки. Однією з найважливіших форм правових наслідків є реакція держави на результати правової поведінки у вигляді заохочення, стимулювання, охорони соціально корисних вчинків чи застосування заходів юридичної відповідальності за шкідливі дії [2, с. 74].

Певні прояви правової поведінки можуть бути юридичними фактами, тобто тими конкретними життєвими обставинами, з якими норми права пов'язують виникнення, зміну чи припинення правових відносин. У цьому разі правова поведінка розглядається як підстава зміни стану правовідносин, як конкретні життєві обставини, виникнення яких залежить від волі людей і які описані в гіпотезах правових норм. Правова поведінка за своєю внутрішньою структурою складається з певних діянь, в яких зовні виявляється ставлення суб'єкта до інших суб'єктів права.

Слід зазначити, що в нормах права здебільшого моделюється не правова поведінка в цілому, а її елементи - правові вчинки, тобто діяння, що складаються з певних елементів, сукупність яких утворює їх склад. Складовими елементами

правового вчинку є: суб'єкт, суб'єктивна сторона, об'єкт, об'єктивна сторона [3, с. 235].

Відтак, правова поведінка - це сукупність соціально значущих, виражених зовні у вигляді дій чи бездіяльності вчинків, що так чи інакше регламентуються нормами права і зумовлюють правові наслідки [4, с. 49].

Правова поведінка складається з двох протилежних за своєю спрямованістю видів: поведінки правомірної і протиправної (правопорушення). Кожен з цих видів правової поведінки характеризується, крім спільних, своїми особливими рисами.

Традиційно в юридичній літературі теорія правових цінностей пов'язується саме з правомірною поведінкою.

Серед представників юридичної науки, які досліджували питання правомірної поведінки, варто назвати С. Анохіна, Є. Балашова, М. Бондаренка, Г. Зубка, С. Кожевнікова, М. Костицького, В. Кудрявцева, В. Оксамитного, О. Скаун, О. Смірнова, О. Тихомирова, Н. Тюріну, Н. Фролову, А. Шульгу та інших.

Як справедливо зазначає Г. Ю. Зубко, правомірна поведінка - це поведінка, що відповідає приписам норм права; суспільно необхідна, бажана або соціально припустима, з точки зору інтересів суспільства, поведінка суб'єктів права, що відповідає приписам правових норм і забезпечується державою. Користь правомірної поведінки для суспільства очевидна. Не викликає сумнівів те, що виконання норм права та дотримання юридичних заборон сприяє конструктивному розвитку суспільства, виникненню позитивних змін, налагодженню ефективної роботи органів державної влади та місцевого самоврядування, досягненню консолідації української нації тощо [5, с. 3].

Правомірна поведінка особи, на нашу думку, є показником стабільності суспільства.

Сучасний стан правомірної поведінки в українському суспільстві зумовлений об'єктивною дійсністю, низьким рівнем правової культури та правової свідомості особи, виражається у нехтуванні суспільними цінностями та полягає у дотриманні правових заборон і виконанні обов'язків через небажання нести відповідальність.

Вбачається, що правомірна поведінка персоналу органів і підрозділів цивільного захисту - це сукупність вчинків, що відповідають нормам права, базуються на переконанні в необхідності їх забезпечення, відображає позитивне суб'єктивне ставлення персоналу до норм права, принципів, цінностей, що гарантовані державою та спрямовані на реалізацію потреб громадянського суспільства. Існує потреба у систематичному веденні роботи з підвищення професійної культури та правової свідомості всіх суб'єктів системи ДСНС України, що сприятиме підвищенню авторитету служби.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бабкіна О. В. Теорія держави і права у схемах і визначеннях: навч. посіб. / О. В. Бабкіна, К. Г. Волинка. - К.: МАУП, 2004. - 144 с.
2. Ведерніков Ю. А. Теорія держави і права: Навч. посіб. / Ю. А. Ведерніков, В. С. Грегул. - 4-те вид., доп. і переробл. - К.: Центр навчальної літератури, 2005. - 224 с.

3. Кондрат С. С. Правомірна поведінка та правопорядок : взаємозв'язок та взаємозумовленість // Держава і право : зб. наук, праць. - 2006. - Вип. 31. - С. 35-39.

4. Загальна теорія держави і права: Навч. посіб. за ред. В. В. Копейчикова. - Стер. вид. - К.: Юрінком Інтер, 2001. - 320 с.

5. Зубко Г. Ю. Маргінальна поведінка як вид правомірної поведінки особи : дис. ... кандидата юрид. наук : 12.00.01 / Зубко Георгій Юрійович. - Київ. - 2011. - 199 с.

6. Тюрина Н. Правомерное поведение как объект правового исследования : дис. ... кандидата юрид. наук : 12.00.01 / Тюрина Наталья Ивановна. - Саратов, 2003. - 197 с.

ПРОБЛЕМИ СИСТЕМАТИЗАЦІЇ ТА РЕАЛІЗАЦІЇ АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВИХ НОРМ

Гришун Р. О., Юрченко В. М.

НК – Юрченко К. М., канд. техн. наук, доцент

Черкаський інститут пожежної безпеки імені Героїв Чорнобиля

Національного університету цивільного захисту України

Велика кількість адміністративно-правових норм, а також не менша кількість джерел цих норм (закони, укази Президента України, постанови Кабміну і пр.) створюють значні труднощі в їх застосуванні (вибір норми, її аналіз, визначення органу, особи), не сприяють підвищенню рівня знання громадянами своїх прав і обов'язків у сфері державного управління, а також створюють інші негативні наслідки для життя.

Тому питання про систематизацію норм адміністративного права завжди було дуже важливим, але після прийняття Конституції, вирішення цього питання стало невідкладним. Це пов'язано з необхідністю проведення адміністративної реформи, із зміцненням гарантій прав людини у сфері державного управління взагалі.

Систематизація адміністративно-правових норм - це діяльність державних органів або громадських об'єднань, окремих громадян, спрямована на впорядкування адміністративного законодавства [1]. Своєю метою ця діяльність має насамперед забезпечення зручності користування та доступності адміністративно-правового матеріалу. Крім того, вона сприяє вивченню цього матеріалу, висновків про ефективність його дії та удосконалення. Проте здійснення роботи по систематизації адміністративно-правових норм зустрічається зі значними труднощами. Тому є необхідність реалізації адміністративно правових норм.

Реалізація адміністративно-правових норм - це процес практичного втілення в суспільні відносини державного управління вимог правомірної поведінки його суб'єктів у відповідності до встановлених правил. Існує чотири форми реалізації адміністративно-правових норм: два основні - виконання і застосування, і дві допоміжні - дотримання і використання [2].

Секція 1. Нормативно-правове регулювання ЄДСЦЗ: стан та проблеми

Виконання адміністративно-правових норм виражається в активних правомірних діях суб'єкта з виконання приписів, заборон і дозволів.

Застосування - це діяльність публічної адміністрації з вирішення конкретних справ і видання індивідуальних юридичних актів, що ґрунтуються на вимогах матеріальних або процесуальних норм.

Дотримання адміністративно-правової норми полягає в пасивній поведінці суб'єктів, добровільно утримуються від вчинення заборонених нею дій.

Використання адміністративно-правових норм виражається в добровільному здійсненні суб'єктами правомірних дій, які пов'язані зі здійсненням суб'єктивних прав в управлінні.

Основними вимогами реалізації норм адміністративного права є законність, обґрунтованість, доцільність.

Проблема реалізації норм адміністративного права має важливе практичне значення. Адміністративно-правові норми реалізуються тоді, коли закладені в них загальнообов'язкові правила втілюються у фактичній поведінці учасників суспільних відносин, коли досягається передбачений у них правовий результат. Дійсна реалізація цих норм свідчить, що державна адміністрація організована і функціонує в цілковитій згоді з волею законодавця, установленими їм публічними цілями та інтересами. А що перебувають під її юрисдикцією всі інші суб'єкти неухильно слідують адміністративно-правовим нормам, процес адміністративно-правового регулювання та адміністративного управління здійснюється і розвивається належним чином, як необхідно суспільству і державі. В той же час всі учасники адміністративно-правових відносин задовольняють свої потреби та інтереси в точній відповідності з нормами.

ЛІТЕРАТУРА

1. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://uport.inf.ua/sistemizatsiya-norm-administrativnogo.html>
2. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://pravodom.com/istorja-prava/64/945-administrativno-pravovi-normi-i-vidnosini-dzherela-administrativnogo-prava>

ДЕЯКІ АСПЕКТИ ЗАРУБІЖНОГО ДОСВІДУ АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ БЕЗПЕКИ ДОРОЖНЬОГО РУХУ

Гупалюк Е. В.

НК – Корнієнко М. В., канд. юрид. наук, доцент

Одеський державний університет внутрішніх справ

Українське законодавство знаходиться на шляху євроінтеграційного реформування, деякі нормативно правові акти потребують удосконаленню чи внесенню змін для того щоб відповідати світовим стандартам права. Наприклад згідно статистичних даних ООН, Україна по кількості загиблих та травмованих внаслідок дорожньо-транспортних пригод посідає одне з перших місць у Європі і саме тому інтеграційні наміри нашої держави зумовлюють необхідністю

Секція 1. Нормативно-правове регулювання ЄДСЦЗ: стан та проблеми

системного вдосконалення безпеки дорожнього руху як важливої складової національної безпеки нашої держави. Для досягнення позитивного результату необхідним є проаналізувати систему спеціальних органів державної влади, що здійснюють адміністративно-правове регулювання в даному напрямі, а також спеціальне законодавство, що визначає особливості адміністративно-правового регулювання в вищевказаній сфері.

За даними досліджень Фонду Міжнародної Автомобільної Федерації, найкращі показники по стану безпеки дорожнього руху демонструють переважно високорозвинені країни, такі як, Німеччина, Великобританія, США, Канада в яких функціонує ефективна система органів державної влади [1, с. 15]. Процес вдосконалення адміністративно-правового регулювання безпеки дорожнього руху в Україні не може повноцінно відбуватися без врахування світового досвіду в даній сфері.

Розглянемо деякі особливості адміністративно-правового регулювання безпеки дорожнього руху в Федеративній Республіці Німеччині яка є однією з найбільш благополучних європейських держав, щодо безпеки дорожнього руху. Німеччина володіє одними з найнижчих в європейських країнах відносними показниками аварійності. Позитивна динаміка показників аварійності, цілком закономірно, пояснюється високою ефективністю системи здійснення адміністративно-правового регулювання щодо забезпеченням безпеки дорожнього руху.

Характерною особливістю системи адміністративно-правового регулювання щодо безпеки дорожнього руху в Німеччині є чіткий поділ функцій між спеціальними органами державної влади, налагоджена взаємодія органів виконавчої влади, відповідальних за забезпечення безпеки дорожнього руху, та громадськості в особі громадських об'єднань, спілок підприємців, страховиків, виробників транспортних засобів. Розробка, затвердження та реалізація державних програм щодо підвищення безпеки дорожнього руху здійснюється на федеральному рівні, при цьому в реалізації програм беруть участь як федеральні органи, так і відповідні органи Земель (основні адміністративно-територіальні одиниці в Німеччині) і управлінські структури на місцях.

Головними органами виконавчої влади Німеччини, що здійснюють адміністративно-правове регулювання в сфері забезпечення безпеки дорожнього руху, виступають правоохоронні органи та органи загальної компетенції. Спочатку розглянемо основну правоохоронну структуру, якою виступає Дорожня поліція, що функціонує в структурі Федерального міністерства внутрішніх справ Німеччини та виконує контрольно-наглядові функції в сфері безпеки дорожнього руху. Головним органом виконавчої влади Німеччини, який формує і проводять єдину державну політику в сфері безпеки дорожнього руху, є Федеральне міністерство транспорту, будівництва та житлового господарства. Міністерством транспорту розробляються програми з підвищення безпеки дорожнього руху.

Наступним і більш спеціалізованим суб'єктом адміністративно-правового регулювання безпеки дорожнього руху в Німеччині є Федеральне автотранспортне відомство, яке знаходиться у відомчому підпорядкуванні Федерального міністерства транспорту, будівництва та житлового господарства. Завданнями Федерального автотранспортного відомства виступають: ліцензування нових типів транспортних засобів та запчастин до транспортних

засобів; перевірка роботи відділів технічного контролю і гарантій якості, що надаються виробниками автотранспортних засобів; ведення центрального реєстру транспортних засобів, центрального реєстру порушень правил руху на транспорті та центрального реєстру водійських прав, а також видача довідок та публікація статистичних матеріалів, заснованих на даних вищевказаних реєстрів.

Федеральне дорожнє відомство ФРН (BAST) знаходиться у відомчому підпорядкуванні Міністерства транспорту, будівництва та житлового господарства та несе відповідальність за розробку норм і пропозицій в усіх галузях дорожнього руху. Федеральне дорожнє відомство виступає головною інстанцією в дослідженні аварійності в дорожньому русі. Серед основних функцій Федерального дорожнього відомства можна виділити: розробка пропозицій до вдосконалення правил дорожнього руху та інших нормативно-правових актів, статистичний облік транспортних пригод, аналіз аварійності на дорогах, оцінка безпеки транспортних засобів, ведення статистики дорожнього руху, організація медичної допомоги на дорогах та ін.

Крім органів виконавчої влади, в Німеччині діє велика кількість громадських організацій, що ставлять метою підвищення безпеки дорожнього руху. Серед них варто особливо виділити Науково-дослідницьку організацію з питань вуличного руху і транспорту, а також Службу безпеки дорожнього руху.

Науково-дослідницька організація з питань вуличного руху і транспорту була заснована ще у 1924 році. Головною її метою виступає подальший розвиток технічних знань в галузі транспорту. Науково-дослідницька організація несе також відповідальність за складання та розробку вимог до безпеки дорожнього руху в області вуличного будівництва, технічних засобів регулювання вуличного руху та планування руху; формує і координує науково-дослідні програми в області вуличного руху [2].

Служба безпеки дорожнього руху є найстарішою та найавторитетнішою неурядовою організацією в Німеччині, що займається проблемами безпеки дорожнього руху. Фінансування Служби безпеки дорожнього руху на 70% здійснюється за рахунок коштів Федерального міністерства транспорту, будівництва та житлового господарства (такий порядок фінансування закріплений законодавчо), решта покривається за рахунок членських внесків і пожертвувань. Міністр транспорту, будівництва та житлового господарства здійснює шефство над Службою безпеки дорожнього руху. Головними завданнями Служби є навчання населення правилам дорожнього руху, роз'яснення та пропаганда правил дорожнього руху. Для виконання цих завдань учасниками Служби організуються і проводяться в різних навчальних та соціальних закладах тренінги і навчальні семінари, поширюється друковані матеріали. Окрім цього, Федеральна структура Служби безпеки дорожнього руху включає служби безпеки дорожнього руху земель та служби безпеки дорожнього руху на місцях [2].

Можемо зробити висновок, що Німецька модель адміністративно-правового регулювання в сфері забезпечення безпеки дорожнього руху базується на передачі органам внутрішніх справ переважно функцій по контролю за дотриманням правил дорожнього руху, розшуку правопорушників та фіксації фактів порушення правил дорожнього руху. Переважна частина факультативних та організуючих функцій передана органам загальної компетенції, що очолюються Федеральним міністерством транспорту, будівництва та житлового господарства, а також неурядовим організаціям, що співпрацюють з органами державної влади.

Приклад адміністративно-правового регулювання безпеки дорожнього руху у Федеративній Республіці Німеччина є досить цікавим і частково може бути запозичений та впроваджений в нашій державі, в першу чергу тим, що там ефективно працюють неурядові організації з дотримання безпеки дорожнього руху.

ЛІТЕРАТУРА

1. Watkins, Kevin The Missing link: Road traffic injuries and the Millenium Development Goals // FIA Foundation, 2010, 32 p.
2. Аналитическая справка о распределении функций в системе государственного управления обеспечением безопасности дорожного движения в Германии // Официальный сайт Дирекции по управлению федеральной целевой программой «Повышение безопасности дорожного движения в 2006-2012 годах / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.fcp-pbdd.ru/int_exp/list.php?ID=58

ЗАХОДИ ЗАПОБІГАННЯ ТА ВРЕГУЛЮВАННЯ КОНФЛІКТУ ІНТЕРЕСІВ

Деордіца Г. О.

НК – Корнієнко М. В., канд. юрид. наук, доцент

Одеський державний університет внутрішніх справ

На сьогодні дуже стрімко реформується національне законодавство з урахуванням світових стандартів у сфері запобігання корупції і дуже часто згадується таке актуальне в світі поняття як конфлікт інтересів. Конфлікт інтересів широко вживається у практичній діяльності європейських органів публічної адміністрації в світі вже напрацьовані практики застосування заходів запобігання та врегулювання конфлікту інтересів. Українське законодавство тільки почало свій шлях в цьому напрямку і потребує на сьогодні деяких уточнень.

Розглянемо визначення поняття «конфлікту» це: 1) зіткнення протилежних інтересів, думок, поглядів; серйозні розбіжності; гостра суперечка; 2) ускладнення в міжнародних відносинах, що може призвести до збройної сутички; 3) суперечність, сутичка, покладена в основу сюжету художнього твору [1, с. 274]. Під «інтересом» мається на увазі: 1) увага до кого-, чого-небудь, зацікавлення кимсь, чимось; цікавість, захоплення; 2) вага, значення; 3) те, що найбільше цікавить кого-небудь, що становить зміст чийхось думок і турбот; прагнення, потреби; 4) те, що йде на користь кому-, чому-небудь, відповідає чиймсь прагненням, потребам; користь, вигода, прибуток [2, с. 509].

Закону України «Про запобігання корупції» поняття «конфлікт інтересів» розділяє на два види: «реальний конфлікт інтересів» та «потенційний конфлікт інтересів». Реальний конфлікт інтересів – це суперечність між приватним інтересом особи та її службовими чи представницькими повноваженнями, що впливає на об'єктивність або неупередженість прийняття рішень, або на вчинення чи невчинення дій під час виконання зазначених повноважень, а потенційний конфлікт інтересів – наявність у особи приватного інтересу у сфері, в якій вона

виконує свої службові чи представницькі повноваження, що може вплинути на об'єктивність чи неупередженість прийняття нею рішень, або на вчинення чи невчинення дій під час виконання зазначених повноважень, при цьому приватний інтерес розглядається як будь-який майновий чи немайновий інтерес особи, у тому числі зумовлений особистими, сімейними, дружніми чи іншими позаслужбовими стосунками з фізичними чи юридичними особами, у тому числі ті, що виникають у зв'язку з членством або діяльністю в громадських, політичних, релігійних чи інших організаціях [3].

Закон України «Про запобігання корупції» від 14 жовтня 2014 року покладає на публічних службовців та прирівняних до них осіб обов'язки: вживати заходів щодо недопущення реального, потенційного конфлікту інтересів; не вчиняти дій та не приймати рішень в умовах реального конфлікту інтересів; не спонукати підлеглих прямо чи опосередковано до прийняття рішень, вчинення дій або бездіяльності всупереч закону на користь своїх приватних інтересів або приватних інтересів третіх осіб; вживати заходів щодо врегулювання реального чи потенційного конфлікту інтересів, а саме повідомити не пізніше наступного робочого дня з моменту, коли особа дізналася чи повинна була дізнатися про наявність у неї реального чи потенційного конфлікту інтересів безпосереднього керівника у випадку перебування особи на посаді, яка не передбачає наявності у неї безпосереднього керівника, або в колегіальному органі – НАЗК чи інший визначений законом орган або колегіальний орган, під час виконання повноважень у якому виник конфлікт інтересів, відповідно; у разі існування сумнівів щодо наявності конфлікту інтересів – звернутися за роз'ясненнями до територіального органу НАЗК – воно роз'яснює порядок дій щодо врегулювання конфлікту інтересів або підтверджує відсутність конфлікту інтересів (особа звільняється від відповідальності, якщо у діях, щодо яких вона зверталася за роз'ясненням пізніше було виявлено конфлікт інтересів) [3].

Заходи самостійного та зовнішнього врегулювання конфлікту інтересів передбачені в статтях 29-35 вищевказаного закону і до них відносимо нездатність або небажання публічних службовців або прирівняних до них осіб запобігти виникненню конфлікту інтересів або об'єктивна неможливість цього визначає необхідність закликати їх самостійно врегулювати конфлікт інтересів, а якщо цього не вдалося досягти – вдатись до використання заходів зовнішнього врегулювання конфлікту інтересів. Тоді як єдиним заходом самостійного врегулювання публічним службовцем або прирівняною до нього особою конфлікту інтересів, у який він втягнутий, є позбавлення відповідного приватного інтересу, зовнішнє врегулювання конфлікту інтересів здійснюється шляхом: усунення від виконання завдання, вчинення дій, прийняття рішення чи участі в його прийнятті; обмеження доступу до певної інформації; перегляду обсягу службових повноважень; застосування зовнішнього контролю за виконанням відповідного завдання, вчиненням певних дій чи прийняття рішень; переведення на іншу посаду; звільнення.

Аналізуючи вищевикладене та законодавство України, щодо стану правового регулювання питань запобігання та врегулювання конфлікту інтересів можна звернути увагу на деякі аспекти.

Стаття 36 «Запобігання конфлікту інтересів у зв'язку з наявністю в особи підприємств чи корпоративних прав» Закону України «Про запобігання корупції»,

знаходиться у розділі V «Запобігання та врегулювання конфлікту інтересів» і тільки одна вона спрямованих на регулювання порядку запобігання конфлікту інтересів. Можна поруч із зазначеним визначити заходи запобігання конфлікту інтересів такі як:

- обмеження щодо одержання подарунків;
- обмеження щодо сумісництва та суміщення з іншими видами діяльності;
- обмеження після припинення діяльності, пов'язаної з виконанням функцій держави, місцевого самоврядування;
- обмеження спільної роботи близьких осіб.

Додати до цього переліку потрібно на нашу думку: професійним навчанням державних службовців щодо поведінки в умовах конфлікту інтересів; обмеженнями після припинення політичної, громадської та іншої діяльності, а саме встановлюють підстави та порядок запобігання конфліктам інтересів у справах за участю членів партії та громадських організацій, до складу яких входив публічний службовець або прирівняна до нього особа до зайняття посади державної служби, а також за участю колишніх роботодавців.

Також можна вказати, підстави та процедури застосування заходів врегулювання конфлікту інтересів слід вичерпно врегулювати, не залишаючи прогалин, це є підґрунтя для зловживань та знижують ефективність антикорупційного превентивного механізму. При цьому, вибір заходів врегулювання конфлікту інтересів повинен обов'язково здійснюватися із забезпеченням оптимальної моделі дієвості інтересів:

- фізичної особи, у якої виник конфлікт інтересів;
- безпосереднього суб'єкта врегулювання конфлікту інтересів;
- інших суб'єктів права, які вступають у правовідносини з безпосереднім суб'єктом врегулювання конфлікту інтересів;
- держави або територіальної громади.

Вище вказане дозволить досягти максимально можливих позитивних результатів за рахунок мінімально необхідних витрат для всіх заінтересованих суб'єктів.

Також слід запровадити диференційований підхід до розподілу сил та засобів суб'єктів запобігання конфлікту інтересів, зосереджуючи їх, насамперед, на найбільш уражених сферах діяльності публічних службовців та прирівняних до них осіб, наприклад таких як публічні закупівлі, надання адміністративних послуг, розпорядження бюджетними коштами, діяльність органів державного фінансового контролю та інших контролюючих органів, реалізація державної політики у сфері запобігання корупції та інші. Звертаючи увагу на вище викладене було би доречним внести зміни до вже існуючих нормативно правових актів.

ЛІТЕРАТУРА

1. Словник української мови : в 11 тт. / за ред. І.К. Білодіда ; АН УРСР. Інститут мовознавства. — К. : Наукова думка, 1970–1980. — Т. 4. — 839 с.
2. Великий тлумачний словник сучасної української мови / уклад. і гол. ред. В.Т. Бусел. — К.: Ірпінь : ВТФ «Перун», 2005. — 1728 с.
3. Про запобігання корупції : Закон України від 14.10.2014 р. № 1700Л/II [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/1700-18>.

ПРО РОЛЬ КОДИФІКАЦІЇ У ПІДВИЩЕННІ СИСТЕМНОСТІ НАЦІОНАЛЬНОГО ЗАКОНОДАВСТВА

Загороднюк А. Ю.

НК – Білека А. А., канд. юрид. наук, доцент

Черкаський інститут пожежної безпеки імені Героїв Чорнобиля

Національного університету цивільного захисту України

Підвищення системності законодавства традиційно пов'язується з поняттям систематизації, яка забезпечує його впорядкованість та узгодженість.

Систематизацію законодавства можна визначити як діяльність по приведенню нормативно-правових актів у єдину, упорядковану, внутрішньо узгоджену систему. Необхідність систематизації законодавства зумовлена потребою його вдосконалення, звільнення від застарілих актів і суперечливих норм, усунення прогалин в праві та упорядкування діючих інститутів права.

В юридичній науці панує думка про те, що кодифікація законодавства - це форма докорінної переробки діючих нормативних актів у визначеній сфері відносин, спосіб якісного впорядкування законодавства, забезпечення його узгодженості та компактності, а також розчистки нормативного масиву, вивільнення від застарілих норм, які себе не виправдали. У процесі кодифікації ставиться мета щодо об'єднання та систематизації діючих правових норм, які, так би мовити, виправдали себе, уточнення їхнього змісту, викладення нормативних вказівок у певному порядку та їх внутрішнього узгодження, забезпечення максимальної повноти регулювання відповідної сфери суспільних відносин. Кодифікація спрямована на критичне переосмислення діючих норм, усунення суперечностей та неузгодженості між ними. Вона є формою вдосконалення законодавства. Результатом її проведення є новий звідний законодавчий акт стабільного змісту. Цей акт замінює величезну кількість раніше діючих нормативних документів, які регулювали певні суспільні відносини у визначеній сфері суспільного буття.

Як справедливо зазначає О. Я. Рогач, кодифікація, як найбільш досконала форма систематизації законодавства, сприяє посиленню стабільності законодавства, ліквідації колізій, створенню чіткої, побудованої на науковій основі, системі нормативних актів. Вона є правовим фундаментом для побудови укрупнених нормативних блоків, кодифікаційних систем [7, с. 179].

Наука є специфічним видом суспільної діяльності, спрямованим на забезпечення певного приросту знань про конкретний об'єкт. Ми погоджуємось з думкою В. К. Грищука про те, що в сучасних умовах в Україні назріли умови для визначення самостійної правової науки – теорії правотворчості, структурними підрозділами якої може бути теорія кодифікації та теорія кодифікації галузей законодавства. Необхідна також розробка надзвичайно важливої підгалузі теорії правотворчості – законодавчої техніки, в рамках якої розроблялись та вивчались проблеми кодифікаційної техніки [1, с. 51].

ЛІТЕРАТУРА

1. Гришук В.К. Кодифікація кримінального законодавства України : проблеми історії і методології. – Львів, 1992.

2. Загальна теорія держави і права / За редакцією академіка АпрН України В.В.Копейчикова. – К.: Юрінком, 1997.
3. Кулик О.Г. Методичні та організаційні засади систематизації законодавства України // Систематизація законодавства в Україні: проблеми теорії і практики. Матеріали міжнародної науково-практичної конференції. – К.: Інститут законодавства Верховної Ради України, 1999.
4. Лисенкова О.С. Теоретичні проблеми консолідації як форми систематизації законодавства України // Систематизація законодавства в Україні: проблеми теорії і практики. Матеріали міжнародної науково-практичної конференції. – К.: Інститут законодавства Верховної Ради України, 1999.
5. Опришко В.Ф. Загальнотеоретичні та практичні проблеми систематизації законодавства України // Систематизація законодавства в Україні: проблеми теорії і практики. Матеріали міжнародної науково-практичної конференції. – К.: Інститут законодавства Верховної Ради України, 1999.
6. Пархоменко Н.М. Звід законів як перспективна форма систематизації законодавства // Систематизація законодавства в Україні: проблеми теорії і практики. Матеріали міжнародної науково-практичної конференції. – К.: Інститут законодавства Верховної Ради України, 1999.
7. Рогач О. Я. Кодифікаційні акти в системі законодавства України : дис. ... кандидата юрид. наук : 12.00.01 / Рогач Олександр Янович. - Ужгород. - 2003. - 209 с.
8. Хропанюк В.Н. Теория государства и права: Учебное пособие для высших учебных заведений / Под ред. проф. В.Г.Стрекозова. – Москва, 1995.

МІЖНАРОДНІ СТАНДАРТИ ЩОДО ЗАХИСТУ ПРАВ УЧАСНИКІВ КРИМІНАЛЬНОГО ПРОВАДЖЕННЯ

*Климчук М. П., канд. юрид. наук, доцент
Національна академія внутрішніх справ*

Чинним КПК України закріплено порядок кримінального провадження, спрямованого на захист особи, суспільства та держави від кримінальних правопорушень, охорону прав, свобод і законних інтересів учасників кримінального провадження, а також забезпечення швидкого, повного й неупередженого розслідування і судового розгляду з тим, щоб кожний, хто вчинив кримінальне правопорушення, був притягнутий до відповідальності в міру своєї вини, жоден невинуватий не був обвинувачений або засуджений, жодна особа не була піддана необґрунтованому процесуальному примусу і щоб до кожного учасника кримінального провадження була застосована належна правова процедура [1].

Здобуття Україною повноцінного членства в Європейському Союзі вимагає відповідності високим критеріям, які полягають, зокрема, у дотриманні демократичних положень, принципів свободи і поваги прав людини, правової держави. Як підкреслює О.П. Кучинська, імплементація міжнародних стандартів забезпечення прав людини, визнаних європейським та загальносвітовим співтовариством, у кримінальну процесуальну діяльність є об'єктивною

необхідністю на шляху прагнення України бути рівноправним учасником міжнародних відносин з Радою Європи та Європейським Союзом [2, 57].

Одним із найбільш вагомих кроків законодавця у руслі реалізації Стратегії реформування судоустрою, судочинства та суміжних правових інститутів на 2015–2020 роки, схваленої Указом Президента України від 20 травня 2015 року № 276/2015, стало прийняття Закону України «Про судоустрій і статус суддів».

Реформа судової системи в Україні спрямована на забезпечення верховенства права та високих стандартів прав людини задля добробуту всіх українців. Україна входить до числа країн, які є джерелом найбільшої кількості заяв до Європейського суду з прав людини. До найбільш поширених проблем, встановлених ЄСПЛ, варто віднести, зокрема, такі: тривалі провадження досудового розслідування та розгляд справ судами; погане поводження щодо особи, яка перебуває під контролем держави (в місцях досудового тримання під вартою або в місцях виконання покарань); неефективність розслідування кримінальних проваджень за фактами смерті, зникнення осіб, а також за фактами поганого поводження з боку представників державних органів, передусім у місцях досудового тримання осіб під вартою або в місцях виконання покарань; недоліки законодавства та судової та ін. [3].

Визнані прогресивною міжнародною спільнотою стандарти в сфері судочинства - принципи, рекомендації, правила, критерії - містяться в різноманітних за своєю правовою природою документах, мають різний рівень - загальносвітовий чи європейський. Вони можуть носити для України як обов'язковий, так і необов'язковий характер. Наприклад, Міжнародний пакт про громадянські і політичні права та Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод є частиною національного українського законодавства згідно зі ст. 9 Конституції України та підлягають обов'язковому застосуванню.

Загальна декларація прав людини увібрала в себе основні права та громадянські свободи індивіда. У ст. 9 Декларації зазначається, що ніхто не може зазнавати безпідставного арешту, затримання або вигнання. З метою захисту права на повагу до приватного життя у ст. 12 передбачено, що ніхто не може зазнавати безпідставного втручання у його особисте і сімейне життя, безпідставного посягання на недоторканність його житла, таємницю його кореспонденції або на його честь і репутацію. Кожна людина має право на захист від такого втручання або таких посягань.

Основні концептуальні напрямки Загальної декларації прав людини були відтворені в інших міжнародно-правових документах. Так, закріплені в Міжнародному пакті норми мають велике значення для будь-якої особи, яка залучена до сфери кримінального провадження, і передусім для підозрюваного, оскільки ця сфера становить підвищену загрозу для прав людини в силу тяжкості можливих для неї наслідків, а тому відповідні міжнародні норми передбачають цілий ряд додаткових гарантій.

Особливе місце серед міжнародних договорів, згода на обов'язковість яких дана Верховною Радою, займає Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод 1950 р., яка містить цілий комплекс норм, що безпосередньо регулюють питання захисту приватного життя та здійснення судового контролю. Ратифікувавши Конвенцію 17 липня 1997 року, Україна визнала обов'язковою для себе юрисдикцію Європейського суду з прав людини.

Секція 1. Нормативно-правове регулювання ЄДСЦЗ: стан та проблеми

Застосування кожною країною міжнародних та європейських стандартів залежить значною мірою від статусу таких стандартів у національному праві, зокрема відповідно до Конституції України. Незважаючи на визнання Україною примату міжнародних договорів над національним законодавством, якщо вони ратифіковані та / або за необхідністю інкорпоровані в національне право, говорити, однак, про безумовне дотримання міжнародних стандартів кримінального судочинства в діяльності органів досудового розслідування, прокуратури та суду щодо захисту прав, свобод та інтересів людини, на жаль, поки що не доводиться.

ЛІТЕРАТУРА

1. Кримінальний процесуальний кодекс України: Закон України від 13 квіт. 2012 р. №4651-VI / Верховна Рада України. URL: zakon3.rada.gov.ua/laws/show/4651-17/print1458049476321499 (дата звернення: 08.02.2018).
2. Кучинська О. П. Правові питання імплементації загальноєвропейських міжнародних стандартів у галузі прав людини у вітчизняне кримінальне процесуальне законодавство // Часопис цивільного і кримінального судочинства. 2014. №1. С. 57–61. (3)
3. За міжнародними стандартами: Кількість справ, розглянутих Апеляційним судом Кіровоградської області з урахуванням позицій ЄСПЛ, зростає майже втричі // Закон і право: zib.com.ua/.../75641-.

ПРО ЗАГАЛЬНІ ЗАСАДИ ПАРТНЕРСТВА ПОЛІЦІЇ І НАСЕЛЕННЯ

Коваленко А. О.

НК – Білека А. А., канд. юрид. наук, доцент

Черкаський інститут пожежної безпеки імені Героїв Чорнобиля

Національного університету цивільного захисту України

Тлумачний словник під взаємодією розуміє - взаємний зв'язок між предметами у дії, а також погоджена дія між ким-небудь [6, с.704].

В Україні відбулась докорінна соціальна переорієнтація поліції, яка спонукає до налагодження тісної взаємодії з населенням.

Основними нормативно-правовими актами, що створюють передумови для подібної співпраці, є Закони України «Про Національну поліцію» [4], «Про участь громадян у охороні громадського порядку та державного кордону» [5] тощо, якими закріплені засади партнерських відносин між поліцією і населенням, ділового співробітництва між ними, створення передумов щодо більш широкого залучення громадськості до охорони громадського порядку та профілактичної роботи, сприяння підвищенню авторитету працівників поліції та своєчасному інформуванню населення через засоби масової інформації про їхню діяльність.

Взаємодія поліції з населенням проявляється в процесі взаємовпливу і використання можливостей один одного для досягнення власних цілей.

Взаємозалежна, погоджена діяльність поліції і населення щодо адміністративно-правового забезпечення громадського порядку і є конкретна форма взаємодії.

Широко трактується поняття правоохоронної взаємодії в сфері громадського порядку Ю. А. Соколовим, який під останнім розуміє будь-які форми суспільних зв'язків поліції з громадськістю [7, с.39].

В. А. Озолін вважає, що взаємодія поліції з громадськістю здійснюється в двох основних формах: у формі сприяння поліції з боку громадськості і, по-друге, у формі самостійного виконання завдань правоохорони силами громадськості [8, с. 5].

Партнерство це - спільна діяльність, основана на рівних правах та обов'язках, яка спрямована на досягнення спільної мети [9, с. 234].

Партнерство будується на таких основних принципах: рівноправність сторін, добровільність прийняття зобов'язань, відповідальність за виконання зобов'язань, додержання норм законодавства, свобода обговорення проблем, які мають взаємний інтерес, повага позицій, та точок зору партнерів та інші [10, с.121-122].

Партнерство - це юридичне та організаційне об'єднання сил поліції, міських органів влади і населення в процесі профілактики та зниження злочинності, а також спільна відповідальність між ними в рішенні поставленої проблеми [11, с. 54].

Партнерство сучасної поліції і населення слід розглядати як складову налагодження стосунків між державною владою та громадськістю. Таке партнерство є необхідною складовою функціонування цього правоохоронного органу.

ЛІТЕРАТУРА

1. Конституція України : від 28.06.1996 р. // ВВР України. 1996. - № 30. - Ст. 141.
2. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Положення про Міністерство внутрішніх справ України» : від 28.10.2015 р. № 878 [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/878-2015-p>.
3. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Положення про Національну поліцію» : від 28.10.2015 р., № 877 // Офіційний вісник України. - 2015. - № 89. - Ст. 271.
4. Закон України «Про Національну поліцію» : від 02.07.2015 р., № 580–VIII // ВВР України. - 2015. - № 40-41. - Ст. 379.
5. Закон України «Про участь громадян в охороні громадського порядку і державного кордону» : від 22.06.2000 р. // ВВР України. - 2000. - № 40. - Ст. 338.
6. Великий Тлумачний Словник Сучасної Української Мови // Уклад. голов. ред. В. Т. Бусей. - К.: Ірпінь: ВТФ «Перун», 2002. - 1440 с.
7. Соколов Ю. А. Участь трудящих в охороні суспільного порядку. - М., 1962. - 97 с.
8. Озолін В. А. Суспільні початки в адміністративній діяльності міліції. - М., 1967.- 142 с.
9. Социологический словарь на русском, английском, немецком, французском и чешском языках // Под. ред. Осипова Г.В. - М.: Издательская группа ИНФА-Норма, 1998. - 480 с.
10. Политическая Энциклопедия. В 2 томах / Под. ред. Семигина Г.Ю. - М.: Мысль, 1999. - 750 с.
11. Дербичева С. А. Социализация полиции и партнерство с населением как стратегия борьбы с преступностью: европейские ноу-хау // Закон и право. - 2002. - № 1. - Ст. 50-55.

СТАН ТА ПРОБЛЕМИ НОРМАТИВНО-ПРАВОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФУНКЦІОНУВАННЯ ЄДИНОЇ ДЕРЖАВНОЇ СИСТЕМИ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ

Коваленко Д. А.

НК – Юрченко К. М., канд. техн. наук, доцент

Черкаський інститут пожежної безпеки імені Героїв Чорнобиля

Національного університету цивільного захисту України

Захист населення, територій, навколишнього природного середовища та майна від надзвичайних ситуацій шляхом запобігання таким ситуаціям, ліквідації їх у разі виникнення та ліквідації наслідків НС, надання допомоги постраждалим у мирний час та в особливий період – це і є цивільний захист як функція держави, виконання якого покладено на єдину державну систему цивільного захисту (ЄДСЦЗ) [1].

Реформування системи цивільного захисту в Україні на сучасному етапі вимагає подальшого вдосконалення нормативно-правового забезпечення функціонування єдиної державної системи цивільного захисту, державного управління в цій сфері, внесення змін до чинного законодавства та прийняття нових нормативно-правових актів.

Існуючі проблеми законодавчо-нормативного забезпечення функціонування ЄДСЦЗ досліджувалися в наукових працях М. Болотських, П. Валянський, В. Доманський, Л. Жукова, В. Михайлов та ін.

Аналіз нормативно-правової бази у сфері цивільного захисту доводить необхідність подальшого її удосконалення. З урахуванням децентралізації влади в державі і переходу в запобіганні НС на ризик-орієнтований підхід, та з появою нових викликів і загроз, Кодекс цивільного захисту України та деякі нормативно-правові акти, що видані для виконання вимог Кодексу, на нашу думку потребують доопрацювання та корегування.

Кодекс цивільного захисту України включив в себе основні положення з побудови та організації діяльності державної системи цивільного захисту її органів управління, визначив повноваження центральних і місцевих органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування, суб'єктів господарювання, визначив принципи побудови цивільного захисту й завдання ЄДСЦЗ, склад сил цивільного захисту, порядок їх утворення, врегулював ряд інших питань пов'язаних з діяльністю у цій сфері. Зокрема проаналізувавши його ми прийшли до висновку, що потребує внесення змін і доповнень деякі аспекти з питань цивільного захисту, а саме:

а) необхідно внести зміни в частині керівництва ЄДСЦЗ: в чинній редакції відсутні положення щодо визначення начальником цивільного захисту України прем'єр-міністра України, начальниками територіальних підсистем - голів відповідальних державних адміністрацій;

б) в зв'язку з проведеними заходами дерегуляції суттєвих змін потребує розділ V «Запобігання надзвичайним ситуаціям» в частині державного регулювання діяльності суб'єктів господарювання з питань цивільного захисту та державного нагляду (контролю) у сфері техногенної та пожежної безпеки.

Підлягають перегляду також і підзаконні акти, серед яких Положення про ЄДСЦЗ [2], яке повинно максимально повно і зрозуміло розкривати механізми реалізації державної політики у сфері цивільного захисту, конкретизувати цілі та задачі цивільного захисту та способи їх досягнення.

Всі ці питання потрібно вирішувати з урахуванням змін у територіальній організації влади в Україні, зокрема уточнити як на центральному так і на регіональному рівнях розподіл повноважень під час виконання заходів цивільного захисту населення і територій, взаємодію функціональних та територіальних підсистем єдиної державної системи цивільного захисту в умовах виникнення надзвичайних ситуацій.

Звісно, враховуючи те, що в 2017 році була прийнята Стратегія реформування Державної служби України з надзвичайних ситуацій [3], ми сподіваємось, що завдяки саме її реалізації, будуть внесені значні зміни до чинного законодавства, які будуть відповідати потребам сьогодення.

ЛІТЕРАТУРА

1. Кодекс цивільного захисту України [Електронний ресурс] : від 02 жовтня 2012 р. № 5403-VI.
2. Постанова Кабінету Міністрів України від 09 січня 2014 р. № 11 «Положення про єдину державну систему цивільного захисту».
3. Стратегія реформування Державної служби України з надзвичайних ситуацій [Електронний ресурс]: розпорядження Кабінету Міністрів України від 25.01.2017 р. №61. Режим доступу: <https://www.zakon.rada.gov.ua/go/61-2017-p>.

ПРОГАЛИНИ ЯК ДЕФЕКТИ ЗАКОНОДАВСТВА

Кононенко К. В.

НК – Білека А. А., канд. юрид. наук, доцент

*Черкаський інститут пожежної безпеки імені Героїв Чорнобиля
Національного університету цивільного захисту України*

Як справедливо зауважує Ю. І. Матат, прогалини в законодавстві традиційно розглядаються правовою наукою як один із найпоширеніших видів дефектів права. Наявність прогалин нівелює внутрішню узгодженість системи права і, як наслідок, призводить до збоїв у правовому регулюванні. Тож ефективність останнього залежить насамперед від зведення прогалин як одного з дефектів законодавства до мінімального рівня, від того, наскільки оперативно вони можуть бути подолані в процесі реалізації норм права [1, с. 4].

Термін «прогалина» може розумітися, по-перше, як навмисно незаповнений простір, який не підлягає заповненню в силу специфіки самого предмета, по-друге, як недолік, упущення в його формуванні [2, с. 300].

Професор С. С. Алексєєв вважає прогалиною в законодавстві відсутність конкретної норми, необхідної для регламентації відносин, які входять в сферу правового регулювання [3, с. 406]. Професор В. М. Хропанюк називає прогалиною в законодавстві відсутність правової норми при вирішенні конкретних життєвих

Секція 1. Нормативно-правове регулювання ЄДСЦЗ: стан та проблеми

випадків, які охоплюються правовим регулюванням і повинні бути вирішені на підставі права [4, с. 267-268].

Загалом, на практиці при застосуванні норм права правозастосовний орган іноді стикається з повною чи частковою відсутністю норм, які регулюють певні суспільні відносини, тобто прогалини в законі - це повна або часткова відсутність необхідних юридичних норм у даному законі.

Тож можна визначити, що прогалини в законодавстві - це відсутність (повністю або частково) конкретної юридичної норми в нормативно-правовому акті, яка регулює певні суспільні відносини.

Способами переборення прогалин в законодавстві є усунення і подолання.

Усунення відбувається через нормотворчу діяльність шляхом внесення змін і доповнень у закони, видання нових, досконаліших юридичних актів чи створення юридичного прецеденту, або укладання нормативного договору [5, с. 428].

Подолання здійснюється в процесі правозастосовної діяльності за допомогою аналогії закону й аналогії права, а також субсидіарного застосування права [5, с. 428].

Погоджуємось з професором С. Погребняком, який стверджує, що подолання прогалин повинно здійснюватися не лише за допомогою аналогії, а й шляхом безпосереднього застосування загальних принципів права [6, с. 53].

ЛІТЕРАТУРА

1. Матат Ю. І. Прогалини в законодавстві та засоби їх подолання в правозастосовній діяльності : монографія / Ю. І. Матат. - Х. : Право, 2015. - 176 с.
2. Общая теория права и государства [Текст] : учебник / [В. С. Афанасьев, А. П. Герасимов, В. И. Гойман и др.] ; под ред. В. В. Лазарева. - [3-е изд., перераб. и доп]. - М. : Юристъ, 1999.
3. Алексеев С.С. Теория государства и права. Учебник для вузов. - М., 2000.
4. Хропанюк В. Н. Теория государства и права. - М., 1998.
5. Скакун О.Ф. Теория держави і права. Підручник. - К., 2011. - 519 с.
6. Погребняк С. Прогалини в законодавстві та засоби їх подолання / С. Погребняк // Загальні проблеми правової науки. - 2013. - № 1(72). - С. 44-56.
7. Шевченко Т. В. Прогалини в законодавстві, способи усунення і подолання / Т. В. Шевченко // Право і суспільство. - 2013. - № 1. - С. 23-26.

ПРЕВЕНТИВНА ДІЯЛЬНІСТЬ ПОЛІЦІІ СТОСОВНО МАЛОЛІТНІХ

*Корнієнко М. В., канд. юрид. наук, доцент
Одеський державний університет внутрішніх справ*

У сучасних умовах становлення й розвитку демократичної, правової держави профілактика (превенція) правопорушень розглядається як важливий напрям внутрішньої політики України. Ефективна профілактика правопорушень є одним з пріоритетних шляхів протидії злочинності у тому злочинів і правопорушень які вчинені малолітніми особами, зменшення масштабів її розповсюдження,

покращення криміногенної обстановки. Зазначимо, що таке профілактика правопорушень це – обов'язкова діяльність органів державної влади, місцевого самоврядування, підприємств, установ, організацій незалежно від форм власності, у тому числі громадських організацій, спрямована на виявлення та усунення причин і умов, які сприяють учиненню правопорушень, а також виявлення осіб, схильних до вчинення правопорушень, та застосування заходів до їх виправлення.

Закон України «Про Національну поліцію» закріплює в статті 23 Основні повноваження поліції, те що поліція відповідно до покладених на неї завдань здійснює превентивну та профілактичну діяльність, спрямовану на запобігання вчиненню правопорушень та виявляє причини та умови, що сприяють вчиненню кримінальних та адміністративних правопорушень, вживає у межах своєї компетенції заходів для їх усунення».

Здійснюючи превентивний (профілактичний) вплив, поліцейський повинен враховувати, що: універсальних профілактичних заходів не існує, ефективність їх завжди вибіркова; превентивний вплив – процес тривалий. Позитивних результатів при цьому можна досягти лише тоді, коли він здійснюється працівником, що добре знає особу підопічного, а тому і суб'єкт профілактики повинен бути постійним; особливість будь-якого профілактичного впливу полягає в тому, що його опозитивні результати стають очевидними не відразу після реалізації тих чи інших заходів, а поступово, через деякий час, коли нові звички, погляди достатньо закріпляться в свідомості людини; успіх профілактичного впливу зумовлений вмінням прогнозувати (хоча б у загальних рисах) поведінку людини, від якої можна очікувати скоєння злочину.

Законодавство України передбачає, що профілактики адміністративних і кримінальних правопорушень серед дітей це - діяльність підрозділів ювенальної превенції у межах визначеної компетенції, яка спрямована на виявлення та усунення причин і умов, що призводять до вчинення дітьми адміністративних і кримінальних правопорушень, а також на позитивний вплив на поведінку окремих дітей на території України, в окремому регіоні, у сім'ї, за місцем проживання.

Систему профілактики правопорушень поліції складає сукупність її окремих підрозділів, посадових осіб та працівників, які цілеспрямовано здійснюють на різних рівнях і у різних масштабах управління й планування профілактичної діяльності, виконують профілактичні заходи на основі спільних цілей, завдань та принципів і мають у зв'язку з цим певні права та обов'язки, несуть відповідальність.

Заходи з профілактики адміністративних і кримінальних правопорушень поділяються на загальні та індивідуальні.

Суб'єктами загальної та індивідуальної превенції (профілактики) правопорушень є органи державної влади (законодавчої, виконавчої, судової), органи місцевого самоврядування, правоохоронні органи, засоби масової інформації, громадські організації, у тому числі громадські формування з охорони громадського порядку, релігійні установи та організації, підприємства, установи та організації незалежно від форм власності, які беруть участь у профілактиці правопорушень.

Об'єктами профілактики правопорушень є громадяни України, особи без громадянства, а також іноземці, за винятком дипломатичних представників

Секція 1. Нормативно-правове регулювання ЄДСЦЗ: стан та проблеми

іноземних держав та інших громадян, які за законами України і міжнародними договорами, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, користуються імунітетом від кримінальної та адміністративної юрисдикції, криміногенні чинники правопорушень, особи з криміногенними нахилами, мікросередовище, яке сприяє формуванню особи з криміногенними нахилами.

Згідно з Законом України «Про органи та служби у справах дітей та спеціальні установи для дітей» статті 5 уповноважені підрозділи органів Національної поліції (органи ювенальної превенції) визначені їх зобов'язання. Поліція відповідно до покладених на неї завдань забезпечує: установлення місцезнаходження дітей у разі їх безвісного зникнення; розкриття кримінальних правопорушень, учинених дітьми; організацію та здійснення заходів профілактики з дітьми в навчальних закладах, за місцем проживання з метою запобігання вчиненню ними адміністративних і кримінальних правопорушень; організацію та здійснення заходів індивідуальної профілактики з дітьми, що вчинили адміністративні та кримінальні правопорушення, були засуджені до покарання, не пов'язаного з позбавленням волі, звільненими зі спеціальних виховних установ; ужиття заходів щодо недопущення рецидивної злочинності серед дітей та інші.

Наказ МВС України від 25.05.2012 № 452 «Про затвердження Положення про профілактику правопорушень, пов'язаних із здійсненням службової діяльності працівниками Державної міграційної служби України» дає нам визначення профілактики правопорушень – це система організаційних, правових і виховних заходів, спрямованих на попередження та усунення причин і умов, що сприяють учиненню працівниками ДМС України протиправних дій, пов'язаних із здійсненням їх службової діяльності.

Заходи загальної профілактики адміністративних і кримінальних правопорушень здійснюються на території обслуговування в навчальних закладах та за місцем проживання дітей. З метою попередження вчинення дітьми адміністративних і кримінальних правопорушень підрозділи ювенальної превенції самостійно або разом з відповідними органами виконавчої влади, органами місцевого самоврядування здійснюють такі заходи загальної профілактики як: виявляють причини й умови, що призводять до вчинення адміністративних та кримінальних правопорушень дітьми, уживають організаційних і практичних заходів для їх усунення; проводять зустрічі з адміністрацією навчальних закладів та представниками батьківських комітетів; проводять у навчальних закладах лекції та практичні заняття, спрямовані на формування в дітей правосвідомої поведінки, навичок до здорового способу життя.

Заходи індивідуальної профілактики здійснюються працівником поліції щодо конкретної дитини з метою попередження вчинення нею адміністративних та кримінальних правопорушень.

Заходи індивідуальної профілактики спрямовані на особистість конкретної дитини, середовище, яке її формує, а також на умови, обставини та ситуації, що призводять до вчинення дитиною адміністративних і кримінальних правопорушень.

Індивідуальна профілактична робота включає у себе ряд послідовних, взаємопов'язаних стадій: виявлення осіб, від яких можливо очікувати вчинення правопорушень; спостереження за такими особами; здійснення на них профілактичного впливу.

Працівники поліції здійснюють такі заходи індивідуальної профілактики: проводять ознайомлювальні, попереджувальні та виховні бесіди з дитиною за місцем

проживання, навчання, роботи; проводять ознайомлювальні, попереджувальні бесіди з батьками дитини, її законними представниками, членами сім'ї з метою усунення причин і умов, які спонукали до вчинення адміністративного чи кримінального правопорушення; складають план заходів з індивідуальної профілактики на основі вивчення матеріалів характеристик, індивідуально-психологічних особливостей дитини; відповідно до компетенції організують надання допомоги дитині у вирішенні питань, що пов'язані з працевлаштуванням, організацією дозвілля, установленням соціально корисних контактів, вибором життєвих цілей, а також залучення дитини до соціально корисних занять трудового, спортивного, творчого, самодіяльного характеру та інші.

Розкрити з достатньою повнотою мірою зміст профілактики правопорушень можливо лише за умов урахування і аналізу функцій, які вона виконує, а також цілей і завдань, що стоять перед нею. Отже, розкриємо функції профілактики правопорушень: запобіжно-регулятивна функція покликана коригувати у специфічних формах взаємозв'язок особи і суспільства і впливати на поведінку людей та суспільні інтереси. Іншими словами дана функція покликана не лише перешкоджати розвитку одних і допомагати удосконаленню інших суспільних відносин, але й, вирішувати виникаючі між особою і суспільством протиріччя, сприяти утвердженню їх взаємозв'язку. Профілактика покликана забезпечити таку поведінку людей, яка відповідала б вимогам, закріпленим у нормах права та інших нормативних актах; охоронна функція покликана забезпечити захист суспільних інтересів і соціальних цінностей громадян і держави від протиправних посягань. Оскільки профілактика правопорушень спрямована на недопущення антигромадської поведінки, а також вона реалізує не лише можливості переконання, але й примусу до осіб, які не хочуть ставати на шлях виправлення і тим самим активно проявляє дану функцію; виховна функція - профілактика правопорушень в основному зводиться до цієї функції, адже її призначення - не у примусі, а переконанні, тобто не у тому, щоб покарати, а у тому, щоб виховувати з метою недопущення протиправної поведінки; ідеологічна функція, призначення якої полягає у забезпеченні загальної ідейної спрямованості профілактичних заходів, обґрунтуванні їх змісту, правильному визначенні шляхів, засобів і методів профілактичної діяльності. На жаль, на сучасному розвитку держави питанням ідеології не надається належної уваги; прогностична функція збагачує теорію і практику профілактики правопорушень інформацією, яка дозволяє визначити перспективні напрямки попередження правопорушень.

Можна зробити висновок, що превентивна (профілактична) діяльність відносно малолітніх дуже важлива, від того наскільки вдало і компетентно вона була проведена буде залежати, чи стана дитина в подальшому на шлях антисоціальної поведінки чи буде вона скоювати адміністративні правопорушення і кримінальні злочини. Чи зможе дитина з якою недостатньо чи неправильно провели профілактичну корекцію стати в подальшому «законослухняним» громадянином.

ЛІТЕРАТУРА

1. Закон України «Про Національну поліцію» від 2 липня 2015 року № 580-VIII Із наступними змінами та доповненнями. Електронний ресурс: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/580-19>

Секція 1. Нормативно-правове регулювання ЄДСЦЗ: стан та проблеми

2. Закон України «Про органи і служби у справах дітей та спеціальні установи для дітей» від 24 січня 1995 року № 20/95-ВР із наступними змінами та доповненнями. Електронний ресурс: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/20/95-%D0%B2%D1%80>

3. Закон України «Про запобігання та протидію домашньому насильству» від 07.12.2017 року № 2229-19. Із наступними змінами та доповненнями. Електронний ресурс: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2229-19>

4. Наказ МВС України від 25.05.2012 № 452 «Про затвердження Положення про профілактику правопорушень, пов'язаних із здійсненням службової діяльності працівниками Державної міграційної служби України» Електронний ресурс: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z0944-12>

5. Наказ МВС України від 19.12.2012 № 1176 «Про затвердження Інструкції з організації роботи підрозділів кримінальної міліції у справах дітей» Електронний ресурс: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0121-13>

СУДОВИЙ ПРЕЦЕДЕНТ ЯК ФОРМА ЮРИДИЧНОГО ВПЛИВУ

Кравченко О. В.

НК – Білека А. А., канд. юрид. наук, доцент

Черкаський інститут пожежної безпеки імені Героїв Чорнобиля

Національного університету цивільного захисту України

Теорія права виділяє три основні джерела права: нормативно-правовий акт, правовий звичай та судовий прецедент. Нині твердження про існування в українській правовій системі такого феномену як судовий прецедент є широко обговорюваним питанням [1, с. 11].

Науковці, що досліджують можливість включення судового прецеденту у систему джерел (форм) права України, наголошують, що це позитивно вплине на встановлення в Україні режиму законності, підвищить ефективність національного законодавства та сприятиме незалежності судової гілки влади.

Професор С. С. Алексєєв вважає, що феномен прецедентного права ще недостатньо оцінений, адже, в деякій мірі, можна казати, що історичні різновиди прецеденту являють собою головні етапи на шляху світового правового прогресу [2, с. 287].

З точки зору лексичного значення слово «прецедент» означає випадок, що має місце вперше, який є прикладом для подальших аналогічних випадків [3, с. 604].

Оксфордський словник визначає поняття «прецедент» як приклад або справу, яка приймається або може бути прийнята як зразок, або правило для подальших справ, або за допомогою якої може бути підтверджений або пояснений який-небудь аналогічний акт або обставина [4].

Б. В. Малишев справедливо відзначає, що світові тенденції у напрямку зближення основних правових сімей, що виражається у зростанні ролі судів у правоутворенні у країнах романо-германської правової сім'ї на фоні збільшення питомої ваги законодавства в державах англо-американської правової сім'ї, є підтвердженням того, що майбутнє розвитку правової системи окремої держави -

за поєднанням закону та судового прецеденту, адже універсальність, формальна визначеність, нормативна узагальненість положень законів та конкретизованість, динамічність приписів прецедентного права органічно доповнюють одне одного, що призводить до ефективності дії всього механізму правового регулювання [5, с. 16].

Приєднуємось до наукової позиції Б. В. Малишева, який наголошує, що запровадження прецедентного права в Україні повинно являти собою поступовий та багатовекторний процес, неодмінно пов'язаний з укріпленням незалежності судової влади, підвищенням професійних вимог до суддів, забезпеченням належного рівня правової культури населення. Важливим елементом вказаного процесу є аналіз, адаптування та використання досвіду, цінностей, традицій і принципів, які притаманні праву Англії - класичному виразнику ідей судового прецеденту [5, с. 16-17].

ЛІТЕРАТУРА

1. Ніколенко Л. М. Щодо визначення судового прецеденту в Україні / Л. М. Ніколенко // Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія «Право». - 2014.- Випуск 27. Том 2. - С.11-15.
2. Алексеев С.С. Право: Азбука. Теория. Философия. Опыт комплексного исследования. - М.: Статут, 1999. - 711 с.
3. Ожегов С. Толковый словарь русского языка / С. Ожегов, Н. Шведова. - М. : А Темп, 2009. - 944 с.
4. Oxford English Law Dictionary // Oxford English Dictionary [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.search.oed.com>.
5. Малишев Б. В. Судовий прецедент у правовій системі Англії (теоретико-правовий аспект) : Автореф. дис... канд. юрид. наук: 12.00.01. / Київський національний університет імені Тараса Шевченка. - К., 2002. - 20 с.
6. Пархоменко Н.М. Стан та перспективи розвитку системи джерел права України // Правова держава: Щорічник наукових праць Інституту держави і права ім. В.М. Корецького НАН України. - К.: Вид. Дім Юридична книга, 2000. - Вип. 11. - С. 76-89.
7. Подольская Н.А. К вопросу о понятии судебного прецедента как источника права (общетеоретический аспект) // Судебная практика как источник права. - М.: Юристъ, 2000. - С. 149-152.
8. Тацій В.Я., Грошевий Ю.М. Проблеми зближення європейських правових систем як умова гармонізації законодавства України // Проблеми гармонізації законодавства України з міжнародним правом: Матеріали науково-практичної конференції. - К.: Інститут законодавства Верховної Ради України, 1998. - С.53-57.
9. Луць Л. Перспективи становлення судового прецеденту як джерела права України / Л. Луць // Вісник Центру суддівських студій. - 2006. - № 6. - С. 10-15.

ТЕОРЕТИЧНІ ПІДХОДИ ЩОДО РОЗУМІННЯ ПОНЯТТЯ «НАЦІОНАЛЬНА БЕЗПЕКА»

Кривенко В.В., Чернов М. М.

НК – Пасинчук К. М., канд. пед. наук

Черкаський інститут пожежної безпеки імені Героїв Чорнобиля

Національного університету цивільного захисту України

На сучасному етапі вітчизняного державотворення урізноманітнення загроз та викликів людині, державі і суспільству призвело не лише до загострення проблем національної безпеки, а й спричинило значну трансформацію її змісту. Попри зовнішньополітичні і військові аспекти національна безпека поширилася на сферу економічних, соціальних, екологічних, інформаційних, правових та інших відносин й, окрім перших, почала визначатися економічною спроможністю, транспарентністю, гідними умовами життя людини і громадянина.

Формування повноцінного режиму національної безпеки передбачає вибір пріоритетів і аналіз факторів національної безпеки на рівні особливої Стратегії, початок якої закладено у першу чергу в Основному Законі. У Конституції України проголошено суверенною і незалежною, демократичною, соціальною, правовою державою. Встановлено базові параметри діяльності уповноважених органів державної влади в сфері національної безпеки; закладено правовий фундамент врахування можливих викликів і загроз та ймовірної активної реакції на них; визначено межі втручання держави в життя людини; закріплено вихідні начала для поточного законодавства щодо забезпечення національної безпеки [1].

Наукові поняття виступають як результат пізнавального процесу. Разом з тим вони є наріжним каменем поглибленого та всебічного вивчення предмета. Сучасна правова наука, правотворчість характеризуються посиленням уваги до розроблення категоріального апарату. У ході формулювання понять концентровано виражається сутність відповідного правового явища, виявляються закономірності його становлення та розвитку, визначається місце того чи іншого об'єкта у системі явищ правової дійсності.

Необхідно зазначити, що поняття «національна безпека» трактують по-різному. Це пояснюється тим, що при підході до її визначення науковці виходять не з однакового набору проблем та різних історичних й філософських підходів, орієнтуються на різну кількість та показники небезпек, що призводить до проблем визначення складових національної безпеки, таких як пожежна, інтелектуальна, науково-технологічна та ін..

Формування наукового поняття «національна безпека» є проблемою складною та полемічною, оскільки його нерозробленість і відсутність одностайного розуміння віддзеркалює різноманітність поглядів на її забезпечення. Законодавчо закріплене визначення цього поняття не достатньо розкриває його змістовну характеристику, що викликає необхідність наукових пошуків у цій сфері суспільних відносин. З теоретичного погляду це є важливим питанням, тому що визначення поняття «національна безпека» має відобразити сутність цього явища та виокремити складові безпеки, з метою їхнього нормативно-правового закріплення.

На основі поняття «національної безпеки» та розкриття його внутрішньої структури є можливість більш ґрунтовно підійти до класифікації її загроз,

формулювання поняття механізму забезпечення національної безпеки, з'ясувати місце та роль у ньому органів державної влади та проаналізувати їх основні завдання й функції з метою удосконалення практичної діяльності, пов'язаної із реалізацією та захистом національних інтересів України.

Безпека є найнеобхіднішою з потреб людини і в Конституції України вона визначається як одна з найвищих соціальних цінностей [1]. Безпека людини – це певною мірою узагальнюваний показник реалізації її прав та свобод, гарантованості від небезпек. Вона є одним із головних показників якості й рівня життя людини. Закон України «Про основи національної безпеки» від 19 червня 2003 р. відповідно до ст. 3 Конституції визначив першим серед головних об'єктів людину – її права і свободи, честь і гідність. Пріоритет прав людини є одним із основних принципів забезпечення як національної, так і пожежної безпеки як її складової, оскільки саме вона в першу чергу страждає від будь-яких надзвичайних й непередбачуваних ситуацій [2].

Враховуючи вищевикладене можна розглянути національну безпеку як динамічний політико-правовий режим, оскільки вона у першу чергу забезпечується за допомогою особливих комплексів юридичних засобів, залежно від мінливого характеру та кількості загроз.

Таким чином, вважаємо, що національна безпека передбачає здатність держави і суспільства створювати умови для всебічного розвитку та функціонування людини і громадянина, держави і суспільства, на основі ефективного функціонування системи забезпечення національної безпеки, яка покликана своєчасно передбачати, виявляти, оцінювати загрози своїм основним об'єктам та вживати необхідних заходів до оптимального їх зниження і нейтралізації з огляду на поточні можливості країни і довгострокові інтереси її розвитку.

ЛІТЕРАТУРА

1. Конституція України: прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 року.
2. Закон України «Про основи національної безпеки України» від 19.06.2003 року.

ДО ПИТАННЯ ПРО ЗАСТОСУВАННЯ ПРАВА

Лисенко В. В.

НК – Білека А. А., канд. юрид. наук, доцент

*Черкаський інститут пожежної безпеки імені Героїв Чорнобиля
Національного університету цивільного захисту України*

Проблематика правозастосовчого процесу досліджувалась у працях вітчизняних дослідників теорії держави і права: М. Д. Гнатюк, О. Л. Копиленка, М. І. Козюбри, С. Л. Лисенкова, Л. О. Макаренко, П. Є. Недбайла, П. М. Рабіновича, О. Ф. Скакун, Т. І. Тарахонич, О. І. Ющика та ін.

Застосування права від інших форм його реалізації відрізняє те, що тут неможлива бездіяльність (пасивна поведінка, як при дотриманні норм), право на

правозастосовну діяльність поєднується з обов'язком її здійснення. Правозастосування має похідний характер, оскільки забезпечує реалізацію права третіми особами. Застосування одних норм одночасно потребує дотримання, виконання і використання інших, а отже, правозастосування - комплексна правореалізуюча діяльність [1, с. 424].

Правозастосувачем може бути лише суб'єкт, повноваження та діяльність якого регламентовані законом, а отже правозастосування, являючи собою компетентну діяльність уповноважених на те державою суб'єктів, здійснюється, як уже зазначалося, відповідно до визначеного у законі порядку [2, с. 4].

Правозастосування слід розглядати як комплексну, державно-владну, управлінську, творчу діяльність, здійснювану у встановлених законом процедурних і процесуальних формах, яка покликана забезпечити адресатам правових норм можливість реалізації належних їм прав і покладених на них юридичних обов'язків [3, с. 15-16].

Категорія правозастосування тісним чином пов'язана з правозастосовчою діяльністю та з правозастосовчим процесом.

Правозастосовча діяльність – це юридична цілісна система дій по реалізації права, здійснювана особливим колом суб'єктів (органів та посадових осіб), наділених державно-владними повноваженнями, яка відбувається у певних процесуально-процедурних формах.

Правозастосовчий процес, в свою чергу, це явище правової реальності, яке належить до сфери юридичного процесу та являє собою сукупність послідовних, упорядкованих дій суб'єктів, наділених державно-владними повноваженнями, що включає в себе процедури відповідного характеру, які забезпечують належне застосування права [3, с. 15-16].

Підвищення рівня функціонування правової системи залежить як від удосконалення механізму правового регулювання, так і механізму правозастосовчої діяльності, що сприятиме подальшому пошуку шляхів щодо поліпшення механізму захисту прав людини і громадянина, точності переводу нормативних велінь в русло конкретних суб'єктивних прав і юридичних обов'язків. Зазначені факти зумовлюють потребу переосмислення теоретичних засад реалізації права та правозастосування, з врахуванням світового і національного історичного досвіду, наповнюючи їх новим змістом [3, с. 3].

ЛІТЕРАТУРА

1. Проблемы общей теории права и государства: [учеб. для вузов] / под общ. ред. академика РАН, д-ра юрид. наук, проф. В. С. Нерсесянца. - М.: НОРМА, 2006. - 832 с.
2. Барандич С. Правозастосування в сучасному вимірі юридичної науки / С. Барандич // Науковий часопис Національної академії прокуратури України. - 2014. - № 4. - С.1-7.
3. Гнатюк М. Д. Правозастосування та його місце в процесі реалізації права : Автореф. дис... канд. юрид. наук: 12.00.01. / Національна академія наук України. Інститут держави і права ім. В. М. Корецького. - К., 2007. - 20 с.
4. Гнатюк М.Д. Поняття, сутність та ознаки застосування права // Держава і право: Збірник наукових праць. Юридичні і політичні науки. – Вип. 29. – К.: Інститут держави і права ім. В.М. Корецького НАН України, 2005. – С. 95 – 102.

5. Невзоров І.Л. Принцип законності в правозастосувальній діяльності: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.01 / Невзоров Ігор Львович. – Х., 2003. – 196 с.
6. Рісний М.Б. Правозастосувальний розсуд (загальнотеоретичні аспекти): дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.01 / Рісний Мирослав Богданович. – Львів, 2006. – 189 с.
7. Уварова О.О. Роль принципів права у процесі правозастосування: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.01 / Уварова Олена Олександрівна. – Х., 2009. – 210 с.
8. Дума В.В. Правозастосовча діяльність та форми її здійснення: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.01 / Дума Володимир Васильович. – К., 2010. – 216 с.

ДО ПИТАННЯ ПРО ДОКУМЕНТУВАННЯ АДМІНІСТРАТИВНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ У СФЕРІ ПОЖЕЖНОЇ ТА ТЕХНОГЕННОЇ БЕЗПЕКИ

Ліщук Р. Л.

НК – Білека А. А., канд. юрид. наук, доцент

Черкаський інститут пожежної безпеки імені Героїв Чорнобиля

Національного університету цивільного захисту України

Порядок провадження у справах про адміністративні правопорушення посадовими особами центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику з питань нагляду та контролю за додержанням законодавства про пожежну і техногенну безпеку, його територіальних органів (далі - посадові особи ДСНС) визначається законами України, Кодексом України про адміністративні правопорушення [2] (далі - КУпАП) та Інструкцією з оформлення матеріалів про адміністративні правопорушення, затвердженою наказом Міністерства внутрішніх справ України 27.07.2016 № 725 (далі - Інструкція) [4].

Зокрема, Інструкція [4] визначає порядок оформлення матеріалів про адміністративні правопорушення під час документування адміністративних правопорушень, розгляду справ про адміністративні правопорушення, виконання постанов про накладення адміністративних стягнень та розгляду скарг у справах про адміністративні правопорушення.

При вчиненні посадовими особами підприємств, установ та організацій незалежно від форми власності (далі - підприємства), громадянами - суб'єктами підприємницької діяльності та громадянами адміністративного правопорушення уповноваженими на те посадовими особами ДСНС у двох примірниках складається протокол про адміністративне правопорушення (далі - протокол).

Складати протокол у разі порушення посадовими особами підприємств, громадянами - суб'єктами підприємницької діяльності та громадянами встановлених законодавством вимог пожежної безпеки (стаття 175 КУпАП), здійснення суб'єктом господарювання господарської діяльності без декларації відповідності матеріально-технічної бази суб'єкта господарювання вимогам законодавства у сфері пожежної безпеки (стаття 175-² КУпАП) чи невиконання приписів та постанов посадових осіб центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику з питань нагляду та контролю за додержанням

законодавства про пожежну і техногенну безпеку (стаття 188-⁸ КУпАП), згідно зі статтею 255 КУпАП мають право уповноважені на те посадові особи центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику з питань нагляду та контролю за додержанням законодавства про пожежну і техногенну безпеку. Працівники відомчої, місцевої пожежної охорони та члени добровільних пожежних дружин (команд), протипожежних об'єднань громадян мають право складати протоколи про адміністративні правопорушення, передбачені статтями 120, 175, 188-⁸ КУпАП [4].

Усі реквізити протоколу заповнюються розбірливим почерком, державною мовою, урахувавши вимоги чинного законодавства щодо державної мовної політики. Не допускаються закреслення чи виправлення відомостей, що заносяться до протоколу, а також унесення додаткових записів після підписання протоколу особою, яка притягається до адміністративної відповідальності. У відповідних графах, які не заповнюються при складанні протоколу, ставиться прочерк. У разі допущення порушень при оформленні протоколу його заповнений бланк вважається зіпсованим. При складанні протоколу вказується стаття КУпАП, згідно з якою передбачена адміністративна відповідальність, а також зазначаються дата і місце його складання, посада, прізвище, ім'я, по батькові особи, яка склала протокол; відомості про особу, яка притягається до адміністративної відповідальності (у разі її виявлення); місце, час вчинення і суть адміністративного правопорушення; нормативний акт, який передбачає відповідальність за це правопорушення; прізвища, адреси свідків і потерпілих, якщо вони є; пояснення особи, яка притягається до адміністративної відповідальності; інші відомості, необхідні для вирішення справи. Якщо правопорушенням заподіяно матеріальну шкоду, про це також зазначається в протоколі [4].

Отже, протокол – це документ, що офіційно засвідчує факти неправомірних дій, за які передбачена адміністративна відповідальність, а також є основним джерелом доказів і служить підставою для подальшого ведення справи про адміністративне правопорушення, тож його підготовка потребує спеціальних юридичних знань.

На нашу думку, вивчення адміністративного процесу удосконалив організацію професійної підготовки майбутніх офіцерів служби цивільного захисту України.

ЛІТЕРАТУРА

1. Кодекс цивільного захисту України від 02 жовтня 2012 1999 року [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/5403-17>.
2. Кодекс України про адміністративні правопорушення від 07.12.1984 р. [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/80731-10>.
3. Указ Президента України від 16.01.2013 р. № 20/2013 «Деякі питання Державної служби України з надзвичайних ситуацій. Положення про Державну службу України з надзвичайних ситуацій» [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/20/2013>.
4. Інструкція з оформлення матеріалів про адміністративні правопорушення, затверджена наказом Міністерства внутрішніх справ України 27.07.2016 № 725 [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z1162-16>.

ДО ПОНЯТТЯ СОЦІАЛЬНОЇ ДЕРЖАВИ

Маринін К. О.

НК – Білека А. А., канд. юрид. наук, доцент

Черкаський інститут пожежної безпеки імені Героїв Чорнобиля

Національного університету цивільного захисту України

Загальновизнаною є теза про те, що будь-яка теорія, будь-яка наукова думка виникає, існує та розвивається в певній поняттєвій формі. Поняття «соціальна держава» у наш час можна аналізувати на таких трьох відповідних рівнях: на науковому - як ідею та її розвиток у цілій низці концепцій, на нормативному - як конституційний принцип, закріплений в основних законах дедалі зростаючої кількості країн, на емпіричному - як реальну практику діяльності державних інститутів щодо вирішення соціальних проблем суспільства і соціальних груп [1, с. 19-20].

Чіткому розумінню поняття «соціальна держава» перешкоджає низка обставин, серед яких дослідники виокремлюють складність цього явища [2, с. 27], неоднозначність самого терміна «соціальна» [3, с. 101], невизначеність завдань держави, яка, згідно з сучасними теоріями, повинна не просто бути уособленням влади, але таким інститутом, що існує саме для людей [4, с. 64].

Приєднуємось до наукової позиції О. З. Панкевича, який зазначає, що соціальна держава - це держава, яка, маючи за економічну основу соціально орієнтоване ринкове господарство, створює всі можливі умови для реалізації економічних, соціальних і культурних прав людини, для самостійного забезпечення ініціативною та соціально відповідальною особою необхідного рівня матеріального добробуту собі та членам своєї сім'ї; гарантує кожному прожитковий мінімум задля гідного людини існування й сприяє зміцненню соціальної злагоди в суспільстві [5, с. 157].

ЛІТЕРАТУРА

1. Гончаров П. К. Социальное государство: сущность, мировой опыт, российская модель // Социально-гуманитарные знания. - 2000. - № 2. - С.18-36.
2. Яковюк І. Про обсяг поняття «соціальна держава» (на основі порівняльного аналізу моделей ФРН і України) // Право України. - 1998. - № 11. - С. 26-28.
3. Баглай М. В. Капитализм и «социальная демократия»: теоретические вопросы развития социальной деятельности буржуазного государства. - М.: Мысль, 1970. - 255 с.
4. Государственное право Германии: В 2 т. Пер. с нем. / Ин-т государства и права РАН. - М., 1994. - Т.1. - 311 с.
5. Панкевич О. З. Соціальна держава: поняття та загальнотеоретична характеристика : дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.01 / Панкевич Олег Зіновійович. - Львів, 2003. - 182 с.

АДМІНІСТРАТИВНО-ЮРИСДИКЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ НАГЛЯДОВИХ ОРГАНІВ ДСНС УКРАЇНИ

Мельничук А. О.

НК – Юрченко К. М., канд. техн. наук, доцент

Черкаський інститут пожежної безпеки імені Героїв Чорнобиля

Національного університету цивільного захисту України

В результаті впровадження у життя положень Конституції України, Концепції адміністративної та судово-правової реформ в Україні відбулося формування нового адміністративно-правового статусу органів виконавчої влади, форм та методів їх діяльності. Дана потреба, визначена принципом розподілу влади, а отже, розширенням адміністративно-юрисдикційної діяльності суду.

Згідно ст.19 Конституції України наглядові органи ДСНС України зобов'язані діяти лише на підставі, в межах та у спосіб, що передбачені Конституцією та законами України, що висвітлює правову природу адміністративно-юрисдикційної діяльності [1]. Спеціально-юридична природа їх статусу зумовлена завданнями і функціями цих органів та характером владно-службових повноважень, якими наділені посадові особи.

Аналізуючи чинне законодавство про адміністративні правопорушення і практику його застосування наглядовими органами ДСНС України можемо побачити, що окремі його норми не повною мірою відповідають вимогам часу, а також змісту адміністративно-правової реформи. Недостатнім є рівень науково-теоретичного осмислення адміністративно-юрисдикційної діяльності органів державного пожежного нагляду. Розробка проектів Кодексу України про адміністративні правопорушення, адміністративно-процесуального Кодексу та інших актів з питань адміністративної юрисдикції вимагає чіткого визначення перспектив розвитку законодавства, яке б забезпечувало підвищення значення наглядових органів ДСНС України в адміністративному провадженні.

Такий результат обумовлюється зростанням порушень правил пожежної безпеки громадянами та посадовими особами. Тому виникає потреба вдосконалення правової бази протидії цьому суспільно небезпечному явищу. На сьогодні проблема боротьби з пожежами набуває загальнодержавного значення, адже йдеться про національні інтереси нашої країни. Нажаль адміністративно-юрисдикційна діяльність наглядових органів ДСНС України ще не повною мірою відповідає сучасним вимогам. Виникає багато питань про певну недосконалість правового регулювання діяльності наглядових органів ДСНС України і шляхи його поліпшення.

Слід мати чітке уявлення про наглядові органи ДСНС України в адміністративному провадженні, визначаючи умови підвищення ефективності розгляду справ про адміністративні проступки. Відсутній комплексний аналіз адміністративно-юрисдикційної діяльності наглядових органів ДСНС України в системі органів, уповноважених розглядати справи про адміністративні правопорушення. Потребує наукового осмислення практика складання наглядових органів ДСНС України постанов про накладення штрафу. В умовах посилення вимог до підвищення рівня законності в правоохоронній діяльності наглядових органів ДСНС України пошук шляхів удосконалення правових основ

юрисдикційної діяльності, а також покращення її організаційного забезпечення є важливим і актуальним дослідницьким завданням.

Спираючись на науково-теоретичне підґрунтя можемо виділити наукову працю Куца І.Г. «Боротьба з пожежами в житловому секторі» (кримінально-правовий та кримінологічний аспекти) [2]. Зауважимо, що зазначені теоретичні положення щодо вирішення проблем удосконалення правових і організаційних форм забезпечення пожежної безпеки не є достатніми. У даному випадку розглядається лише окремих аспект адміністративно-правового регулювання забезпечення пожежної безпеки.

Викладене свідчить про необхідність узагальнення зібраного статистичного, емпіричного і науково-теоретичного матеріалу, оцінки існуючих тенденцій здійснення наглядовими органами ДСНС України адміністративно-юрисдикційної діяльності.

ЛІТЕРАТУРА

1. Конституція України.
2. Куца І. Г. «Боротьба з пожежами в житловому секторі» (кримінально-правовий та кримінологічний аспекти).

АНАЛІЗ ПРАВОВИХ НОРМ ДЕРЖАВНОГО НАГЛЯДУ (КОНТРОЛЮ)

Мотрічук Р. Б., Кириченко Є. П.

НК – Обрусна С. Ю., д-р юрид. наук, доцент

Черкаський інститут пожежної безпеки імені Героїв Чорнобиля

Національного університету цивільного захисту України

На сьогоднішній день, загальнодержавний курс спрямований на ліберальний підхід до бізнесу, зменшення тиску, відкритості та прозорості у відносинах «держава – бізнес». Рішення про зупинення діяльності об'єкту приймається виключно судом, на підставі обґрунтованого адміністративного позову та, у більшості випадків, доведення загрози у судових засіданнях. Поряд із вищевказаним, невід'ємною частиною судового процесу є доведення правомірності проведення заходів державного нагляду. Підрозділами ДСНС перевірки проводяться відповідно до пп. 39 п. 4 Положення про Державну службу України з надзвичайних ситуацій, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 16 грудня 2015 р. № 1052 «Про затвердження Положення про Державну службу України з надзвичайних ситуацій» ДСНС України відповідно до покладених на неї завдань організовує і здійснює державний нагляд (контроль) за додержанням вимог законів та інших нормативно-правових актів з питань техногенної та пожежної безпеки, цивільного захисту міністерствами, іншими центральними органами виконавчої влади, Радою міністрів Автономної Республіки Крим, місцевими держадміністраціями, іншими державними органами та органами місцевого самоврядування, суб'єктами господарювання;

У відповідності до пп. 12 ч. 1 ст. 67 Кодексу цивільного захисту України до повноважень центрального органу виконавчої влади, який здійснює державний

Секція 1. Нормативно-правове регулювання ЄДСЦЗ: стан та проблеми

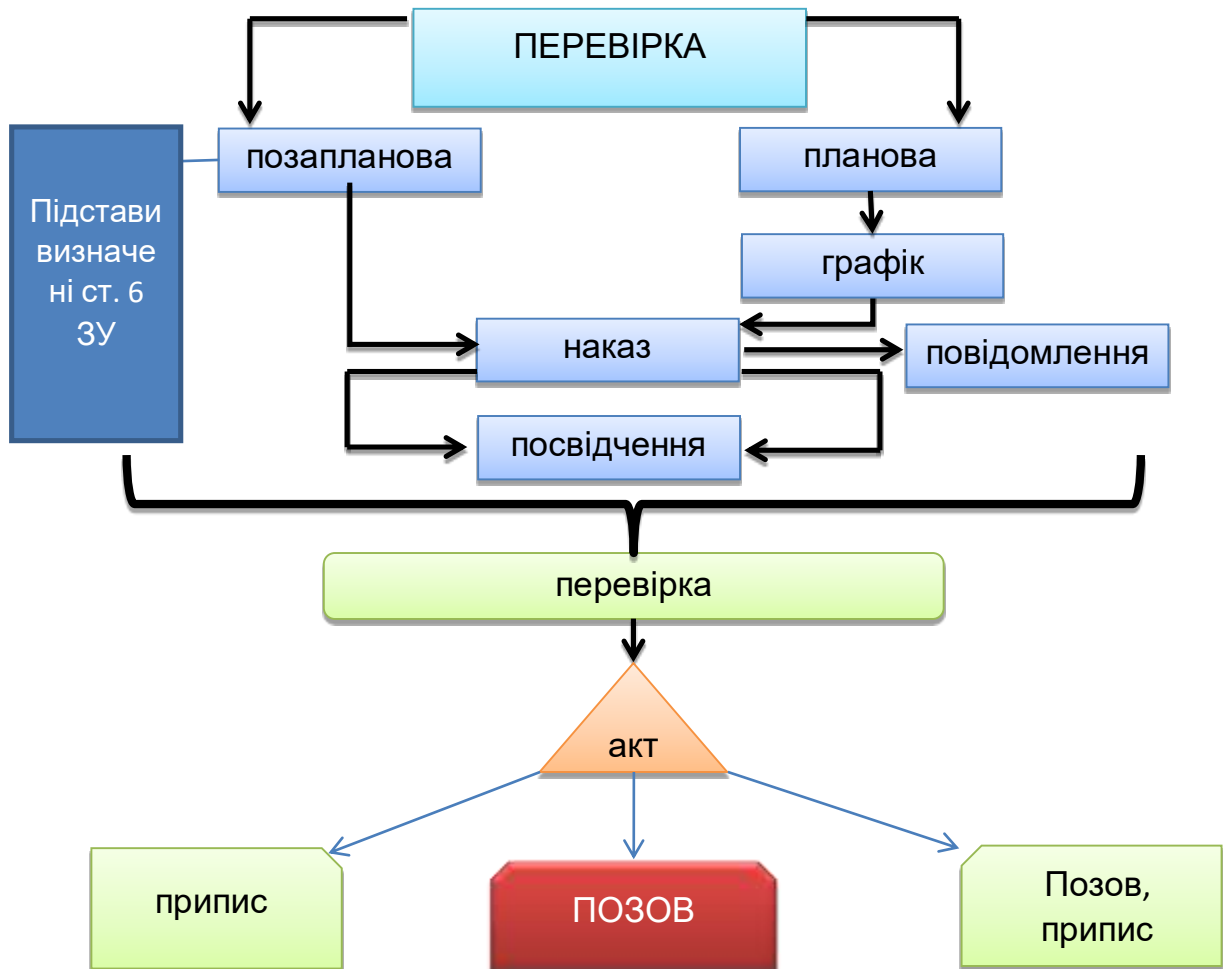
нагляд у сфері техногенної та пожежної безпеки, належить звернення до адміністративного суду щодо застосування заходів реагування у вигляді повного або часткового зупинення до повного усунення порушень вимог законодавства у сфері техногенної та пожежної безпеки роботи підприємств, окремих виробництв, виробничих дільниць, експлуатації будівель, об'єктів, споруд, цехів, дільниць, а також машин, механізмів, устаткування, транспортних засобів, зупинення проведення робіт, у тому числі будівельно-монтажних, випуску і реалізації пожежонебезпечної продукції, систем та засобів протипожежного захисту, надання послуг, якщо ці порушення створюють загрозу життю та/або здоров'ю людей.

Відповідно до ч. 1 ст. 68 Кодексу цивільного захисту України посадові особи центрального органу виконавчої влади, який здійснює державний нагляд у сфері техногенної та пожежної безпеки, у разі порушення вимог законодавства з питань техногенної та пожежної безпеки, у тому числі невиконання їх законних вимог, зобов'язані застосовувати санкції, визначені законом.

Згідно з ч. 2 ст. 68 Кодексу цивільного захисту України у разі встановлення порушення вимог законодавства у сфері техногенної та пожежної безпеки, що створює загрозу життю та здоров'ю людей, посадові особи центрального органу виконавчої влади, який здійснює державний нагляд у сферах техногенної та пожежної безпеки, звертаються до адміністративного суду щодо застосування заходів реагування у вигляді повного або часткового зупинення роботи підприємств, окремих виробництв, виробничих дільниць, агрегатів, експлуатації будівель, споруд, окремих приміщень, випуску та реалізації пожежонебезпечної продукції, систем та засобів протипожежного захисту у порядку, встановленому законом.

Відповідно до п. 7 ст. 7 ЗУ "Про основні засади державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності" на підставі акта, складеного за результатами здійснення заходу, в ході якого виявлено порушення вимог законодавства, орган державного нагляду (контролю) за наявності підстав для повного або часткового зупинення виробництва (виготовлення), реалізації продукції, виконання робіт, надання послуг звертається у порядку та строки, встановлені законом, з відповідним позовом до адміністративного суду. У разі необхідності вжиття інших заходів реагування орган державного нагляду (контролю) протягом п'яти робочих днів з дня завершення здійснення заходу державного нагляду (контролю) складає припис, розпорядження, інший розпорядчий документ щодо усунення порушень, виявлених під час здійснення заходу, а у випадках, передбачених законом, також звертається у порядку та строки, встановлені законом, до адміністративного суду з позовом щодо підтвердження обґрунтованості вжиття до суб'єкта господарювання заходів реагування, передбачених відповідним розпорядчим документом.

Нижче наведено орієнтовну схему проведення перевірки.

ЛІТЕРАТУРА

1. Кодекс цивільного захисту України
2. ЗУ «Про основні засади державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності»

ПОВНОВАЖЕННЯ ОПЕРАТИВНИХ ПІДРОЗДІЛІВ В ДЕРЖАВНІЙ СИСТЕМІ ПРОТИДІЇ ОБІГУ ФАЛЬСИФІКОВАНИХ ЛІКАРСЬКИХ ЗАСОБІВ

Ніколаєнко Р. А.

НК – Ніколаюк С. І., канд. юрид. наук, професор

Національна академія внутрішніх справ

Результати аналізу функціонування державної системи протидії обігу фальсифікованих лікарських засобів свідчать про наявність ряду чинників, що суттєво знижують її ефективність. Склалася ситуація, що характеризується певними тенденціями: контролюючі (регулятивні) органи протидіють обігу фальсифікованих лікарських засобів (або незаконному обігу лікарських засобів), а правоохоронні органи протидіють саме злочинам (або правопорушенням), що

пов'язані з виготовленням та розповсюдженням фальсифікованих лікарських засобів – тобто, вирішуючи одне завдання, зазначені суб'єкти мають різну компетенцію і різний інструментарій для його вирішення. Але разом з тим, при реалізації окремих елементів системи протидії (або на різних етапах державного контролю обігу лікарських засобів) реалізація їх повноважень неможлива (або значно ускладнюється) без налагодження взаємодії. Окрім цього, внаслідок дерегуляції економіки, контролюючі органи позбавлені (в тому числі і тимчасово) ряду повноважень (наприклад, мораторій на перевірку суб'єкта господарювання), а оперативні працівники підрозділів захисту економіки, які наділені достатнім обсягом повноважень щодо проведення оперативно-розшукових заходів у секторі економіки, приділяють недостатньо уваги як питанням виявлення зазначених злочинів, так і питанням щодо їх запобігання. Головні зусилля оперативних працівників спрямовано на виявлення злочинів у таких пріоритетних напрямках економіки, як бюджетна сфера, АПК, фінансово-кредитна система, сфера банківської діяльності, ПЕК тощо [1, 91]. Головна причина такої байдужості криється в тому, що на сьогодні більшість суб'єктів споживчого ринку в Україні є приватної форми власності, і тому злочини, що вчиняються у цій сфері, здебільшого завдають шкоду споживачам або правовласникам торгових марок, а не державі [2, 175]. Тобто, функції регулюючих органів обмежені законодавчо (і в результаті вони не мають змоги суттєво вплинути на ситуацію фармацевтичного ринку щодо обігу фальсифікованих лікарських засобів), а оперативні підрозділи, внаслідок роботи по пріоритетним напрямкам, не приділяють належної уваги виявленню та документуванню зазначених злочинів. Але слід враховувати, що лікарські засоби – специфічна продукція, безпеку та якість якої споживач не у змозі перевірити самостійно (і не у змозі відмовитися від їх придбання, оскільки вони для окремих категорій населення виступають як товари першої необхідності), а контролюючі органи, здійснюють лише вибірковий контроль (оскільки не мають відповідних на те засобів) – тобто, якість і безпека окремих одиниць продукції не перевіряється, а відповідно, не гарантується [3, 164]. Тому одним із завдань нашого дослідження ми обрали визначення ролі оперативних підрозділів в державній системі та наданні пропозицій, з метою підвищення ефективності протидії обігу фальсифікованих лікарських засобів, з врахуванням можливостей оперативних підрозділів. Тобто, ми розглядаємо не повністю організацію діяльності оперативних підрозділів, а лише ті елементи, які необхідні для їх участі в державній системі протидії обігу фальсифікованих лікарських засобів шляхом виявлення та документування злочинів, що пов'язані з виготовленням та розповсюдженням фальсифікованої продукції.

На ефективність реалізації своїх функцій оперативними підрозділами впливають ряд негативних чинників, для усунення яких, в рамках нашого дослідження, розробляються конкретні пропозиції.

ЛІТЕРАТУРА

1. Дарага Р.Д. Протидія підрозділами ДСБЕЗ МВС України злочинам, що пов'язані з виготовленням та розповсюдженням фальсифікованої продукції: дис. ...канд. юрид. наук: 12.00.09. - К., 2016. 250 с.
2. Сеніч О. Я. Запобігання злочинам у сфері роздрібної торгівлі: дис. ...канд. юрид. наук: 12.00.08. К., 2010. 278 с.
3. Файзрахманов Н. Ф. Расследование оборота фальсифицированных и недоброкачественных лекарственных средств, биологически активных добавок: дис. ...канд. юрид. наук: 12.00.12. М., 2013. 255 с.

ДО ПРОБЛЕМИ ПРАКТИКИ НОРМОТВОРЕННЯ В УКРАЇНІ

Півторадня Є. І.

НК – Білека А. А., канд. юрид. наук, доцент

Черкаський інститут пожежної безпеки імені Героїв Чорнобиля

Національного університету цивільного захисту України

Як зазначає І. О. Биля, в умовах інтенсивної нормотворчої діяльності, характерної для сучасної України, особливо гостро постає проблема юридико-технічної досконалості нормативних правових актів. Остання ж, як відомо, досягається через послідовне і правильне використання нормотворчої техніки [1, с. 3].

Зазначеній проблематиці присвячені праці С.С. Алексєєва, Є.І. Астрахан, С.М. Братуся, В.М. Горшенєва, Т.В. Кашаніної, Д.А. Керимова, М.І. Козюбри, А.С. Піголкіна, С.В. Полєніної, П.М. Рабіновича, О.Ф. Шебанова, Л.С. Явича та інших.

Р. Лукич розглядає слово «техніка» в трьох значеннях: а) як практичну діяльність людей, їх активний вплив на оточуючий світ. В цьому смислі воно означає досягнення певної мети шляхом практичної діяльності і наближене до поняття «метод», який розуміється як процедура здійснення мети; б) як сукупність рекомендацій стосовно того, як найефективніше й найдоцільніше здійснити ту чи іншу дію. У цьому сенсі цей термін наближається до поняття методології як науки про методи, оскільки вона дає рекомендації щодо виконання тих чи інших дій; в) мистецтво вчинення певних дій [2, с. 204].

Нормотворча техніка - це система вироблених теорією і практикою нормотворчості правил і нематеріальних засобів вираження змісту нормативного правового акта, використання яких забезпечує визначеність та доступність нормативно-правового матеріалу, системні зв'язки між нормативними правовими актами та їх приписами [1, с. 177].

Приєднуємось до наукової позиції І. О. Билі, яка наголошує, що для сприяння у запровадженні нормотворчої техніки в практику нормотворення в Україні необхідно організувати цілеспрямовану підготовку кадрів для роботи у сфері нормопроєктування; удосконалити окремі аспекти нормотворчого процесу; створити умови для ефективного функціонування спеціалізованих структур, діяльність яких спрямована на забезпечення високої юридико-технічної якості нормативних правових актів. Особливо важливим і корисним у цьому аспекті є підвищення ролі Академії правових наук України у науковому супроводженні нормотворчої діяльності на всіх її стадіях [1, с. 177].

ЛІТЕРАТУРА

1. Биля І. О. Теоретичні основи використання нормотворчої техніки : дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.01 / Биля Ирина Александрівна. - Харків, 2003. - 201 с.
2. Лукич Р. Методология права : Пер. с сербскохорват. - М.: Прогресс, 1981. - 304 с.
3. Юридическая техника (обзор материалов научно-методического семинара) // Государство и право. - 2000. - № 11.- С. 108-120.
4. Дутко А. Загальна характеристика техніки юридичної нормотворчості / Вісн. Львів. ун-ту. Серія юридична. - 2000.- Вип. 35. - С. 48-51.

5. Дельнуа Поль. Роль нормопроектувальників у визначенні змісту правових норм // Нариси з нормотворення (міжнародний досвід). Книга I. - Київ: Українська школа навчання нормопроектувальників, 2000. - С. 1-17.

6. Сырых Е. В. Техничко-юридические критерии качества закона // Проблемы юридической техники: сб. статей / Под ред. В. М. Баранова. - Новгород, 2000. - С. 162-179.

7. Биля І. О. Нормотворча техніка: поняття і загальна характеристика // Вісн. Акад. прав. наук України. - Харків, 2002. - № 1(28). - С. 217-226.

8. Биля І.О. Теоретичні проблеми нормотворчої техніки // Вісн. Харків. ун-ту № 456. - Серія: Актуал. пробл. сучасної науки в дослідженнях молодих вчених м. Харкова: Ч. 1. - Харків: ХНУ ім. В.Н. Каразіна, 2000. - С. 246-248.

НОРМАТИВНО-ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ПИТАНЬ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПОЖЕЖНОЇ БЕЗПЕКИ ЄДСЦЗ УКРАЇНИ

Попик А. О.

*НК – Неменуца С. М., канд. с.-г. наук, Лисюк В. М., канд. техн. наук, доцент
Одеська національна академія харчових технологій*

Нормативно-правове регулювання забезпечення пожежної безпеки закріплено главою 13 «Кодексу цивільного захисту України» [1]. У статті 55 Кодексу вказується, що забезпечення пожежної безпеки на території України, регулювання відносин у цій сфері органів державної влади, органів місцевого самоврядування та суб'єктів господарювання і громадян здійснюються відповідно до цього Кодексу, законів та інших нормативно-правових актів. Відповідальність за організацію такої діяльності і її забезпечення у межах підприємств і організацій покладається на посадових осіб і працівників підприємств, установ та організацій. Зазначена вимога відображається у трудових договорах (контрактах), статутах та положеннях.

Для захисту життя і здоров'я громадян, приватної, колективної та державної власності від пожеж, підтримання належного рівня пожежної безпеки на підприємствах, установах, організаціях і в населених пунктах статтею 58 Кодексу проголошується про створення пожежної охорони. Основними завданнями пожежної охорони є:

- забезпечення пожежної безпеки;
- запобігання виникненню пожеж та нещасним випадкам під час пожеж;
- гасіння пожеж, рятування населення, а також надання допомоги у ліквідації наслідків інших надзвичайних ситуацій.

Пожежна охорона може створюватися на різних рівнях за видами: державна, відомча, місцева та добровільна.

Гасіння пожеж відповідно до статті 80 глави 16 Кодексу покладено на пожежно-рятувальні частини і підрозділи - сили цивільного захисту, які входять до системи Державної служби з надзвичайних ситуацій (ДСНС). Підрозділи виїжджають для гасіння будь-яких пожеж, за винятком пожеж на підземних спорудах (крім діючих станцій метрополітену).

Секція 1. Нормативно-правове регулювання ЄДСЦЗ: стан та проблеми

Зміни, що відбуваються в державі у зв'язку з децентралізацією влади, реформуванням системи безпеки і оборони держави, передачею окремих повноважень щодо організації та забезпечення пожежогасіння та реагування на надзвичайні ситуації від державних органів до органів місцевого самоврядування, зумовили необхідність проведення реформування системи ДСНС. Тому розпорядженням Кабінету Міністрів України від 25 січня 2017 р. № 61-р схвалена «Стратегія реформування системи Державної служби з надзвичайних ситуацій» [2]. Передбачається поетапне проведення заходів протягом 2017-2020 років. Реалізація Стратегії сприятиме забезпеченню:

- належного рівня безпеки життєдіяльності населення, захисту суб'єктів господарювання і територій від загрози виникнення надзвичайних ситуацій;
- створенню ефективної сучасної європейської системи запобігання виникненню надзвичайних ситуацій та профілактики пожеж;
- удосконаленню системи реагування на пожежі, надзвичайні ситуації та інші небезпечні події, скорочення часу прибуття пожежно-рятувальних підрозділів до місця виклику (до 10 хвилин у місті та до 20 хвилин у сільській місцевості);
- зменшенню збитків національної економіки та населення у разі виникнення пожеж, надзвичайних ситуацій, небезпечних гідрометеорологічних явищ;
- створенню оптимальної системи управління єдиною державною системою цивільного захисту та підвищення ефективності її функціонування.

ЛІТЕРАТУРА

1. «Кодекс цивільного захисту України» від 2 жовтня 2012 р. № 5403 VI [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0095-02/page2>
2. Розпорядження Кабінету Міністрів України від 25 січня 2017 р. № 61-р «Стратегія реформування системи Державної служби з надзвичайних ситуацій» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/61-2017-%D1%80>

ДО ПИТАННЯ ПРО РОЗВИТОК ПРАВОВОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ

Риженко А. І.

НК – Білека А. А., канд. юрид. наук, доцент

Черкаський інститут пожежної безпеки імені Героїв Чорнобиля

Національного університету цивільного захисту України

Поняття «система» використовується різними науками, в тому числі й правознавством. Правова система - один із різновидів соціальних систем.

Інтенсивні розробки системного підходу і загальної теорії системи було розпочато в середині ХХ ст. Однак термін «система» (грецьке «systema» – утворення [1, с. 840]) вживається ще в працях Канта (системність пізнання), Шеллінга та Гегеля.

Секція 1. Нормативно-правове регулювання ЄДСЦЗ: стан та проблеми

Правова система є єдністю відповідних їй компонентів (частин), обумовленим способом об'єднаних між собою (за змістовими і формальними критеріями), які, залежно від їх природи та характеру зв'язку між ними (об'єктивного, природного або суб'єктивного, довільного), становлять відносно стабільну організацію [2, с. 2].

Правова система – поняття складне і багатопланове, що містить у собі цілий комплекс компонентів, справляє нормативно-організаційний вплив на суспільні відносини. Елементи правової системи об'єднані спільною метою і завданнями. Вони виконують деякі загальні функції, але це ще не свідчить про однорідність та ідентичність останніх.

Поряд із загальними функціями, кожний компонент правової системи виконує специфічні, тільки йому притаманні функції. Це, однак, не заважає їм перебувати в логічному зв'язку один з одним. Правова система, за висловом французького вченого Ж. Каборн'є, є «вмістилищем й зосередженням різних юридичних явищ, що існують у суспільстві водночас на одному й тому ж просторі» [3, с. 177].

У сучасній юридичній літературі пропонується широкий діапазон вживання категорії «правова система».

Ю. О. Тихомиров вважає, що поняття «правова система» є структурою – інтегрованим засобом цілісного юридичного впливу на суспільні відносини. Як елементи системи він виділяє: по-перше, межі і принципи правового регулювання, по-друге, основні різновиди правових актів та їх об'єднання, по-третє, систематизуючі зв'язки, які забезпечують взаємодію всіх елементів і цілісність системи [4, с. 210-223].

Для будь-якої правової системи стабільність - важлива умова ефективності. Безумовно, законодавство повинно вдосконалюватися, особливо в умовах глибоких соціально-економічних реформ [5, с. 93].

Слушною видається думка А. І. Граціанова, який наголошує, що суттєве значення в розвитку правової системи має систематизація законодавства як постійна форма її розвитку й упорядкування. Систематизація забезпечує зручність при реалізації прав, робить можливим оперативне знаходження і правильне тлумачення всіх необхідних норм [6, с. 67-68].

ЛІТЕРАТУРА

1. Словник іншомовних слів / Л. О. Пустовіт, О. І. Скопненко, Г. М. Сюта, Т. В. Цимбалюк / За ред. Л. О. Пустовіт. - К.: Довіра, 2000. - 1018 с.
2. Керимов Д.А. Философские проблемы права. - М.: Мысль, 1972. - 472 с.
3. Каборнъе Ж. Юридическая социология / Перевод и вступительная статья В.А. Туманова. - М.: Прогресс, 1986. - 351 с.
4. Тихомиров Ю.А. Публичное право: Учебник для юрид. фак. и вузов. - М.: БЕК, 1995. - 485 с.
5. Оніщенко Н.М. Правова система: Проблеми теорії. - К.: Інститут держави і права ім. В.М. Корецького, 2002. - 352 с.
6. Граціанов А. І. Процес систематизації та уніфікації законодавства і розвиток правової системи України : дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.01 / Граціанов Анатолій Ігорович. - Київ, 2004. - 185 с.

НОРМАТИВНО-ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ВИМОГ ЩОДО ПРОВАДЖЕННЯ ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ З НАДАННЯ ПОСЛУГ І ВИКОНАННЯ РОБІТ ПРОТИПОЖЕЖНОГО ПРИЗНАЧЕННЯ

Романюк О. І.

НК – Білека А. А., канд. юрид. наук, доцент

Черкаський інститут пожежної безпеки імені Героїв Чорнобиля

Національного університету цивільного захисту України

Ліцензійні умови провадження господарської діяльності з надання послуг і виконання робіт протипожежного призначення, затверджені постановою КМУ № 852 від 23 листопада 2016 р. [6] (далі – Ліцензійні умови), є підзаконним спеціалізованим нормативно-правовим актом і визначають вичерпний перелік вимог, обов'язкових для виконання ліцензіатом, та вичерпний перелік підтвердних документів, що додаються до заяви про одержання ліцензії на провадження господарської діяльності з надання послуг і виконання робіт протипожежного призначення.

Вказані Ліцензійні умови прийняті відповідно до пункту 13 частини першої статті 7, частини другої статті 9 Закону України «Про ліцензування видів господарської діяльності»[4].

Ліцензійні умови передбачають, що ліцензіат зобов'язаний забезпечити наявність адміністративного приміщення на правах власності (оренди), матеріально-технічної бази згідно з видом робіт (послуг), на який одержано ліцензію, разом з даними, що дають можливість її ідентифікувати, мінімальної кількості працівників (керівників та виконавців робіт (послуг) відповідного рівня підготовки, що підтверджується відповідним ступенем вищої освіти, визначеним Ліцензійними умовами. Для надання послуг і виконання робіт протипожежного призначення ліцензіат забезпечує наявність мінімальної кількості працівників. Допускається залучення керівників та виконавців робіт (послуг) одночасно для кількох видів робіт (послуг) за умови відповідності їх ступеня вищої освіти, визначеного Ліцензійними умовами для певного виду робіт (послуг). Мінімальна кількість працівників (керівників та виконавців робіт (послуг), яка встановлена для певних видів робіт (послуг) Ліцензійними умовами, визначається штатним розписом ліцензіата або трудовим договором (контрактом). У разі коли для провадження господарської діяльності з надання послуг і виконання робіт протипожежного призначення ліцензіат набирає працівників (керівників та виконавців робіт (послуг) понад установлену Ліцензійними умовами для певних видів робіт (послуг) мінімальну кількість, ступінь вищої освіти та напрям підготовки таких працівників повинні відповідати вимогам, установленим Ліцензійними умовами. Під час провадження господарської діяльності з надання послуг і виконання робіт протипожежного призначення ліцензіат зобов'язаний: використовувати системи та засоби протипожежного призначення, а також вироби та продукцію, яка має сертифікат відповідності, якщо вони підлягають обов'язковій сертифікації; вести журнали обліку виконаних робіт (наданих послуг) протипожежного призначення за встановленою формою. З метою ведення обліку виконаних робіт (наданих послуг) протипожежного призначення ліцензіатом ведеться відповідний журнал (у паперовому або електронному

вигляді), який заповнюється після виконання (надання) таких робіт (послуг) протягом трьох робочих днів з дня підписання актів їх виконання (надання) [6].

Отже, наявне нормативно-правове закріплення вимог щодо провадження господарської діяльності з надання послуг і виконання робіт протипожежного призначення засвідчує, що потреба в застосуванні комплексного теоретичного і методичного підходу до впровадження нових механізмів адміністративно-правового регулювання та оцінювання ефективності адміністративно-правового забезпечення державної регуляторної політики України у сфері ліцензування робіт та послуг протипожежного призначення не втрачає актуальності.

ЛІТЕРАТУРА

1. Кодекс цивільного захисту України від 02 жовтня 2012 1999 року [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/5403-17>.

2. Указ Президента України від 16.01.2013 р. № 20/2013 «Деякі питання Державної служби України з надзвичайних ситуацій. Положення про Державну службу України з надзвичайних ситуацій» [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/20/2013>.

3. Закон України «Про засади державної регуляторної політики у сфері господарської діяльності» від 11.09.2003 р. [Електронний ресурс]: [Веб-сайт]. – Електронні дані. – Верховна Рада України 1994-2017. – Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/1160-15>.

4. Закон України «Про ліцензування видів господарської діяльності» від 02.03.2015 р. [Електронний ресурс]: [Веб-сайт]. – Електронні дані. – Верховна Рада України 1994-2017. – Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/222-19>.

5. Постанова Кабінету Міністрів України від 05.08.2015 № 609 «Про затвердження переліку органів ліцензування та визначення такими, що втратили чинність, деяких постанов Кабінету Міністрів України» [Електронний ресурс]: [Веб-сайт]. – Електронні дані. – Верховна Рада України 1994-2016. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/609-2015>.

6. Постанова Кабінету Міністрів України від 23.11.2016 № 852 «Деякі питання ліцензування господарської діяльності з надання послуг і виконання робіт протипожежного призначення» [Електронний ресурс]: [Веб-сайт]. – Верховна Рада України 1994-2017. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/852-2016-%D0%BFhttp://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/852-2016>.

ПРАВОВІ ОСНОВИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ БЕЗПЕКИ В НАДЗВИЧАЙНИХ СИТУАЦІЯХ

Рубченко В. С.

НК – Юрченко К. М., канд. техн. наук, доцент

Черкаський інститут пожежної безпеки імені Героїв Чорнобиля

Національного університету цивільного захисту України

Сьогоднішня ситуація в Україні щодо небезпечних природних явищ аварій і катастроф характеризується як дуже складна. Тенденція зростання кількості надзвичайних ситуацій, важкість їх наслідків змушують розглядати їх як серйозну загрозу безпеці окремої людини, суспільству та навколишньому середовищу, а також стабільності розвитку економіки країни.

З метою забезпечення безпеки та захисту населення і територій, матеріальних і культурних цінностей та довкілля від надзвичайних ситуацій, пожеж та подолання їх небезпечних наслідків у мирний час та в особливий період здійснюється цивільний захист населення. Отже, цивільний захист – це комплекс заходів, рятувальних та інших невідкладних робіт, які спрямовані на попередження та ліквідацію надзвичайних ситуацій, захист населення, територій і довкілля від надзвичайних ситуацій та надання допомоги постраждалим.

Головною правовою основою, юридичною базою щодо безпеки життєдіяльності людини в Україні є Основний Закон – Конституція України, яка проголошує:

- "Кожна людина має невід'ємне право на життя... Кожен має право захищати своє життя і здоров'я, життя і здоров'я інших людей від протиправних посягань" (ст. 27).

- "Кожен має право на охорону здоров'я, медичну допомогу та медичне страхування... Держава дбає про розвиток фізичної культури і спорту, забезпечує санітарно-епідемічне благополуччя" (ст. 49).

- "Кожен має право на безпечне для життя і здоров'я довкілля та на відшкодування завданої порушенням цього права шкоди" (ст. 50).

Правову основу безпеки життєдіяльності встановлює Конституція України, як по своїм юридичним особливостям, так і своїми принципами, тобто юридично вираженими об'єктивними закономірностями організації і функції соціально - економічної, політичної, духовної сфер суспільства, правового положення особи. Конституційні норми, з одного боку, закладають суть безпеки (норми-принципи), а з іншого, указують на цілі подальшого розвитку і реалізацію правового забезпечення безпеки життєдіяльності (норми - програми, норми-завдання, норми-зобов'язання).

Законодавством України громадянам можуть бути надані й інші права щодо забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя. У Статті 5 визначені обов'язки громадян, котрі зобов'язані: піклуватися про своє здоров'я та здоров'я і гігієнічне виховання своїх дітей, не шкодити здоров'ю інших громадян тощо.

Згідно законодавства кожен має право на захист свого життя і здоров'я від наслідків аварій, катастроф, пожеж, стихійного лиха та на вимогу гарантій забезпечення реалізації цього права від Кабінету Міністрів України, міністерств та інших центральних органів виконавчої влади, місцевих державних адміністрацій, органів місцевого самоврядування, керівництва підприємств, установ і організацій незалежно від форм власності і підпорядкування.

Держава як гарант цього права створює систему цивільної оборони, яка має своєю метою захист населення від надзвичайних ситуацій, небезпечних наслідків аварій і катастроф техногенного, екологічного, природного та воєнного характеру.

Надзвичайною ситуацією вважається обстановка на окремій території чи суб'єкті господарювання на ній або водному об'єкті, яка характеризується порушенням нормальних умов життєдіяльності населення, спричинена катастрофою, аварією, пожежею, стихійним лихом, епідемією, епізоотією, епіфітотією, застосуванням засобів ураження або іншою небезпечною подією, що призвела (може призвести) до виникнення загрози життю або здоров'ю населення, великої кількості загиблих і постраждалих, завдання значних матеріальних збитків, а також до неможливості проживання населення на такій території чи об'єкті, провадження на ній господарської діяльності.

Запобігання виникненню надзвичайних ситуацій – це підготовка та реалізація комплексу правових, соціально-економічних, політичних, організаційно-технічних, санітарно-гігієнічних та інших заходів, спрямованих на регулювання безпеки, проведення оцінки рівнів ризику, завчасне реагування на загрозу виникнення надзвичайних ситуацій на основі даних моніторингу (спостережень), експертизи, досліджень та прогнозів щодо можливого перебігу подій із метою недопущення їх переростання у небезпечних ситуацій або пом'якшення її можливих наслідків.

Якщо говорити про правові основи цивільного захисту, то він включає у себе цілий комплекс нормативно-правових актів, на які покладено регулювання ряду галузей, які безпосередньо чи опосередковано пов'язані з можливістю виникнення небезпечних ситуацій.

ЛІТЕРАТУРА

1. Кодекс цивільного захисту України від 2 жовтня 2012р.
2. Конституція України. – Київ.: Юрінком, 1996.
3. Безпека життєдіяльності / Під ред. О. В. Березюк ; М. С. Лемешев
4. Безпека життєдіяльності / Під ред. Я. Бедрія – Львів: Видавнича фірма “Афіша”, 1998.

АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВІ ЗАСАДИ ЦИВІЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ

Соломяна О. А.

НК – Обрусна С. Ю., д-р юрид. наук, доцент

Черкаський інститут пожежної безпеки імені Героїв Чорнобиля

Національного університету цивільного захисту України

Розвиток науки адміністративного права передбачає вироблення та уточнення змісту базових понять, що характеризують сутність та особливості правових відносин у певній сфері, урегульованих нормами вказаної галузі. Такою є і сфера цивільної безпеки.

Щоб визначити зміст поняття «адміністративно-правові засади цивільної безпеки», доцільно розкрити зміст його ознак, закріплених у законодавстві та

наукових дослідженнях. Так, Б. Логвиненко, вказує, що адміністративно-правові засади визначають такі складові: модель, функції та форми [1, 9].

Н. Панова визначає їх як сукупність адміністративно-правових норм, які визначають основні цінності, принципи, завдання, форми та методи розвитку нормотворчої і розпорядчої діяльності органів виконавчої влади [2, 7].

С. Обрусна поняття «адміністративно-правові засади» формулює як сукупність адміністративно-правових норм, що визначають основні цінності, принципи, завдання, форми та методи розвитку нормотворчої і розпорядчої діяльності органів державної влади [3, 18].

Нині відбувається приведення відповідності змісту адміністративного права відповідно до сучасного розуміння публічно-сервісного призначення цієї правової галузі з позицій її соціальної цінності та місця у забезпеченні реалізації прав і свобод людини, відтак впроваджується в науковий обіг категорія «публічне адміністрування» [4]. Таким чином, можна говорити про різноманітні підходи до розуміння категорії адміністративно-правових засад.

Виходячи із вищевикладеного, погоджуємося із визначенням цього поняття, запропонованим Д. Забродою. Це сукупність закріплених у нормах адміністративного права параметрів (характеристик) суспільного явища та правовідносин, що потребують урегулювання за допомогою адміністративно-правових засобів. У змісті адміністративно-правових засад варто виокремлювати категоріальний; нормативний; інституційний; інструментально-технологічний елементи [5, 49].

Останнім часом у юридичній літературі все більш активно почало використовуватися поняття «цивільна безпека», зміст якого не закріплений у нормативно-правових актах. Його або ототожнюють із поняттям «цивільний захист», що є функцією держави, спрямованою на захист населення, від надзвичайних ситуацій шляхом запобігання таким ситуаціям, ліквідації їх наслідків і надання допомоги постраждалим у мирний час та в особливий період [6, ст. 4], або ж відзначають, що «цивільна безпека», як складова національної безпеки, включає у себе поняття «цивільний захист». Вважаємо, що вказане поняття потребує чіткого формулювання та закріплення в межах законодавства.

Отже, адміністративно-правові засади цивільної безпеки – це сукупність закріплених у нормах адміністративного права характеристик та правовідносин, що потребують урегулювання за допомогою адміністративно-правових засобів.

ЛІТЕРАТУРА

1. Логвиненко Б. О. Адміністративно-правові засади медичного забезпечення органів внутрішніх справ України: автореф. дис. ... канд. юрид. наук. Дніпропетровськ, 2008. 20 с
2. Панова Н. С. Адміністративно-правові засади розвитку державного управління в сучасній Україні : автореф. дис. ... канд. юрид. наук. Одеса, 2008. 19 с.
3. Обрусна С. Ю. Адміністративно-правові засади реформування судової системи України : автореф. дис ... д-ра юрид. наук. Харків, 2011. 35 с.
4. Публічне адміністрування в Україні: навч. посібник / [за заг. ред. В. В. Корженка, Н. М. Мельтюхової. Х.: Вид-во ХарПІ НАДУ «Магістр», 2011. 306 с.
5. Заброда Д. Адміністративно-правові засади: сутність категорії. *Адміністративне право і процес*. 2013. № 2(4). С.45-51
6. Кодекс Цивільного захисту. Закон України від 2 жовтня 2012 року № 5403-VI (редакція від 01.01.2018) URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/5403-17/page7> (дата звернення: 19.02.2018)

ОСОБЛИВОСТІ ДИСЦИПЛІНАРНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ОСІБ РЯДОВОГО ТА НАЧАЛЬНИЦЬКОГО СКЛАДУ ОРГАНІВ ТА ПІДРОЗДІЛІВ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ

Солонченко Є. П.

НК – Горбаченко Ю. М., канд. іст. наук, доцент

Черкаський інститут пожежної безпеки імені Героїв Чорнобиля

Національного університету цивільного захисту України

Дисциплінарна відповідальність осіб рядового та начальницького складу органів та підрозділів цивільного захисту належить до спеціальної дисциплінарної відповідальності. Це зумовлено, у першу чергу, тим, що мілітаризована служба, до якої належить і служба в органах та підрозділах цивільного захисту, має ряд специфічних особливостей, невластивих цивільній службі [6], а, відтак, вона передбачена тільки для конкретно визначених категорій осіб рядового і начальницького складу служби цивільного захисту на підставі Закону України «Про дисциплінарний статут служби цивільного захисту» і спеціальних нормативних актів. Внаслідок своєї особливості дисциплінарна відповідальність осіб рядового і начальницького складу служби цивільного захисту характеризується спеціальним суб'єктом дисциплінарного проступку, особливим характером дисциплінарного проступку, спеціальними видами дисциплінарних стягнень, особливим порядком накладення та оскарження дисциплінарного стягнення.

Спеціальний суб'єкт дисциплінарного проступку та особливий характер дисциплінарного проступку. Таким суб'єктом виступає виключно особа рядового або начальницького складу служби цивільного захисту, зарахована до кадрів органів та підрозділів служби цивільного захисту. Вік суб'єкта дисциплінарного проступку обумовлюється мінімальним віком особи, яка може бути прийнята на службу, який, відповідно до Положення про проходження служби цивільного захисту особами рядового і начальницького складу, затвердженого Постановою КМУ від 11 липня 2013 року №593 складає 18 років [3]. Разом із тим, враховуючи поширення цього виду дисциплінарної відповідальності на курсантів навчальних закладів ДСНС України, цей вік може становити 17 років. Можна здійснити класифікацію суб'єкта дисциплінарного проступку в органах внутрішніх справ за такими критеріями.

Спеціальні види дисциплінарних стягнень. Для дисциплінарної відповідальності в органах та підрозділах цивільного захисту специфічною властивістю є наявність особливих заходів дисциплінарного впливу, що вживаються до осіб рядового і начальницького складу за порушення службової дисципліни. Відповідно до ст. 68, ст. 69 Закону України «Про дисциплінарний статут служби цивільного захисту» можуть застосовуватися такі стягнення: зауваження, догана; сувора догана; попередження про неповну службову відповідність; звільнення зі служби у зв'язку з систематичним невиконанням умов контракту чи через службову невідповідність; звільнення з посади; пониження у спеціальному званні на один ступінь.

Для курсантів навчальних закладів ДСНС України відповідно до ст. 70 Закону України «Про дисциплінарний статут служби цивільного захисту» можуть

застосовуватись: зауваження; догана; сувора догана; позбавлення чергового звільнення з розташування навчального закладу; позачергове призначення в наряд на службу.

Санкції за дисциплінарні правопорушення, передбачені Дисциплінарним статутом служби цивільного захисту, можна класифікувати таким чином:

– заходи дисциплінарного впливу, які не змінюють правового стану порушника службової дисципліни (зауваження, догана, сувора догана, позбавлення чергового звільнення з розташування навчального закладу; позачергове призначення в наряд на службу);

– заходи дисциплінарного впливу, які змінюють правовий статус порушника службової дисципліни (попередження про неповну службу відповідність, звільнення з посади; пониження у спеціальному званні на один ступінь);

– виключний захід дисциплінарного стягнення – звільнення зі служби у зв'язку з систематичним невиконанням умов контракту чи через службу невідповідність.

Стягнення накладають лише прямі начальники, рішення про накладення дисциплінарного стягнення оформлюються наказом, існує спеціальний інститут службового розслідування. Така особливість зумовлена мілітаризованістю служби в органах та підрозділах цивільного захисту, що, у свою чергу, зумовлює домінування принципів зверхності та ієрархічності. Це виявляється в тому, що право накладання і скасування мають прямі начальники. Водночас передбачена особлива процедура оскарження накладених стягнень.

Також до особливостей дисциплінарного провадження в органах та підрозділах цивільного захисту слід віднести наявність такої особливої форми, як службове розслідування. Усі вищезазначені характеристики визначають інститут дисциплінарної відповідальності в органах та підрозділах цивільного захисту.

ЛІТЕРАТУРА

1. Конституція України;
2. Кодекс цивільного захисту України.
3. Закон України «Про Дисциплінарний статут служби цивільного захисту».
4. Постановою КМУ від 11 липня 2013 року №593 «Положення про проходження служби цивільного захисту особами рядового і начальницького складу».
5. Ануфрієв М.І. Управлінські шляхи зміцнення дисципліни в органах внутрішніх справ (соціолого-правові аспекти): Дис. канд. юрид. наук. – Харків, 1998.
6. Пришпко С.М. Трудове право України: підручник / С.М. Пришпко, О.М. Ярошенко - Х., 2001. - С. 510.

ДЕЯКІ АСПЕКТИ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ РОЗГЛЯДУ СКАРГ У СПРАВАХ ПРО АДМІНІСТРАТИВНІ ПРАВОПОРУШЕННЯ ПОСАДОВИМИ ОСОБАМИ ДСНС УКРАЇНИ

Степаненко В. О.

НК – Пасинчук К. М., канд. пед. наук

Черкаський інститут пожежної безпеки імені Героїв Чорнобиля

Національного університету цивільного захисту України

Загальні правові засади оскарження в адміністративному (тобто позасудовому) порядку передбачено Законом України «Про звернення громадян» [1]. Виходячи з даного Закону, оскарження в адміністративному порядку (адміністративне оскарження) слід розуміти як встановлений законами України та підзаконними актами порядок захисту порушених рішеннями, діями або бездіяльністю органів виконавчої влади прав, свобод та законних інтересів осіб, який здійснюється шляхом подання скарг — письмових або усних на особистому прийомі — і передбачає обов'язок визначених посадових осіб реагувати і приймати рішення по суті поставлених питань у встановлені строки.

Водночас в окремих сферах державного управління існують численні відомчі нормативні акти, що встановлюють власні правила розгляду звернень, у тому числі роботи зі скаргами. Зокрема, подібними нормативними актами закріплено правила звернення до Державної комісії з цінних паперів та фондового ринку, органів системи Міністерства внутрішніх справ (МВС), органів державної контрольно-ревізійної служби в Україні, Аудиторської палати України, органів прокуратури, Національної служби посередництва і примирення, органів та закладів виконання покарань, Управління державної охорони України тощо. Ці нормативні акти, як правило, існують у вигляді інструкцій, хоча в окремих сферах вони затверджені у вигляді положень та правил.

Необхідно зазначити, що всім встановленим нормативними актами процедурам такого роду притаманні загальні риси. Так, обов'язковим у кожному випадку адміністративного оскарження є визначення таких основних складових, як предмет та підстави оскарження, терміни прийняття та вирішення поставлених у скарзі питань, порядок реєстрації та розгляду скарги, подання і розгляду повторної скарги, здійснення особистого прийому громадян, відповідальність за порушення існуючого порядку адміністративного оскарження та контроль за його дотриманням. Щоправда, кожна із зазначених складових процедури адміністративного оскарження по-різному реалізується у межах відповідних сфер.

Розглянемо існуючий порядок адміністративного оскарження з наголосом на характерні особливості, що притаманні саме сферам пожежної та техногенної безпеки.

Порядок адміністративного оскарження рішень та дій посадових осіб органів та підрозділів ДСНС України регламентується Законом України «Про звернення громадян», Кодексом цивільного захисту України, Кодексом України про адміністративні правопорушення [1-3].

Згідно з нормами вищезазначених законів України прийнятий і діє підзаконний нормативний акт — Наказ МВС України від 27.07.2016 № 725 «Про затвердження Інструкції з оформлення матеріалів про адміністративні правопорушення та визнання такими, що втратили чинність, деяких наказів МНС України», який визначає детальний механізм здійснення адміністративного оскарження у сфері цивільного захисту [4].

Секція 1. Нормативно-правове регулювання ЄДСЦЗ: стан та проблеми

Основною метою прийняття відповідного регуляторного акта було приведення нормативно-правових актів у відповідність із Кодексом цивільного захисту України, Кодексом України про адміністративні правопорушення та Законом України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України у зв'язку з прийняттям Кодексу цивільного захисту України». Альтернативних способів досягнення встановленої мети не існувало, оскільки лише прийняття регуляторного акта дозволило уникнути правової прогалини та правових колізій, що виникали у зв'язку із змінами в законодавстві.

Зокрема в ньому зазначено, що у разі незгоди з прийнятим рішенням у справі про адміністративне правопорушення особа, щодо якої її винесено, може подати скаргу до вищої посадової особи ДСНС або суду. Скарга подається протягом десяти днів від дня винесення постанови.

При оскарженні постанови вона підлягає виконанню після залишення скарги без задоволення.

Скарга на постанову розглядається в десятиденний строк від дня її надходження.

Скарга, що надійшла до органу (посадової особи), який виніс постанову у справі про адміністративне правопорушення, у триденний строк надсилається разом із справою до органу (посадовій особі), правомочного (правомочній) її розглядати.

Постанову уповноваженого органу (посадової особи) про накладення адміністративного стягнення може бути скасовано або змінено керівником вищого органу відповідно до вимог чинного законодавства України.

Посадова особа ДСНС при розгляді скарги на постанову перевіряє дотримання вимог законодавства про адміністративні правопорушення і обґрунтованість її винесення та приймає одне з таких рішень:

залишає постанову без зміни, а скаргу без задоволення;

скасовує постанову і надсилає справу на новий розгляд;

скасовує постанову і закриває справу;

змінює захід стягнення в межах, передбачених нормативним актом про відповідальність за адміністративне правопорушення, але так, щоб стягнення не було посилено.

Копія рішення за скаргою протягом трьох днів надсилається особі, щодо якої його винесено.

Згідно зі статтею 296 КУпАП скасування постанови із закриттям справи про адміністративне правопорушення тягне за собою повернення стягнених грошових сум, що проводиться в порядку, встановленому законом.

Отже, в результаті змін в нормативно-правовому регулюванні розгляду скарг в справах про адміністративні правопорушення у сфері цивільного захисту було створено умови для виконання та реалізації конституційної норми щодо забезпечення права на звернення, визначення його чіткого порядку.

ЛІТЕРАТУРА

1. Закон України «Про звернення громадян» від 02.10.1996 р. № 393/96-ВР.
2. Кодекс цивільного захисту України від 02.10.2012 р. № 5403-VI.
3. Кодекс України про адміністративні правопорушення від 07.12.1984 № 8073-X.
4. Наказ МВС України від 27.07.2016 № 725 «Про затвердження Інструкції з оформлення матеріалів про адміністративні правопорушення та визнання такими, що втратили чинність, деяких наказів МНС України».

КОНСТИТУЦІЯ П. ОРЛИКА – ПЕРШИЙ КОНСТИТУЦІЙНИЙ АКТ В УКРАЇНІ

Тарнопольський А. А.

НК – Косяк С. М., канд. іст. наук

Черкаський інститут пожежної безпеки імені Героїв Чорнобиля

Національного університету цивільного захисту України

Слово «конституція» має латинське походження і означає установа, улаштування. Конституція – основний закон держави, що приймається, змінюється і скасовується в особливому порядку, який визначає суспільний і державний устрій, порядок і принципи утворення представників органів влади, виборчу систему, права й обов'язки громадян [1, 12].

Конституція – основа всього законодавства держави. Вона є системою правових норм, що регулюють у суспільстві найбільш важливі відносини.

У ній закріплюються вихідні принципи та приписи, функції й основи організації, форми та методи діяльності держави. Конституція в будь-якій державі – це правовий акт вищої юридичної сили, своєрідна ознака державності, юридичний фундамент державного і громадського життя, головне джерело національної системи права. Конституція на вищому рівні регулює суспільні відносини, пов'язані з організацією влади, правами і свободами, обов'язками людини та громадянина, формами правління й державного устрою [1, 14].

У сучасній Україні йде складний і багатоплановий процес державотворення та правотворення. Характерним є безперервний пошук оптимальної форми державного правління та парламентаризму. Усе це спонукає до наукового осмислення державницьких і правових традицій, прагнення поєднати минуле та майбутнє.

Історико-правова цінність Конституції Пилипа Орлика полягає не лише в тому, що вона стала «першим конституційним актом в Україні», а й тому, що вона реалізувала потребу правової фіксації на найвищому рівні основних традицій: народоуправління, договірних відносин влади і народу, підкреслила тісний зв'язок із ментальністю та традиціями європейських народів та християнськими цінностями.

«Пакти і Конституція прав і вольностей Війська Запорозького» («Конституція Пилипа Орлика») було проголошено 5 квітня 1710 року у день виборів гетьмана. Це унікальний документ який дослідники небезпідставно називають однією з перших у світі демократичних конституцій. Він складений під впливом ідей західноєвропейського парламентаризму і саме він закладав основні принципи республіканської форми правління на українських землях.

Документ був написаний руською мовою та латиною, складений як договір між гетьманом та Військом Запорозьким (українським народом), що було характерним для західної традиції і відрізнялося від східного патрімоніалізму.

Конституція П. Орлика складається з преамбули і 16 параграфів у яких сформульовані головні принципи побудови держави.

У першому параграфі розглянуто питання віри та заявлено про православ'я як панівну релігію в державі, а також про відновлення автокефалії [2]. Другий параграф важливий тим, що чітко визначив кордони держави (підтвердив умови Зборівського договору 1649 р.). На Гетьмана покладалось зобов'язання оберігати територіальну цілісність країни. Надзвичайно важливим є шостий параграф, у

якому закладено принципи управління та діяльності органів державної влади. Важливою була ідея розподілу законодавчої, виконавчої та судової влади [2].

У положеннях конституції немає прямого декларування прав людини, проте, на відповідних урядовців покладено зобов'язання щодо реалізації прав певних (незахищених) груп населення (параграфи: 1, 2, 3, 6, 9, 10.) [3, 188, 189, 190, 191, 194, 196, 197].

Отже, основні положення конституції були спрямовані на встановлення справедливості в країні. Пилип Орлик зі своїми колегами не лише заклали основи української конституційної науки, створивши парламентарний уряд з усіма атрибутами розвинутої державності, а й запровадили засоби якісного контролю над економікою та особисту відповідальність керівництва.

Підсумовуючи зазначимо, що правова традиція, закладена в Конституції Пилипа Орлика містила багато цікавих і прогресивних ідей, була на рівні кращих досягнень тогочасної юридичної думки. Вона значно випереджає свій час, а також свідчить про глибоко демократичні засади формування уряду. Тому, певною мірою, можна стверджувати, що правова традиція, яка була закладена в Конституції П. Орлика, має вплив на конституційні реалії сьогодення.

ЛІТЕРАТУРА

1. Стецюк П. Б. Основи теорії конституції та конституціоналізму. Частина перша : [посібник для студентів] / П. Б. Стецюк. – Львів: Астролябія, 2003. – 232 с.
2. Перша Конституція України гетьмана Пилипа Орлика (1710 р.) // Сайт Верховної Ради України. Режим доступу: <http://gska2.rada.gov.ua/site/const/istoriya/1710.html>
3. Пакти й конституції законів та вольностей Війська Запорозького // Хрестоматія з історії держави і права України. Т. 1. – К. : Ін Юре, 1997. – С. 186–202.

ЩОДО НОРМАТИВНОГО ЗАКРІПЛЕННЯ ПОНЯТТЯ «ЦИВІЛЬНА БЕЗПЕКА»

Філіпчук А. І.

НК – Обрусна С. Ю., д-р юрид. наук, доцент

Черкаський інститут пожежної безпеки імені Героїв Чорнобиля

Національного університету цивільного захисту України

У сфері правового регулювання цивільного захисту досить часто застосовуються такі поняття як «цивільна оборона», «цивільний захист», «цивільна безпека». Однак, якщо два перші знайшли відповідне унормування у нормативно-правових актах та мають визначене змістове наповнення, то останнє потребує чіткого формулювання та закріплення на рівні відповідних нормативно-правових актів, усного та письмового фахового спілкування. Потреба нормативного закріплення поняття «цивільна безпека» визначена як теоретичними, так і практичними чинниками функціонування вказаного терміну, який досить часто або ототожнюють із вищеназваними, або все ж вказують на його особливості.

Поняття «цивільна оборона», як відомо, визначали як систему загальнодержавних оборонних заходів захисту населення та об'єктів народного

господарства від ракетно-ядерного, хімічного, бактеріологічного та інших видів сучасної зброї [1, 208].

У Законі України «Про цивільну оборону України» це державна система органів управління, сил і засобів, що створюється для організації і забезпечення захисту населення від наслідків надзвичайних ситуацій техногенного, екологічного, природного та воєнного характеру [2, ст. 1].

Як бачимо, нормативне визначення тлумачило цивільну оборону як систему державних органів, сил і засобів, а теоретичне розуміння акцентувало увагу на системі певних заходів захисту населення, тобто процесі, що здійснюється.

У подальшому цивільний захист розумівся як система організаційних, інженерно-технічних, санітарно-гігієнічних, протиепідемічних та інших заходів, які здійснюються центральними і місцевими органами виконавчої влади, органами місцевого самоврядування, підпорядкованими їм силами і засобами, підприємствами, установами та організаціями незалежно від форми власності, добровільними рятувальними формуваннями, що забезпечують виконання цих заходів з метою запобігання та ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій, які загрожують життю та здоров'ю людей, завдають матеріальних збитків у мирний час і в особливий період.

Як систему заходів, цивільний захист визначало відповідне законодавство – система організаційних, інженерно-технічних, санітарно-гігієнічних, ... та інших заходів, які здійснюються з метою запобігання та ліквідації надзвичайних ситуацій....» [3, ст. 1].

Поняття «цивільний захист» об'єднує і узагальнює ці два терміни, оскільки змістом діяльності є саме захист, тим більше, що останнє поняття є прийнятним з позиції міжнародно-правових актів та потребує використання виходячи із потреби уніфікації законодавства та посилення міжнародної співпраці у вказаній галузі.

Значно ширше поняття «цивільний захист» зафіксовано у кодексі Цивільного захисту України – як функцію держави, спрямовану на захист населення, від надзвичайних ситуацій шляхом запобігання таким ситуаціям, ліквідації їх наслідків і надання допомоги постраждалим у мирний час та в особливий період [4, ст. 4].

Останнім часом у фаховому вжитку більш активно почало використовуватися поняття «цивільна безпека», зміст якого не зафіксований у нормативно-правових актах. У Законі України «Про основи національної безпеки» поняття національна безпека визначено як захищеність життєво важливих інтересів людини і громадянина, суспільства і держави, за якої забезпечуються сталий розвиток суспільства, своєчасне виявлення, запобігання і нейтралізація реальних та потенційних загроз національним інтересам [5]. Безумовно, що сферою функціонування національної безпеки є цивільна безпека як її складова. Тому вказане поняття потребує чіткого змістового визначення та обов'язкового нормативно-правового закріплення в межах кодексу Цивільного захисту.

ЛІТЕРАТУРА

1. Словник української мови: в 11 т. / АН УРСР Ін-т мовознавства ім. О. Потебні. К.: Наукова думка, 1980. Т. 11. 844 с.
2. Про цивільну оборону України. Закон України від 25.05.2001 № 2974-12. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2974-12> (дата звернення: 19.02.2018)

3. Про правові засади цивільного захисту. Закон України від 01.07.2013 № 1859-15 URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/1859-15> (дата звернення: 19.02.2018)
4. Кодекс Цивільного захисту. Закон України від 2 жовтня 2012 року № 5403-VI (редакція від 01.01.2018) URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/5403-17/page7> (дата звернення: 19.02.2018)
5. Про основи національної безпеки. Закон України від 19 червня 2003 року N 964-IV URL: zakon.rada.gov.ua/go/964-15 (дата звернення: 19.02.2018)

ПРО ВПЛИВ РЕЛІГІЇ НА ПРОЦЕС ФОРМУВАННЯ ПРАВА

Хамула Д. С.

НК – Білека А. А., канд. юрид. наук, доцент

Черкаський інститут пожежної безпеки імені Героїв Чорнобиля

Національного університету цивільного захисту України

Перенесення сформованих усередині релігійної системи правил поведінки у право відбувається через механізм державного санкціонування цих норм.

Як справедливо зазначає Д. О. Вовк, багато правил поведінки, особливо на стадії першовиникнення права, утворюються у вигляді релігійних, моральних, звичаєвих норм тощо. Останні у разі їх відповідності потребам соціального розвитку схвалюються усім суспільством та, зважаючи на характер регульованих ними відносин, потребують формалізації та охорони з боку органів публічної влади. Через це держава санкціонує дані норми, надаючи їм характеру позитивного права.

Таким чином, саме санкціонування виступає головним напрямом державної діяльності у процесі формування права, що дає змогу забезпечити дієвість права у суспільстві, його відповідність суспільним цінностям, детермінованим, зокрема, релігійними і моральними уявленнями, та потребам соціального розвитку. Відхилення ж державного санкціонування від суспільно схвалених моделей поведінки у значних обсягах, свавільна формалізація державою норм, що не сприймаються соціумом, призводять до ухвалення неправових законів та знижують регулятивні якості права.

Сфера санкціонування релігійних норм стосується переважно фундаментальних галузей права (кримінального і кримінально-процесуального, цивільного і цивільно-процесуального, сімейного тощо), активне формування яких розпочинається з виникненням первісних форм політичної влади у суспільстві.

Варто наголосити, що наразі спостерігається посилення взаємодії права і релігії в Україні як форм суспільної та індивідуальної свідомості й нормативних регуляторів.

ЛІТЕРАТУРА

1. Вовк Д. О. Право і релігія: загальнотеоретичні проблеми співвідношення: монографія / Д. О. Вовк. - Харків: Право, 2009. - 224 с.
2. Мучник, А. М. Талмуд, цивільне право та суспільна мораль / А. М. Мучник // Держава і право : зб. наук. пр. : Юрид. і політ. науки. - К. : Ін-т держави і права НАНУ, 2005. - Вип. 29.

3. Вовк, Д. О. Проблема співвідношення права і релігії у православній філософії кінця ХІХ - початку ХХ ст. / Д. О. Вовк // Проблеми законності респ. міжвідом. наук. зб. / відп. ред. В. Я. Тацій. - Х. : Нац. юрид. акад. України, 2006. - Вип. 81. - С. 197-203.

КРИМІНАЛІСТИЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА ЛЕГАЛІЗАЦІЇ (ВІДМИВАННЯ) ДОХОДІВ, ОДЕРЖАНИХ ЗЛОЧИННИМ ШЛЯХОМ

Хлевной О. О.

НК – Корнієнко М. В., канд. юрид. наук, доцент

Одеський державний університет внутрішніх справ

Легалізація (відмивання) доходів одержаних злочинним шляхом супроводжується певним шахрайством, оскільки доходам, одержаним злочинним шляхом, надається видимість законного походження і зрозуміло більшість співробітників правоохоронних органів не можуть це зрозуміти на перше початковому етапі розслідування.

Ми розглянемо способи вчинення злочину як обов'язковим елементом криміналістичної характеристики. Р. С. Белкін пояснював це тим, що не всі елементи складу злочину відіграють однакову роль в акті його відображення в навколишньому середовищі. Об'єкти, що безпосередньо відображають, є сукупність ознак, що характеризують суб'єкта й об'єктивну сторону злочину. Суб'єкт злочину як індивідуум відображається через свої властивості, засоби та способи дій; дії або бездіяльність – через засоби та способи здійснення. Таким чином, обов'язковим елементом акту відображення злочинної події, що є наявним у будь-якому випадку, є дія. Отже, як наслідок, обов'язковим та найбільш значущим компонентом вихідних даних є інформація про спосіб вчинення злочину [1, с. 432].

На підставі аналізу ст. 209 КК України можна зробити висновок, що способами вчинення легалізації (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом, є: фінансові операції з коштами, одержаними внаслідок вчинення суспільно небезпечного протиправного діяння, що передувало легалізації (відмиванню) доходів; правочини з коштами або іншим майном, одержаними внаслідок вчинення суспільно небезпечного протиправного діяння, що передувало легалізації (відмиванню) доходів; дії, спрямовані на приховання чи маскуванню незаконного походження таких коштів або іншого майна чи володіння ними; дії, спрямовані на приховання чи маскуванню незаконного набуття прав на такі кошти або майно; дії, спрямовані на приховання чи маскуванню незаконного характеру джерела походження коштів або майна; дії, спрямовані на приховання чи маскуванню місцезнаходження, переміщення, зміну форми (перетворення) коштів або іншого майна; дії, спрямовані на приховання чи маскуванню набуття, володіння або використання коштів чи іншого майна, одержаних унаслідок вчинення суспільно небезпечного протиправного діяння, що передувало легалізації (відмиванню) доходів [2].

В. А. Журавель стверджує, що спосіб легалізації (відмивання) варто розглядати як систему дій, прийомів, операцій, спрямованих на впровадження «брудних» коштів

у фінансово-господарський капіталообіг як законних, тобто переведення кримінального капіталу з тіні в легальний бізнес. При цьому вчений застосовує термін «технологія злочинного збагачення», до якого включає такі елементи: як дії, спрямовані на безпосереднє одержання доходів кримінального походження й пов'язані із вчиненням основних (предикатних) злочинів (шахрайство, привласнення, розтрата майна або заволодіння ним шляхом зловживання службовим становищем тощо); та дії, що виступають способом чи необхідною умовою вчинення основного (предикатного) злочину (службове підроблення документів, штампів, печаток, фіктивне підприємництво тощо); дії, спрямовані на приховання слідів виникнення кримінальних доходів, осіб, які їх отримали, а також осіб, що ініціюють і здійснюють їх відмивання, створення видимості законного походження цих доходів тощо, тобто здійснення самої легалізації (відмивання) як завершального етапу злочинного збагачення [3, с. 220].

Науковець зазначає, що технологічні схеми відмивання «брудних» коштів включають у себе три послідовні стадії: по перше це розміщення – фізичне розміщення коштів (головним чином «звільнення» від готівки, яка накопичується в тіньовому секторі економіки) і використання їх як у традиційних фінансових операціях, так і нетрадиційних (гральних закладах, ломбардах), як у межах держави, так і в місцях, територіально віддалених від джерел походження, іноді за межами держави (відкриття та ведення банківських рахунків фізичних і юридичних осіб, внесення коштів на такі рахунки або на рахунки інших підприємств, надання кредитів та позик грошових коштів або майна, електронний переказ або одержання готівкою в банку грошових коштів; поштові й телеграфні перекази, поштові відправлення із цінними вкладеннями, внесення страхувачем грошових коштів (страхового внеску) страховику за договором майнового чи особистісного страхування, а також отримання страхового відшкодування чи страхової суми за зобов'язання; торгівля засобами грошового ринку (чеками, векселями тощо), іноземною валютою тощо; по друге відокремлення – відрив незаконних доходів від джерел їх походження шляхом проведення різноманітних фінансових і господарських операцій, тобто здійснення певного дистанціювання злочинних доходів від джерел їх походження і маскування (заплутування) слідів злочину, у результаті якого було одержано доходи, що легалізуються (наприклад, фактична передача предметів, одержаних злочинним шляхом, фіктивному підприємству з наступним документальним оформленням правомірності володіння таким майном; вчинення правочинів із цінними паперами, що тягнуть за собою перехід права власності; вкладання цінних паперів до статутних фондів суб'єктів підприємницької діяльності чи внесення паїв при їх створенні (реорганізації), а також при збільшенні статутного капіталу та інших видів набуття корпоративних прав; переказ готівки в кредитні установи тощо; та по третє інтеграція – наступне включення доходів, одержаних злочинним шляхом, у легальний цивільно-правовий обіг з метою остаточного надання їм правомірного вигляду (оформлення фіктивних договорів; укладення бартерних договорів; благодійність; виграш у казино; укладення удаваних експортно-імпортних контр актів; декларування злочинних доходів як виграшу в лотерею тощо) [3, с. 225–227].

Аналіз слідчої практики свідчить, що спостерігається розширення неконтрольованого проникнення доходів, одержаних злочинним шляхом, у легальну економіку. Оскільки вкладення таких коштів у нерухомість та предмети

розкоші не дають змоги значно збільшити капітал, надають перевагу участі в економічній діяльності, реалізації довгострокових прибуткових проектів.

Хочеться відмітити, що типовими способами зловживань на ринку небанківських фінансових установ є: залучення та заволодіння грошовими коштами небанківської фінансової організації шляхом зловживання посадовими повноваженнями, керівними особами (главою правління, головним фінансистом, головним бухгалтером тощо) своїми службовим становищем, що, безумовно, поєднано з використанням завідомо фальсифікованих документів; акумулювання фінансових ресурсів у вигляді депозитів з подальшою видачею у вигляді кредитів на підставних осіб або афілійованих осіб; привласнення майна (грошових коштів) засновників Фонду фінансування будівництва.

В свою чергу типовими способами зловживань у сфері зовнішньоекономічної діяльності варто виділяти групи фіктивних та сумнівних експортних операцій з метою безпідставного повернення ПДВ і легалізації (відмивання) доходів. Так, підприємства експортують нехарактерні для їхньої діяльності види продукції, які проводяться через комітентів, що не є особами, які відповідають за фінансове регулювання. Найбільш поширеними методами незаконних операцій у сфері зовнішньоекономічної діяльності варто назвати таке: придбання компаній, цінних паперів іноземних фірм та нерухомості за кордоном; здійснення платежів за надані послуги іноземним партнерам (маркетинг, реклама тощо); використання структурованих фінансових операцій (цільовий переказ на один або декілька рахунків в іноземному банку розбивається на декілька переказів, кожен з яких відповідає встановленому національним законом ліміту, що не підлягає фінансовому моніторингу та обов'язковому інформуванню державних органів, так званий «смарфінг»); вивезення валюти за кордон з використанням пластикових кредитних карт; вивезення готівкових коштів в іноземній валюті фізичними особами.

Найпоширенішими способами легалізації (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом, є: придбання компаній, цінних паперів іноземних фірм та нерухомості за кордоном; здійснення платежів за надані послуги іноземним партнерам (маркетинг, реклама тощо); використання структурованих фінансових операцій (цільовий переказ на один або декілька рахунків в іноземному банку розбивається на декілька переказів, кожен з яких відповідає встановленому національним законом ліміту, що не підлягає фінансовому моніторингу та обов'язковому інформуванню державних органів, так званий «смарфінг»); вивезення валюти за кордон з використанням пластикових кредитних карт; вивезення готівкових коштів в іноземній валюті фізичними особами; створення конвертаційних центрів; використання сфери спорту; створення структур в офшорних зонах.

ЛІТЕРАТУРА

1. Белкин Р. С. Курс криминалистики : учеб пособ. для вузов / Р. С. Белкин. – 3-е изд., доп. – Москва : ЮНИТИ-ДАНА : Закон и право, 2001. – Т. 3. – 837 с.
2. Кримінальний кодекс України від 05.04.2001 № 2341-III [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2341-14>.
3. Розслідування злочинів у сфері господарської діяльності: окремі криміналістичні методики : монографія / кол. авторів: В. Ю. Шепітько, В. О. Коновалова, В. А. Журавель та ін. ; – Харків : Право, 2006. – 624 с.

ЗЛОЧИНИ, ЩО ВЧИНЮЮТЬСЯ НА РИНКУ ЗЕРНА, ПРОДУКТІВ ЙОГО ПЕРЕРОБКИ, ПРОБЛЕМИ ЇХ ВИЯВЛЕННЯ ТА ДОКУМЕНТУВАННЯ

Цуркан К. А.

НК – Ніколаюк С. І., канд. юрид. наук, професор

Національна академія внутрішніх справ

Злочини, що вчинюються на ринку зерна, продуктів його переробки в агропромисловому комплексі (далі – АПК) характеризуються значною суспільною небезпекою, оскільки вони посягають на сталий розвиток агропродовольчого ринку, звичайно й на розвиток агропромислового комплексу в цілому. З кримінально - правової точки зору вони характеризуються специфічним об'єктом злочинного посягання, а саме: суспільними відносинами, що виникають в трьох сферах: 1) використання бюджетних коштів; 2) зерно та продукти його переробки; 3) функціонування агропромислового комплексу.

Злочини в сфері АПК являють собою сукупність взаємопов'язаних кримінальних правопорушень, що характеризуються комплексним характером та які вчиняються службовими або матеріально - відповідальними особами з використанням легальних форм господарської діяльності в сфері АПК у зв'язку із розпорядженням бюджетними коштами. Юридична кваліфікація зазначених діянь здійснюється за різними статтями Кримінального кодексу зокрема, ст.ст. 190, 191, 222, 358, 364, 365, 366 та 367 [1].

Ситуація в АПК погіршується тим, що вона не є локальною, а притаманна всій національній економіці, де діють недосконалі фінансові механізми. Загалом, в економіці АПК мають місце такі основні розрахункові елементи: товарно-грошовий (у реальному секторі економіки); бартерний; взаємозаліки та фінансові сурогати; безгрошовий (натуральне господарство), які стали відчутним гальмом у проведенні реформ. Невпинне їх розширення не лише штучно обмежує економічний простір ринкових відносин, а й деформує їх зміст [3].

Підприємницька діяльність, особливо у галузях виробництва товарів народного споживання і сільськогосподарської продукції, а також надання послуг, покликана забезпечити нагальні потреби громадян, як це робиться у розвинутих країнах. Однак кризовий стан економіки України й обумовлені ним негативні соціальні явища ускладнили криміногенні, ситуацію та негативно вплинули як на розвиток ринку зерна так і агропромислового комплексу в цілому. Цьому сприяли і непослідовність у проведенні економічних реформ, і їх недостатнє правове забезпечення.

У сфері підприємництва на ринку зерна сформувались і продовжують наростати негативні тенденції, які гальмують економічний розвиток України, підривають принципи соціальної справедливості. Набули значного поширення протиправні діяння, які виходять за межі держави і набувають міжнародного характеру. Шляхом розкрадання сировини, матеріалів, обладнання для переробки та вивозу їх за кордон державі завдаються величезні матеріальні збитки, створюються сприятливі умови для корупції, приховування прибутків від оподаткування тощо. У аграрний ринок проникли особи з кримінальним минулим, практично на 50-60 % аграрний ринок став «тіньовим» [2].

Складна криміногенна обстановка в зазначеній сфері потребує негайного реагування правоохоронних органів та розробки комплексу науково обґрунтованих заходів, спрямованих на забезпечення прозорого функціонування

ринку зерна та продуктів його переробки, протидією злочинам, які вчиняються в цій сфері. Це зумовлює актуальність теми нашого дисертаційного дослідження.

ЛІТЕРАТУРА

1. Кікінчук В.В. «Способи вчинення злочинів, пов'язаних з використанням бюджетних коштів в агропромисловому комплексі». 2013. Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ с.317.
2. Смирнов А. А. УДК 343.9(043.3). Злочинність у сфері підприємницької діяльності та її попередження. Спеціальність 12.00.08 - кримінальне право та кримінологія; кримінально-виконавче право. Автореферат дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук. Київ - 2002.
3. Особливості злочинних проявів в агропромисловому комплексі: Електронний ресурс. Веб.сайт: <http://referat.repetitor.ua/?essayId=7609>.

ПРО СПІВВІДНОШЕННЯ НАРОДОВЛАДДЯ І ДЕМОКРАТІЇ

Шведенко І. О.

НК – Білека А. А., канд. юрид. наук, доцент

*Черкаський інститут пожежної безпеки імені Героїв Чорнобиля
Національного університету цивільного захисту України*

Сучасні конституційні реалії актуалізують теоретичне осмислення поняття «народовладдя».

Демократія - це політичний режим, притаманний відкритій і динамічній суспільній системі з високою політичною культурою.

Поняття «демократія» використовується у сучасному розумінні також для визначення форми устрою будь-якої організації (держави), яка заснована на принципах рівноправності її членів, періодичності виборів органів управління, прийнятті рішень більшістю голосів тощо [1, с.153; 2, с.19].

Народовладдя є сутнісною ознакою демократії і означає належність влади народу та її здійснення народом у власних інтересах щодо самого себе в демократичній, правовій формі на засадах гарантування та втілення прав і свобод людини.

Розглядаючи народовладдя, демократію та державу з позиції категорій діалектики, варто констатувати, що в загальному явищі державності демократія постає як його внутрішня форма, натомість сама демократична форма виявляє себе у народовладді.

Що стосується співвідношення народовладдя і демократії, то, варто зауважити, що народовладдя є тією якісною визначеністю, яка обумовлює існування держави як публічно-владної організації суспільства, тобто є його сутністю, а демократія, що характеризує внутрішню форму держави, матеріалізує способи і методи здійснення влади народом, знаходиться з ним у співвідношенні субординації.

ЛІТЕРАТУРА

1. Большой юридический словарь. Под ред. А. Я.Сухарева, В. Д.Зорькина, В. Е.Крутских. - М.: ИНФРА-М, 1997. - 790 с.

2. Рудич Ф. М. Чи багато влади потрібно владі? (Україна в контексті трансформації політичної структури у країнах СНД і Балтії, Центральної і Східної Європи): Навч. посібник. - К.: Довіра, 1998. - 142 с.
3. Головка А. А. Демократия - универсальное социальное явление в функционировании общества и государства // Европа, Япония, Украина: шляхи демократизації державно-правових систем. Матер. наук. конф. - К., 2000. - С.70-73.
4. Задорецький В. Проблеми трансформації тоталітарного суспільства в демократичне в умовах незалежної України // Державність. - 1994. - №1-2. - С.8-9.
5. Кириченко Л. Народовладдя у системі найважливіших соціальних зв'язків українського суспільства // Юридический вестник. - 2001. - №3. - С.91-99.
6. Коростей В. Правові проблеми національної демократії // Право України. - 2003. - №1. - С.123-126.
7. Проскуріна О. О. Політична культура демократичного консенсусу: теорія, реалії й перспективи становлення в Україні // Держава і право. Зб. наук. праць. Вип.9. - К., 2001. - С.496-500.

ДЕЯКІ ПРОБЛЕМИ НОРМАТИВНО-ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ДЕРЖАВНОГО НАГЛЯДУ (КОНТРОЛЮ) У СФЕРІ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ

Швець Я. М.

НК – Пасинчук К. М., канд. пед. наук

Черкаський інститут пожежної безпеки імені Героїв Чорнобиля Національного університету цивільного захисту України

Конституція України гарантує кожному право на підприємницьку діяльність, яка не заборонена законом [1]. Право без обмежень здійснювати діяльність, яка не заборонена законодавством і не суперечить йому, становить один із визначальних принципів господарювання.

Контроль та нагляд з боку держави за діяльністю господарюючих суб'єктів, за дотриманням ними норм і приписів законодавства, правил та стандартів, якістю виробленої продукції та наданих послуг є одним з важливих заходів у реалізації завдань та функцій держави.

Основною метою, з якою здійснюється контроль та нагляд з боку держави за господарською діяльністю, є захист життя і здоров'я людини, навколишнього природного середовища.

При чому, тим контроль ефективніше досягає своєї мети, чим досконаліший, прозоріший та зрозуміліший для всіх порядок його здійснення.

В статті 4 Кодексу цивільного захисту України визначено, що цивільний захист це функція держави, спрямована на захист населення, територій, навколишнього природного середовища та майна від надзвичайних ситуацій шляхом запобігання таким ситуаціям, ліквідації їх наслідків і надання допомоги постраждалим у мирний час та в особливий період [2].

Відповідно до ст. 17 п. 34 Кодексу цивільного захисту України до повноважень центрального органу виконавчої влади, який забезпечує формування

та реалізує державну політику у сфері цивільного захисту належить нормативно-правове регулювання порядку організації та здійснення державного нагляду у сферах пожежної і техногенної безпеки, дозвільно-реєстраційної діяльності, оформлення матеріалів про адміністративні правопорушення, порядку та умов застосування запобіжних заходів.

Система державного нагляду та контролю в Україні на сьогоднішній день перебуває в процесі становлення. Однією з першочергових проблем державного нагляду та контролю в Україні є недосконалість нормативно-правової бази.

Основне навантаження щодо запобігання пожежам та їх наслідкам припадає на державні органи, а саме – Державну службу України з надзвичайних ситуацій – центральний орган виконавчої влади, який здійснює державний нагляд у сфері техногенної та пожежної безпеки, і уповноважений організовувати та здійснювати державний нагляд (контроль) щодо виконання вимог законів та інших нормативно-правових актів з питань техногенної та пожежної безпеки, цивільного захисту і діяльності аварійно-рятувальних служб [2].

Центральний орган виконавчої влади здійснює нагляд (контроль) у сфері техногенної та пожежної безпеки і реалізує свої повноваження безпосередньо через департамент державного нагляду та контролю ДСНС України і через свої територіальні органи [3].

Проте, місце цих органів в системі державних органів виконавчої влади на законодавчому рівні досі не визначене. Потребує також удосконалення і регламентація форм та методів наглядової діяльності.

Аналіз наукових праць свідчить, що доволі часто чітке розмежування понять «контроль» та «нагляд» у контексті державно-правової діяльності їх авторами не проводиться.

Поширене використання поняття «контроль» у контексті наглядової діяльності та, навпаки, вжиття терміна «нагляд» для позначення певних форм контролю породило серед науковців думку про тотожність цих категорій. Але, без суворого тлумачення зазначених термінів важко визначити правовий статус органу контролю або нагляду, реалізувати ефективно правозастосування та адміністративне управління в сфері забезпечення пожежної безпеки.

Чинне законодавство передбачає ліцензування діяльності (робіт, послуг) в галузі пожежної безпеки [2]. Ліцензування в цій галузі займає одне з найважливіших місць у діяльності органів державного нагляду та контролю ДСНС України і є, за своєю суттю, дозвільною діяльністю.

Комплексне та науково обґрунтоване використання усіх наведених заходів забезпечення пожежної безпеки допоможе у досягненні головної її мети – захищеності життя та здоров'я людей, їх майна, національного багатства і навколишнього природного середовища.

ЛІТЕРАТУРА

1. Конституція України, прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 р. – К., 1996.
2. Кодекс цивільного захисту України від 02.10.2012р. №5403-VI.
3. Закон України «Про основні засади державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності», № 877 від 5квітня 2005 р.

ПРАВО НА ГІДНЕ ЖИТТЯ – ОСНОВНА МЕТА КОНСТИТУЦІЙНИХ ПРАВ ЛЮДИНИ

Шевцова А. В.

НК – Усов Д. В., д-р філос. наук, доцент

Черкаський інститут пожежної безпеки імені Героїв Чорнобиля

Національного університету цивільного захисту України

Про важливість закріплення права на гідне життя людини можна судити з того, яке місце цьому питанню приділяється в міжнародних документах. Зокрема, воно закріплюється в ст. 22, 23, 25 Загальної декларації прав людини 1948 р., ст. 7, 11 Міжнародного пакту про економічні, соціальні і культурні права 1966 р., ст. 4, 23 Європейської соціальної хартії (переглянутої) 1996. Сучасні правові акти постулюють гідність як основну мету конституційних прав людини.

Незважаючи на те, що поняття «людської гідності» є ключовим для Загальної декларації прав людини, пильну увагу політологів та соціологів це поняття привернуло лише в останні десятиліття. Дослідники спираються та розвивають далі (що виявилось особливо важливим для сьогодення та майбутнього України) положення, чітко сформульовані в Преамбулі до Декларації та в основній частині. Йдеться про те, що «визнання гідності, яка властива всім членам людської сім'ї, і рівних та невід'ємних їх прав є основою свободи, справедливості та загального миру», а «всі люди народжуються вільними і рівними у своїй гідності та правах. Вони наділені розумом і совістю і повинні діяти у відношенні один до одного в дусі братерства» [2]. Тоді як політологи розмірковують про честь та гідність людини, люди борються та страждають за них, про що й свідчить наша вітчизняна Революція Гідності. Адже відсторонення людини від реального політичного та економічного життя тісно пов'язане з небезпекою втрати людської гідності, як осередком особистого і соціального буття. І лише на засадах існування в усіх громадян спільних моральних уявлень, чуття справедливості, солідарності та власної гідності можлива розбудова справедливого та чесного суспільства.

І через багато років після ухвалення Декларації моральне, людяне ставлення людей одне до одного вимагає особливих, виплеканих чеснот, передусім – почуття справедливості та поваги до людської гідності. Життя дуже часто ставить перед нами запитання: чи можливо обмежити, зупинити несправедливість, у таких її формах, як зневага, примус, невизнання? Відповідаючи на нього, як наголошують провідні сучасні політологи, ми мусимо виходити з того, що саме гідності належить одне з чільних місць серед інших моральних та соціальних цінностей: саме на неї люди мусять зважати у своїх взаєминах один з одним, адже вона – не пересічна моральна цінність, яка існує поруч з іншими цінностями, такими як свобода, справедливість чи право. На значущості людської гідності наполягає в одній із своїх останніх робіт «Концепт людської гідності і реалістична утопія прав людини» видатний німецький філософ Ю. Габермас: саме «гідність людини є тим порталом, через який егалітарно-універсалістський зміст моралі імпортується в право. Ідея людської гідності – це той понятійний шарнір, який поєднує мораль рівної поваги до кожного з позитивним правом і демократичними правовими деклараціями» [3, 70]. Сучасний український філософ А.М. Єрмоленко в праці «Соціальна етика та екологія. Гідність людини – шанування природи» також звертає увагу на проблему гідності людини як в широкому аспекті, так і в аспекті взаємин людини та природи. Він розгортає тезу про

те, що «гармонічні відносини людини з природою є співвіднесеними з гармонією людських відносин, з гідністю людини» [1, 14], а не є способом простого виживання людини та суспільства.

Повноцінний розвиток суспільства і прогрес культури неможливі, якщо в центрі уваги не знаходиться людська особистість, яка володіє почуттям власної гідності. Гідність - значимий параметр буття особистості, людина не може визнати своє життя справжнім, якщо вона змушена існувати в умовах, які позбавляють її почуття власної гідності. Вивчення базисних підвалин людської гідності як одного з центральних понять політології, є актуальним і значущим, оскільки допоможе вплинути на формування світогляду людини, допоможе знайти вихід з сучасної антропологічної кризи.

ЛІТЕРАТУРА

1. Єрмоленко А. М. Соціальна етика та екологія. Гідність людини – шанування природи. – К., 2010.
2. Загальна декларація прав людини / [Електронний ресурс]. – Режим доступу до джерела: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/995_015
3. Хабермас Ю. Концепт человеческого достоинства и реалистическая утопия прав человека // Вопросы философии. – №3. – 2014. – с. 66-79.

ФІКСАЦІЯ ХОДУ І РЕЗУЛЬТАТІВ НЕГЛАСНИХ СЛІДЧИХ РОЗШУКОВИХ ДІЙ, ПОВ'ЯЗАНИХ З ВТРУЧАННЯМ У ПРИВАТНЕ СПІЛКУВАННЯ

Шерудило В. О.

НК – Зарубей В. В., канд. юрид. наук, доцент

Національна академія внутрішніх справ

Виходячи з поняття та сутності результатів негласних слідчих (розшукових) дій (надалі – НСРД), а також положень ч. 2 ст. 84 КПК України, яка закріплює в якості процесуальних джерел доказів показання, речові докази, документи та висновки експертів, а також враховуючи інші положення глави 4 КПК України [2], на нашу думку, результати НСРД можуть бути виключно такими видами доказів, як документи та речові докази. Проте, яким саме із вказаних видів доказів можуть бути ті чи інші результати НСРД у теорії та практиці є одним із дискусійних питань. Вирішення цього питання пов'язане із встановленням певних особливостей як проведення, так і фіксації окремих видів НСРД, а також особливостями застосування окремих забезпечувальних заходів під час їх проведення.

Фіксація ходу і результатів НСРД, пов'язаних з втручанням у приватне спілкування повинна відповідати загальним правилам фіксації кримінального провадження, передбаченим КПК (ст. 252 КПК України). Відповідно до змісту ст. 103 КПК України НСРД під час кримінального провадження можуть фіксуватися 1) у протоколі, 2) на носії інформації, на якому за допомогою технічних засобів зафіксовані процесуальні дії [2].

За результатами проведення НСРД складається протокол, до якого в разі необхідності долучаються додатки. Відомості про осіб, які проводили НСРД або були залучені до їх проведення, у разі здійснення щодо них заходів безпеки можуть зазначатися із забезпеченням конфіденційності даних про таких осіб у порядку, визначеному законодавством.

Проведення НСРД, пов'язаних з втручанням у приватне спілкування може фіксуватися за допомогою технічних та інших засобів [2].

Більш докладно порядок фіксації проведення НСРД, а також фіксація їх результатів регламентований розділом IV Інструкції «Про організацію проведення НСРД» [1], Так, у п. 3.12 Інструкції закріплене положення, відповідно до якого за результатами виконання доручення оперативний співробітник (працівник) складає рапорт із зазначенням результатів виконаного доручення, залучених при цьому сил і засобів, а також їх результатів. А згідно з п. 4.1. Інструкції у випадку проведення НСРД без участі слідчого, протокол про хід і результати проведеної НСРД (або її етапів) складається уповноваженим працівником оперативного підрозділу і повинен відповідати загальним правилам фіксації кримінального провадження.

Отже, фіксація ходу і результатів НСРД, пов'язаних з втручанням у приватне спілкування здійснюється складанням протоколу відповідної НСРД та фіксуванням на технічних носіях (аудіо-, відеокасети, CD-, DVD-диски, карти пам'яті тощо) інформації про хід, результати її проведення, складанням планів, схем, фототаблиць, стенограм тощо [3]. При цьому виконання фіксації таких слідчих (розшукових) дії повинно відповідати загальним правилам фіксації кримінального провадження, які встановлені у ст. 103-107 КПК України, положенням ст. 252, 273 КПК України, а під час проведення зняття інформації з транспортних телекомунікаційних мереж та зняття інформації з електронних інформаційних систем – положенням ст. 265 КПК України [2]. Відомими нормативно-правовими актами МВС, органів безпеки, органів, що здійснюють контроль за додержанням податкового законодавства, органів Державної пенітенціарної служби України, органів Державної прикордонної служби України, органів Державної митної служби України, що регламентують порядок та тактику проведення окремих НСРД, може бути передбачений порядок складання інших документів та особливості фіксації ходу і результатів окремих НСРД. При цьому протоколювання є основною формою фіксації ходу та результатів проведення НСРД.

ЛІТЕРАТУРА

1. Інструкція про організацію проведення негласних слідчих (розшукових) дій та використання їх результатів у кримінальному провадженні, затверджена спільним міжвідомчим наказом ГПУ, МВС, Мін'юсту та ін. від 16.11.2012 р. № 114/1042/516/936/ 16875/5.
2. Кримінальний процесуальний кодекс України. Науково-практичний коментар / За загальною редакцією професорів В. Г. Гончаренка, В. Т. Нора, М. Є. Шумила. - К. : Юстініан, 2012. - 1224 с.
3. Освітній портал МВС Параграф 2. «Втручання у приватне спілкування». Веб. сайт: <https://www.nai.au.kiev.ua/osvitamvs/index.php/kpk-ukrajini/8-kpk/41-2-vtruchannya-u-privatne-splukuvannya.html>.

НОРМАТИВНО-ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ЗАХИСТУ ПРАВ ТА ОБОВ'ЯЗКІВ ОСІБ В СПРАВАХ ПРО АДМІНІСТРАТИВНІ ПРАВОПОРУШЕННЯ У СФЕРІ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ

Щербина А. О.

НК – Пасинчук К. М., канд. пед. наук

Черкаський інститут пожежної безпеки імені Героїв Чорнобиля

Національного університету цивільного захисту України

Після прийняття Кодексу цивільного захисту України [1] виникла необхідність чіткого визначення процедури оформлення матеріалів про адміністративні правопорушення та пов'язаних з цим прав та обов'язків осіб в справах про адміністративні правопорушення у сфері цивільного захисту. При цьому, правовому врегулюванню підлягало як коло прав і обов'язків посадових осіб органу державного нагляду (контролю) у сфері пожежної та техногенної безпеки так і осіб, щодо яких складаються процесуальні документи по притягненню до адміністративної відповідальності.

Крім цього, здійснення державного нагляду (контролю) у сфері пожежної та техногенної безпеки в аспекті реалізації функцій чинного Кодексу України про адміністративні правопорушення [2] зумовило відповідне врегулювання процедури оформлення матеріалів про адміністративні правопорушення і забезпечення дотримання законності та обґрунтованості рішень прийнятих посадовими особами органу державного нагляду (контролю) у сфері пожежної та техногенної безпеки з урахуванням особливостей провадження у таких справах.

Основною метою прийняття відповідного регуляторного акта було приведення нормативно-правових актів у відповідність із Кодексом цивільного захисту України, Кодексом України про адміністративні правопорушення та Законом України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України у зв'язку з прийняттям Кодексу цивільного захисту України». Альтернативних способів досягнення встановленої мети не існувало, оскільки лише прийняття регуляторного акта дозволило уникнути правової прогалини та правових колізій, що виникали у зв'язку із змінами в законодавстві.

Отже, відповідно до пункту 34 частини другої статті 17 Кодексу цивільного захисту України, Кодексу України про адміністративні правопорушення, Наказом МВС України № 725 від 27.07.2016 року було затверджено Інструкцію з оформлення матеріалів про адміністративні правопорушення [3], якою визнано такими, що втратили чинність, деяких наказів МНС України, а саме:

- від 23.07.2003 № 251 «Про затвердження та введення в дію Інструкції з оформлення матеріалів про адміністративні правопорушення, Інформаційної картки про адміністративне правопорушення та Порядку заповнення інформаційної картки про адміністративне правопорушення», зареєстрований у Міністерстві юстиції України 23 жовтня 2003 р. за № 966/8287 [4];

- від 21.10.2003 № 397 «Про затвердження інструкції з оформлення матеріалів про адміністративні правопорушення відповідно до статті 188-16 Кодексу України про адміністративні правопорушення», зареєстрований у Міністерстві юстиції України 6 листопада 2003 р. за № 1017/8338 [5].

Прийняття зазначеного регуляторного акта дозволило привести нормативно-правові акти з питань організації роботи державного нагляду (контролю) у сфері пожежної та техногенної безпеки у відповідність із вимогами чинного законодавства.

Зокрема в ньому зазначено, що під час розгляду справи про адміністративне правопорушення особі, яка притягається до адміністративної відповідальності, роз'яснюються її права, передбачені частиною першою статті 268 КУпАП та статтями 55, 56, 59, 63 Конституції України. Особа, яка притягається до адміністративної відповідальності, має право: ознайомлюватись з матеріалами справи; давати пояснення; подавати докази; заявляти прохання; при розгляді справи користуватися юридичною допомогою адвоката, іншого фахівця в галузі права, який за законом має право на надання правової допомоги, особисто чи за дорученням юридичної особи; виступати рідною мовою, на якій ведеться справа, і користуватися послугами перекладача, якщо не володіє мовою, якою ведеться провадження; оскаржувати постанову по справі. Крім цього, особа не несе відповідальності за відмову давати показання або пояснення щодо себе, членів сім'ї чи близьких родичів, коло яких визначається законом, а також повідомляється про час та місце розгляду адміністративної справи. На знак обізнаності з вищевказаним особа ставить у протоколі свій підпис, а в разі її відмови ставити підпис про це робиться відповідна відмітка.

Отже, в результаті змін в нормативно-правовому регулюванні захисту прав та обов'язків осіб в справах про адміністративні правопорушення у сфері цивільного захисту було створено умови для виконання та реалізації конституційної норми щодо забезпечення державою безпеки населення, а також досягнуто збалансованості державної політики щодо здійснення нагляду (контролю) за додержанням (виконанням) вимог законодавства у сфері пожежної та техногенної безпеки. Також, було підвищено якість здійснення проваджень у справах про адміністративні правопорушення органами державного нагляду (контролю) у сфері пожежної та техногенної безпеки, визначення їх чіткого порядку.

ЛІТЕРАТУРА

1. Кодекс цивільного захисту України від 02.10.2012р. №5403-VI.
2. Кодекс України про адміністративні правопорушення від 07.12.1984 № 8073-X.
3. Наказ МВС України від 27.07.2016 № 725 «Про затвердження Інструкції з оформлення матеріалів про адміністративні правопорушення та визнання такими, що втратили чинність, деяких наказів МНС України».
4. Наказ МНС України від 23.07.2003 р. № 251 «Про затвердження та введення в дію Інструкції з оформлення матеріалів про адміністративні правопорушення, Інформаційної картки про адміністративне правопорушення та Порядку заповнення інформаційної картки про адміністративне правопорушення».
5. Наказ МНС України від 21.10.2003 р. № 397 «Інструкція з оформлення матеріалів про адміністративні правопорушення відповідно до статті 188-16 Кодексу України про адміністративні правопорушення».

ХАРАКТЕРИСТИКА СПОСОБІВ УЧИНЕННЯ РОЗБОЇВ НЕПОВНОЛІТНІМИ

Яковіна О. Б.

НК – Пясковський В. В., канд. юрид. наук, доцент
Національна академія внутрішніх справ

Спосіб учинення злочину – один з центральних елементів криміналістичної характеристики злочинів, який містить найбільший обсяг криміналістичної інформації, що дозволяє зорієнтуватись слідчому в події злочину, та визначити оптимальні методи та напрямки розслідування. Адже, насамперед, через спосіб відображаються дії злочинця відносно навколишнього середовища. До того ж, спосіб учинення злочину породжує тільки йому подібні зміни в навколишній обстановці [1, 23]. Виявлення найбільш поширених способів учинення розбоїв неповнолітніми, їх дослідження і класифікація дозволять з'ясувати властиві їм інформативні взаємозв'язки і властивості, що проявилися в навколишньому середовищі у вигляді типових ознак того чи іншого способу посягання.

Криміналістичний аналіз способів учинення неповнолітніми розбоїв, дозволяє виділити такі його структурні елементи: а) підготовка до вчинення розбою; б) вчинення самого злочину; в) приховування вчиненого злочину. Хоча в КПК України не йдеться про необхідність доказування підготовки та приховування злочину, однак щодо аналізованої нами категорії кримінальних проваджень, вважаємо, що їх доказування носить обов'язковий характер, оскільки визначає ступінь суспільної небезпеки неповнолітніх злочинців.

Науковцями встановлено, що порівняно із дорослими (особливо, рецидивістами) неповнолітні вдвічі рідше здійснюють підготовку злочинної діяльності. Проводять розвідувально-пошукову діяльність, використовують транспортні засоби і засоби маскування лише дорослі злочинці. Під час застосування фізичного насильства дорослі частіше наносять удари різними предметами, а неповнолітні – руками та ногами [2, 522].

Непідготовленість і відсутність чітко продуманого способу вчинення злочину дозволяє виявляти на місці його вчинення досить велику кількість різних слідів, специфічних саме для неповнолітніх (за розміром, характером, відстанню, напрямом руху тощо). Проте, і у неповнолітніх не завжди умисел на вчинення злочину виникає спонтанно. З цією метою обирається майбутня жертва, предмет злочинного посягання, підшукуються знаряддя вчинення злочину.

Попередня підготовка до вчинення розбою неповнолітніми може включати в себе різні дії, характер яких залежить від цілей, поставлених злочинцями, від передбачуваного способу нападу на потерпілого, його особи та ін. Зокрема, підготовка до розбою може виражатися в пошуку можливих потерпілих, з'ясуванні їх поведінки та вчинків, джерел доходів, місця проживання, навчання і роботи, звичного маршруту руху, розпорядку дня, підготовці знарядь і засобів злочину; обговоренні з виконавцями плану злочинних дій, розподілі ролей виконавців і організаторів.

Дії з учинення неповнолітніми розбоїв носять різноманітний характер, але доцільно виділити три основні ознаки, за якими вони можуть бути класифіковані: 1) спосіб проникнення на місце вчинення злочину; 2) очевидність для потерпілих

дій злочинців під час учинення злочину; 3) характер насильницького впливу на потерпілого.

Під час учинення розбоїв на вибір неповнолітніми способів впливу на потерпілих впливає місце вчинення посягань. У багатолюдних, громадських місцях неповнолітні порівняно рідко вдаються до серйозного фізичного насильства щодо потерпілого, найчастіше способом впливу є погрози розправою. У приміщеннях і безлюдних місцях, навпаки, підлітки частіше вдаються до застосування фізичного впливу. На спосіб учинення цих злочинів також впливають наявність співучасників та їх кількість. Якщо неповнолітній злочинець один, для примусу потерпілого до передачі матеріальних цінностей потрібна фізична перевага і агресивність, то для групи неповнолітніх іноді буває достатньою проста чисельна перевага.

Крім перерахованих об'єктивних факторів на вибір способів та засобів учинення неповнолітніми розбоїв суттєво впливають й суб'єктивні чинники. Серед них можливо виділити: 1) наявність і характер інформації у неповнолітніх злочинців щодо об'єкта посягання.; 2) психофізіологічні особливості злочинця, його професійні навички, кримінальний досвід.; 3) соціально-моральна характеристика неповнолітніх злочинців. Неповнолітній, який раніше був засуджений за аналогічне кримінальне правопорушення, ретельно обмірковує і готує свої дії; 4) вік злочинця. Для підлітків вчинення розбоїв іноді пов'язане з пустощами, з бажанням показати свою перевагу над однолітками. Їх дії відрізняються наївністю або, навпаки, безглуздими погрозами, що містять вимоги передачі майна і т. ін.

Узагальнивши наявні в криміналістичній літературі точки зору, а також особливості суб'єкта кримінального правопорушення, передбаченого ст. 187 КК України, пропонуємо під способом учинення розбоїв неповнолітніми розуміти систему взаємопов'язаних дій неповнолітніх злочинців, які вчиняються ними з підготовки, вчинення та приховування даних кримінальних правопорушень, орієнтованих на досягнення корисливих інтересів, в якій закономірно відбиваються особистісні якості і властивості співучасників, умови обстановки, особливості особи потерпілого.

ЛІТЕРАТУРА

1. Герасимов И. Ф. Криминалистика : учеб. : 2-е изд., перераб. и доп / И. Ф. Герасимов, Л. Я. Драпкин. М. : Высшая шк., 2000. 672 с.
2. Волчецкая Т. С. Криминалистика : учебн. пособ./ Т. С. Волчецкая, В. Я. Колдин, В. В. Крылов. М., 2005. 781 с.

Секція 2. Організаційно-управлінське забезпечення діяльності ЄДСЦЗ

ЖІНКА-КЕРІВНИК. ГЕНДЕРНІ СТЕРЕОТИПИ

Андрієнко В. О.

НК – Панімаш Ю. В.

*Черкаський інститут пожежної безпеки імені Героїв Чорнобиля
Національного університету цивільного захисту України*

В ХХІ столітті світове суспільство переживає низку кардинальних змін, однією з яких є досягнення гендерної рівності.

Оскільки Україна прагне стати повноправною частиною європейської спільноти та наблизитися за соціально-економічними показниками і стандартами життя, виникає необхідність дослідження гендерних аспектів в нашій державі.

Історично склалося що гендерні стереотипи проявлялися на всіх етапах розвитку людини та в різних сферах діяльності

Християнська культурна традиція характеризується тим, що протягом століть виключає жінку зі сфери управління й лідерства. Основа християнського вчення про родину – патріархальність. «Дружини, коріться своїм чоловікам, як Господу, тому, що чоловік є глава родини, як і Христос глава Церкви ...» – говорить Новий Заповіт [1, с. 77].

Буржуазне суспільство породило багато псевдотеорій щодо неповноцінності жінок. А. Шопенгауер, Ф. Ніцше, О. Вейнінгер та інші твердили, що за своєю природою жінки брехливі, зрадливі, невдячні. А. Шопенгауер підкреслював, що жінці за її натурою потрібен господар, і що найблисучіші представники цієї статі ніколи не виробили нічого істинно великого та самобутнього [2, с. 138, 156].

Отже, як бачимо, жінка завжди мала другорядну роль в суспільстві порівняно з чоловіком, і її призначення зводилося до материнства та до ведення домашнього побуту.

Вперше жінки заявили про себе активною участю у Великій Французькій революції, започаткувавши жіночі клуби, журнали.

В Україні лише з кінця ХІХ – початку ХХ століття відбувається становлення гендерної політики, передумовою якої став український фемінізм та жіночий рух. В ХХІ столітті з формуванням українського суспільства на основі демократизму виникла потреба в жінках-керівниках.

Проте навіть в наш час в уявленні лідерство та керівництво, на жаль, в більшості людей вважається чоловічою прерогативою. Традиційно склалося що управлінська роль вважалась маскуліною (від лат. masculinus - чоловічий), тобто особливості управління вивчалися з точки зору чоловіка-керівника. Як зазначає І.О. Тюріна, «здавна гендерні відносини спочивали на економічній, соціальній і

Секція 2. Організаційно-управлінське забезпечення діяльності ЄДСЦЗ

політичній перевазі чоловіків. Управління – одна зі сфер, у якій подібний стан речей (зване в науці патріархатом) проглядається найбільш зримо і опукло. Монополізація чоловіками влади – в сім'ї, в організаціях, установах і на підприємствах, в суспільстві – автоматично спричиняла монополізацію ними функцій управління» [3, с.135].

Нині в Україні жінки становлять більшість населення, а оскільки інтереси чоловіків та жінок через їхні фізичні розбіжності не можуть бути однаковими, в результаті, в суспільстві виникає потреба в зменшенні гендерного розриву на керівних та управлінських посадах. Тому спробуємо дослідити саме жіночий стиль керівництва.

Стиль керівництва – це звична манера поведінки керівника по відношенню до підлеглих, спрямована на спонукання підлеглих до досягнення поставленої мети [4].

Дослідження психологів показали, що жінки-керівники відрізняються від чоловіків-керівників наступними характеристиками особистості: більш стійкі інтереси, сильна воля, здатність слідувати нормам колективу. Жінки більшою мірою здатні пристосуватися до обставин і впорядкувати свій стан, мають підвищене почуття обов'язку, більш обов'язкові, вимогливі до себе, догматичні, консервативні.

Жінки менше заполітизовані; тільки 14% респондентів вважають, що політична орієнтація впливає на кар'єру (чоловіків, які поділяють цю думку, вдвічі більше). Жінки більше орієнтовані на професійно кваліфікаційний розвиток (28% проти 18%), що є міцним фундаментом для кар'єрного зростання [5, с. 58].

Згідно спостережень жінка-керівник рідше вдається до авторитарних методів, прагне мотивувати, а не змушувати персонал виконувати поставлені завдання, не йде на відкритий конфлікт, більш тонко відчуває обстановку. У колективі жінка-керівник цікавиться не тільки робочими успіхами підлеглих, але і їх особистим життям, проблемами в сім'ї, в результаті це створює довірчі відносини в колективі та сприяє кращим результатам роботи. . Одна з характерних особливостей жінки, як хорошого керівника, в тому, що вона прагне до створення максимально комфортних умов на роботі для співробітників.

Цікавим є те, що жінки вважають головним завданням – трансформацію особистих цілей підлеглих на підприємстві і відповідно у процесі досягнення мети частіше покладаються на інтуїцію, здатність знаходити спільну мову і звичайно витривалість. Для жінки особливістю є те, що вона повинна кожного дня доводити своє право на лідерство на відміну від чоловіків. Чоловіки частіше опираються на власний авторитет, і в жодному разі «не діляться» власною владою, що є характерним для жінок-керівників. Чоловіки є більш прагматичними та не намагаються побудувати довірливі, теплі стосунки як серед підлеглих, так і між керівником та підлеглими, не шукають способу надання моральної підтримки і заохочень в будь-якому їх прояві [6].

Таким чином, ми можемо спостерігати, що жінки на рівні з чоловіками справляються з усіма управлінськими функціями керівника. Також не виявлено відмінностей між жінками та чоловіками в ступені виразності спрямованості на управлінську кар'єру.

Забезпечення реальної рівності прав жінок та чоловіків на ринку праці є важливою проблемою на світовому рівні, незважаючи на ряд державних програм.

Потрібно сприяти активізації законодавчої діяльності, системно працювати над гендерними стереотипами викоринуючи їх із суспільного життя. Адже як зазначив Рональд Інглхарт : «Гендерна рівність – це чутливий індикатор, який демонструє, наскільки розвинутою і демократичною є держава». Висновки його дослідження свідчать: країни з високими показниками представництва жінок у політичних інституціях мають не лише вищий рівень забезпечення громадянських прав і свобод. Такі держави — більш економічно розвинуті, оскільки створюють умови для політичного й економічного різноманіття, толерантності, інклюзивності та міжособистісної довіри.

Відповідно до Звіту з глобального гендерного розриву за 2016 рік, представленого Світовим економічним форумом, Україна займає 69 місце за індексом гендерної рівності (у рейтингу серед 142 країн) Найкращий результат Україна продемонструвала в 2006 році, посівши 48 місце. Досить суттєво позиції України також знизились і протягом періоду з 2014 року (56 місце) по 2015 рік (67 місце).

13 листопада 2017 року у Представництві НАТО в Україні відбулася зустріч щодо імплементації Резолюції Ради безпеки ООН 1325 «Жінки. Мир. Безпека» у форматі «від генерала до генерала» де перший заступник міністра внутрішніх справ Сергій Яровий підкреслив, що на сьогодні впровадження принципу гендерної рівності в органах системи внутрішніх справ є одним з пріоритетів Міністерства. Зокрема він зазначив, що кількість жінок в органах та підрозділах служби цивільного захисту складає 12,5% загальної чисельності, а в апараті ДСНС – 47,2 %. «Проте, ми продовжуємо розвивати напрямок забезпечення гендерної рівності та рівного доступу до можливостей в органах системи внутрішніх справ», - зауважив перший заступник міністра.

Незважаючи на приєднання України до міжнародних угод та ухвалення національного законодавства про рівні права та можливості жінок і чоловіків, спостерігається повільний рух нашої держави в напрямку гендерного балансу порівняно з Європейськими країнами. Тому виникає необхідність переглянути багато положень серед законодавчих норм, які регулюють виборчий процес, державне фінансування політичних партій, середню освіту, соціальне страхування, трудові та сімейні відносини.

ЛІТЕРАТУРА

1. Шубина Е. Гендерные аспекты христианской добродетели и чистоты / Е. Шубина // Религия и нравственность в секулярном мире: Материалы научной конференции (28-30 ноября 2001 г.). – Спб, 2001. – С. 77 – 78
2. Глоба Л. Культурно-історичні традиції жіночої освіти в Україні / Л. Глоба // Проблеми загальної та педагогічної психології. – 2010. – Т. XII. – Ч. 2. – С. 63 – 67
4. Гендерні особливості стилів керівництва [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://nauka.kushnir.mk.ua/?p=76889>
5. Івченко Ю. Професійне зростання жінок, у правоохоронній сфері: проблемні питання / Ю. Івченко. – Право України. – 2006. – № 5. – С. 57–61.
6. Гончарук Г. «Жінка в управлінні та бізнесі. Реалії і перспективи» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://forum2002.fem.org.ua/dopovid.htm>

ОСОБЛИВОСТІ УПРАВЛІНСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ НАЧАЛЬНИКІВ КАРАУЛІВ ПОЖЕЖНО-РЯТУВАЛЬНИХ ПІДРОЗДІЛІВ ОПЕРАТИВНО- РЯТУВАЛЬНОЇ СЛУЖБИ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ ДСНС УКРАЇНИ

Антонюк М. С.

НК – Кибальна Н. А., канд. пед. наук

Черкаський інститут пожежної безпеки імені Героїв Чорнобиля

Національного університету цивільного захисту України

Аналіз наукової літератури та нормативно-правових актів [1, 2, 3], що регламентують діяльність ОРС ЦЗ, дозволив встановити, що основним завданням та обов'язком начальника караулу пожежно-рятувального підрозділу (далі – ПРП) є управління діяльністю підрозділу, а її результатом – забезпечення сталого функціонування цих підрозділів в повсякденних та екстремальних умовах діяльності [1].

Головним завданням управлінської діяльності начальників караулів визначаємо забезпечення повного використання потенціальних можливостей сил та засобів цивільного захисту з метою успішного виконання завдань щодо проведення аварійно-рятувальних та невідкладних робіт із запобігання та ліквідації надзвичайних ситуацій (далі – НС) та гасіння пожеж.

На основі аналізу Довідника кваліфікаційних характеристик у переліку управлінських обов'язків начальників караулів виокремлюємо їхні основні управлінські функції: аналітичну, оцінюючу, організаційну, розпорядчу, координаційну, контрольну [1].

Виокремлені функції та зміст управлінської діяльності начальників караулу свідчать про те, що вона має багатоплановий комплексний характер. Управлінська діяльність начальників караулів є найбільш активним елементом професійної діяльності офіцера-рятувальника, нерозривно пов'язаний з ним. Її зміст впливає з вимог і основних закономірностей діяльності у сфері цивільного захисту. Особливості управління черговими змінами (караулами), оперативними групами органів управління та підрозділами гарнізону ОРС ЦЗ та обумовлені змістом завдань, які покладаються на караульну службу.

Отже, особливостями управлінської діяльності начальників караулів пожежно-рятувальних підрозділів є:

- організація управління підрозділами відповідно до нормативно-правових актів, що регламентують діяльність ДСНС України, зокрема «Положення про ОРС ЦЗ ДСНС України», «Порядку організації внутрішньої, гарнізонної та караульної служб в органах управління і підрозділах ОРС ЦЗ ДСНС України», «Статуту дій у надзвичайних ситуаціях органів управління та підрозділів Оперативно-рятувальної служби цивільного захисту» тощо;

- особлива державна та суспільна значимість завдань із захисту населення і територій від НС та їх наслідків;

- високий рівень колективної, особистої моральної, адміністративної та кримінальної відповідальності за безпеку особового складу та життя людей, за результати діяльності;

- безумовна необхідність досягнення результатів управлінських завдань та рішень;

Секція 2. Організаційно-управлінське забезпечення діяльності ЄДСЦЗ

– багатоплановий комплексний характер управлінської діяльності, що охоплює роботу щодо забезпечення постійної готовності підрозділів ОРС ЦЗ до виконання завдань за призначенням, організацію оперативно-службової діяльності, керівництво силами та засобами при виконанні професійних завдань, організацію морально-психологічної підготовки особового складу тощо;

– необхідність постійного вирішення завдань щодо організації караульної служби у підрозділі, що передбачає планування роботи, з'ясування і вивчення обстановки, прийняття управлінських рішень та організацію їх виконання, аналіз виконання і коригування завдань практичної діяльності, прогнозування;

– невизначеність та новизна ситуацій, різкі зміни обстановки на місці гасіння пожеж, проведення аварійно-рятувальних та невідкладних робіт, небезпека життю та здоров'ю особового складу та людей, значна інтенсивність навантажень, необхідність своєчасного і якісного вирішення професійних завдань в екстремальних умовах;

– високий рівень вимог до особистісних якостей начальника караулу та їхня відповідність поставленим цілям, завданням і функціям професійної діяльності.

Отже, управлінська діяльність начальників караулів є специфічним видом суспільної праці, а начальники караулів – специфічною соціально-професійною групою, ключовою ланкою ПРП, діяльність яких спрямована на забезпечення успішного виконання завдань із захисту населення і територій від НС та їх наслідків.

ЛІТЕРАТУРА

1. Наказ МНС України від 1.12.2009р. № 808 «Про затвердження Довідника кваліфікаційних характеристик професій працівників МНС України» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.mns.gov.ua/>.

2. Наказ МВС України від 7.10.2014 №1032 «Про затвердження Порядку організації внутрішньої, гарнізонної та караульної служб в органах управління і підрозділах Оперативно-рятувальної служби цивільного захисту Державної служби України з надзвичайних ситуацій».

3. Наказ МНС України від 13.03.2012 №575 «Статут дій у надзвичайних ситуаціях органів управління та підрозділів Оперативно-рятувальної служби цивільного захисту».

НАДЗВИЧАЙНІ СИТУАЦІЇ ЯК ЧИННИК ВПЛИВУ НА РІЗНІ СФЕРИ ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ СУСПІЛЬСТВА

Бездольна О. С.

НК – Чубіна Т. Д., д-р іст. наук, професор

Черкаський інститут пожежної безпеки імені Героїв Чорнобиля

Національного університету цивільного захисту України

В останні роки в Україні та світі спостерігається зростання кількості НС різного характеру, а величезні збитки, спричинені ними здійснюють значний вплив на розвиток окремих регіонів та держав загалом.

Крім того, серед наслідків НС є дуже великий спектр, які здійснюють надзвичайний вплив на населення, зокрема:

демографічні – загибель, завдання шкоди здоров'ю людей, міграційні процеси, зміна статево-вікової структури;

етнополітичні – зміщення етнічного балансу, загострення протиріч між корінним населенням та біженцями через етносоціальні відмінності;

соціально-психологічні – депресія, відчуття страху та розгубленості, вияв агресивності, страх, фобії, паніка;

девіантні – зростання кількості психічних захворювань, зловживання алкоголем, активізація кримінальної поведінки;

соціальні – зниження соціального статусу, рівня життя, збільшення кількості безробітних та бездомних, зростання маргинальних прошарків, конфлікти між групами, що зазнали різних матеріальних втрат;

соціокультурні – зміна ціннісних орієнтацій, підвищення релігійності;

політичні – зміна політичної орієнтації населення, зростання потенціалу протесту, внутрішньополітична напруженість, загострення міжнародних відносин.

Тому, висвітлюючи безліч важких проблем, що накопичились у суспільстві, соціальний фактор НС незалежно від їх походження є серйозною загрозою стабільності в країні.

Серед інших аспектів НС, науковці виділяють:

екологічний (незворотні зміни природного середовища, епідемії тощо);

економічний (нанесення збитків, витрати на відновлення, масове застосування техніки, а також підготовка спеціалістів);

організаційно-управлінський (оцінка та прогнозування обстановки, перебігу подій, прийняття рішень, доведення їх до виконавців, контроль виконання рішень, залучення фахівців та організацій до розв'язання поставлених завдань, розрахунок можливостей проведення рятувальних та інших невідкладних робіт).

Соціально-економічні наслідки НС різного характеру визначаються, по-перше масштабом збитків, спричинених соціально-економічній системі (державі чи окремому регіону) безпосередньо НС, і, по-друге, негативним впливом цих збитків на подальший соціально-економічний розвиток системи.

Під час оцінки безпосередніх збитків від НС, крім підрахунку кількості потерпілих людей, беруться до уваги економічні та соціальні збитки внаслідок порушення процесу нормальної господарської діяльності, втрати певного виду

Секція 2. Організаційно-управлінське забезпечення діяльності ЄДСЦЗ

власності тощо, а також втрати внаслідок змін в навколишньому середовищі (соціальному та природному). Загалом загальні збитки від наслідків НС розглядаються у вигляді суми збитків обумовленими наступними категоріями:

збитками від скорочення тривалості життя в суспільстві внаслідок погіршення стану здоров'я для певної частини населення і певної кількості смертей через вплив факторів ураження, притаманних даній НС;

збитками від втрати об'єктів економіки, розташованих на території, яка потерпіла від дії факторів ураження, притаманних НС, від втрати інших видів особистої та суспільної власності;

збитками від погіршення стану природного середовища та втрати певної кількості представників рослинного та тваринного світу на території та від втрати певної кількості земельних площ внаслідок їх забруднення або зараження;

збитками від можливого шоку в суспільстві внаслідок НС і відповідного порушення притаманних суспільству устоїв соціального та політичного життя.

Зростання сумарних економічних збитків від НС різного характеру небезпечно тим, що досягнення ними розміру щорічного зростання валового внутрішнього продукту в країні буде означати стагнацію в реальній економіці країни.

Відомо, що існують дві найбільш загальні закономірності зміни ризику пов'язаного з людською діяльністю.

Перша – ризик зростає по мірі продовження діяльності так, що одного разу втрати стають більші за вигоди. Друга – хоч ризик може бути суттєво знижений введенням різних заходів захисту, він, в принципі не може бути зведений до нуля.

Прикладами виявлення першої закономірності можуть слугувати:

освоєння все більшої частини суходолу веде людину на території зі збільшеним природним ризиком, який призводить до збільшення навантаження на біосферу, ризиком її розпаду і відповідних змін клімату, яких людина не витримає;

хімізація виробництва та побуту призводить до зростання забруднення природного середовища, яке шкодить здоров'ю і загрожує генетичним виродженням тій людині, заради добробуту якої ця хімізація відбувалась.

Це свідчить про те, що соціально-економічні втрати внаслідок НС природного та техногенного характеру значні і мають тенденцію щорічного зростання. Якщо ж урахувати, що значні кошти щорічно витрачаються на попередження НС або пом'якшення їх наслідків, то це не може не відобразитися на соціально-економічному розвитку будь-якої країни загалом.

Слід підкреслити, що довгий час не лише на Україні, але й у світі причинно-наслідкові зв'язки між НС та соціально-економічним розвитком країн (регіонів) ігнорувались. В кращому випадку економісти сподівалися, що НС не буде. Програми розвитку не оцінювалися в контексті катастроф ні з точки зору впливу катастрофи на програму розвитку, ні з точки зору того, чи підвищить запланований розвиток ймовірність НС і чи не може він посилити руйнівну дію катастрофи.

НС, розглядалися, а в деяких країнах і досі розглядаються, загалом в контексті реагування на них, але не як частина довгостроковою програми розвитку. Сьогодні ще непоодинокі випадки, коли під час виникнення НС реагування спрямовано лише на її ліквідацію та задоволення елементарних потреб

потерпілих, а райони лих розглядаються як несприятливі райони для подальшого розвитку. Обстановка після НС вважаються надто неспокійною, щоб заохочувати навіть елементарні зміни, спрямовані на тривалі перетворення.

Безумовно, сучасний економічний стан України не повній мірі дає можливості вирішувати ці питання в повному обсязі, але подекуди до вирішення цих питань немає відповідної уваги .

ЛІТЕРАТУРА

1. Чмига В. О. Діяльність органів державної влади у сфері цивільного захисту населення і територій: навч. посіб. / В. О. Чмига, Н. Г. Клименко, М. Г. Орел; за заг. ред. В. О. Чмиги. – К.: Вид-во НАДУ, 2008. – 152 с.

2. Кучма М. М. Цивільна оборона (цивільний захист): навч. посіб. / М. М. Кучма. – Львів: «Магнолія плюс»; Вид. СПБ ФО «В. М. Піча», 2006. – 360 с.

3. Стеблюк М. І. Цивільна оборона та цивільний захист: підручник / М. І. Стеблюк. – К.: Знання-Прес, 2007. – 487 с.

4. Бегун В. В. Безпека життєдіяльності (забезпечення соціальної, техногенної та природної безпеки): навч. посіб. / В. В. Бегун, І. М. Науменко. – К.: Фенікс, 2004. – 328 с.

ОРГАНІЗАЦІЙНО-УПРАВЛІНСЬКІ АСПЕКТИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ЄДСЦЗ

Борнівська В. І.

НК – Юрченко К. М., канд. техн. наук, доцент

Черкаський інститут пожежної безпеки імені Героїв Чорнобиля

Національного університету цивільного захисту України

Єдина система цивільного захисту складається з постійно діючих функціональних і територіальних підсистем і має чотири рівні: державний, регіональний, місцевий та об'єктовий [3].

Функціональні підсистеми створюються міністерствами та іншими центральними органами виконавчої влади для організації роботи, пов'язаної із запобіганням НС та захистом населення і територій від їх наслідків. У НС сили і засоби функціональних підсистем регіонального, місцевого та об'єктового рівня підпорядковуються органам управління відповідних територіальних підсистем єдиної державної системи.

Організаційна структура та порядок діяльності функціональних підсистем єдиної державної системи та підпорядкованих їм сил і засобів визначаються в положеннях про них, які затверджуються відповідними міністерствами та іншими центральними органами виконавчої влади за погодженням з ДСНС.

Органи управління. Кожен рівень єдиної системи цивільного захисту має координуючі та постійні органи управління, систему повсякденного управління, сили і засоби, резерви ресурсів, системи зв'язку та інформаційного забезпечення.

Координуючими органами єдиної системи цивільного захисту є [2]:

Секція 2. Організаційно-управлінське забезпечення діяльності ЄДСЦЗ

- на державному рівні: державна комісія з питань техногенно-екологічної безпеки та НС. Національна рада з питань безпечної життєдіяльності населення.
- на регіональному рівні - комісії Ради міністрів Автономної Республіки Крим, обласних, Київської та Севастопольської міських державних адміністрацій з питань техногенно-екологічної безпеки та НС;
- на місцевому рівні - комісії районних державних адміністрацій і виконавчих органів рад з питань техногенно-екологічної безпеки та НС;
- на об'єктовому рівні - комісії з питань надзвичайних ситуацій.

Державні, регіональні, місцеві та об'єктові комісії забезпечують безпосереднє керівництво реагуванням на надзвичайну ситуацію або на загрозу її виникнення.

Постійними органами управління з питань техногенно-екологічної безпеки, цивільної оборони та з надзвичайних ситуацій є:

- на державному рівні - Кабінет Міністрів України, міністерства та інші центральні органи виконавчої влади (прем'єр міністр є начальник Цивільного захисту України);
- на регіональному рівні - Рада міністрів Автономної Республіки Крим, обласні, Київська та Севастопольська міські державні адміністрації, уповноважені органи з питань НС та цивільного захисту населення Ради міністрів Автономної Республіки Крим, обласних, Київської та Севастопольської міських державних адміністрацій;
- на місцевому рівні - районні державні адміністрації і виконавчі органи рад, уповноважені органи з питань НС та цивільного захисту населення;
- на об'єктовому рівні - структурні підрозділи підприємств, установ та організацій або спеціально призначені особи з питань НС.

До системи повсякденного управління ЄДСЦЗ входять:

- центри управління в НС, оперативно-чергові служби уповноважених органів з питань НС та цивільного захисту населення усіх рівнів;
- диспетчерські служби центральних і місцевих органів виконавчої влади, державних підприємств, установ та організацій.

Начальник Цивільного захисту України:

- забезпечує постійну готовність цивільного захисту України до виконання покладених на нього завдань; приводить у готовність органи управління й сили цивільного захисту відповідно до законодавства України, забезпечує здійснення контролю за виконанням заходів цивільного захисту в центральних органах державної виконавчої влади, АРК, областях, містах
- здійснює керівництво підготовкою органів управління й сил цивільного захисту центрального підпорядкування і проведення навчань з цивільного захисту;
- визначає основні напрями наукових досліджень з проблем цивільного захисту, забезпечує координацію науково-дослідних робіт з цих проблем та здійснення контролю за виконанням найважливіших з них;
- призначає на посаду ректора Інституту державного управління з питань захисту населення і територій, подає Президентові України матеріали для присвоєння вищих офіцерських звань посадовим особам Міністерства України з питань надзвичайних ситуацій та у справах захисту населення від наслідків Чорнобильської катастрофи.

Секція 2. Організаційно-управлінське забезпечення діяльності ЄДСЦЗ

Начальники цивільного захисту інших рівнів:

- визначають основні напрями розвитку й удосконалення цивільного захисту відповідної ланки;
- забезпечують виконання законодавства України з питань цивільного захисту посадовими особами, громадянами, підприємствами, установами і організаціями незалежно від форм власності;
- розробляють і забезпечують виконання заходів для запобігання виникненню надзвичайних ситуацій техногенного походження, а також вживають заходів до зменшення збитків і втрат у разі їх виникнення;
- сприяють силам цивільного захисту в підтриманні постійної готовності до дій за призначенням;
- координують діяльність відповідних органів державної виконавчої влади та організацій, залучені до виконання завдань із захисту населення від наслідків надзвичайних ситуацій;
- забезпечують раціональне використання коштів на утримання органів управління і сил, проведення заходів із цивільного захисту;
- організовують пропаганду з питань цивільного захисту серед населення.

Первинною ланкою в системі цивільного захисту є цивільний захист об'єктів господарювання. Організаційна структура цивільної оборони на ОГД містить у своєму складі:

- керівництво (начальник ЦО та його заступники);
- штаб ЦО (відділ, сектор, група);
- евакуаційну комісію;
- служби цивільної оборони;
- невоєнізовані формування загального та спеціального призначення.

Планування роботи системи ЦО на ОГД здійснюється на основі відстеження змін навколишнього природного, техногенного та екологічного середовища і відповідних документів, що регламентують порядок і методіку цього планування.

Масштаби і наслідки можливої надзвичайної ситуації визначаються на основі експертної оцінки, прогнозу чи результатів модельних експериментів, проведених кваліфікованими експертами [4]. Залежно від отриманих результатів в органах управління галуззю всіх адміністративних рівнів, у навчальних закладах, організаціях, установах і підприємствах галузі, як об'єктах цивільної оборони, розробляється "План дії органів управління, сил і структурних підрозділів в режимах повсякденної діяльності, підвищеної готовності, надзвичайної ситуації, надзвичайного стану", який є мотивованим рішенням керівника - начальника цивільної оборони на організацію і ведення цивільної оборони об'єкта.

Крім того, на об'єктах, які знаходяться в зоні впливу потенційно-небезпечних об'єктів, розробляється план реагування на вірогідну для даної зони надзвичайну ситуацію.

Плани узгоджуються з місцевими органами з питань надзвичайних ситуацій та цивільного захисту населення і затверджується керівником об'єкта цивільної оборони галузі.

ЛІТЕРАТУРА

1. Конституція України.
2. Кодекс цивільного захисту України від 2 жовтня 2012р.

Секція 2. Організаційно-управлінське забезпечення діяльності ЄДСЦЗ

3. Постанова Кабінету Міністрів України від 9 січня 2014р. №11 «Про затвердження Положення про Єдину державну систему цивільного захисту».

4. Євдін О.М., Могильниченко В.В., Скидан М.А., Рибаківа Е.О. Захист населення і територій від надзвичайних ситуацій. Том 1. "Техногенна та природна небезпека". Посібник.- К.: КІМ, 2007.- 636

5. Васійчук В.О., Гончарук В.Є., Качан С.І., Мохняк С.М. «Основи цивільного захисту» Навч. Посібник, Львів, 2010 р., с.384.

ІНФОРМАЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ УПРАВЛІНСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ЄДСЦЗ

Ващенко Р. І.

НК – Гора В. А., канд. пед. наук, Юрченко К. М., канд. техн. наук, доцент

Черкаський інститут пожежної безпеки імені Героїв Чорнобиля

Національного університету цивільного захисту України

У сучасних умовах особливе значення в діяльності ЄДСЦЗ має здійснення ефективного інформаційного забезпечення під час ліквідації надзвичайних ситуацій техногенного, соціального та природного характеру. Адже для вироблення та прийняття конкретного управлінського рішення той чи інший керівник має бути забезпечений об'єктивною, повною, вірогідною і наданою в потрібний час інформацією, яка дозволить йому вчасно зреагувати. Зважаючи на те, що управління діяльністю ЄДСЦЗ є процесом безперервним, оперативність надання такої інформації повинна бути досить високою [1].

Інформаційне забезпечення функціонування ЄДСЦЗ здійснюється:

- центром управління в надзвичайних ситуаціях ДСНС України;
- силами і засобами Урядової інформаційно-аналітичної системи з питань НС із залученням технічних засобів і студійних комплексів Державного комітету телебачення і радіомовлення України;
- інформаційними центрами і центрами управління в НС міністерств та інших центральних органів виконавчої влади;
- оперативно-черговими службами управління з питань НС облдержадміністрацій в координації з оперативно-диспетчерськими службами Управління ДСНС України в областях;
- регіональними кризовими центрами управління в НС Ради міністрів АРК, обласних, Київської та Севастопольської міських державних адміністрацій;
- диспетчерськими інформаційними службами [2].

На сьогодні існують об'єктивні та суб'єктивні труднощі подолання яких дозволить покращити стан інформаційного забезпечення ЄДСЦЗ. До об'єктивних чинників можна віднести обмеження, пов'язані з фінансовими можливостями при впровадженні інформаційних та комп'ютерних технологій в управлінський процес, а до суб'єктивних - проблеми взаємодії управлінського персоналу з комп'ютерними системами. [3]

Для ефективного інформаційного забезпечення управління діяльністю ЄДСЦЗ потрібне безперервне цілеспрямоване надходження масивів інформації

й інформаційних потоків, які включають збирання, зберігання, опрацювання і передавання інформації (в тому числі із використанням комп'ютерних інформаційних систем) з метою аналізу, одержаних результатів для підготовки, обґрунтування і прийняття керівником управлінських рішень у ситуації яка склалась.

ЛІТЕРАТУРА

1. [Електронний ресурс]. Режим доступу : <http://www.frontmanagement.org/fomants-1499-1.html>
2. [Електронний ресурс]. Режим доступу : <http://helpiks.org/2-80112.html>
3. [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://pidruchniki.com/15100827/ekonomika/informatsiye_zabezpechennya_upravlinskoyi_diyalnosti

ПРИНЦИПИ ТА ЕТАПИ УПРАВЛІННЯ РИЗИКАМИ В ПРОЦЕСІ УПРАВЛІНСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Верещак А. О.

НК – Чубіна Т. Д., д-р іст. наук, професор

Черкаський інститут пожежної безпеки імені Героїв Чорнобиля

Національного університету цивільного захисту України

Управління ризиками в процесі управлінської діяльності дозволяє прогнозувати настання ризикованої події і за рахунок проведення певних заходів та дій досягати зниження ступеню його впливу на досягнення мети функціонування системи. Це управління здійснюється відповідно до певних принципів, до яких можна віднести:

– принцип охоплення під час аналізу та оцінки ризику всіх можливих сфер виникнення ризиків в процесі управлінської діяльності та зведення завдяки цьому невизначеності до мінімуму;

– прийняття певних заходів та дій, що забезпечують мінімізацію спектру можливих рішень за видами, кількістю, рівнем;

– принцип усвідомлення невідворотності ризику, об'єктивного прогнозу можливості його реалізації і вжиття відповідних заходів щодо зниження збитків, які можуть бути спричинені результативності управлінського процесу, а також вибору альтернативних, менш ризикованих шляхів досягнення мети.

При управлінні ризиком управлінської діяльності дуже важливо правильно визначити послідовність проведення операцій. Виходячи з в процесі управління ризиками можна виділити сім основних етапів:

– інформаційно-аналітичний. Проводиться визначення та загальний аналіз всієї можливої сукупності ризиків, не беручи до уваги наявність ресурсів на вжиття заходів та дій щодо їх зниження або максимально можливої компенсації;

– ідентифікація ризиків, що передбачає їх кількісну оцінку (ймовірність виникнення процесів, що негативно впливають на управлінську діяльність, або перешкоджання здійсненню певних управлінських функцій, математичного очікування збитків), з урахуванням специфіки завдань, що вирішуються об'єктом

(об'єктами) управління;

– комплексний аналіз ризику та можливих альтернативних дій, заходів та дій, що плануються, які пов'язані з високим ризиком. На цьому етапі у підсумку вирішується питання про доцільність тих чи інших напрямів зусиль, з урахуванням інформації про ідентифіковані ризики та цільову функцію об'єкта (об'єктів) управління;

– обґрунтування, вибір та планування дій, спрямованих на зниження ризику в плані попередження його реалізації та зменшення можливих збитків у випадку виникнення негативного явища (процесу);

– контроль обстановки з тим, щоб своєчасно виявити негативні симптоми можливих реалізацій ризиків;

– реалізація заздалегідь передбачених та спланованих на четвертому етапі управлінської діяльності заходів та дій при виникненні негативних явищ, подій, процесів, прогнозування подальшого розвитку подій;

– аналіз ситуацій, що склалася і прогнозується, оцінка можливостей щодо досягнення поставленої мети, формулювання висновків та пропозицій на подальші управлінські дії.

Проблема аналізу, оцінки та прогнозування ризиків, обумовлених окремими несприятливими явищами або подіями останнім часом досить успішно вирішується стосовно НС природного та техногенного характеру і в розробці заходів щодо їх попередження.

ЛІТЕРАТУРА

1. Чмига В. О. Діяльність органів державної влади у сфері цивільного захисту населення і територій: навч. посіб. / В. О. Чмига, Н. Г. Клименко, М. Г. Орел; за заг. ред. В. О. Чмиги. – К.: Вид-во НАДУ, 2008. – 152 с.

2. Акимов. В. А. Основы анализа и управления риском в природной и техногенной сферах / В. А. Акимов, В. В. Лесных, Н. Н. Радаев. – М.: Деловой экспресс, 2004. – 352 с.

3. Буянов В. П., Кирсанов К. А., Михайлов Л. М. Рискология: Управление рисками: учеб. пособие / Московская академия экономики и права. – 2-е изд., испр. и доп. – М.: Экзамен, 2003. – 382 с.

СТАДІЇ ТА СТРАТЕГІЇ УПРАВЛІННЯ БЕЗПЕКОЮ ТА РИЗИКОМ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИХ ТА ОРГАНІЗАЦІЙНО-ТЕХНІЧНИХ СИСТЕМ

Верещак В. О.

НК – Чубіна Т. Д., д-р іст. наук, професор

Черкаський інститут пожежної безпеки імені Героїв Чорнобиля

Національного університету цивільного захисту України

Сутність управління безпекою та ризиком діяльності соціально-економічних та організаційно-технічних систем під час впливу техногенного, природного та екологічного характеру полягає в тому, що розпізнаванні, виявленні та вирішенні проблемних ситуацій, пов'язаних із забезпеченням

безпеки та ризику, особливо в умовах аварій та катастроф на потенційно небезпечних об'єктах. За своєю внутрішньою основою це єдиний функціонально та організаційно структурований процес, в якому органічно пов'язується системна цілеспрямована діяльність органів управління усіх рівнів та різного роду структур, враховуючи науково-дослідні, науково-технічні організації, що займаються питаннями забезпечення безпеки, а також органів управління силами та засобами спостереження, контролю, ліквідації наслідків НС при техногенних аваріях та катастрофах.

В процесі управління безпекою та ризиком техногенних впливів згідно його сутністю та функціональним змістом, можуть бути виділені три послідовних стадії:

- аналіз безпеки та ризику, що передбачає ідентифікацію та дослідження джерел небезпеки, моделювання процесів техногенного впливу, оцінку можливих збитків та рівнів ризику;

- оцінка ризику, що складається з порівняння розрахованих або фактичних рівнів ризику з науково обґрунтованими, соціально усвідомленими, що називаються прийнятними рівнями ризику;

- розробка та прийняття нормативно-правових актів та управлінських рішень щодо заходів, які забезпечують зниження техногенної небезпеки, встановлення, підтримання прийнятного рівня безпеки та ризику людини та об'єктів навколишнього середовища.

Управління техногенною безпекою та ризиком пов'язане з приведенням в дію певних організаційних, економічних механізмів, системи інформаційно-інтелектуальної підтримки підготовки та прийняття управлінських рішень, органів управління та будується на основі симбіозу теорії та практики у повсякденних умовах та кризових ситуаціях, а також теорії та практики запобігання та ліквідації НС в рамках ЄДСЦЗ. При цьому під час формування моделі процесу управління безпекою та ризиком під час техногенних впливів слід виходити з основних напрямів зусиль щодо забезпечення захисту людини та об'єктів довкілля, що вживаються на різних рівнях. При цьому необхідно дотримуватись принципу наслідування цих зусиль під час переходу з одного рівня на інший, а також власні інтереси кожного з рівнів системи управління.

Система управління безпекою та ризиком, враховуючи різні їх рівні, може розглядатися як складна ієрархічна структура. Управління цією системою слід здійснювати на основі синтезу принципів теорії управління, теорії неантагоністичних ігор, інформаційної теорії ієрархічних систем. В ієрархічних системах зазвичай розглядаються завдання централізованого та децентралізованого управління, коли враховуються інтереси управлінських структур нижчих рівнів. При цьому береться до уваги, що самотійні дії управлінських підсистем, які переслідують власні цілі, в певній мірі можуть знизити ефективність вирішення завдань центром.

З урахуванням ієрархічної структури управлінського процесу, управління безпекою та ризиком на державному рівні та рівні соціально-економічних систем повинно бути спрямовано на вирішення перспективних довгострокових завдань, формування цвілевих установок та стратегій управління ризиком, а також необхідної нормативно-правової бази в інтересах забезпечення високої якості життя, необхідних за сучасними стандартами умов життєдіяльності.

З урахуванням цього під стратегіями управління ризиком слід розуміти головні напрями зусиль з досягнення прийнятних рівнів безпеки та ризику в усіх аспектах, підпорядковані ідеї забезпечення високого рівня життя людини.

ЛІТЕРАТУРА

1. Чмига В. О. Діяльність органів державної влади у сфері цивільного захисту населення і територій: навч. посіб. / В. О. Чмига, Н. Г. Клименко, М. Г. Орел; за заг. ред. В. О. Чмиги. – К.: Вид-во НАДУ, 2008. – 152 с.
2. Акимов. В. А. Основы анализа и управления риском в природной и техногенной сферах / В. А. Акимов, В. В. Лесных, Н. Н. Радаев. – М.: Деловой экспресс, 2004. – 352 с.

ОСНОВНІ ОСОБЛИВОСТІ ТА ПРИЧИНИ ВИНИКНЕННЯ КРИЗ В СИСТЕМІ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ

Вовк Н. П., канд. пед. наук, доцент

*Черкаський інститут пожежної безпеки імені Героїв Чорнобиля
Національного університету цивільного захисту України*

Держава відіграє значну роль у розвитку ринкової економіки, тому саме держава покликана регулювати цей процес, щоб пом'якшити соціальні протиріччя і впливати на економіку з випереджальним розвитком пріоритетних галузей. Світова криза та економічна криза в Україні, їх ознаки, умови протікання та методи боротьби з ними вимагають визначення певних критеріїв криз, які стосуються держави і потребують залучення державних органів для її подолання. Тому дослідження природи та особливостей кризи, її ознак і характеристик для діагностики та попередження можливих криз в майбутньому є однією з пріоритетних задач держави.

Поняття кризи державного управління визначається як «особливий переломний стан у розвитку і функціонуванні політичної системи суспільства, державно-владних структур, що визначається нестабільністю, розбалансованістю діяльності політичних інститутів, зниженням рівня керованості соціально-економічними процесами, загостренням політичних конфліктів, наростанням критичної активності мас» [1, с. 39].

Основні ознаки кризи державного управління: – загострення економічних і соціальних конфліктів з яскраво вираженим політичним характером, оскільки вимоги адресуються структурам влади щодо зміни політичного курсу, стратегії та методів управління; – нездатність державної влади керувати конфліктами, що поглиблюються, регулювати соціально-економічні процеси і відносини колишніми традиційними методами; – розбалансованість структурно-функціональної системи управління і політичних інститутів влади, розрив конструктивних зв'язків з навколишнім середовищем; – крах легітимності державної влади; – напружений стан суспільства [4]. До сутнісних ознак кризи державного управління також слід віднести наступні: – розбалансованість системи макроекономічного регулювання; – політизація економічних та

Секція 2. Організаційно-управлінське забезпечення діяльності ЄДСЦЗ

соціальних процесів; – нездатність державного апарату регулювати політико-економічні процеси традиційними методами; – втрата контролю над функціонуванням життєзабезпечуючих суб'єктів господарювання.

Системна криза державного управління – це взаємна невідповідність економіки, соціальної сфери, політики, права, тобто розбалансованість системи, яка не може бути подолана в рамках (без зміни) існуючого соціально-економічного ладу.

Відокремлення криз державного управління пояснюється тим, що:

– сучасна криза завдала значної шкоди великій кількості держав, їх суспільному, соціально-економічному розвитку;

– держава є суб'єктом суспільного управління, учасником ринкових відносин, покликана займатись регулюванням власної економіки;

– держави, в особі органів державного управління, виявились не готовими до кризи: не змогли ані попередити кризу, ані вжити негайних ефективних заходів для її подолання [3].

Таким чином, основні особливості полягають у наступному: криза державного управління, що визначається як особливий стан у функціонуванні та розвитку системи державно-владних структур і відносин, що характеризується загостренням внутрішньо-системних протиріч, розбалансованістю діяльності, що відбивається на зниженні результативності управлінського впливу на соціально-економічні процеси; кризи системи державного управління, як правило, є комплексними, у них виявляються політичні, організаційні та технологічні суперечності, присутні також економічна та психологічна складові.

Найбільш руйнівними є політична та організаційна кризові ситуації. Організаційна криза системи державного управління – це максимальне загострення суперечностей між рівнями розвитку її елементів або невідповідність їх меті, що спричиняє суттєве зниження якості роботи. Серед розмаїття причин кризи державного управління найбільш впливовими виявились внутрішньосистемні та суб'єктивні.

Саме вони частіше створюють умови для виникнення кризової ситуації, визначають час її розвитку та шляхи подолання.

ЛІТЕРАТУРА

1. Геєць В. М. Державне управління в умовах світової кризи системного характеру: контекст змін / В. М. Геєць / Вісник Державної служби України. № 2. 2011. – С. 30–43.

2. Державне управління і менеджмент : Навч. посіб. у табл. і схемах / Г. С. Одінцева, Г. І. Мостовий, О. Ю. Амосов та ін.; за заг. ред. Г. С. Одінцової. – Х. : ХарРІДУ УАДУ, 2002. – 492 с.

3. Карпенко О. А. Основи антикризового управління : навч.-метод. посіб. / О. А. Карпенко. – К. : Вид-во НАДУ, 2006. – 208 с.

4. Шпачук В. В. Теоретичні засади типологізації криз / В. В. Шпачук [Електронний документ]. – Режим доступу : http://archive.nbuv.gov.ua/portal/socgum/Nvamuuprav1/2010_4/33.pdf.

ОСНОВНІ ПРИЧИНИ ПОРУШЕНЬ РЕЖИМУ ЗАКОННОСТІ ТА СЛУЖБОВОЇ ДИСЦИПЛІНИ В ОРГАНАХ ТА ПІДРОЗДІЛАХ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ

Воронний І. О.,

НК – Горбаченко Ю. М., канд. іст. наук, доцент

Черкаський інститут пожежної безпеки імені Героїв Чорнобиля

Національного університету цивільного захисту України

Законність - це державно-правовий режим, за допомогою якого забезпечується загальнообов'язковість юридичних норм в суспільстві та державі[6]. В умовах розбудови української держави дотримання і зміцнення законності в органах та підрозділах цивільного захисту набувають виняткового значення. Тому й приділяється цій проблемі особлива увага на найвищому державному рівні.

Службова дисципліна – бездоганне та неухильне виконання особами рядового та начальницького складу служби цивільного захисту службових обов'язків, установлених Кодексом цивільного захисту, Законом України «Про дисциплінарний статут служби цивільного захисту», іншими нормативно-правовими актами та контрактом про проходження служби в органах та підрозділах цивільного захисту[2].

На нашу думку до основних причини суб'єктивного характеру, що призводять до порушень режиму законності та службової дисципліни відносяться:

- недостатня кваліфікація керівних кадрів;
- волонтаризм у дисциплінарній практиці;
- низький рівень професійної підготовки та правосвідомості працівників;
- слабка постановка індивідуально-виховної роботи, особливо з молодим поповненням;
- відсутність належної вимогливості з боку керівників;
- відсутність стійких моральних переконань;
- самовпевненість, звичка не зважати на загальноприйняті норми поведінки;
- нерозуміння мети та характеру служби, відсутність зацікавленості в ній;
- небажання працювати;
- зловживання службовим становищем та владою;
- впевненість у можливості залишатися невиявленим;
- зневажливе ставлення до вимог службової дисципліни.

Зазначені прояви створюють ґрунт на якому вчинюються відповідні правопорушення.

Проаналізувавши результати нашого дослідження проведеного з респондентами які працюють в різних органах та підрозділах цивільного захисту, ми прийшли до висновку, що на стан дотримання законності та службової дисципліни значно впливає морально-психологічний клімат у колективі. Там, де обрані ефективні методи виховання особового складу, де налагоджений громадський осуд щонайменшого порушення, там дисципліна належна.

Одним із чинників збільшення кількості порушень законності та службової дисципліни, особами рядового та начальницького складу служби цивільного

захисту є формалізм у системі службової підготовки. Службова підготовка зводиться до монотонного читання наказів та нотацій підлеглим, не проводиться глибокий аналіз дисциплінарних проступків допущених особовим складом, і як слідство необізнаність в питаннях законності та службової дисципліни.

Наступним чинником є застаріла система оцінки дисциплінарної відповідальності. Існуюча система дисциплінування є інфантильною до більшості дисциплінарних провин та не реагує на реальне становище у підрозділі, вона не є прозорою і, як слідство, рішення, які приймаються системою управління процесами дисциплінування, не відповідають необхідним вимогам.

ЛІТЕРАТУРА

1. Конституція України;
2. Кодекс цивільного захисту України;
3. Закон України «Про Дисциплінарний статут служби цивільного захисту».
4. Постановою КМУ від 11 липня 2013 року №593 «Положення про проходження служби цивільного захисту особами рядового і начальницького складу».
5. Ануфрієв М.І. Управлінські шляхи зміцнення дисципліни в органах внутрішніх справ (соціолого-правові аспекти): Дис. канд. юрид. наук. – Харків, 1998.
6. Комзюка А.Т. Адміністративна відповідальність в Україні : навч. посіб. / А.Т. Комзюка / за заг. ред.– 2-ге вид., перероб. і допов. – Х.: Ун-т внутр. справ, 2000.
7. Колпаков В. К., Кузьменко О. В. Адміністративне право України: Підручник. — К.: Юрінком Інтер, 2003. - 544 с.
8. Пришипко С.М. Трудове право України: підручник / С.М. Пришипко, О.М. Ярошенко - Х., 2001. - С. 510.
9. Синявська О.Ю. Засоби забезпечення службової дисципліни в органах внутрішніх справ України (організаційно-правові питання): Дис... канд. юрид. Наук. – Харків, 1998.

ПРИЧИНИ ВИНИКНЕННЯ НАДЗВИЧАЙНИХ СИТУАЦІЙ В УКРАЇНІ

Гавриш А. В.

НК – Чубіна Т. Д., д-р іст. наук, професор

*Черкаський інститут пожежної безпеки імені Героїв Чорнобиля
Національного університету цивільного захисту України*

Основними безпосередніми причинами виникнення НС в Україні є:

- високе техногенне навантаження на соціоекосистеми (території) внаслідок непродуманої політики розміщення виробничих потужностей, які призвели до концентрації виробництв високого ризику на невеликих площах і у великих містах;
- значна моральна та фізична зношеність основних виробничих фондів більшості підприємств України;

Секція 2. Організаційно-управлінське забезпечення діяльності ЄДСЦЗ

- погіршення матеріально-технічного забезпечення, зниження виробничої та технологічної дисципліни;
- незадовільний стан збереження, утилізації та захоронення високотоксичних та побутових відходів;
- зростаючий дефіцит кваліфікованих кадрів, а також низька професійна підготовка персоналу та населення до дій у разі загрози та виникнення НС;
- низький рівень застосування прогресивних екологічно безпечних ресурсо- та енергозберігаючих технологій;
- нерозвиненість ринку страхування житла;
- низький рівень життя більшості населення.

До цього слід додати недостатню увагу керівників органів державного управління та органів місцевого самоврядування до вжиття комплексу заходів, спрямованих на запобігання НС, впровадження сучасних наукових технологій управління небезпечними процесами, передусім, методології системного аналізу та управління ризиками.

Виходячи з вищезазначеного, стає зрозумілою важлива особливість державного управління в умовах НС, яка полягає в тому, що органи державного управління не можуть здійснювати на НС безпосередній вплив. А НС становлять небезпеку для людей, їх колективів та об'єднань, суспільства загалом, бо можуть здійснювати на них негативний вплив, спричиняючи економічні збитки, загрозу життю та здоров'ю, призводячи до виникнення протистоянь тощо. Тому діяльність органів державного управління щодо НС може реалізуватися лише у двох напрямках: запобіганні їх виникненню та ліквідації наслідків. Ці функції полягають у здійсненні управлінського впливу у вигляді виконання надзвичайних заходів, а саме: залученні спеціальних сил і засобів та запровадженні різних режимів функціонування: повсякденного, підвищеної готовності, НС, надзвичайного стану, воєнного стану, режиму у зоні надзвичайної екологічної ситуації, режиму у районі проведення антитерористичної операції. Їх запровадження передбачає надання органам державної влади чинним законодавством повноважень, необхідних для запобігання виникненню НС та подолання її наслідків.

Підводячи підсумки можна констатувати, що НС є складним явищем, розвиток якого здійснюється дуже динамічно і за різними сценаріями, а тому є важко прогнозованим. У зв'язку з цим кожна НС є в певній мірі унікальною. І тому вони потребують особливої уваги з боку органів державного управління та ретельного дослідження науковцями можливостей прогнозування та запобігання їх виникнення, а також надання практичних рекомендацій щодо здійснення управлінської діяльності в умовах НС та ліквідації їх негативних наслідків з мінімально можливими втратами. Адже очевидно, що чим менше відбувається НС, тим стабільніше становище в країні. Та, як свідчить практика, досягнути абсолютної безпеки неможливо. Тому керівники й управлінці всіх рівнів особливу увагу мають приділяти з'ясуванню обставин, причин, умов, за яких виникають НС, просторово-часовим характеристикам видів небезпек, параметрам їх генераторів, наслідкам, шляхам і засобам, що дають змогу ліквідувати їх з найменшими втратами. У зв'язку з цим, необхідно здійснювати впровадження сучасних наукових технологій управління небезпечними процесами, адже у цій сфері формальний підхід та надання переваги потребам поточного моменту є

недопустимими. Паралельно мають досліджуватись можливості екстреної мобілізації спеціальних бригад на об'єкт-суб'єктах, швидкої передислокації регіональних сил і засобів у зони ризику. А підрозділи, призначені для подолання лиха, мають виконувати профілактично-тренувальні роботи у зонах, що небезпечні через затоплення, прояви зсувів, підземні пустоти, газовиділення, виливи токсичних рідин, техногенні катастрофи, на предмет розширення полів ураження і зон ризику, самоорганізації і самозахисту громадян, ознайомлення їх з планами упереджуючих дій.

Зважаючи на вищезазначене, вирішувати проблеми НС в сучасних умовах можливо лише шляхом проведення комплексу узгоджених заходів та дій з боку державних органів влади та управління, від ефективності яких залежить стійкість розвитку країни. У зв'язку з тим, що заощадження на безпеці призводять до величезних жертв та збитків не лише для сучасників, але й для нащадків подальші дослідження у цій сфері будуть актуальними та сприятимуть підвищенню ефективності державного управління в умовах НС.

ЛІТЕРАТУРА

1. Кучма М. М. Цивільна оборона (цивільний захист): навч. посіб. / М. М. Кучма. – Львів: «Магнолія плюс»; Вид. СПБ ФО «В. М. Піча», 2006. – 360 с.
2. Стеблюк М. І. Цивільна оборона та цивільний захист: підручник / М. І. Стеблюк. – К.: Знання-Прес, 2007. – 487 с.

ОСОБЛИВОСТІ УПРАВЛІННЯ АВАРІЙНО-РЯТУВАЛЬНИМИ ТА ІНШИМИ НЕВІДКЛАДНИМИ РОБОТАМИ У РАЗІ ВИНИКНЕННЯ НС НА ПРАТ «ПРИЛУЦЬКИЙ ХЛІБЗАВОД»

Дейнега Б. А.

НК – Горбаченко Ю. М., канд. іст. наук, доцент

*Черкаський інститут пожежної безпеки імені Героїв Чорнобиля
Національного університету цивільного захисту України*

Для організації робіт з ліквідації надзвичайної ситуації та безпосереднього керівництва залученими до їх проведення органами управління і підрозділами залежно від рівня надзвичайної ситуації (державний, регіональний, місцевий, об'єктовий) відповідним органом виконавчої влади призначається уповноважений керівник з ліквідації надзвичайної ситуації.

Керівник робіт з ліквідації надзвичайної ситуації утворює робочий орган - штаб з ліквідації надзвичайної ситуації, визначає його персональний склад, забезпечує його діяльність та встановлює режим роботи.

Штаб з ліквідації надзвичайної ситуації очолює начальник штабу, який залежно від масштабів, характеру і наслідків надзвичайної ситуації та виду аварійно-рятувальних та інших невідкладних робіт формує його із робочих груп та окремих фахівців.

До складу штабу входять:

Секція 2. Організаційно-управлінське забезпечення діяльності ЄДСЦЗ

- робоча група з оцінки обстановки і підготовки пропозицій до рішення начальника цивільного захисту області, яка в процесі подальшої роботи готує розпорядження голови обласної державної адміністрації або наказ начальника цивільного захисту регіону;

- група підготовки проекту доповіді начальника цивільного захисту регіону до Секретаріату Президента України, Кабінету Міністрів України, міжвідомчого оперативного штабу, що працює в центральному органі виконавчої влади, який забезпечує формування та реалізацію державної політики у сфері цивільного захисту;

- група керування силами реагування;

- група матеріального забезпечення;

- група забезпечення роботи засобів зв'язку і комунікацій.

До роботи в штабі залучаються керівники аварійно-рятувальних підрозділів та служб, що беруть участь у ліквідації надзвичайної ситуації, спеціалісти відповідних органів виконавчої влади та місцевого самоврядування, підприємств, установ та організацій.

Штаб взаємодіє із спеціальною комісією з ліквідації надзвичайної ситуації.

Основним завданням штабу з ліквідації надзвичайної ситуації є безпосередня організація та координація аварійно-рятувальних та інших невідкладних робіт.

На час ліквідації надзвичайної ситуації у підпорядкування керівника робіт з ліквідації надзвичайної ситуації переходять аварійно-рятувальні підрозділи Оперативно-рятувальної служби цивільного захисту, а також усі аварійно-рятувальні служби, що залучаються до ліквідації надзвичайної ситуації.

Розпорядження керівника робіт з ліквідації надзвичайної ситуації є обов'язковими для виконання всіма суб'єктами, які беруть участь у ліквідації надзвичайної ситуації, а також громадянами і підприємствами, які знаходяться у зоні надзвичайної ситуації.

Ніхто не має права втручатися в діяльність керівника робіт з ліквідації надзвичайної ситуації. Керівник робіт з ліквідації надзвичайної ситуації особисто відповідає перед органом виконавчої влади, що його призначив, за управління аварійно-рятувальними та іншими невідкладними роботами з ліквідації надзвичайної ситуації.

До прибуття керівника робіт з ліквідації надзвичайної ситуації його обов'язки виконує старша посадова особа органу управління або підрозділу служби цивільного захисту, яка прибула до зони надзвичайної ситуації першою.

Для ліквідації надзвичайної ситуації, яка за характером та наслідками не потребує призначення керівника робіт з ліквідації надзвичайної ситуації, його функції, за рішенням керівника територіального органу управління центрального органу виконавчої влади, який забезпечує формування та реалізацію державної політики у сфері цивільного захисту, погодженим з місцевими органами виконавчої влади, можуть покладатися на одного із заступників керівника територіального органу управління або керівника підрозділу, що виконує роботи з ліквідації цієї надзвичайної ситуації.

ЛІТЕРАТУРА

1. Постанова Кабінету Міністрів України від 16.11.01р. №1567 “Про затвердження Плану реагування на надзвичайні ситуації державного рівня”.

2. Постанова Кабінету Міністрів України від 14.06.02р. №843 “Про затвердження Загального положення про спеціальну Урядову комісію з ліквідації надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру і Загального положення про спеціальну комісію з ліквідації надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру регіонального, місцевого та об'єктового рівня”.

3. Постанова Кабінету Міністрів України від 26.12.2014р. №1406 “ Про затвердження Положення про штаб з ліквідації наслідків надзвичайної ситуації та Видів оперативно-технічної і звітної документації штабу з ліквідації наслідків надзвичайної ситуації”.

4. Наказ МНС № 575 від 13.03.2012 "Про затвердження Статуту дій у надзвичайних ситуаціях органів управління та підрозділів Оперативно-рятувальної служби цивільного захисту".

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ВПРОВАДЖЕННЯ РИЗИКО-ОРІЄНТОВАНОГО ПІДХОДУ В ЄДСЦЗ

Дулгеров А. А.

НК – Пасинчук К. М., канд. пед. наук

Черкаський інститут пожежної безпеки імені Героїв Чорнобиля

Національного університету цивільного захисту України

Кодексом цивільного захисту України визначено необхідність проведення постійного моніторингу і прогнозування НС з метою їх попередження. Проте насправді загальнодержавну систему моніторингу джерел НС та їх прогнозування у державі все ще не створено. Територіальні і функціональні підсистеми ЄДСЦЗ не забезпечують належного щоденного збирання, оброблення, передавання та аналізування інформації про ймовірність виникнення НС техногенного та природного характеру, відпрацювання запобіжних заходів та пропозицій щодо їх проведення. Найбільш ефективний засіб зменшення шкоди та збитків, яких зазнають суспільство, держава і кожна окрема особа в результаті НС, - запобігати їх виникненню, а в разі виникнення - виконувати заходи, відповідні ситуації, що склалася. Запобігання виникненню надзвичайних ситуацій - це проведення оцінки рівнів ризику, підготовка та реалізація комплексу правових, соціально-економічних, політичних, організаційно-технічних, технологічних, санітарно-гігієнічних та інших заходів, спрямованих на регулювання безпеки. Завчасне реагування на загрозу виникнення надзвичайної ситуації на основі аналізу даних моніторингу (спостережень), експертизи, досліджень та прогнозів щодо можливого перебігу подій з метою недопущення їх переростання у надзвичайну ситуацію або пом'якшення її можливих наслідків. Моніторинг є механізмом, який виконує систематичне спостереження і контроль за об'єктами, процесами і системами захисту, прогнозування розмірів зон та наслідків ймовірних НС, стану впровадження превентивних заходів щодо зменшення їх масштабів, збирання, оброблення, передавання та збереження зазначеної інформації.

Секція 2. Організаційно-управлінське забезпечення діяльності ЄДСЦЗ

Загальні засади моніторингу ПНО та порядок його здійснення визначає «Положення про моніторинг потенційно небезпечних об'єктів» затверджений наказом МНС України № 425 від 06.11.2003 р. Мета моніторингу ПНО - отримання даних про поточний стан ПНО та актуалізація інформації, що міститься у базі даних Державного реєстру потенційно небезпечних об'єктів для запобігання надзвичайним ситуаціям та мінімізації їх наслідків. На теперішній час в Україні система моніторингу та прогнозування НС функціонує у вигляді розрізнених регіональних, галузевих або самостійних функціональних підсистем, не об'єднаних у єдиний інформаційно-аналітичний комплекс. Вона не забезпечує проведення систематичних і обґрунтованих досліджень тенденцій і характеру змін основних джерел загроз екологічній безпеці держави та потребує кардинального удосконалення. Проблемними завданнями залишаються: удосконалення підсистем моніторингу потенційно небезпечних об'єктів, актуалізація єдиного банку даних, удосконалення підсистеми оцінки та прогнозування інтегральних ризиків НС, зонування території України за ступенем ризику виникнення НС, створення оперативних електронних карт НС тощо.

Для створення сучасної системи техногенного моніторингу має бути вироблений єдиний загальнодержавний підхід і подолана відомча розмежованість, коли різні інформаційні потоки «приватизовані» окремими відомствами і не надходять до єдиного центру загальнодержавного управління. Необхідно удосконалити старі, та створювати нові нормативні документи, які будуть розвивати та вдосконалювати систему державного моніторингу НС та управління ризиками. Єдина державна система цивільного захисту потребує запровадження ризикорієнтованого підходу для ефективного попередження загроз різного походження.

ЛІТЕРАТУРА

1. Кодекс цивільного захисту України від 2 жовтня 2012 року № 5403-VI.
2. Наказ МНС України № 425 від 06.11.2003 р. «Положення про моніторинг потенційно небезпечних об'єктів».
3. Рекомендації щодо функціонування єдиної державної системи цивільного захисту в сучасних умовах (перша редакція) м.Київ, 2016 року с.10-12.

ЦІЛІСНІСТЬ ЯК СКЛАДОВА ВІДЕОІНФОРМАЦІЇ ПОВІТРЯНОГО МОНІТОРИНГУ В СИСТЕМІ КОНТРОЛЮ НАДЗВИЧАЙНИХ СИТУАЦІЙ

Зарва Р. Ю.

НК – Куліца О. С., канд. техн. наук

Черкаський інститут пожежної безпеки імені Героїв Чорнобиля

Національного університету цивільного захисту України

Досвід ліквідації надзвичайних ситуацій (далі НС) свідчить, що динамічно мінлива ситуація ускладнює вибір об'єктів спостереження заздалегідь перед процесом моніторингу. І, в той же час підвищується значимість відеоінформації, одержуваної в процесі раннього прогнозування або ліквідації НС. Значить

необхідно забезпечити ключові складові безпеки інформації, такі як цілісність і доступність відеоінформації.

У вузькому сенсі під цілісністю відеоінформації аеромоніторингу розуміється стан, в якому відеоінформація отримується особою яка приймає рішення повністю відповідає відеоінформації, яка реєструється бортовими засобами спостереження на передавальній стороні.

В широкому сенсі. Цілісність відеоінформації аеромоніторингу в процесі контролю кризових об'єктів - це стан, в якому видові зображення, одержувані на приймальній стороні, зберігають інформаційний зміст, що забезпечує необхідний комплекс вирішення завдань ідентифікації і розпізнавання об'єктів моніторингу.

Звідси цілісність відеоінформації аеромоніторингу буде формуватися на основі двох базових складових, а саме:

- 1) якість відеоінформації;
- 2) достовірність відеоінформації.

Достовірність відеоінформації в процесі аеромоніторингу визначається наступними компонентами:

- рівень спотворень і втрат інформаційного змісту;
- своєчасність відеоінформації для забезпечення адекватності прийнятих рішень поточної обстановки. Очевидно, що старіння інформації, несвоєчасна доставка призводить до прийняття запізнених рішень, які не відповідатимуть поточній обстановці, а отже будуть помилковими.

Категорія достовірності відеоінформації досить, щоб характеризувати її цілісність у вузькому сенсі. Для оцінки цілісності відеоінформації аеромоніторингу в широкому сенсі використовується її категорія – якість.

Під якістю відеоінформації розуміється її властивість, що забезпечує можливість для вирішення необхідних функціональних завдань, пов'язаних з ідентифікацією та розпізнаванням об'єктів моніторингу.

Відеоінформація в центрі обробки і прийняття рішень відображається у вигляді: фотознімків, відеоінформації, прив'язаною до картографічного фону, відеоінформаційних моделей досліджуваних районів. При цьому найбільшу питому вагу серед усього потоку відеоінформації припадає на зображення насичені деталями різної характерної детальності.

У зв'язку з чим, для кожного рівня управління попередження і ліквідації НС необхідно забезпечити заданий рівень детальності об'єктів моніторингу, інформація про яких використовується для прийняття рішень. Зрозуміло, що для різних рівнів управління потрібно різний рівень характерної детальності об'єктів контролю.

В даний час для формування видових зображень на борту використовується цифрова оптико-електронна апаратура. При цьому роздільна здатність формованих зображень повинна відповідати необхідній характерній детальності. Під роздільною здатністю цифрової оптичної системи розуміється здатність оптичної системи формувати на пристрої виведення (екран і т.п.) зображення предметів, що знаходяться на заданій відстані від об'єктива оптичної системи із заданим рівнем деталізації [1].

Розмірність зображення вибирається відповідно до забезпечення необхідної характерної детальності об'єктів моніторингу. У той же час роздільна здатність оптико-електронної апаратури залежить від висоти знімання інформації. Чим

Секція 2. Організаційно-управлінське забезпечення діяльності ЄДСЦЗ

вище бортовий засіб знаходиться над об'єктами моніторингу, тим нижча роздільна здатність, що формує знімки. Щоб компенсувати зниження роздільної здатності необхідно збільшити розмірність зображення [1].

Обсяги зображень залежать від:

- необхідної роздільної здатності, тобто від класу вирішуваних завдань з аналізу об'єктів моніторингу;
- висоти, на якій здійснюється знімання місцевості.

На основі викладеного матеріалу можна зробити наступні висновки:

1) зростає важливість відеоінформації, підвищується її цінність, що викликано необхідністю прийняття рішень в процесі моніторингу надзвичайної ситуації;

2) цілісність відеоінформації аеромоніторингу характеризується двома складовими: достовірністю (рівень спотворень) і якістю (роздільна здатність) інформації;

3) аеромоніторинг характеризується формуванням зображень насичених об'єктами різної детальності. При цьому частка дрібних деталей в зображеннях досягає 90%. Це висуває підвищені вимоги щодо забезпечення роздільної здатності знімків.

У зв'язку з цим важливо оцінити можливість інформаційних технологій аеромобільного моніторингу щодо своєчасної доставки інформації, тобто забезпечення умови доступності відеоінформаційних ресурсів в заданих умовах із необхідною достовірністю та якістю інформації.

ЛІТЕРАТУРА

1. Ватолин Д., Ратушняк А., Смирнов М., Юкин В. Методы сжатия данных. Устройство архиваторов, сжатие изображений и видео. - М.: ДИАЛОГ-МИФИ, 2002. - 384 с.

ОСОБИСТІТЬ ПІДЛЕГЛОГО ЯК ОБ'ЄКТ УПРАВЛІННЯ

Захматова А. В.

НК – Чубань В. С., канд. екон. наук, доцент

Черкаський інститут пожежної безпеки імені Героїв Чорнобиля

Національного університету цивільного захисту України

Соціально-економічні зміни в Україні, існування підприємств різних форм власності, функціонування організацій в умовах ринкової економіки актуалізують проблеми підвищення ефективності управління організаційними процесами. У зв'язку з цим на передній план виступають психологічні аспекти оптимізації процесів керівництва та підпорядкування, забезпечення ефективного управління сучасним підприємством з урахуванням психологічних особливостей особистості.

У вітчизняній і зарубіжній психології управління накопичено чималий обсяг знань, пов'язаних з вивченням особистості.

Особистість – це найважливіша соціальна ознака, найголовніше в людині. Роль підлеглого, природно, визначається підпорядкуванням, тобто діяльністю, яка здійснюється під впливом іншої людини. Підпорядкування – складна форма соціальної поведінки, яка полягає у прийнятті чужої волі до виконання. Важливим інструментом ефективності менеджменту є знання психології особистості підлеглого та використання в системі «керівник – підлеглий». Соціально-психологічні типи підлеглих визначаються поєднанням і виразністю провідних психологічних підстав (критеріїв) [1, с. 12].

У зарубіжній і вітчизняній психологічній літературі існує велика кількість підходів до дослідження особистості підлеглого [2, с. 55]. Психологію управління цікавить, як ті чи інші типологічні особливості особистості, що розглядаються в соціології, в соціальній і загальній психології, позначаються на участі особистості в сфері відносин управлінського характеру, тобто рольова розмаїтість проявів особистості.

Крім того, психологія управління не просто розглядає прояви особистості в соціальній групі, а в найважливішому її різновиді – в організації. Звідси – головна сфера дослідження – виявлення проявів участі особистості в управлінській діяльності, в управлінських відносинах, тобто відносинах «керівник та підлеглий» [2, с. 18].

Роль підлеглого визначається, природно, підпорядкуванням, тобто діяльністю, яка під впливом іншої людини здійснюється.

Загалом, є два види потреб в підпорядкуванні:

- 1) інструментальна: людина не знає, що робити або як робити;
- 2) мотиваційна: людина не хоче робити те, що потрібно йому чи іншим [4, с. 67].

В залежності від мотивів підпорядкування, доцільно виділити шість видів: на основі симпатії, демократичне, вимушене, опортуністичне, послух на основі авторитету, сліпа (рабська) покірності.

1. Говорячи про перший вид – демократичне підпорядкування, то воно виступає в якості природного доповнення до демократичного стилю управління і влада у такому разі приймається, як інститут соціальної організації. За такого підпорядкування підлеглий має вирішити, чи вимога керівника є законною.

2. Підпорядкування на основі симпатії передбачає, що підлеглий схильється перед харизматичною особистістю. В системі управління в даному випадку реалізуються позитивні емоційні відносини.

3. Опортуністично підлегли діють на основі формального контракту; таке підпорядкування відбувається «орендовано» тими, хто платить і залежить від розміру заробітної плати.

4. Підпорядкування через авторитет передбачає внутрішнє перенесення відповідальності на начальника, який «знає, що робить».

5. Прагненням до самозбереження мотивується вимушене підпорядкування, оскільки підлеглий підкоряється проти свого бажання і усупереч своїм переконанням, оскільки непокірність тягне за собою певні негативні наслідки [4, с. 68].

6. Механізм навіювання передбачає рабське (сліпе) підпорядкування. При цьому, оскільки підлеглий у системі управління інших відносин не уявляє, то й внутрішнього дискомфорту не відчуває.

Секція 2. Організаційно-управлінське забезпечення діяльності ЄДСЦЗ

Окрім того, до вказаних вище типів мотивації доцільно зазначити і такий тип «корюся, тому що всі коряться».

Аналізуючи особливості особистості підлеглого, можна чітко бачити, що суспільство надає переважний вплив. Соціалізація особистості являє собою процес формування в певних соціальних умовах особистості, процес засвоєння соціального досвіду людиною, в ході якого людина перетворює у власні цінності й орієнтації соціальний досвід, вводить в свою систему поведінки вибірково ті норми і шаблони поведінки, які в суспільстві або групі прийняті. Особливості моральності, індивідуальної поведінки, переконання людини визначаються в значній мірі тими нормами, які в даному суспільстві прийняті.

І ось ця складна психологія особистості накладається на свідомості, що включає свідомі і несвідомі компоненти сприйняття навколишнього світу, а також самосвідомість, що включає самопізнання і самоствавлення.

У самосвідомості підлеглого можна виділити:

- 1) усвідомлення віддалених і близьких цілей, мотивів свого «Я» («Я як діючий суб'єкт»);
- 2) усвідомлення своїх бажаних і реальних якостей («Реальне Я» і «Ідеальне Я»);
- 3) когнітивні, пізнавальні уявлення про себе («Я, як спостережуваний об'єкт»);
- 4) чуттєве, емоційне уявлення про себе [4 с. 39-40].

Для успішного управління діяльністю підлеглих враховувати необхідно різні аспекти психології.

Темперамент є однією з найбільш важливих характеристик підлеглого. З часів Гіппократа і Галена відомі чотири основних типи темпераменту: сангвінік, холерик, флегматик і меланхолік. Перш ніж дати характеристику кожному типу, висловимо ряд попередніх зауважень:

- по-перше, жоден з типів темпераменту в чистому вигляді практично не зустрічається. Для кожної людини характерні прояви всіх чотирьох типів темпераменту, однак якийсь домінує;

- по-друге, як вроджена властивість темперамент мало змінний протягом життя людини. Про це потрібно пам'ятати завжди і змінити темперамент підлеглого не намагатися. Краще знайти йому таку роботу, з якою справляється найкраще цей тип підлеглих;

- нарешті, по-третє, немає хороших або поганих типів темпераменту. Кожен з них має свої недоліки і переваги свої [3, с. 102].

Таким чином, облік індивідуальності кожного співробітника, знання його темпераменту, сильних і слабких сторін становить важливий резерв підвищення вкладу підлеглих. Вивчення своїх підлеглих вимагає серйозних витрат часу, але виграш, одержуваний при цьому, вагомніше скоєних витрат.

Узагальнюючи вищесказане можна відзначити, що оптимальним, хоча і важко реалізованим в управлінні, є, з одного боку, максимальний облік індивідуально-психологічних особливостей персоналу з використанням описаних вище характеристик, з іншого, максимальна відповідність співробітника займаній позиції. Таким чином, облік індивідуальності кожного співробітника, знання його типу підпорядкування становить важливий резерв підвищення вкладу підлеглих.

Вивчення своїх підлеглих вимагає серйозних витрат часу, але виграш, одержуваний при цьому, вагомніше скоєних витрат.

ЛІТЕРАТУРА

1. Отич О. М. Психолого-педагогічні засади управління: навч. - метод. посібник / Отич О. М. – К. : НАПН України, ДВНЗ «Ун-т менедж. освіти», 2016. – 56 с.
2. Ходаківський Є. І. Психологія управління : підручник / Ходаківський Є. І., Богоявленська Ю. В., Грабар Т. П. – [5-ге вид., перероб. і доп.]. – К. : Центр учбової літератури, 2016. – 492 с.
3. Кравченко О. О. Психологічні аспекти управління персоналом / О. О. Кравченко, С. В. Кикоть // Молодий вчений. – 2016. – № 3. – С. 101 – 103.
4. Прищак М. Д. Психологія управління в організації : навч. посібник / М. Д. Прищак, О. Й. Лесько. – [2-ге вид., перероб. і доп.]. – Вінниця, 2016. – 150 с.

ГРОМАДЯНСЬКА ВІЙНА ЯК ГОЛОВНА РУЙНІВНА СИЛА ЦИВІЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ

*Карагіоз Р. С., канд. політ. наук, доцент
Одеський державний університет внутрішніх справ*

Громадянська війна – найбільш жорстока з усіх видів війн, під час якої відбувається зміна влади і суспільства. Загальною політичною основою громадянських війн є боротьба за владу, зміна або спроба змінити політичний режим збройним насильницьким, непарламентським, а отже, й антиконституційним шляхом. Громадянська війна, за визначення американського дослідника М. Верри, – це «віртуальне рівняння влади і насилля» [1, с. 19]. Громадянська війна є наслідком кризи всередині суспільства й антагоністичних протиріч між окремим політичними силами, верствами населення або соціальними групами. Вона радикально вирішує політичну кризу, хоча є винятково небажаною формою розв'язання соціальних протиріч. На думку Є. Головахи, у громадянській війні простежується «...конфлікт старих і нових еліт, соціальний вибух, характерний для кризових періодів протистояння маси – еліта, яке загрожує масовими кровопролиттями» [2, с. 40].

Під час громадянської війни відсутні звичайні кордони між війною та миром, фронтом і тилом, між дозволеним і недозволеним у правовому полі, держава і регулярна армія втрачають монополію на насилля, яке все більше «приватизується» воєнно-політичними угрупованнями. Відсутність поділу на фронт і тил зумовлена тим, що об'єктами знищення для супротивників є найбільш суттєві центри життєдіяльності й інфраструктури, які їх поєднують і забезпечують. Зважаючи на це, і природне, і техногенне середовище рівною мірою є і джерелом небезпеки та ризику для життя, і місцем захисту від останніх, тобто важко спрогнозувати, чи буде будь-яка споруда, природний об'єкт надійним притулком або ціллю для нанесення руйнівного удару.

Секція 2. Організаційно-управлінське забезпечення діяльності ЄДСЦЗ

Як свідчить історія людства, під час громадянських війн протиборчі сторони застосовують найчастіше методи і засоби, заборонені з погляду міжнародного права і співтовариства. Супротивники не дотримуються принципу, що забороняє застосувати в збройних конфліктах зброю, снаряди і речовини та методи ведення війни, які можуть завдати надмірні ушкодження або принести зайві страждання цивільному населенню країни.

Використовують заборонені, згідно з міжнародними правовими нормами засоби і методи, що спричиняють надмірні руйнації, які мають невибіркову дію, порушується принцип захисту цивільного населення під час війни. З боку протиборчих сторін зазнають нападу цивільне населення або цивільні об'єкти. Під час громадянської війни сторони використовують такі методи ведення війни, заборонені відповідно до міжнародного права:

- зрадницькі вбивства, поранення цивільного населення або політичних діячів, лідерів та інших представників протиборчої сторони;
- убивства або поранення представників протиборчої сторони, що здалися і склали зброю;
- повідомлення тому, хто обороняється, що в разі опору пощади (помилування, амністії) нікому не буде;
- незаконне використання знаків Червоного Хреста;
- терор цивільного населення, тобто акції масового фізичного, психологічного, ідеологічного насилля, що здійснюється суспільно-політичними воєнними структурами, які мають певну владу над соціальним контингентом, що перебуває в полі їхньої діяльності, для схилення мас до певної поведінки [3, с. 10].

Громадянська війна як політичне, а згодом і збройне протиборство між співвітчизниками в принципі не може бути оцінена її учасниками однозначно, виникає як мінімум біполярна оцінка. З точки зору сприйняття безпосередньо учасниками й цивільним населенням, громадянська війна не сприймається як зіткнення класів, соціальних, етнічних, релігійних груп чи цінностей [4, с. 31]. На ту чи ту протиборчу сторону може пристати людина незалежно від соціального статусу, політичних поглядів, але при цьому цілком не згодна з лінією протилежної сторони, тобто спостерігається домінанта людських пристрастей, які не піддаються будь-якій диференціації.

Термін «переможці» відносно внутрішньої війни використовувати недоцільно, бо навряд чи можуть бути переможці у війні співвітчизників. Громадянська війна – це завжди «піррова перемога».

Внутрішня війна розмиває єдність нації, виникає проблема «ми – вони», «свій – чужий» у відносинах між громадянами, потенційно небезпечний «чужий» перетворюється в реального смертельного ворога. Пошук ворога переміщується всередину країни, поняття «свій – чужий» втрачають чітку визначеність, і тоді «ворогом» може стати кожен, крім того, категорії «чужорідний», «не свій» постійно змінюються та розширюються, виникає загальна підозрілість [5]. Відбувається еволюція образу ворога, під час якої основною тенденцією стає перехід від домінувальних у минулому пропагандистських стереотипів до особисто-побутових, емоційно-конкретних образів, що сформувалися в результаті власного досвіду.

«Образ ворога» стає не тільки максимально негативним політичним, етнічним чи релігійним стереотипом, а й частиною військового дискурсу..

Також слід зауважити, що навіть після закінчення громадянської війни ідеологічне кліше «ворог народу» не зникає, а навпаки, може конкретизуватися й персоніфікуватися залежно від завдань та етапів внутрішньої політики політичної сили, що тримає в руках державну владу. Подібне кліше приходить на допомогу новій правлячій еліті під час закріплення власної влади, порушуючи правові основи нового правопорядку та створюючи небезпеку для громадянського суспільства.

ЛІТЕРАТУРА

1. Berry M. E. The culture of civil war in Kyoto [The text] / M. E. Berry. – Berkeley: University of California Press, 1994. – xxxii, 373 p.
2. Головаха Є. Основні етапи і тенденції трансформації українського суспільства: від перебудови до «помаранчевої революції» [Текст] / Є. Головаха, Н. Паніна // Соціологія: теорія, методи, маркетинг. – 2006. – № 3. – С. 32–52.
3. Вовк С. О. Морально-етичні проблеми громадянської війни [Текст] / С. О. Вовк // Філософія і політологія в контексті сучас. культури. – 2013. – Вип. 5. – С. 7–10.
4. Вовк С. О. Людина, громадянин, держава в умовах громадянської війни [Текст] / С. О. Вовк // Грані : наук.-теорет. і громад.-політ. альманах. – Дніпр, 2015. – № 11. – С. 29–33.
5. Сенявская Е. С. Психология войны как историко-теоретическая проблема [Электронный ресурс] / Е. С. Сенявская. – Режим доступа : URL : <http://www.hist.msu.ru/Departments/HisTheory/Ed2/nhjr3.htm>. – Название с экрана. – 25.06.2016

СИМ КРОКІВ ДО ПОКРАЩЕННЯ РОБОТИ ПРОКУРАТУРИ

Кириченко Є. П.

НК – Обрусна С. Ю., д-р юрид. наук, доцент

Черкаський інститут пожежної безпеки імені Героїв Чорнобиля

Національного університету цивільного захисту України

Реформи в Україні дедалі більшою мірою актуалізують проблеми функціонування прокуратури в системі органів державної влади з огляду на позитивний і негативний досвід, якого набула держава впродовж 26 років. Нині прокуратура України не віднесена до тієї чи іншої визначеної в Конституції гілки влади та існує як окрема централізована система, на яку покладено низку функцій. І сьогодні дискусійним залишається питання бачення прокуратури як в інституційному, так і функціональному аспектах. Не менш актуальними є проблеми її реформування, взаємодії із іншими державними органами, комунікації із громадськістю, боротьби з корупцією, тощо. Відповідно до цього необхідним є визначення декілька кроків, які сприятимуть покращенню роботи прокуратури.

Секція 2. Організаційно-управлінське забезпечення діяльності ЄДСЦЗ

В процесі розробки рекомендацій стосовно покращенню роботи прокуратури та в процесі аналізу проблем функціонування прокуратури було виділено 7 кроків — рекомендацій, які при повній мірі їх реалізації, сприятимуть значному покращенню функціонування і роботи прокуратури.

Крок 1. Прокуратура як орган системи правосуддя. Вказані зміни до Конституції України від 02.06.2017 року та набрання ними чинності з 30.09.2017 року саме так визначають місце та функції прокуратури. Конституція України визначає наступні функції прокуратури: 1) підтримання публічного обвинувачення в суді; 2) організацію і процесуальне керівництво досудовим розслідуванням, вирішення відповідно до закону інших питань під час кримінального провадження, нагляд за негласними та іншими слідчими і розшуковими діями органів правопорядку; 3) представництво інтересів держави в суді у виключних випадках і в порядку, що визначені законом [1]. Але зміни до Закону України «Про прокуратуру» в частині функцій поки що не внесені.

Прокуратура має бути не як каральним інструментом кримінальної політики держави, а як самостійним органом судової влади, що незалежно та неупереджено забезпечує її обвинувальну функцію.

Крок 2. Статус Академії прокуратури має залишатися незмінним, але напрямки співпраці із громадськістю — розширитись. З 2015 року Академію перетворено за європейським зразком на установу зі спеціальної підготовки і підвищення кваліфікації прокурорів. Хоча були спроби (законопроект 5226) перетворення її на університет, що здійснює підготовку фахівців. Це порушує принцип університетської автономії і академічної свободи як засад вищої освіти і наукової діяльності – адже Академія напряму підпорядкована ГПУ і її самостійність і незалежність видаються умовними. Також тут може простежуватись конфлікт інтересів і можливості для корупції через те, що майбутні випускники академії матимуть фактичні, незаконні переваги перед випускниками інших юридичних шкіл в питанні доступу до професії прокурора. Але Академія, маючи значний науковий потенціал, може значно ширше здійснювати взаємодію із громадськістю у плані право просвітницької роботи та підвищення довіри до прокуратури в суспільстві.

Крок 3. Чергова перевірка знань працівників прокуратури має здійснюватися за зразком зовнішнього незалежного оцінювання. На жаль, простежуються випадки, коли чергові перевірки знань працівників прокуратури проводяться не прозоро. Система зовнішнього незалежного оцінювання усуває можливість створення таких результатів. Таке оцінювання варто проводити при присвоєнні чергового або позачергового звання; при зміні посади працівника; при підозрі неналежним чином виконання своїх обов'язків тощо.

Крок 4. Міжнародне стажування прокурорів. Враховуючи те, що реформа прокуратури відбувається з урахуванням європейських стандартів, прокурори мають їх набувати за кордоном. Звичайно, практично втілити таку ідею в життя досить складно, але працювати у цьому напрямі важливо.

Крок 5. Декларація добросовісності має стати дієвим документом.

Крок 6. Покращення комунікації із інститутами громадянського суспільства. З огляду на розмаїття інститутів громадянського суспільства, було б невірним закликати прокурорів в обов'язковому порядку організувати взаємодію з усіма із них. Основними формами такої взаємодії можуть бути: 1) участь на постійній основі в розробці і реалізації спільних комплексних програм; 2)

Секція 2. Організаційно-управлінське забезпечення діяльності ЄДСЦЗ

проведення спільних заходів; 3) інформаційний обмін; 4) методична, консультативна, організаційна допомога; 5) інші форми взаємодії.

Крок 7. Удосконалення роботи прокуратури – постійний процес. Удосконалення її роботи має здійснюватися постійно для забезпечення реалізації основної засади, на якій будується робота прокуратури - верховенства права та визнання людини, її життя і здоров'я, честі і гідності, недоторканності і безпеки найвищою соціальною цінністю.

ЛІТЕРАТУРА

1. Конституція України від 28.06.1996 р. (редакція від 30.09.2016) [Електронний ресурс] – Режим доступу: zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр
2. Теорії правознавців : О.В. Анпілогов, Л.Р. Грицаєнко, П.М. Каркач, М. В. Косюта, М.І. Мичко, Г.О. Мурашин, В.Ф. Погорілко, В.І. Чичерський.

ОРГАНІЗАЦІЯ ДІЯЛЬНОСТІ ЄДИНОЇ ДЕРЖАВНОЇ СИСТЕМИ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ

Коваленко Д. В.

*НК – Гора В. А., канд. пед. наук, Юрченко К. М., канд. техн. наук, доцент
Черкаський інститут пожежної безпеки імені Героїв Чорнобиля
Національного університету цивільного захисту України*

Єдина державна система цивільного захисту (ЄДС ЦЗ) – це сукупність органів управління, сил і засобів центральних та місцевих органів виконавчої влади, виконавчих органів рад, підприємств, установ та організацій, які забезпечують реалізацію державної політики у сфері цивільного захисту [2].

Основною метою функціонування ЄДС ЦЗ є об'єднання дій центральних і місцевих органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування, підприємств, установ і організацій, підпорядкованих їм сил цивільного захисту для реалізації заходів державної політики у сфері цивільного захисту у мирний час та в особливий період [2].

В особливий період ЄДСЦЗ функціонує відповідно до вимог Кодексу цивільного захисту України [1] та з урахуванням особливостей, що визначаються згідно із Законами України «Про правовий режим воєнного стану», «Про мобілізаційну підготовку та мобілізацію», а також іншими нормативно-правовими актами.

До єдиної системи цивільного захисту входять територіальні і функціональні підсистеми (рис.1). Територіальні підсистеми створюються в областях та містах Києві, функціональні - в міністерствах і відомствах.

Кожна підсистема має чотири рівні: загальнодержавний, регіональний, місцевий та об'єктовий. До складу підсистеми належать:

- органи управління;
- сили і засоби;
- резерви матеріальних та фінансових ресурсів;
- системи зв'язку, оповіщення та інформаційного забезпечення.

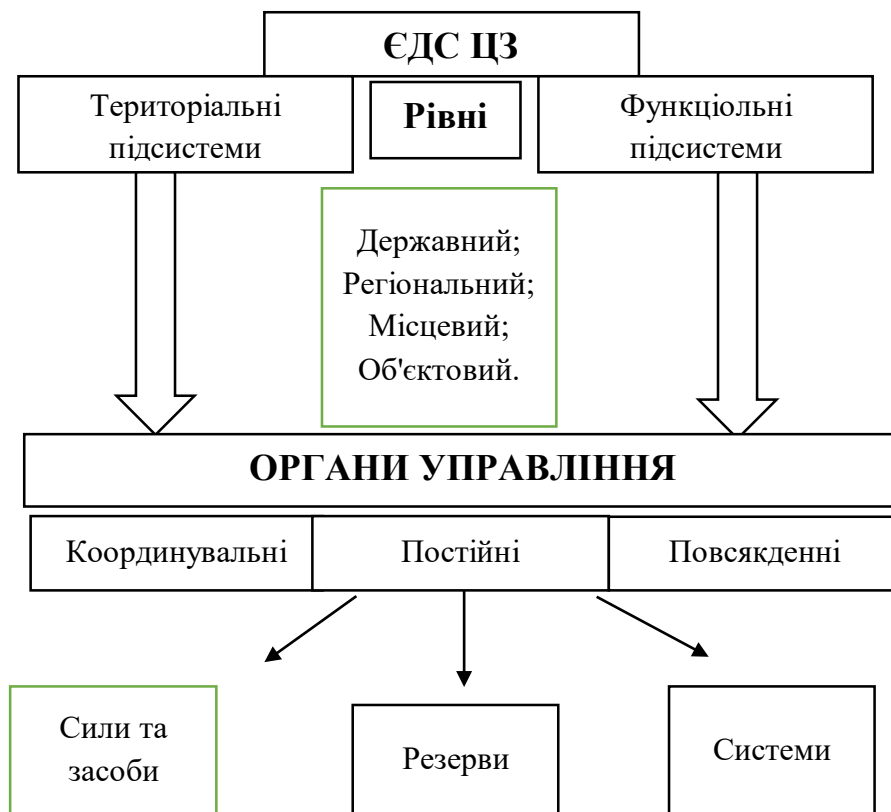

Рис. 1 – Структура Єдиної державної системи цивільного захисту

Взаємодія під час здійснення заходів щодо запобігання виникненню надзвичайних ситуацій або ліквідації їх наслідків організовується через спеціально призначені оперативні групи або представників відповідних центральних та місцевих органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування, які залучаються до здійснення таких заходів. Повноваження зазначених оперативних груп або представників визначаються відповідними центральними та місцевими органами виконавчої влади та органами місцевого самоврядування.

ЛІТЕРАТУРА

1. Кодекс цивільного захисту України від 2 жовтня 2012р.
2. Постанова Кабінету Міністрів України від 9 січня 2014р. №11 «Про затвердження Положення про Єдину державну систему цивільного захисту».
3. М. М. Сакун, В. В. Бурлюк, А. С.Окіпняк, В. Ф. Нагорнюк та ін./ за редакцією М. М. Сакуна та А. С. Окіпняка. Цивільний захист. Навчальний посібник. – м. Кам'янець-Подільський, Видавництво П.П. «Медобори – 2006» 2015. – 480 с.

ФОРМУВАННЯ ЗНАТЬ З КУЛЬТУРИ БЕЗПЕКИ, ЯК ПРІОРИТЕТНЕ ПИТАННЯ В КОНТЕКСТІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СТАЛОГО РОЗВИТКУ ДЕРЖАВИ ТА СУСПІЛЬСТВА

Корчака О. М.

НК – Журбинський Д. А., канд. техн. наук, Тарасенко А. В.

Черкаський інститут пожежної безпеки імені Героїв Чорнобиля

Національного університету цивільного захисту України

Безпека – одна з найбільших цінностей людини й суспільства. У науковій літературі [1] культура безпеки визначається як рівень розвитку людини і суспільства, що характеризується значущістю забезпечення безпеки життєдіяльності у системі особистісних і соціальних цінностей, безпечної поведінки в повсякденному житті та в умовах небезпечних і надзвичайних ситуацій, рівнем захищеності від загроз і небезпек в усіх сферах життєдіяльності.

Ситуація у сфері безпеки, що складається під впливом сучасних динамічних процесів, основою яких є глобалізація, науково-технічний прогрес, інформатизація та посилення антропогенного навантаження на навколишнє середовище, супроводжується виникненням нових ризиків та загроз для людей. Проте через недооцінку чи ігнорування проблем безпеки, що свідчить про недостатній рівень культури безпеки, щорічні втрати людства складають понад 10 % глобального валового продукту [2].

Про низький рівень культури безпеки, яка є елементом загальної культури, що реалізує захисну функцію людей, свідчить високий травматизм у побуті, від якого щороку потерпає від 2 до 4 тис. осіб, високі показники передчасної смертності від зовнішніх причин і поширення соціально небезпечних хвороб [3]. Основною причиною такої трагічної статистики є людський фактор.

В Україні створені міцні підвалини державної політики у сфері забезпечення безпечних умов життєдіяльності, зокрема прийнята законодавча база, яка ґрунтується на Конституції України і включає закони у сфері охорони здоров'я, охорони праці, охорони навколишнього середовища, безпеки дорожнього руху, та цивільного захисту [4-7].

Враховуючи той факт, що відповідні знання, уміння та навички є необхідною умовою безпечної поведінки людини, цим питанням повинна приділятися значна увага в освітній сфері. Зокрема, це стосувалося вивчення дисциплін «Безпека життєдіяльності» та «Цивільний захист», що були регламентовані для викладання у вищих навчальних закладах, відповідно вимог щодо підготовки фахівців з питань безпеки, згідно [8].

В той же час іншим нормативним актом кабінету міністрів України [9] було скасовано зазначений вище документ. Що призвело до скорочення аудиторного навантаження, а також до зниження мотивації щодо вивчення означених дисциплін.

Прийняття цих нормативних актів, на нашу думку, суперечить окремим положенням Стратегії національної безпеки України, затвердженої [10], де одним із шляхів створення ефективного сектору безпеки і оборони є «розвиток системи військово-патріотичного виховання, запровадження програм військової

підготовки і цивільного захисту в загальноосвітніх, професійно-технічних і вищих навчальних закладах».

Саме дисципліни «Безпека життєдіяльності» та «Цивільний захист» є базовими для формування культури безпечної життєдіяльності у студентів і дозволяють довести до максимальної кількості слухачів елементарні прийоми швидкої організації рятування життя мирного населення в умовах конфлікту. Увага до цього процесу необхідно забезпечити на всіх рівнях соціуму: від державного до особистого. Зокрема це може бути досягнуто повернення до вивчення дисциплін «Безпека життєдіяльності», «Цивільний захист» у вищих навчальних закладах нашої держави.

ЛІТЕРАТУРА

1. Указ Президента України від 26 травня 2015 року № 287/2015 «Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 6 травня 2015 року «Про Стратегію національної безпеки України».
2. Проблеми впровадження культури безпеки в Україні : ана- літ. доп. / Ю. М. Скалецький, Д. С. Бірюков, О. О. Мартюшева, Л. Д. Яценко. – К. : НІСД, 2012. – 56 с.
3. <http://www.ukrstat.gov.ua/>.
4. Конституція України. Основний закон. – К., 1996.
5. Кодекс цивільного захисту України від 02.10.2012 № 5403-VI.
6. ПКМУ від 15 вересня 1993 року № 733 «Про створення Національної ради з питань безпечної життєдіяльності населення».
7. Про забезпечення санітарного та епідеміологічного благополуччя населення: Закон України // Відомості Верховної Ради України. – 1994. – № 27.
8. Наказ Міністерства освіти і науки, Міністерства України з питань надзвичайних ситуацій та у справах захисту населення від наслідків Чорнобильської катастрофи, Державного комітету України з промислової безпеки, охорони праці та гірничого нагляду від 21.10.2010 р. № 969/922/216 «Про організацію та вдосконалення навчання з питань охорони праці, безпеки життєдіяльності, цивільного захисту у вищих навчальних закладах».
9. Розпорядження кабінету міністрів України від 30 травня 2014 р. № 590-р. «Про скасування наказу Міністерства освіти і науки, Міністерства з питань надзвичайних ситуацій та у справах захисту населення від наслідків Чорнобильської катастрофи, Державного комітету з промислової безпеки, охорони праці та гірничого нагляду від 21 жовтня 2010 р. № 969/922/216».
10. Указ Президента України від 26 травня 2015 року № 287/2015 «Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 6 травня 2015 року «Про Стратегію національної безпеки України».

ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ МІСЦЕВОЇ ПОЖЕЖНОЇ ОХОРОНИ В УМОВАХ ПОЛІТИКИ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ

Левченко О. Г.

НК – Заїка П. І., канд. техн. наук, доцент

Черкаський інститут пожежної безпеки імені Героїв Чорнобиля

Національного університету цивільного захисту України

Демократизація суспільства, децентралізація влади, розвиток місцевого самоврядування є пріоритетними напрямками державної політики. У 2014 році Урядом України схвалено Концепцію реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні і розпочато реалізацію широкомасштабної реформи місцевого самоврядування, яка передбачає передачу більших повноважень від центральної влади органам місцевого самоврядування.

Сили цивільного захисту та засоби ДСНС України не завжди забезпечують своєчасне реагування на надзвичайні ситуації, пожежі та інші небезпечні події через віддаленість їх від місць виникнення таких подій, а також мають обмежені можливості щодо створення дієвого угруповання сил для подолання наслідків масштабних надзвичайних ситуацій. У зв'язку з цим важливим завданням є формування та розвиток місцевої пожежної охорони (МПО) у новостворених територіальних громадах.

Кодексом цивільного захисту України (стаття 19) визначено наступні повноваження органів місцевого самоврядування у сфері цивільного захисту: забезпечення цивільного захисту на відповідній території; забезпечення реалізації вимог пожежної та техногенної безпеки на суб'єктах господарювання, що належать до сфери їх управління; керівництво створеними ними аварійно-рятувальними службами, місцевою та добровільною пожежною охороною.

МПО може створюватись для одної або декількох територіальних громад з урахуванням нормативних вимог. Створення МПО проводиться в рамках основних трьох етапів:

Перший етап - визначення критеріїв щодо створення МПО. Критеріями, за якими створюються пожежно-рятувальні підрозділи (команди) для забезпечення функціонування місцевої та добровільної пожежної охорони у новостворених територіальних громадах, є наступні:

- кількість особового складу пожежно-рятувального підрозділу (з урахуванням кількості жителів у населеному пункті визначаються згідно з вимогами державних будівельних норм кількість та тип пожежних автомобілів);
- радіус обслуговування одним пожежно-рятувальним підрозділом (по дорогах загального користування радіус обслуговування не повинен перевищувати 3 кілометри);
- нормативи прибуття пожежно-рятувальних підрозділів до місця виклику (нормативи прибуття пожежно-рятувальних підрозділів до місця виклику не повинні перевищувати: на території міст — 10 хвилин; у населених пунктах за межами міста - 20 хвилин. З урахуванням метеорологічних умов, сезонних особливостей та стану доріг нормативи прибуття можуть бути перевищені, але не більше ніж на 5 хвилин).

Після визначення необхідної кількості основних та спеціальних пожежних

Секція 2. Організаційно-управлінське забезпечення діяльності ЄДСЦЗ

автомобілів здійснюється їх раціональний розподіл та визначення необхідної кількості виїздів з гаражу пожежного депо.

Другий етап - забезпечення МПО приміщеннями та створення пожежних депо, виготовлення документації на приміщення пожежних депо та закріплення його за комунальною власністю територіальної громади.

Третій етап - забезпечення місцевої пожежної охорони матеріально - технічною базою. Передбачається придбання засобів пожежогасіння та матеріального забезпечення працівників МПО.

У відповідності до положень Кодексу цивільного захисту України, статутних документів (положень) МПО, в пожежно-рятувальних підрозділах встановлюється 24-х годинне чергування в 4 зміни. При визначенні кількості персоналу МПО необхідно враховувати те, що чергове відділення (черговий караул) пожежно-рятувального підрозділу повинне забезпечувати виконання функцій із гасіння пожежі ще на початковому етапі, не допустивши її розвитку, а також проведення аварійно - рятувальних та інших невідкладних робіт, На начальника МПО за рішенням керівника відповідного органу місцевого самоврядування є можливим покладення (позаштатного) виконання обов'язків керівника служби цивільного захисту виконавчого комітету відповідної органу місцевого самоврядування.

З урахуванням аналізу пожеж, надзвичайних ситуацій та небезпечних подій утворювані місцеві пожежно-рятувальні підрозділи повинні забезпечити надання допомоги населенню у разі виникнення пожеж, дорожньо-транспортних пригод, аварій на небезпечних підприємствах, на водних об'єктах, при небезпечних природних явищах, а також проводити інші невідкладні роботи за потребами громади.

ЛІТЕРАТУРА

1. Конституція України. Прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996р. [Електронний ресурс].
2. Про добровільне об'єднання територіальних громад: Закон України – [Електронний ресурс].
3. Концепція реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні: Офіційний сайт Міністерства регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України – [Електронний ресурс].
4. Розвиток місцевої пожежної охорони в умовах реалізації політики децентралізації та співробітництва територіальних громад: Навчально-практичний посібник під редакцією В.В.Толкованова, Т.В.Журавля, С.А.Фірсова – Київ, ТОВ «Поліграф плюс», 2017 – 240 с.
5. Кодекс цивільного захисту України : Закон України – [Електронний ресурс].

НАЦІОНАЛЬНА РЯТУВАЛЬНО-ПОЖЕЖНА СИСТЕМА РЕСПУБЛІКИ ПОЛЬЩА

Лукашенко Л. В.

НК – Чубіна Т. Д., д-р іст. наук, професор

Черкаський інститут пожежної безпеки імені Героїв Чорнобиля

Національного університету цивільного захисту України

Національна рятувально-пожежна система (НРПС, пол. – KSRG) – з'явилась 1991 р., почала функціонувати в 1995 р. Метою її існування є координація дій Державної пожежної служби і інших рятувничих суб'єктів (головним чином Добровольчих пожежних служб). Центральним адміністративним органом у справі організації НРПС є Головна комендатура державної пожежної служби. Головний комендант підлягає міністру внутрішніх справ.

Свої завдання НРПС реалізовує координуючи боротьбу з пожежами і іншими стихійними лихами на всіх щаблях адміністрації. Національна рятувально-пожежна система становить невід'ємну частину системи національної безпеки.

НРПС ділиться на три рівні:

- Повітовий (районний) рівень: Структура НРПС в повітах залежить від роду загроз і мережі рятувальних підрозділів. У випадку, коли сил і засобів НРПС на території повіту виявляються недостатніми або подія розповсюджується за його межі, задіюється вищий рівень НРПС.

- Воєводський рівень: Воєводський рівень виконує допоміжну і координаційну роль в ситуаціях, що вимагають використання сил та засобів з-поза повіту, в якому має місце надзвичайна подія. Головні сили й засоби НРПС на рівні воєводства це воєводський операційний резерв зі спеціальними групами а також національна база спеціального спорядження. Використання підрозділів системи до рятувальних дій відбувається через воєводський пункт координації рятування Державної пожежної служби, що координує свої дії з центрами кризових ситуацій воєводи. У випадку, коли сил і засобів НРПС на рівні воєводства недостатньо, задіюється найвищий рівень системи – центральний.

- Центральний рівень: Центральний рівень виконує допоміжну та координаційну роль в ситуаціях, що вимагають використання сил та засобів з-поза воєводства, де має місце надзвичайна подія. Головні сили і засоби НРПС на центральному рівні це центральний операційний резерв зі спеціалізованими групами, національні бази спеціального спорядження а також сили й засоби шкіл Державної пожежної служби. Задіяння підрозділів системи до рятувальних дій здійснюється Національним Центром Координації Рятування та Охорони Населення (що виконує також функції міжвідомчого Центру кризових ситуацій).

В Національній рятувально-пожежній системі функціонує (станом на 31 грудня 2013 р.):

- 16 воєводських комендатур Державної пожежної служби;
- 335 повітових та міських комендатур Державної пожежної служби;
- 500 (в тому числі 5 шкільних) рятувально-пожежних підрозділів Державної пожежної служби;
- 4307 добровольчих пожежних підрозділів;

Секція 2. Організаційно-управлінське забезпечення діяльності ЄДСЦЗ

- 4 відомчі пожежні служби;

• 13 лікарень, в тому числі 11 лікарень Міністерства внутрішніх справ у Варшаві, Кракові, Познані, Лодзі, Ольштині, Катовіцах, Біломустоці, Любліні, Щецині, Вроцлаві і Бидгощі а також Центр лікування опіків у Семановичах Сілезких і Праський шпиталь;

З НРПС співпрацюють також Морська служба пошуку та рятування, Станції гірничого рятування, Поліція, Державне медичне рятування, Прикордонна служба, Державна екологічна інспекція, Національне агентство з атомної енергії, Інститут метеорології та управління водними ресурсами.

ЛІТЕРАТУРА

1. Чмига В. О. Діяльність органів державної влади у сфері цивільного захисту: навч. посіб. / В. О. Чмига, Н. Г. Клименко, М. Г. Орел; За заг. ред. В. О. Чмиги. – К.: Вид-во НАДУ, 2008. – 152 с.

2. Труш О. О. Досвід побудови та діяльності систем цивільного захисту країн – членів ЄС Центральної Європи / О. О. Труш // Теорія та практика державного управління : зб. наук. пр. – Х.: Вид-во ХарПІ НАДУ «Магістр», 2010. – Вип. 2. – С.454–461.

3. Труш О. О. Досвід побудови та функціонування систем цивільного захисту країн-членів Європейського Союзу Західної Європи / О. О. Труш // Теорія та практика державного управління : зб. наук. пр. – Х. : Вид-во ХарПІ НАДУ «Магістр», 2009. – Вип. 4 (27). – С. 441–447.

ПЕРСПЕКТИВНА МОДЕЛЬ МЕНЕДЖЕРА ЯК ОСНОВА УСПІХУ ОРГАНІЗАЦІЇ

Маслюк Т. О.

НК – Чубін Т. К., канд. екон. наук

Смілянський коледж харчових технологій

Національного університету харчових технологій

Постановка проблеми. Сьогодні успіх сучасних організацій залежить від здатності їх керівників відповідати новим вимогам часу, їх компетентності, уміння створювати працездатні колективи людей, та використовувати засоби комунікації. Саме тому проблема розгляду сучасної моделі менеджера є особливо актуальною, адже сьогодні ефективна діяльність компаній та їх результативність нерозривно пов'язана із особистістю керівника та його вмінням організувати людей.

Результати. Сучасний менеджер повинен володіти такими необхідними професійними знаннями [1]:

- знання економіки, фінансів, бухгалтерії в діяльності організації;
- адміністративно-правові: розробка документів;
- управлінські: принципи, методи, засоби, технологія менеджменту, діяльність організації та персоналу.
- людинознавство: мотиви діяльності особистості, психологія, етика.

Секція 2. Організаційно-управлінське забезпечення діяльності ЄДСЦЗ

Здібності до керівництва виявляються в наявності розумних особистих цінностей; умінні розвивати підлеглих, формувати ефективні робочі групи.

Необхідні особисті якості та властивості включають: по-перше, самоуправління, саморозвиток, самодисципліна, організованість; по-друге, високий рівень культури, виховання та освіти; по-третє, вираження інтелігентності; по-четверте, моральна чистота та духовність.

Рішення, які приймаються менеджерами, залежать не лише від їх знань та кваліфікації, але і від їх особистих якостей, практичного досвіду, інтуїції, здорового глузду. Коли при прийнятті рішень використовується весь цей арсенал, тоді можна говорити про мистецтво управління.

Наведемо перелік вмінь та навиків, якими повинен володіти сучасний менеджер: приймати оптимальні управлінські рішення; управляти на рівні сучасних вимог; мати чіткі особисті цілі, які б співпадали з цілями організації; ефективно управляти собою; організовувати та планувати виробництво і реалізацію продукції; спілкуватися, контактувати з людьми, позитивно впливати на них; максимально ефективно оцінювати дії підлеглих; знаходити правильний вихід із конфліктних ситуацій; стимулювати працівників до творчої діяльності; підбирати, навчати, раціонально використовувати кадри; вести ділові переговори, бесіди, наради; підпорядковуватись і підтримувати субординацію [2].

В сучасній західній літературі по менеджменту продовжується обговорення і уточнення вимог до майбутніх менеджерів. На основі політичних, економічних, соціальних та психологічних досліджень, виділяють наступні фактори, що впливають на діючих управлінців та будуть суттєво впливати на управлінську діяльність в майбутньому [3]: здатність визначати особисті цілі та цілі організації; здатність визначати розумні особисті цінності, які представляють собою вибір того, що на думку даної особи являється важливим і цінним; здатність управляти собою та власним часом; здатність займатися саморозвитком; здатність вирішувати проблеми; здатність до нововведень; здатність розуміти сучасні підходи до управління; здатність впливати на підлеглих; здатність навчати; здатність керувати колективом; здатність формувати робочі групи.

Виключно важливі для менеджера організаторські властивості, які можна виділити в 4 основні групи [3]:

а) адаптаційна мобільність: виражена схильність до творчої діяльності, прагнення до нововведень, до постійного поглиблення знань, рішуча ініціативність, нетерпимість до консерватизму, готовність до ризику, виражене само володіння і витримка, підприємливість.

б) контактність, комунікабельність: виявлення інтересу до людей, вимогливість до себе та до оточуючих, здатність прив'язувати до себе людей, вислуховувати, розуміти і переконувати, здатність бачити себе зі сторони, вміння вирішувати конфлікти.

в) стресостійкість: інтелектуальна, емоційна, захищеність, особливо в проблемних ситуаціях, тверезість мислення при прийнятті рішень, витримка і володіння собою і ситуацією.

г) домінантність: прагнення до особистої незалежності, до лідерства, готовність до боротьби за свої права, свободу і інтереси, сміливість і вольовий характер, самоповага на базі жорсткої самооцінки і т.д.

Висновки. Отже, визначено основні властивості, які повинні бути притаманні перспективним менеджерам майбутнього: висока якість роботи; обов'язкова ефективність; пристосування до змін; новаторство; прихильність до досліджень; етичність; чесність; повага до особистості; здатність до колективної роботи; виражене почуття громадянина.

ЛІТЕРАТУРА

1. Смоленніков Д.О. Портрет менеджера 21 століття: професійні якості та оцінка темпераменту / Д.О. Смоленніков. [Електронний ресурс] – Режим доступу:

<http://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/15481>

2. Мескон М. Основы менеджмента : Пер. с англ. [Текст] / М. Мескон, М. Альберт, Ф. Хедоури. — 3-е изд. — М. : Дело, 2000. — 704 с.

3. Тимошенко Д. В. Модель сучасного менеджера як інструмент розвитку його інтелектуально-ресурсного потенціалу / Д. В. Тимошенко. [Електронний ресурс] – Режим доступу:

<http://www.sworld.com.ua/simpoz7/22.pdf>

ПРИНЦИПИ ДІЯЛЬНОСТІ СЛУЖБИ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ З ПРОТИДІЇ ТЕРОРИЗМУ

Мукоїда О. В.

НК – Мукоїда Р. В., канд. юрид. наук, доцент

Одеський державний університет внутрішніх справ

Терористична загроза в світі знаходиться нині на досить високому рівні. Від неї потерпають як країни, в яких тривають збройні конфлікти (передусім на Близькому Сході та в Африці), так і країни Заходу, які до останнього часу вважалися цілком безпечними з огляду на розвинену систему правоохоронних органів і спецслужб. Протидіяти цій загрозі стає все важче. Міжнародний тероризм – це явище, що не має географічних кордонів і становить небезпеку не лише для окремих країн, а й ставить під сумнів стійкість міжнародного правопорядку і його спроможність протистояти викликам з боку міжнародних терористичних організацій і квазідержавних утворень, які претендують на самостійну роль у системі міжнародних відносин. Нові тенденції у розвитку міжнародного тероризму створюють додаткові виклики для національної і міжнародної безпеки і потребують належного реагування. З огляду на це, заходи з удосконалення антитерористичної політики і боротьби з тероризмом як на національному, так і на міжнародному рівнях мають носити перманентний характер навіть за умов низького рівня відповідної загрози.

У побудові в Україні правової держави та громадянського суспільства вкрай важливу роль відіграють державні органи, діяльність яких буде ефективною та законною лише при дотриманні відповідних правових принципів [1, ст. 6].

Основні завдання Служби безпеки України з протидії тероризму визначені в законодавчих актах та деталізовані в підзаконних нормативно-правових актах.

Секція 2. Організаційно-управлінське забезпечення діяльності ЄДСЦЗ

Пріоритетність завдань визначається ситуацією, яка склалася в державі, наявністю потенційних загроз національній безпеці чи територіальній цілісності.

Якщо завдання визначають основні напрямки діяльності Служби безпеки України з протидії тероризму, то принципи є її основоположними засадами, на основі яких вона реалізується.

Поняття та визначення принципів є дуже різноманітним за призначенням та сферою застосування. Це пояснюється тим, що принципи сьогодні не мають однаковості та універсальності у регулюванні суспільних відносин.

Основою утворення принципів у давні часи були звичаї, традиції, обряди та моральні норми, які були орієнтовані на урегулювання різноманітних суспільних відносин, зокрема й таких, що спрямовані на захист прав, свобод і законних інтересів людини. Термін “принцип”, який походить від латинського “*prinsipium*” [3, с.452], потрібно розуміти як сукупність основних положень, правил, що визначають сутність, властивості та закономірності розвитку суспільних відносин, зокрема й у сфері протидії тероризму. Важливими у нашому випадку є принципи права, які мають власне поняття, систематизацію, яка сприяє розумінню їх виникнення, закріплення та використання відповідно до потреби суспільного життя. Інтерпретація даного терміну залежить від сфери його застосування.

Принципи діяльності Служби безпеки України характеризують як загальні засади її функціонування, так і окремі напрямки її роботи.

На сьогоднішній день дані принципи закріплені в багатьох нормативно - правових актах. Вони характеризують як загальні засади правоохоронної діяльності Служби безпеки України, так і специфіку її роботи з протидії тероризму.

Упродовж 90-х років ХХ століття принципи протиправності тероризму були розвинуті у низці документів ООН, серед яких провідне місце займає Декларація про заходи з ліквідації міжнародного тероризму, прийнята на 49-й сесії Генеральної Асамблеї ООН у 1994 році.

Міжнародне співробітництво у боротьбі з сучасним тероризмом ґрунтується на таких принципах: 1) принцип осуду тероризму, незалежно від цілей терористів, що закріплено практично в усіх міжнародних конвенціях по боротьбі з тероризмом; 2) відмова від будь-яких форм № 21'2009 25 (фінансова, військово-технічна та ін.) сприяння терористам; 3) співробітництво на світовому рівні в боротьбі з фінансовими й технологічними можливостями сучасного тероризму; 4) захист світових культур і релігій від екстремістського впливу тероризму; 5) дотримання норм міжнародного права [2, с. 70].

Принципи діяльності Служби безпеки України з протидії тероризму впливають з принципів протидії злочинності та конкретизуються в чинному законодавстві.

Вся ця діяльність органів і посадових осіб СБУ здійснюється на основі певних принципів, які закріплені у ст. 3 Закону «Про Службу безпеки України». Розглянемо кожен з них детально:

Законність — один з основних принципів, на якому базується діяльність всіх судових і правоохоронних органів. Правову основу діяльності цих органів складає Конституція України, Закони України «Про Службу безпеки України», «Про контррозвідувальну діяльність», «Про оперативно-розшукову діяльність», «Про загальну структуру і чисельність Служби безпеки України», а також інші, які регулюють відносини в сфері безпеки та міжнародні договори і угоди з питань забезпечення безпеки.

Секція 2. Організаційно-управлінське забезпечення діяльності ЄДСЦЗ

Повага до прав і гідності особистості відображена в ст. 5 Закону «Про службу безпеки України». Цей принцип характеризується тим, що діяльність по охороні і захисту безпеки України здійснюється на основі дотримання прав і свобод людини. Тобто, при виконанні своїх обов'язків посадові особи і працівники органів СБУ повинні поважати гідність людини і виявляти до неї гуманне ставлення, не допускати розголошення відомостей про особисте життя громадян. Лише у виключних випадках, при необхідності припинення або розкриття державних злочинів, органами СБУ можуть бути тимчасово обмежені в межах, передбачених законодавством, окремі права і свободи громадян. Неправомірне обмеження законних прав та свобод людини є неприпустимим і тягне за собою передбачену законом відповідальність.

Позапартійність, як принцип діяльності Служби безпеки, визначається виключенням впливу на органи і посадових осіб СБУ любых партійних організацій, рухів і об'єднань громадян, які переслідують політичну мету. Також не дозволяється використовувати органи безпеки в партійних, групових чи особистих інтересах. Отже, діяльність партій, рухів та інших громадських об'єднань, що мають політичні цілі, в Службі безпеки України забороняється. На період служби чи роботи за трудовим договором членство співробітників Служби безпеки України у таких об'єднаннях зупиняється. Виключення складають лише співробітники органів СБУ, які уклали трудовий договір зі службою, і, як виняток, можуть бути членами профспілкових організацій.

Відповідальність перед народом України може наступити за скоєння неправомірних дій по обмеженню прав і свобод особистості зі сторони співробітників органів СБУ. Ця відповідальність передбачена чинним законодавством і полягає у тому, що орган Служби безпеки України у разі порушення його співробітниками при виконанні своїх службових обов'язків прав чи свобод людини повинен вжити заходів до поновлення цих прав та свобод, а також до відшкодування заподіяної моральної і матеріальної шкоди та притягнення винних до відповідальності. Служба безпеки на вимогу громадян України у місячний строк зобов'язана дати їм письмові пояснення з приводу обмеження їх прав чи свобод. Такі особи мають право оскаржити до суду неправомірні дії посадових (службових) осіб та органів Служби безпеки України.

Поєднання гласності і конспірації в організації і діяльності органів безпеки відображено в ст. 7 Закону «Про Службу безпеки України». З однієї сторони, діяльність СБУ включає елемент гласності, який проявляється в наданні через засоби масової інформації та в інших формах відомостей про діяльність органів СБУ в межах, які визначаються законодавством України. Ця інформація може містити відомості про загальний бюджет СБУ, компетенцію цих органів та основні напрямки їх діяльності, а також про випадки скоєння протиправних дій працівниками Служби безпеки. З іншого боку, забороняється розголошувати відомості, що становлять державну, службову, військову чи комерційну таємницю, а також інформацію конфіденційного характеру, якщо її розголошення може спричинити шкоду національній безпеці України, честі і гідності особи або порушити її законні права і свободи. Виключення складають випадки, коли розголошення цієї інформації передбачено законодавством і здійснюється в інтересах правосуддя і досягнення істини по судовій справі.

Поєднання єдиноначальності і колегіальності проявляється в тому, що з однієї сторони, керівництво всією діяльністю СБУ, її Центральним управлінням здійснює Голова Служби безпеки України.

Враховуючи вказані особливості, принципи діяльності Служби безпеки України з протидії тероризму можна визначити як закріплені в національному та міжнародному законодавстві основоположні засади, правила, настанови, на підставі яких вона реалізує свою компетенцію з профілактики, попередження та припинення будь-яких проявів тероризму.

ЛІТЕРАТУРА

1. Конституція України: Із змінами, внесеними згідно із Законом № 2952-VI від 1.02.2011 р. – К.: ТОВ «ВВП Нотіс», 2011. – 48 с.
2. Багрій-Шахматов Л. В. Методи боротьби з тероризмом : погляд світового співтовариства / Л. В. Багрій-Шахматов, С. Л. Сценко // Тероризм і боротьба з ним. Аналітичні розробки, пропозиції наукових і практичних працівників : міжвід. наук. зб. — К., 2000. — Т. 19 (1). — С. 338—343.
3. Новий український тлумачний словник. Близько 20000 слів і словосполучень [текст] / укл. Н. Д. Кусайкіна, Ю. С. Цибульник; заг. ред. д-ра філол. наук, проф. В. В. Дубчинського. – Харків: Книжковий клуб “Клуб Сімейного дозвілля”, 2003. – 608 с

ЩОДО ТЕОРЕТИЧНИХ АСПЕКТІВ ЄДИНОЇ ДЕРЖАВНОЇ СИСТЕМИ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ

Никитюк Ю. С.

НК – Спіркіна О. О., канд. іст. наук

Черкаський інститут пожежної безпеки імені Героїв Чорнобиля

Національного університету цивільного захисту України

Згідно з Кодексом цивільного захисту України забезпечення захисту населення і територій від надзвичайних ситуацій покладено на Єдину державну систему цивільного захисту (ЄДСЦЗ), яка є сукупністю суб'єктів забезпечення цивільного захисту, котрі здійснюють реалізацію державної політики у сфері цивільного захисту.

Організаційне управління – це впорядкована сукупність взаємопов'язаних елементів, що знаходяться між собою у стійких взаємостосунках, які забезпечують їх функціонування і розвиток як єдиного цілого. Елементами структури можуть бути як окремі працівники, служби, так і окремі ланки апарату управління, а взаємозв'язки між ними підтримуються через горизонтальні і вертикальні зв'язки, які носять лінійний і функціональний характер.

Цивільний захист (ЦЗ) – це функція держави, спрямована на захист населення, територій, навколишнього природного середовища та майна від надзвичайних ситуацій шляхом запобігання таким ситуаціям, ліквідації їх наслідків і надання допомоги постраждалим у мирний час та в особливий період.

Секція 2. Організаційно-управлінське забезпечення діяльності ЄДСЦЗ

Правовою основою цивільного захисту є Конституція України, Кодекс цивільного захисту України, інші закони України, а також акти Президента України та Кабінету Міністрів України. Надання чинності «Кодексу» ЦЗ України створює умови щодо підвищення ефективності державної політики в сфері цивільного захисту, формування належних правових, організаційних і економічних засад в системі управління цивільним захистом, зокрема, і у напрямі підвищення ефективності роботи органів управління ЄДСЦЗ, її функціональних і територіальних підрозділів та їх ланок.

ЄДСЦЗ – це сукупність органів управління, підпорядкованих їм сил ЦЗ, а також підприємств, установ і організацій, які забезпечують реалізацію основних функцій з питань ЦЗ. ЄДСЦЗ базується на функціональних та територіальних підсистемах цивільного захисту та їх ланках, підпорядкованих ДСНС. Кожна підсистема має координуючі органи, постійні органи управління, сили та засоби, матеріальні ресурси, системи оповіщення. Створення ЄДСЦЗ є одним із етапів реформування системи ЦО та утворення Єдиної державної системи ЦЗ – основного інструменту реалізації державної політики у сфері ЦЗ.

Основною метою функціонування ЄДСЦЗ є об'єднання дій центральних і місцевих органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування, підприємств, установ і організацій, підпорядкованих їм сил цивільного захисту для реалізації заходів державної політики у сфері цивільного захисту у мирний час та в особливий період. Основними завданнями ЄДСЦЗ є: ліквідація небезпечних подій та НС, гасіння пожеж у мирний час та в особливий період; організація заходів із запобігання виникненню НС, контроль за їх виконанням та координацію діяльності ОВВ з цих питань; організація та проведення підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації кадрового персоналу, керівного складу та фахівців, діяльність яких пов'язана з організацією та здійсненням заходів з питань ЦЗ; забезпечення реалізації заходів щодо запобігання виникненню НС.

Існує чотири рівні керування ЄДСЦЗ: державний, регіональний, місцевий, об'єктовий. На кожному об'єкті господарювання (підприємстві, установі, організації) створюється система цивільного захисту об'єкта, відповідальність за постійну готовність її сил і засобів несе перший керівник об'єкта – директор, начальник, ректор тощо, який вважається начальником цивільного захисту об'єкта. Формування цивільного захисту поділяються на об'єктові і територіальні. Формування цивільного захисту утворюються для проведення великих обсягів робіт з ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій, воєнних (бойових) дій чи терористичних актів, а також для проведення відновлювальних робіт, які потребують залучення великої кількості населення і техніки.

ЛІТЕРАТУРА

1. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Положення про єдину державну систему цивільного захисту» від 9 січня 2014 р. за № 11 // Офіційний вісник України. – 2014. – №8.
2. Кодекс цивільного захисту України від 2 жовтня 2012 р. за №5403-VI.
3. Андрієнко М. В. Сфера пожежної безпеки в Україні : проблемні питання державного управління : [монографія] / М. В. Андрієнко. – Черкаси : вид-во Чабаненко Ю. А., 2015. – 268 с.

ОСНОВНІ ЗАКОНОМІРНОСТІ ВПЛИВУ ПОВІТРЯНО-МЕХАНІЧНОЇ ПІНИ СЕРЕДНЬОЇ КРАТНОСТІ НА ПРОГРІТИЙ ШАР ПАЛАЮЧОГО НАФТОПРОДУКТУ

Ріпчанський І. Ю.

НК – Дендаренко Ю. Ю., канд. техн. наук, доцент

Черкаський інститут пожежної безпеки імені Героїв Чорнобиля

Національного університету цивільного захисту країни

Ряд пожеж, що трапилися за останні роки на об'єктах переробки та зберігання нафти і нафтопродуктів, свідчать про те, що одним із основних засобів гасіння таких пожеж є повітряно-механічна піна.

В результаті руйнування піни виділяється відносно холодний розчин піноутворювача. Це призводить до того, що у поверхневому шарі пального виникає потік нагрітої рідини, спрямований під шар піни з поверхні, яка ще не зайнята нею. Цей потік перешкоджає пересуванню (розтіканню) піни по поверхні пального, а додаткове тепло, що надходить з ним під піну, сприяє більш інтенсивному її руйнуванню.

Піна із плівкоутворюючих піноутворювачів в процесі контакту з поверхнею не нагрітих горючих рідин, у порівнянні з іншими пінами, майже не руйнується протягом певного часу, але разом з тим показники швидкості руйнування пін з різних піноутворювачів внаслідок теплової дії факела полум'я майже наближені за своїм значенням. Причиною руйнування піни від теплової дії є прогрів самого верхнього шару пухирців до певної температури, що відповідає моменту руйнування. Прогрів призводить до зміщення рівноваги процесів адсорбції і десорбції в поверхневоактивному шарі плівки.

Методи експериментального визначення інтенсивності, що застосовуються у теперішній час, орієнтовані на певні умови, що не завжди відповідають умовам реальної пожежі, тепловому режиму пального [1; 2].

Псевдостанціонарний режим встановлюється тоді, коли минає перехідний період. Він характеризується постійністю координат пінного шару на поверхні пального поступовим, але досить повільним підвищенням середньооб'ємної температури горючої рідини. У псевдостанціонарному режимі інтенсивність подавання розчину піноутворювача дорівнює інтенсивності руйнування піни. Величина середньооб'ємної температури визначається інтенсивністю руйнування піни при контакті з поверхнею палаючої рідини та інтенсивністю руйнування при тепловій дії факела полум'я. Вона може бути розрахована, виходячи із запасу тепла, що накопичилося в зоні пожежі до моменту початку пожежі. Якщо мова йде про гасіння пожеж рідин, основна кількість тепла буде утримуватись в самій рідині, а ця величина залежить від природи пального, швидкості його прогріву. Прогрів світлих нафтопродуктів до останнього часу вважався таким фактором, який майже не впливає на ефективність пінного пожежогасіння. Це пов'язано з тим, що у світлих нафтопродуктах, як правило, не утворюється явно визначеного гомотермічного шару.

Умови теплообміну у зоні пожежі обумовлюють не тільки тепловий режим основної маси пального, але й виникнення факторів, що перешкоджають швидкому гасінню. У першу чергу, це утворення «карманів» – зон, де пальне має

підвищену температуру через те, що воно не брало участі у тепломасообміні перехідного періоду. Горіння і подальший прогрів рідини у «карманах» відбувається незалежно від решти маси пального. Така ситуація може виникнути, наприклад, під час деформації стінок резервуару, його стаціонарної або плаваючої покрівлі. В умовах різноманітності нафти і газових конденсатів, які сьогодні добуваються та перероблюються, мають враховуватись різні варіанти сполучення фізико-хімічних властивостей пального, піноутворювача, умови тепломасообміну в зоні пожежі та вплив факторів, що ускладнюють горіння.

ЛІТЕРАТУРА

1. Демидов П.Г., Шандыба В.А., Щеглов П.П. Горение и свойства горючих веществ. – М.: Химия, 1981. – С. 27-29.
2. Дендаренко Ю.Ю. До питання про застосування повітряно-механічної піни при гасінні пожеж нафти і нафтопродуктів // Матеріали 3-ї Міжнар. наук.-практ. конф. УкрНДПБ «Пожежна безпека». – К., 1997. – С. 75-77.

ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЯ ВЛАДИ ЯК ЕФЕКТИВНИЙ СПОСІБ ПОЛПШЕННЯ СТАНУ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД

Сагунов Ю. Є.

НК – Костенко В. О., канд. держ. упр.

Управління ДСНС України в Кіровоградській області

В умовах децентралізації влади в Україні актуальним завданням є посилення інституційної спроможності органів місцевого самоврядування (ОМС) щодо захисту об'єднаних територіальних громад (ОТГ) від пожеж і надзвичайних ситуацій (НС). Пріоритетом у вирішенні цього завдання є створення в ОТГ ефективних служб цивільного захисту (ЦЗ), розбудова ланок територіальних підсистем Єдиної державної системи ЦЗ (ЄДСЦЗ), створення розгалуженої системи місцевих пожежних команд, організація волонтерського руху, впровадження європейських стандартів безпеки.

Останні наукові праці свідчать, що проблема державного управління у сфері ЦЗ на рівні ОТГ потребує подальших наукових розробок у зв'язку з поетапною імплементацією реформи місцевого самоврядування.

Діюча система ЦЗ на рівні ОТГ функціонально неефективна. Тому першочерговим завданням є надання методичної та практичної допомоги громадам в організації місцевої добровільної пожежної охорони, розробки оптимальної чисельності, структури та функцій служб ЦЗ, які повинні бути створені у кожній ОТГ з урахуванням їх техногенного навантаження [1].

Розвинені країни світу проводять цілеспрямовану роботу у сфері ЦЗ, у якій місцева влада відіграє ключову роль, завдяки чому й відбувається успішна протидія НС. Важливою складовою діяльності влади на місцях є пом'якшення негативних наслідків НС шляхом навчання населення діям в умовах НС, що закріплюється відповідними законодавчими актами [2].

Секція 2. Організаційно-управлінське забезпечення діяльності ЄДСЦЗ

Найефективнішими вважаються системи ЦЗ у ФРН, Норвегії, Данії, Нідерландах, Бельгії, Польщі та Японії. Організаційна структура ЦЗ у цих країнах розвивається в напрямку надання місцевим органам управління у сфері ЦЗ більшої самостійності. Враховуючи досвід, зокрема Франції та Польщі, для стійкого функціонування ЄДСЦЗ на місцевому рівні у проекті Закону України “Про префектури” необхідно передбачити повноваження префектів щодо керівництва та координації діяльності місцевих служб центральних органів виконавчої влади у сфері запобігання загрозам життю, здоров’ю, майну і довкіллю у разі загрози або виникнення НС. Необхідно визначити повноваження і відповідальність всіх суб’єктів ЦЗ, при цьому виявити можливі дублювання функцій (завдань), або навпаки, невідповідність в їх виконанні, виключивши їх. У зв’язку з реформуванням місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні розробити Положення “Про повноваження територіальних громад у сфері ЦЗ, реагування на НС і ліквідацію їх наслідків”, підготувати інші необхідні методичні матеріали для керівництва ОТГ щодо виконання ними функцій ЄДСЦЗ, в яких вказати, як визначаються ризики на території громади та можливі фінансово-економічні втрати, і визначаються сили, адекватні загрозам на їх території [3].

Після зміни адміністративно-територіального устрою та реформи місцевого самоврядування ці обов’язки доцільно покласти на виконавчі органи регіональних, районних рад, територіальних громад та старост. Після проведення реформи ОМС доцільно оновити (створити) аварійно-рятувальні підрозділи, які зможуть охоплювати весь спектр дій щодо ЦЗ (рятувальної справи).

Згідно Плану пріоритетних дій Уряду на 2016 рік [4] КМУ в Україні розпочато реформу в системі реагування на НС та гасіння пожеж. Зокрема, планується запровадження заходів, апробованих під час реалізації пілотних проектів з питань ЦЗ та формування структурних підрозділів відповідних органів з питань НС і ЦЗ на рівні ОТГ у Вінницькій, Дніпропетровській, Донецькій, Львівській та Тернопільській областях, в інших регіонах України. Планується запровадження системи управління техногенною та пожежною безпекою на основі ризик-орієнтованого підходу і європейських стандартів з оцінювання і аналізу ризиків пожежної та техногенної безпеки суб’єктів господарювання.

На даному етапі децентралізації влади та об’єднання територіальних громад необхідно прийняти необхідні законодавчі та нормативні акти для забезпечення ефективного планування, координації та контролю за виконанням заходів ЦЗ на рівні ОТГ. Необхідно внести доповнення до Кодексу ЦЗ, конкретизуючи роботу ланок територіальних підсистем ЄДС ЦЗ у мирний час та в особливий період.

ЛІТЕРАТУРА

1. Михайлов В.М. Участь органів місцевого самоврядування у мінімізації ризиків виникнення надзвичайних ситуацій: європейська практика. / Державне управління: теорія та практика: наук. фах. вид. Нац. акад. держ. упр. при Президентові України. 2011. - № 2. Режим доступу: <http://www.academy.gov.ua/ej/ej14/txts/Mikhailov.pdf>.

2. Бикова О.В. Основи цивільного захисту: Навч. посібник / О.В. Бикова, О.В., Болієв, Д.М. Деревинський, В.Н. Єлісеєв, С.М. Миронець, С.І. Осипенко, Ю.О. Півень та інші. – К.: 2008. – 223 с.

3. Гречанінов В.Ф. Рекомендації щодо функціонування єдиної державної системи цивільного захисту в сучасних умовах (перша редакція). 2016. Київ. Режим доступу: http://www.undicz.mns.gov.ua/files/2016/3/25/Persha_redakciya_rekomendaciy_EDSCZ.pdf.

4. Постанова КМУ від 27 травня 2017 року № 418-р «Про затвердження плану пріоритетних дій Уряду на 2016 рік». Режим доступу: <http://www.kmu.gov.ua/control/uk/cardnpd?docid=249104044>.

ОРГАНІЗАЦІЯ ОСНОВНИХ ВИДІВ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ У РАЗІ ВИНИКНЕННЯ НС НА ТОВ «ПРИЛУЦЬКИЙ НАФТОНАЛІВ»

Сердюк М. П.

НК – Горбаченко Ю. М., канд. юрид. наук, доцент

Черкаський інститут пожежної безпеки імені Героїв Чорнобиля

Національного університету цивільного захисту України

Загрозливі зони і небезпечні осередки виявляються, а аналітично-прогнозне забезпечення проводиться силами розвідувальних, інших відповідних аварійно-рятувальних підрозділів, пошукових та аварійно-рятувальних підрозділів ДСНС України, спеціально підготовлених галузевих, територіальних, об'єктових формувань із залученням сил та засобів, що знаходяться на відповідній адміністративній території і можуть здійснювати або забезпечувати наземну, повітряну та морську (річкову) розвідку, аналіз обстановки та прогнозування її розвитку.

Інженерне забезпечення здійснюється силами інженерних аварійно-рятувальних підрозділів у взаємодії з інженерними формуваннями галузевих і територіальних органів та об'єктів, які створюються на базі будівельних, будівельно-монтажних та ремонтно-будівельних організацій комунального господарства, енергетичних та інших мереж.

Дорожньо-мостове забезпечення здійснюється силами галузевих і територіальних команд ремонту та відновлення доріг і мостів, а також формуваннями дорожньо-мостових загонів та зведених формувань загального призначення.

Матеріальне забезпечення здійснюється центральними і місцевими органами виконавчої влади, підприємствами, установами та організаціями (незалежно від форми власності і господарювання), що залучаються до ліквідації НС, з метою безперервного постачання необхідного майна та обладнання для проведення робіт з ліквідації НС, а також життєзабезпечення населення, яке потерпіло внаслідок НС, за рахунок створених резервів матеріально-технічних засобів.

Технічне забезпечення здійснюється місцевими органами виконавчої влади, підприємствами, установами та організаціями (незалежно від форми власності і господарювання), що залучаються до ліквідації НС. Розгортається робота

Секція 2. Організаційно-управлінське забезпечення діяльності ЄДСЦЗ

ремонтних заводів, майстерень, станцій технічного обслуговування, пересувних ремонтно-відбудовних груп ремонту автомобільної та інженерної техніки, евакуаційних груп та пунктів збору пошкоджених машин.

Транспортне забезпечення здійснюється регіональними органами управління залізничного, автомобільного, водного та авіаційного транспорту з використанням стаціонарної мережі транспортних комунікацій, а також місцевими органами виконавчої влади із залученням наявних місцевих ресурсів.

Медичне забезпечення здійснюється силами та засобами лікувально-профілактичних закладів Державної служби медицини катастроф. У міру потреби медичними закладами та установами МОЗ територіального рівня додатково розгортається необхідна кількість відповідних формувань медичних бригад постійної готовності першої черги (бригад швидкої медичної допомоги), підрозділів санітарно-епідеміологічної служби, спеціалізованих медичних бригад постійної готовності другої черги. У медичних закладах готується необхідна кількість ліжок-місць, у тому числі у спеціалізованих центрах та відділеннях, а в разі потреби — в інших медичних закладах незалежно від форми власності і підпорядкування.

Охорона громадського порядку здійснюється силами та засобами служби охорони громадського порядку територіальних підрозділів МВС.

Інформаційне забезпечення організовується прес-службою ДСНС України і міжвідомчим оперативним штабом, здійснюється силами та засобами Держкомінформу, інших центральних і місцевих органів виконавчої влади з метою своєчасного та об'єктивного інформування населення і заінтересованих організацій та установ про обстановку у зоні НС, хід ліквідації її наслідків та можливий розвиток подій[18].

З метою першочергового життєзабезпечення постраждалого населення здійснюється: організація паливно-енергетичного і транспортного забезпечення функціонування систем та об'єктів життєзабезпечення постраждалого населення; організація відновлення функціонування систем та об'єктів першочергового життєзабезпечення населення і виділення для цього необхідних матеріалів, сил і засобів виходячи з оцінки обстановки у зоні НС; висування у зону НС мобільних формувань життєзабезпечення, у тому числі пунктів торгівлі, харчування, водопостачання тощо; перерозподіл ресурсів на користь постраждалого району, максимальне використання місцевих ресурсів для покриття дефіциту можливостей життєзабезпечення населення у районі НС; організація медико-санітарного забезпечення; проведення інших необхідних заходів.

Обсяг заходів першочергового життєзабезпечення залежить від чисельності постраждалого населення і ступеня руйнування об'єктів.

Джерела і порядок фінансування заходів, виділення необхідних трудових і матеріально-технічних ресурсів визначаються згідно із законодавством.

ЛІТЕРАТУРА

1. Постанова Кабінету Міністрів України від 16.11.01р. №1567 “Про затвердження Плану реагування на надзвичайні ситуації державного рівня”.

2. Наказ МНС № 575 від 13.03.2012 "Про затвердження Статуту дій у надзвичайних ситуаціях органів управління та підрозділів Оперативно-рятувальної служби цивільного захисту".

ДОЗВІЛЬНА СИСТЕМА У СФЕРІ ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ЯК ОБ'ЄКТ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ

Слива Є. О.

НК – Пасинчук К. М., канд. пед. наук

Черкаський інститут пожежної безпеки імені Героїв Чорнобиля

Національного університету цивільного захисту України

Створення в Україні дієвих механізмів функціонування ринкової економіки зумовлює застосування певних заходів, які вже стали поширеними в державах із розвинутою економікою і за допомогою яких ці країни оптимізували управління своїм господарським комплексом та запровадили ефективну регуляторну політику.

З прийняттям Закону України «Про засади державної регуляторної політики у сфері господарської діяльності» [1] в нашій державі розпочато формування принципово нової прогресивної системи державного управління, спрямованої на переорієнтацію діяльності органів виконавчої влади та місцевого самоврядування, підвищення прозорості процесу прийняття управлінських рішень, зокрема і в питанні ліцензування господарської діяльності. Однак ще багато питань регулювання ліцензійної діяльності, у тому числі й проблеми щодо підвищення ефективності діяльності органів державної влади у сфері господарської діяльності, виходячи з потреб адміністративно-правової та регуляторної реформи, потребують свого розв'язання, що зумовлює актуальність дослідження зазначеної проблематики.

Зважаючи на неврегульованість багатьох аспектів участі держави в регулюванні питання ліцензування робіт протипожежного призначення за сучасних умов економічного розвитку країни, необхідно розкрити зміст та особливості адміністративно-правового забезпечення регуляторної політики України у сфері господарювання з урахуванням потреб та інтересів суспільства на сучасному етапі.

Що стосується поняття «адміністративно-правового регулювання», то, зважаючи на специфіку поняття «адміністрування», можна запропонувати наступне визначення. Адміністративно-правове регулювання – це здійснюване державою за допомогою спеціальної системи упорядкування суспільних відносин, їх юридичне закріплення, реалізація, охорона, захист і відновлення, тобто діяльність органів державної влади, спрямована на регламентацію, створення якнайбільш сприятливої атмосфери, фактичне втілення, усунення перешкод, боротьбу з невиконанням обов'язків і зловживанням правами й свободами у господарській діяльності, гарантування нормальної реалізації громадянами конституційних прав та свобод людини і громадянина, відновлення їх первинної якості стосовно сфери господарювання.

Отже, якщо управління є будь-яким впливом суб'єкта (активної сторони) на об'єкт (пасивну сторону), що здійснюється з метою направити його дії бажаним для суб'єкта певним чином, то регулювання покликане здійснювати коригування, налаштування діяльності економічного об'єкта, що направляється управлінням у цілому. Через це ліцензування господарської діяльності як вид державного регулювання пов'язується зі встановленням та застосуванням державними органами норм та правил, спрямованих на коригування господарської діяльності

фізичних та юридичних осіб та підтримується можливістю застосування правових санкцій у разі їх порушення.

Як бачимо, сучасна адміністративно-правова наука державне регулювання визначає як: активно-вольову, цілеспрямовану діяльність держави, її органів, уповноважених здійснювати регуляторний вплив (активний аспект державного регулювання); діяльність держави та її органів, які безпосередньо не керують соціальними процесами, однак своїми діями сприяють їх організації і упорядкуванню (пасивний аспект державного регулювання).

З цього можна зробити також висновок, що ліцензування господарської діяльності має здійснюватися в балансі встановлених вимог до ліцензіатів та їх доступу до можливості зайняття певним видом ліцензованої діяльності.

Порівняльний аналіз ліцензування і патентування дає підстави дійти висновку, що ліцензування і патентування виконують різні функції регулюючого впливу держави, зокрема, якщо вид діяльності вимагає здійснення охоронних функцій держави, то вибір повинен бути на користь ліцензування, якщо ж така мета не переслідується, то щодо такої діяльності повинно здійснюватися патентування. Предметом ліцензування є сама діяльність, а предметом сертифікації – конкретні результати такої діяльності, якість продукції, системи якості, системи управління якістю, системи управління довкіллям, персонал.

ЛІТЕРАТУРА

1. Закон України «Про засади державної регуляторної політики у сфері господарської діяльності» від 11.09.2003 р. № N 1160-IV.

ПРОФЕСІЙНО ВАЖЛИВІ ЯКОСТІ ТА РИСИ КЕРІВНИКА ДСНС УКРАЇНИ

Соловей Я. Г.

НК – Чубань В. С., канд. екон. наук, доцент

Черкаський інститут пожежної безпеки імені Героїв Чорнобиля

Національного університету цивільного захисту України

Будь-яка служба держави не може існувати без керівництва, адже саме керівники забезпечують виконання її мети, основного призначення, встановлюють взаємодію між іншими державними службами, керівники також контролюють діяльність служби з метою її ефективного функціонування в сучасному суспільстві.

Керівники виступають суб'єктами управлінської діяльності, грають низку різноманітних ролей: ролі, пов'язані з прийняттям рішень (полягають у тому, що керівник вирішує питання розподілу ресурсів, коригує та координує діяльність); інформаційні ролі (керівник поширює інформацію у вигляді фактів та нормативних наказів); міжособистісні ролі (керівник є учасником міжособистісного спілкування у колективі) [2].

Керівник повинен розуміти природу управлінських процесів, вміти розподіляти відповідальність між підлеглими, вміти планувати діяльність, а також володіти високою психологічною культурою [2].

Секція 2. Організаційно-управлінське забезпечення діяльності ЄДСЦЗ

Це загальні здібності, якими повинен володіти керівник. Але якщо детальніше розглянути це питання, то професійно важливі якості керівника можна поділити на психологічні, інтелектуальні, професійні та соціальні [2].

До психологічних відносять: сильні вольові якості, прогностичний тип мислення, стресостійкість, адаптивність, здатність до виправданого ризику, чесність.

Інтелектуальні якості – системне мислення, здатність до самоаналізу, рівень освіти, який дозволяє займати керівні посади;

Професійні якості – мистецтво приймати нестандартні управлінські рішення, коли альтернативні варіанти дій, інформація та цілі не чіткі або сумнівні; уміння ефективно та раціонально розподіляти завдання і відводити на них оптимальний час; дисциплінованість, ініціативність.

Соціальні риси – справедливість, комунікабельність, відповідальність; беззастережне виконання правил, які ухвалені системою служби.

Інші автори стверджують, що професійно важливими якостями керівника є: інтелект вище середнього рівня, але не на рівні геніальності, здібність до вирішення складних та абстрактних проблем; ділова активність (мотивація до дій, самостійність, винахідливість); впевненість у собі, пов'язана з високим рівнем домагань; «фактор гелікоптера», або здатність сприймати ситуацію в широкому контексті [3].

Р. Л. Кричевський виокремлює наступні якості сучасного керівника: високий професіоналізм, знання сутності і особливостей своєї спеціальності; відповідальність і надійність; впевненість в собі, вміння впливати на своїх підлеглих; самостійність; комунікабельність [1].

Непогано, якщо керівник поєднає в собі професійно важливі якості з лідерством, оскільки лідер впливає на інших людей непомітно і зазвичай люди, які з ним працюють, виявляють велике бажання йти за ним.

Коли начальник караулу, який координує діяльність підлеглих у надзвичайних ситуаціях, має лідерські якості, підлеглі, виконуючи накази свого начальника, не замислюються над правильністю прийнятого керівником рішення, начальник виступає авторитетом для них.

Керівника-лідера характеризує: здатність бути організатором спільної діяльності, вміння брати на себе відповідальність, де це необхідно; довіра до людей; вміння переконувати, володіння неформальним авторитетом, впевненість в собі та в тому, що більшість проблем вирішуються, тобто оптимізм [3].

Таким чином, до професійно важливих якостей керівника ДСНС України належать наступні: сильні вольові якості, стресостійкість, високий рівень освіченості, комунікабельність, справедливість, відповідальність, самостійність, впевненість в собі та лідерство.

ЛІТЕРАТУРА

1. Кричевський Р. Л. Психологія лідерства: навчальний посібник / Р. Л. Кричевський. – М.: Статут, 2007. – 535 с.
2. Ходаківський Є. І. Психологія управління. 5-те вид. / Є. І. Ходаківський, Ю. В. Богоявленська, Т. П. Грабар. – К.: Центр учбової літератури, 2016. – 492 с.
3. Урбанович А. А. Психологія управління: навчальний посібник / А. А. Урбанович. – Мн.: Харвест, 2003. – 640 с.

МОНІТОРИНГ НАДЗВИЧАЙНИХ СИТУАЦІЙ ІЗ ВИКОРИСТАННЯМ БЕЗПІЛОТНИХ ЛІТАЛЬНИХ АПАРАТІВ

Солом'яна О. А.

НК – Куліца О. С., канд. техн. наук

Черкаський інститут пожежної безпеки імені Героїв Чорнобиля

Національного університету цивільного захисту України

Забезпечення безпеки діяльності суспільства – складна проблема, яка вимагає вирішення комплексу різномірних завдань і залучення технічних засобів. Стихійні лиха, катастрофи на нашій планеті щороку забирають людські життя, руйнують населенні пункти й різні об'єкти, приносять великі збитки господарству. Тільки стихійні лиха завдають населенню і світовому господарству, у тому числі Україні, збитків на суму понад 70 млрд. доларів щороку [1].

На сьогодні розроблено широкий арсенал методів завчасного короткотермінового прогнозування надзвичайних ситуацій, їх можливих наслідків та проведення пошуково-рятувальних робіт (завчасна зйомка території (об'єктів); відомі характеристики об'єктів у їхньому природному стані; виявлені фактори і явища, що можуть внести зміни; отримання даних з карт, описів, довідкової і спеціальної літератури). Але впродовж останнього десятиріччя розвиваються й набувають силу методи оперативного прогнозування запобігання надзвичайних ситуацій, пошуку і рятування із залученням пілотованих і не пілотованих авіаційних засобів з використанням географічних інформаційних технологій і моніторингово-сигнальних давачів і сенсорних мереж.

Проте використання можливостей пілотованої авіації не завжди ефективно через тривалий час реагування, великі фінансові витрати та жорстку залежність від погодних умов тощо, але водночас є одним з найбільш перспективних напрямів для вирішення цієї проблеми. Застосування безпілотних літальних апаратів (БПЛА) з корисним навантаженням до 50 кг, станціями наземного управління та широким спектром інструментальних засобів моніторингу, виявлення та розвідки надзвичайних ситуацій, що дасть змогу значно зменшити часові витрати на організацію і здійснення запобіжних заходів або пошуково-рятувальних (аварійно-рятувальних) робіт [2].

БПЛА здатні вести повітряну розвідку і спостереження, передавати фото і відеоінформацію в режимі реального часу, бути носіями і мішенями, діяти в екстремальних умовах, зокрема в областях, які зазнали радіаційного, хімічного або біологічного зараження, у районах катастроф або інтенсивної вогневої протидії.

Для моніторингу різних об'єктів, розвідки і спостереження, рятувальних і спеціальних операцій, патрулювання, супроводу рухливих об'єктів з передачею даних у режимі реального часу на наземний пункт управління в Україні розроблено багатоцільовий безпілотний літальний апарат Стрепет-С.

Зокрема, відзначимо такі переваги БПЛА:

– можливість проводити знімання з низької висоти для отримання чіткого зображення місцевості;

Секція 2. Організаційно-управлінське забезпечення діяльності ЄДСЦЗ

- можливість знімати під кутом до горизонту (перспективне знімання), що неможливо здійснити у разі космічного знімання і доволі складно реалізувати в умовах традиційного аерознімання;
- створення панорамних знімків (супутникове і традиційне аерознімання не дають такої змоги);
- можливість детального знімання невеликих об'єктів (площинних і лінійних територій промислових забудов, ліній електропередач, транспортної інфраструктури, територій затоплень, гірських видобувань і відвалів тощо), а також картографування та складання кадастрових планів міських і сільських населених пунктів;
- можливість мобільного й оперативного знімання території, зокрема, в зонах надзвичайних подій у режимі реального часу відслідковувати ситуацію: весь цикл, від виїзду на об'єкт знімання до отримання результатів, може займати кілька год;
- можливість оминати складну підготовчу та організаційну процедуру польотів [3].

Підбиваючи підсумки вищевказаного можна зробити висновок, що використання безпілотних літальних апаратів є дуже перспективним. Їх впровадження стрімко розвивається і їм належить гідне місце у процесах, пов'язаних з моніторингом надзвичайних ситуацій.

Отже, провівши узагальнений аналіз застосування техніки для моніторингу НС та пошуково-рятувальних робіт, цілями якого є аерознімання, можна впевнено наголосити, що апарат дає змогу забезпечити вирішення широкого кола завдань з моніторингу місцевості у важкодоступних для людини районах в інтересах суспільства та спрощує роботу для працівників рятувальних служб.

ЛІТЕРАТУРА

1. Національна доповідь про стан техногенної та природної безпеки в Україні у 2016 році. – К. : ДСНС України, 2017. – 432 с.
2. Харченко О.В. Розвідувальні безпілотні авіаційні комплекси у єдиній системі повітряного спостереження в Україні / О.В. Харченко, С.О. Богославець // Збірник наукових праць державного науково-дослідного ін-ту авіації. – 2013. – Вип. 16. – С. 6-12.
3. Глотов В., Церклевич А. Аналіз і перспективи аерознімання з безпілотного літального апарата // Вісник Національного університету "Львівська політехніка". – Сер.: Сучасні досягнення геодезичної науки та виробництва. – Львів : Вид-во НУ "Львівська політехніка". – 2014. – Вип. I (27). – С. 131-136.

**ОРГАНІЗАЦІЯ РОБОТИ СПЕЦІАЛЬНОЇ КОМІСІЇ З ЛІКВІДАЦІЇ НС НА
ДП НВО «ПАВЛОГРАДСЬКИЙ ХІМІЧНИЙ ЗАВОД»**

Сопільняк А. С.

НК – Горбаченко Ю. М., канд. іст. наук, доцент

Черкаський інститут пожежної безпеки імені Героїв Чорнобиля

Національного університету цивільного захисту України

Спеціальна комісія з ліквідації надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру регіонального рівня є координаційним органом, який утворюється Дніпропетровською обласною держадміністрацією в разі виникнення надзвичайної ситуації техногенного характеру регіонального рівня.

Основними завданнями комісії є: організує діяльність структурних підрозділів Дніпропетровської обласної держадміністрації та координує діяльність місцевих органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування, підприємств, установ і організацій, пов'язану з виконанням комплексу робіт з ліквідації надзвичайної ситуації регіонального рівня, із забезпеченням життєдіяльності постраждалого населення, функціонуванням об'єктів соціальної, комунально-побутової, промислової та аграрної сфери, проведення відбудовних робіт; визначає першочергові заходи щодо проведення рятувальних та інших невідкладних робіт у зоні надзвичайної ситуації; організує роботу й визначає комплекс заходів щодо ліквідації надзвичайної ситуації та її наслідків; залучає в установленому порядку до проведення робіт з ліквідації надзвичайної ситуації й відбудовних робіт аварійно-рятувальні, транспортні, будівельні, медичні та інші формування; вносить до Дніпропетровської обласної держадміністрації пропозиції стосовно виділення додаткових коштів для здійснення першочергових заходів з ліквідації надзвичайної ситуації; вивчає ситуацію, що склалася, і готує інформацію до ДСНС України, голові Дніпропетровської обласної держадміністрації про вжиття заходів реагування на надзвичайну ситуацію, причини її виникнення, хід відбудовних робіт; організує роботу, пов'язану з визначенням розміру збитків, завданих надзвичайною ситуацією, та затверджує відповідні акти; організує інформування населення про стан справ, правила поведінки, наслідки й прогноз розвитку надзвичайної ситуації, хід її ліквідації; організує проведення моніторингу стану довкілля на території, що зазнала впливу надзвичайної ситуації; здійснює прогноз розвитку надзвичайної ситуації; організує надання допомоги постраждалим та сім'ям загиблих унаслідок надзвичайної ситуації.

Роботою комісії керує її голова, а в разі відсутності голови - його перший заступник або один із заступників. Голова комісії, його заступники та персональний склад комісії затверджується розпорядженням голови Дніпропетровської обласної держадміністрації.

Періодичність, термін та місце проведення засідань комісії визначається її головою. Рішення комісії приймається відкритим голосуванням простою більшістю голосів присутніх на засіданні членів і оформляється протоколом, що підписується головою комісії. При рівній кількості голосів членів комісії голос голови комісії є вирішальним.

Рішення комісії, прийняті в межах її повноважень, є обов'язковими для виконання місцевими органами виконавчої влади, органами місцевого самоврядування, підприємствами, установами та організаціями.

Організація побутового обслуговування членів комісії під час роботи в зоні надзвичайної ситуації регіонального рівня покладається на місцеві органи виконавчої влади та органи місцевого самоврядування, території яких знаходяться в межах цієї зони.

Члени комісії на період робіт з ліквідації наслідків надзвичайної ситуації регіонального рівня забезпечуються спеціальним одягом та засобами індивідуального захисту за рахунок обласної держадміністрації.

ЛІТЕРАТУРА

1. Постанова Кабінету Міністрів України від 16.11.01р. №1567 “Про затвердження Плану реагування на надзвичайні ситуації державного рівня”.

2. Постанова Кабінету Міністрів України від 14.06.02р. №843 “Про затвердження Загального положення про спеціальну Урядову комісію з ліквідації надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру і Загального положення про спеціальну комісію з ліквідації надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру регіонального, місцевого та об'єктового рівня”.

3. Постанова Кабінету Міністрів України від 26.12.2014р. №1406 “ Про затвердження Положення про штаб з ліквідації наслідків надзвичайної ситуації та Видів оперативно-технічної і звітної документації штабу з ліквідації наслідків надзвичайної ситуації”.

4. Наказ МНС № 575 від 13.03.2012 "Про затвердження Статуту дій у надзвичайних ситуаціях органів управління та підрозділів Оперативно-рятувальної служби цивільного захисту".

СТАНОВЛЕННЯ ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ НАДЗВИЧАЙНОЇ ПРОТИПОЖЕЖНОЇ КОМІСІЇ У 20-ИХ РОКАХ ХХ ст.

Томіленко А. Г., канд. іст. наук, доцент

Черкаський інститут пожежної безпеки імені Героїв Чорнобиля

Національного університету цивільного захисту України

Майже одночасно з утворенням Центрального пожежного відділу, 29 січня 1921 р. постановою Раднаркому УСРР була створена при НКВС УСРР Всеукраїнська надзвичайна протипожежна комісія (Укрнадзвичпожежком) та її губернські відділи на місцях. Головною метою діяльності комісії було визначення за короткі терміни недоліків, які існували в пожежній охороні та їх швидка ліквідація, підняття престижу органів постійного пожежного управління, «звільнення пожежних підрозділів від явищ минулих традицій у пожежній справі» [1, 18]. Під контроль комісії підпадали як військові, так і цивільні об'єкти. Вона мала право видавати обов'язкові протипожежні постанови, підтверджувати статuti добровільних пожежно-трудоxих дружин, контролювати діяльність усіх існуючих у республіці пожежних організацій, організувати постачання

Секція 2. Організаційно-управлінське забезпечення діяльності ЄДСЦЗ

протипожежного реманенту, через апарат Всеобучу Наркомосу здійснювати протипожежну пропаганду серед населення. При губвиконкомах створювалися губерніальні протипожежні надзвичайні комісії, як виконавчі органи Укрнадзвичпожежкому на місцях у складі Губкомгосу, Губвійськомату, Губнадзвiku. За невиконання обов'язкових постанов Укрнадзвичпожежкому винні передавалися судам Ревтрибуналів. В окремих випадках, «в інтересах громадської безпеки» губернські органи Укрнадзвичпожежкому отримали право здійснювати арешти порушників обов'язкових постанов [2, 29].

23 квітня 1921 р. вийшла постанова Ради Праці та Оборони «Про заходи боротьби з пожежами», яка вимагала розширити склад надзвичайних протипожежних комісій [3, 103]. Відповідно до неї 12 серпня 1921 р. Раднарком УСРР рішення про утворення Всеукраїнської надзвичайної протипожежної комісії доповнює постановою «Про надзвичайні протипожежні комісії». Зокрема до складу Укрнадзвичпожежкому вводилися представники Народного Комісаріату Праці, а в його губернські органи відповідні представники губернських відділів НКП. Окрім цього уряд врахував основний недолік попередньої постанови щодо відсутності реальних органів контролю за виконанням протипожежних постанов на місцях. Таким чином, нова постанова вимагала від НКВС УСРР заснувати при повітових відділах комунального господарства повітові надзвичайні протипожежні комісії у складі представників відділів праці, надзвичайних комісій і пожежних підвідділів [2, 520]. Нова постанова остаточно розв'язала й важливе питання керівництва надзвичайними протипожежними органами. Так, головування в Укрнадзвичпожежкомі покладалося на представника НКВС, а в губернських та повітових комісіях на завідувачів губернськими пожежними підвідділами комунгоспів. Також комісії отримали право через відділи праці залучати у порядку трудової повинності населення при гасінні пожеж. Народні комісаріати пошти і телеграфів та шляхів сполучення зобов'язувалися передавати поза чергою оперативні телеграфні повідомлення про пожежі та поїзди для швидкого перекидання пожежних команд.

Зокрема, подібна комісія розпочала свою діяльність у 1921 р. й при відділі комунального господарства Луганського повітового виконкому. Так, комісією було організоване вибіркове обстеження пічного опалення, проводився протипожежний інструктаж населення, ініціювалися вибори пожежних старост, здійснювалося керівництво місцевою пожежною командою. Окрім цього комісія займалася й розслідуванням та встановленням причин пожеж [3, 104-105].

Члени губернських надзвичпожежкомів мали широкі повноваження. Наприклад, із мандату виданого Донецьким губкомгоспом члену губернської протипожежної підкомісії Салагаєву відомо, що останньому дозволялося здійснювати перевірку протипожежного стану будівель як військового, так і цивільного призначення, контролювати діяльність пожежних команд по всій Донецькій губернії. Керівники заводоуправлінь, начальники складів, начальники гарнізонів мали надавати вичерпну інформацію щодо протипожежної безпеки ввірених їм об'єктів, а керівництву залізниць, комендантам станцій наказувалося сприяти працівнику протипожежної підкомісії в його пересуванні по губернії. Щодо користування транспортом мандат дозволяв «проїзд в штабних, службових, пасажирських маршрутах і товарних поїздах, а також вимагати надання підвід для проїзду гужовим транспортом» [3, 103].

Створення Всеукраїнської протипожежної комісії засвідчило рішучість молодій республіці подолати негативні тенденції у протипожежному захисті. Однак, “кавалерійська атака” на вогонь не дала бажаних результатів. Більшість передбачених заходів так і не були виконані в повному обсязі, оскільки не всі відомства з достатньою серйозністю віднеслися до виконання постанови. Що характерно, у цих надзвичайних протипожежних комісіях фактично не було представників професійної пожежної охорони. Поряд із цим функції Укрнадзвичпожежкому фактично дублювали завдання ЦПВ ГУКГ НКВС.

ЛІТЕРАТУРА

1. ЦДАВОВ України. – Ф.Р-5. – Оп.1. – Спр.1755.
2. Збір законів і розпоряджень робітничо-селянського уряду України за 1921 р. / Рада Народних Комісарів УРСР. – 2-е офіц. вид. – Харків: Вид. Народ. Комісаріата Юстиції, 1921. – 703 с.
3. Смирнов Г. В. Историческая хроника пожарной охраны Луганска [Текст] / Г. В. Смирнов. – Луганск: “Лугань”, 1996. – 416 с.: ил.

ФУНКЦІОНУВАННЯ ПІДСИСТЕМ ЄДСЦЗ: СКЛАД ТА ПРОБЛЕМИ ДІЯЛЬНОСТІ

Фесенко Ю. В.

НК – Юрченко К. М., канд. тех. наук, доцент

Черкаський інститут пожежної безпеки імені Героїв Чорнобиля

Національного університету цивільного захисту України

До складу сил цивільного захисту у 2017 році входили відповідні аварійно-рятувальні служби та підрозділи центральних і місцевих органів виконавчої влади, підприємств, установ та організацій незалежно від форм власності і господарювання, а саме: оперативно-рятувальна служба цивільного захисту ДСНС України, до складу якої входять сили центрального та територіального підпорядкування; воєнізовані гірничорятувальні служби міністерства енергетики та вугільної промисловості; казенне підприємство «Морська пошуково-рятувальна служба» Міністерства інфраструктури; Державні аварійно-рятувальні формування міністерств та інших центральних органів виконавчої влади; Державні аварійно-відновлювальні формування центральних органів виконавчої влади; відновлювальні потяги Укрзалізниці; ВП «Аварійно-технічний центр» ДП НАЕК «Енергоатом» Міністерства енергетики та вугільної промисловості; аварійно-відновлювальні бригади нафтогазової та нафтопереробної промисловості Міністерства енергетики та вугільної промисловості; Державні аварійно-ремонтні бригади у складі підприємств з обслуговування автодоріг, об'єктів електрозв'язку, електроенергетики, трубопровідного транспорту, комунального господарства, водного господарства; аварійно-ремонтні бригади у складі підприємств Міністерства інфраструктури, Міністерства енергетики та вугільної промисловості, Міністерства регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства, державного агентства водних ресурсів; пожежні поїзди державної адміністрації залізничного транспорту Міністерства інфраструктури; лісові пожежні станції лісгосподарських підприємств державного агентства лісових ресурсів; добровільні пожежні дружини і

Секція 2. Організаційно-управлінське забезпечення діяльності ЄДСЦЗ

команди на підприємствах; сільські протипожежні команди; військові частини у випадках, передбачених законодавством.

Основою сил цивільного захисту є оперативно-рятувальна служба цивільного захисту Державної служби України з надзвичайних ситуацій (ОРС ЦЗ), яка складається з органів управління, аварійно-рятувальних формувань центрального підпорядкування, аварійно-рятувальних формувань спеціального призначення центрального підпорядкування, спеціальних авіаційних та інших формувань, державних пожежно-рятувальних підрозділів, навчальних центрів, формувань та підрозділів забезпечення, дислокація яких охоплює всю територію держави до району включно і забезпечує оперативне реагування на надзвичайні ситуації та пожежі [1]. Ці формування складаються із: 981 пожежно-рятувального підрозділу, основним завданням яких є гасіння пожеж та проведення першочергових рятувальних робіт, штатна чисельність яких складає понад 34 тис. осіб; 25 аварійно-рятувальних загонів спеціального призначення (загонів технічної служби), основним завданням яких є проведення аварійно-рятувальних та інших невідкладних робіт у межах регіону, штатна чисельність яких становить понад 6 тис. осіб [2]. Формування ОРС ЦЗ центрального підпорядкування, основним завданням яких є проведення комплексу аварійно-рятувальних та інших невідкладних робіт із запобігання надзвичайним ситуаціям регіонального і державного рівнів та ліквідації їх наслідків у 351 взаємодії із формуваннями територіальних органів ДСНС, штатна чисельність яких складає понад 4 тис. осіб. До формувань ОРС ЦЗ центрального підпорядкування належить: міжрегіональний центр швидкого реагування ДСНС України; 1-й спеціальний центр швидкого реагування та гуманітарного розмінування ДСНС України; 2-й спеціальний центр швидкого реагування ДСНС України; 3-й спеціальний центр швидкого реагування ДСНС України; навчальний центр ОРС ЦЗ ДСНС України; спеціальний центр швидкого реагування та гуманітарного розмінування ДСНС України; спеціальний авіаційний загін ОРС ЦЗ ДСНС України та інші.

Пожежно-рятувальні підрозділи, аварійно-рятувальні загони спеціального призначення, аварійно-рятувальні формування центрального підпорядкування здійснюють гасіння пожеж, виконують завдання щодо захисту населення і територій у разі виникнення надзвичайних ситуацій техногенного, природного і військового характеру, ліквідації їх наслідків, проведення аварійно-рятувальних та інших невідкладних робіт, у тому числі на хімічно небезпечних об'єктах, аварій на виробництві та транспорті; евакуації населення з районів (місць), зон можливого впливу наслідків надзвичайних ситуацій і розмінування його у безпечних районах (місцях) у разі виникнення безпосередньої загрози життю та заподіяння шкоди здоров'ю, надання їм допомоги; проведення робіт (у тому числі великомасштабних та довготривалих) з виявлення, знешкодження та знищення вибухонебезпечних предметів, що залишились на території України (крім вибухових пристроїв, що використовуються у терористичних цілях), виконання спеціальних вибухових робіт, проведення розмінування територій інших держав; участь у заходах щодо антитерористичної діяльності, а також у міжнародних рятувальних та гуманітарних операціях [3].

Отже, всього в державі створено та функціонують 466 аварійно-рятувальних служб. З них 373 державні, 52 комунальні та 41 об'єктова. Протягом 2017 року територіальними органами ДСНС України відповідно до їх звітів перевірено усі

функціонуючі аварійно-рятувальні служби. 352 За результатами перевірок готовими до дій за призначенням визнано 143 аварійно-рятувальних служб. 250 аварійно-рятувальних служб визнано обмежено готовими до дій за призначенням та 73 – не готовою. З кращого боку відмічаються державні аварійно-рятувальні служби сфери управління ДСНС України та інших центральних органів виконавчої влади і об'єктові аварійно-рятувальні підрозділи. Основною проблемою є недостатнє фінансування зазначених підрозділів, що негативно відображається на рівні оснащення спеціальним обладнанням та укомплектованістю професійними рятувальниками.

ЛІТЕРАТУРА

1. Інформація про стан та проблеми функціонування єдиної державної системи запобігання і реагування на надзвичайні ситуації техногенного та природного характеру [Електронний ресурс].
2. Кодекс цивільного захисту України від 2 жовтня 2012р.
3. В. В. Могильниченка «Захист населення і територій від надзвичайних ситуацій». Т.1. Техногенна та природна небезпека: КІМ, 2007. - 636 с.

ІНТЕРАКТИВНІ ТЕХНОЛОГІЇ ЯК РУШІЙНА СИЛА В ПІДГОТОВЦІ ФАХІВЦІВ СФЕРИ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ У ВНЗ ДСНС УКРАЇНИ

Філіпчук А. І.

НК – Юрченко К. М., канд. тех. наук, доцент

Черкаський інститут пожежної безпеки імені Героїв Чорнобиля

Національного університету цивільного захисту України

Стрімкий розвиток технологій спонукає до змін практично в усіх галузях суспільства. Серед них і освітня галузь, яка останнім часом проходить непростий період трансформацій. Характерною ознакою розвитку науково-освітньої сфери на сучасному етапі є формування інтелектуального потенціалу суспільства з урахуванням інформатизації та глобалізації.

Використання інтерактивних технологій навчання робить професійну підготовку курсантів значно орієнтованою на формування професійної індивідуальності майбутнього офіцера, стимулює його особистісно-професійний саморозвиток. Саме застосування інтеракції в навчальному процесі дозволяє організувати навчання таким чином, щоб майбутній фахівець навчився застосовувати здобуті знання і набуті вміння в житті [1].

Інтерактивне навчання сприяє формуванню навичок та вмінь як предметних, так і загально-навчальних; виробленню життєвих цінностей; створенню атмосфери співробітництва, взаємодії; розвитку комунікативних якостей. Технологія передбачає моделювання життєвих ситуацій, використання рольових ігор, спільне розв'язання проблем. Інтерактивне навчання - це навчання діалогу, під час якого відбувається взаємодія учасників педагогічного процесу з метою взаєморозуміння, спільного розв'язання навчальних завдань, розвитку особистісних якостей курсантів. Залежно від мети заняття, форм організації навчальної діяльності

Секція 2. Організаційно-управлінське забезпечення діяльності ЄДСЦЗ

використовуються інтерактивні технології кооперативного навчання, колективно-групового навчання, ситуативного моделювання, опрацювання дискусійних питань.

Групові форми навчання дають змогу диференціювати та індивідуалізувати процес навчання. Формують внутрішню мотивацію до активного сприйняття, засвоєння та передачі інформації. Сприяють формуванню комунікативних якостей, активізують розумову діяльність. Робота в групах (колективна) дає найбільший ефект у засвоєнні знань.

Технологічний концепт проектних технологій орієнтує на дієвий спосіб здобуття нових знань у контексті конкретної ситуації та їх використання на практиці. Метод проектів як технологія у сучасних умовах трансформувалася у проектну систему організації навчання, за якою здобуття знань відбувається у процесі планування й виконання практичних завдань проектів.

Технологія особистісно орієнтованого навчання полягає у створенні оптимальних умов для розвитку й становлення особистості як суб'єкта діяльності і суспільних відносин, яка буде своєю діяльністю і стосунки відповідно до стійкої ієрархічної системи особистісних цінностей [2].

Слід нагадати, що є важливим при формуванні змісту освіти для підготовки фахівців ДСНС України вибрати з великого масиву інформацію, яка є результатом найновіших наукових досягнень і стане базовою для становлення фахівця з погляду перспективи його професійної діяльності.

Отже, успішна професійна підготовка майбутніх офіцерів служби ДСНС України потребує застосування інтерактивних технологій під час вивчення дисциплін як технічного, так і гуманітарного циклу.

ЛІТЕРАТУРА

1. Використання інтерактивних технологій навчання в професійній підготовці майбутніх учителів : [Монографія] / Н. Г. Баліцька, О. А. Біда, Г. П. Волошина та ін. ; За заг. ред. Н. С. Побірченко. – К. : Науковий Світ, 2003. – 138 с.
2. <http://virtkafedra.ucoz.ua/imidg/shilo.pdf>.

ОРГАНІЗАЦІЯ РОБОТИ ПЕРЕСУВНОГО ПУНКТУ УПРАВЛІННЯ У РАЗІ ВИНИКНЕННЯ АВАРІЇ НА ПАТ «ЯГОТИНСЬКИЙ МАСЛОЗАВОД»

Цимбал А. А.

НК – Горбаченко Ю. М., канд. іст. наук, доцент

Черкаський інститут пожежної безпеки імені Героїв Чорнобиля

Національного університету цивільного захисту України

Пересувний пункт управління створений для оцінки обстановки, планування дій та підготовки рішення з ліквідації НС та управління силами та засобами залучених підрозділів, організації зв'язку а також свого всебічного забезпечення та забезпечення роботи оперативних груп.

Секція 2. Організаційно-управлінське забезпечення діяльності ЄДСЦЗ

Він розгортається безпосередньо в районі виникнення НС для максимального наближення до місця проведення аварійно-рятувальних робіт.

До оперативного складу пересувного пункту управління входить:

1. Група управління у складі керівництва та управління центру на автомобілях спеціальних автомобілях, які укомплектовані комп'ютерами, принтерами, сканерами, телефон-факсом, цифровими відеокамерою та фотоапаратом, мобільними телефонами.

2. Група зв'язку у штатному складі.

3. Група обслуговування та забезпечення пересувного пункту управління, кухня польова, причеп-рефрежератор для зберігання продуктів харчування, автомобіль санітарний, намет для відпочинку особового складу з комплектом ліжок, намет під їдальню з комплектом кухонної меблі, намет для роботи керівного складу навчального центру, електростанція освітлювальна, польовий вмивальник, туалет.

Залежно від масштабу і особливості надзвичайної ситуації, пересувний пункт управління розгортається і функціонує за своєю схемою та оперативним складом і повинен забезпечити стійкість, надійність і безперервність управління силами та засобами в цілодобовому режимі. На майданчику розмічаються межі адміністративної території пересувного пункту управління, господарської зони, автостоянки та контрольно-перепускного пункту. На адміністративній території розгортається контрольно-перепускний пункт; намет для розміщення штабу керівництва; намет для розміщення оперативної групи служб цивільного захисту; робоче приміщення оперативної групи ДСНС на командно-штабному автомобілі; пересувний вузол зв'язку. На контрольно-перепускному пункті та біля наметів і командно-штабного автомобіля встановлюються інформаційні знаки відповідно: "Пункт управління ліквідації наслідків НС", "КПП", "Штаб керівництва", "Оперативні групи служб цивільного захисту", "Оперативна група ДСНС". Біля штабу керівництва монтується щогла та піднімається прапор ДСНС України. Робочі приміщення обладнуються електроосвітленням, забезпечуються меблями, телефонним зв'язком, у холодну пору року обігрівачами. У приміщеннях штабу керівництва, оперативної групи служб цивільного захисту і оперативної групи ДСНС вивішуються карти, схеми з обстановкою в зоні НС. Адміністративна територія огорожується червоно-білою стрічкою, облаштовується зовнішнім освітленням, на КПП встановлюється шлагбаум і грибок постового. Між усіма наметами розмічаються доріжки. Територія огорожується червоно-білою стрічкою, обладнується зовнішнім освітленням та розмічаються доріжки. На території господарської зони усі елементи життєзабезпечення розгортаються на відстані 40 - 50 м від пересувного пункту управління.

ЛІТЕРАТУРА

1. Постанова Кабінету Міністрів України від 16.11.01р. №1567 "Про затвердження Плану реагування на надзвичайні ситуації державного рівня".

2. Постанова Кабінету Міністрів України від 14.06.02р. №843 "Про затвердження Загального положення про спеціальну Урядову комісію з ліквідації надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру і Загального положення про спеціальну комісію з ліквідації надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру регіонального, місцевого та об'єктового рівня".

3. Постанова Кабінету Міністрів України від 26.12.2014р. №1406 “ Про затвердження Положення про штаб з ліквідації наслідків надзвичайної ситуації та Видів оперативної-технічної і звітної документації штабу з ліквідації наслідків надзвичайної ситуації”.

4. Наказ МНС № 575 від 13.03.2012 "Про затвердження Статуту дій у надзвичайних ситуаціях органів управління та підрозділів Оперативно-рятувальної служби цивільного захисту".

ОСОБЛИВОСТІ СЛУЖБОВОЇ ДИСЦИПЛІНИ В ОРГАНАХ ТА ПІДРОЗДІЛАХ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ

Черницький В. О.

НК – Горбаченко Ю. М., канд. іст. наук, доцент

Черкаський інститут пожежної безпеки імені Героїв Чорнобиля

Національного університету цивільного захисту України

Службова дисципліна – бездоганне та неухильне виконання особами рядового та начальницького складу служби цивільного захисту службових обов'язків, установлених Кодексом цивільного захисту, Законом України «Про дисциплінарний статут служби цивільного захисту», іншими нормативно-правовими актами та контрактом про проходження служби в органах та підрозділах цивільного захисту[3].

До особливостей службової дисципліни в органах та підрозділах цивільного захисту можна віднести:

сувору єдиноначальність, що характеризується категоричністю та імперативністю наказів та вказівок начальників органів та підрозділів цивільного захисту;

обов'язок начальників органів та підрозділів цивільного захисту оперативно реагувати на здійснення підлеглим порушення дисципліни;

наявність заходів заохочення та дисциплінарних стягнень;

порядок оскарження дисциплінарних стягнень;

границі дисципліни не обмежуються рамками службової діяльності;

вона є необхідною умовою ефективного функціонування органів та підрозділів цивільного захисту, виконання поставлених перед ними завдань, функцій та обов'язків;

передбачає дотримання вимог, які містяться в законодавчих та підзаконних актах, а також наказах начальників органів та підрозділів цивільного захисту усіх рівнів із питань їх службової та позаслужбової діяльності.

Переважну більшість таких вимог закріплено як загальні обов'язки осіб рядового і начальницького складу служби цивільного захисту щодо дотримання службової дисципліни. Це такі як:

дотримуватися законодавства, неухильно виконувати вимоги Присяги працівника служби цивільного захисту, статутів і наказів начальників;

захищати життя, здоров'я права та свободи громадян, власність, довкілля, інтереси суспільства і держави;

поважати людську гідність, виявляти турботу про громадян і бути готовим у будь-який час надати їм допомогу;

Секція 2. Організаційно-управлінське забезпечення діяльності ЄДСЦЗ

дотримуватися норм професійної та службової етики;
у службовій діяльності бути чесною, об'єктивною і незалежною від будь-якого впливу громадян, їх об'єднань та інших юридичних осіб;
стійко переносити всі труднощі та обмеження, пов'язані зі службою;
постійно підвищувати свій професійний та культурний рівень;
сприяти начальникам у зміцненні службової дисципліни, забезпеченні законності та статутного порядку;

виявляти повагу до колег по службі та інших громадян, бути ввічливим, дотримуватися правил внутрішнього розпорядку, носіння встановленої форми одягу, вітання та етикету;

з гідністю і честю поводитися в позаслужбовий час, бути прикладом у дотриманні громадського порядку.

Особливістю таких вимог є те, що вони: по-перше, є загальними для усіх осіб рядового та начальницького складу служби цивільного захисту; по-друге, поширюються як на службову, так і на позаслужбову діяльність; по-третє, частина з таких вимог має морально-етичний характер, але беручи до уваги те, що вони дістали нормативне закріплення, їх необхідно розуміти як правові.

ЛІТЕРАТУРА

1. Конституція України;
2. Кодекс цивільного захисту України;
3. Закон України «Про Дисциплінарний статут служби цивільного захисту».
4. Постановою КМУ від 11 липня 2013 року №593 «Положення про проходження служби цивільного захисту особами рядового і начальницького складу».
5. Ануфрієв М.І. *Управлінські шляхи зміцнення дисципліни в органах внутрішніх справ (соціолого-правові аспекти): Дис. канд. юрид. наук.* – Харків, 1998.
6. Прішипко С.М. *Трудове право України: підручник / С.М. Пришпко, О.М. Ярошенко - Х., 2001. - С. 510.*

МІСЦЕВЕ САМОВРЯДУВАННЯ В УКРАЇНІ: ПОНЯТТЯ ТА ФУНКЦІЇ

Чубіна А. С.

НК – Мойсієнко В. М., канд. іст. наук, доцент

Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького

Місцеве самоврядування – це комплексне, багатоаспектне явище, яке ще не має досить точного і єдиного наукового визначення. Натомість у науковій літературі є різні підходи до його характеристики. Спільним для різних концепцій є розгляд місцевого самоврядування в якості основоположної засади конституційного ладу, тобто в ролі одного з визначальних принципів організації та здійснення влади в суспільстві й державі, який полягає у встановленні децентралізованої системи управління, фінансово і організаційно відокремленої від державних органів. Конституційний принцип визнання та гарантованості

місцевого самоврядування в Україні (ст. 7) існує поряд з принципом поділу державної влади, доповнюючи поділ влад по горизонталі градацією по вертикалі.

Виступаючи, як окремий спосіб здійснення народом належної йому влади, як форма народовладдя (що випливає із ст. 5 Основного Закону України), місцеве самоврядування є однією з підвалин сучасної демократичної системи управління, вагомим засобом оптимізації державного управління, забезпечуючи можливість самостійного функціонування, без втручання органів державної влади, спираючись на самоорганізацію і самофінансування.

Місцеве самоврядування може розглядатися і як право громадян, населення певної території самостійно вирішувати питання місцевого значення. Громадяни України реалізують своє право на участь у місцевому самоврядуванні за належністю до відповідних територіальних громад, причому забороняються будь-які дискримінаційні обмеження права громадян на участь у місцевому самоврядуванні залежно від їх раси, кольору шкіри, політичних, релігійних та інших переконань, статі, етнічного та соціального походження, майнового стану, терміну проживання на відповідній території, ра мовними чи іншими ознаками (ст. 3 Закону «Про місцеве самоврядування в Україні»).

Закріплюючи поняття місцевого самоврядування, Європейська хартія місцевого самоврядування наголошує, що це право і реальна здатність органів місцевого самоврядування регламентувати значну частину державних справ і управляти нею, діючи в рамках закону, під свою відповідальність і в інтересах місцевого населення. Дане визначення базується на так званій державницькій теорії самоврядування, обґрунтованій ще в ХІХ ст. німецькими вченими Р. Гнейстом і Л. Штейном, які вбачили в місцевому самоврядуванні не самостійне завідування відмінними від державних місцевими справами, а покладення на місцеве співтовариство здійснення завдань державного управління, і тому самоврядування – це одна з форм організації місцевого державного управління.

Конституція України у ст. 140 дає наступне визначення місцевого самоврядування: «Це право територіальної громади – жителів села чи добровільного об'єднання у сільську громаду жителів кількох сіл, селища та міста – самостійно вирішувати питання місцевого значення в межах Конституції й законів України». Тобто, вона надає право самостійно вирішувати місцеві справи тільки первинним суб'єктам місцевого самоврядування – громадам, а такий підхід переважно базується на громадівській теорії місцевого самоврядування, відповідно до якої громада має муніципальну владу, самостійну і незалежну від центральної влади по своїй природі, а «сутність самоврядування полягає в наданні місцевій громаді права самій оберігати свої громадські інтереси, а також зберегти за урядовими органами завідування одними тільки державними справами. Громадівська теорія, таким чином, виходить з протиставлення місцевої громади державі, вимагаючи, щоб громада і держава відали тільки свої власні інтереси.

Нині найбільш суттєвими ознаками системи місцевого самоврядування у зарубіжних країнах є їх універсальна виборність і значна самостійність у вирішенні місцевих питань. Ця самостійність спирається на муніципальну власність, право стягувати і розпоряджатися місцевими податками, можливість прийняття широкого кола нормативних актів з питань місцевого управління, розпорядження місцевою поліцією тощо.

Отже, місцеве самоврядування в Україні — це гарантоване державою право та реальна здатність територіальної громади — жителів села чи добровільного об'єднання у сільську громаду жителів кількох сіл, селища, міста — самостійно або під відповідальність органів та посадових осіб місцевого самоврядування вирішувати питання місцевого значення у межах Конституції і законів України.

ЛІТЕРАТУРА

1. Конституція України [Електронний ресурс] : Закон України [прийнято 28 червня 1996 р.]. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>.
2. Про місцеве самоврядування в Україні [Електронний ресурс] : Закон України [прийнято Верхов. Радою України 21 травня 1997 року № 280/97-ВР]. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/280/97-%D0%B2%D1%80/page>.
3. Про схвалення Концепції реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні [Електронний ресурс] : Розпорядження [видане Кабінетом Міністрів України від 1 квітня 2014 року № 333-р]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/333-2014-%D1%80>.
4. Ярмиш О. Державне будівництво та місцеве самоврядування в Україні / О. Ярмиш, В. Серьогін. – Харків, 2002. – С. 27–35.

ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД ОРГАНІЗАЦІЇ МІСЦЕВОЇ ПОЖЕЖНОЇ ОХОРОНИ

Шевченко М. В.

НК – Дулгерова О. М., канд. іст. наук, доцент

Черкаський інститут пожежної безпеки імені Героїв Чорнобиля

Національного університету цивільного захисту України

Зарубіжний досвід демонструє, що найбільш раціональним засобом протипожежного захисту є організація добровільної пожежної охорони (ДПО). Робота в ДПО стимулюється пільгами, погодинною оплатою праці та іншими заохоченнями за виконання поставлених завдань.

Завданнями пожежної служби Французької Республіки є запобіжні та захисні заходи проти пожеж, нещасних випадків, катастроф. У взаємодії з іншими службами пожежники також виконують рятування людей, захист життя, майна. У Франції з 248 300 борців з вогнем, лише 52 700 – професіонали. Інші – добровольці. У великих містах, на які доводиться найбільша кількість надзвичайних ситуацій, у тому числі пожеж, їх ліквідацією займаються професіонали. У Парижі та Марселі функція гасіння пожеж покладена на воєнізовані формування, що перебувають у підпорядкуванні префектури. В той же час, у провінції основна «ударна сила» – добровольці. Місцеві пожежники, крім гасіння пожеж, виконують функції рятувальників: надають допомогу при ДТП, опіках, отруєннях, охорони навколишнього середовища тощо. Здоров'я кандидата та його придатність перевіряє спеціальна медична комісія, він не повинен мати судимості, тільки після складання іспиту з ним укладають контракт

Секція 2. Організаційно-управлінське забезпечення діяльності ЄДСЦЗ

на п'ять років. Після цього добровольця включають у графік чергувань, що попередньо погоджують із його керівництвом за основним місцем роботи.

Пожежники-добровольці отримують винагороду у вигляді погодинної оплати праці, яка відповідно до Закону від 3 травня 1996 року: не обкладається податком; не береться яким-небудь соціальними відрахуваннями; не підлягає передачі іншій особі; не підлягає зверненню стягнення; може поєднуватися з будь-якими іншими доходами і соціальними пільгами [3].

Гонорар пожежника-добровольця є матеріальною винагородою за надання оплачуваних послуг.

Пенсія призначається пожежнику-добровольцю після його відходу зі служби лише в тому випадку, якщо пожежник провів на службі необхідну мінімальну кількість років – тобто в деякому роді представляє з себе компенсацію за виконання загальнокорисних робіт і вдячність за роки, проведені на службі. Відповідно до закону № 99-128 від 23 лютого 1999 року умови призначення пенсії були спрощені. Єдиним обов'язковою вимогою для призначення пенсії, на даний момент, є мінімальний стаж служби – 20 років.

Розглянемо приклад добровільної пожежної охорони Італійської Республіки. Пожежна охорона Італії налічує 48 930 пожежних, з яких 20 060 – добровольці.

Національна асоціація добровільних пожежних Італії створена відповідно до Декрета Президента Італії «Про добровільну пожежну охорону» від 18 грудня 1972 року і є членом Всесвітньої Асоціації Добровільних пожежних. Добровільні пожежні підпорядковані Національному корпусу пожежників, який знаходиться у віданні Міністерства внутрішніх справ Загони добровільної пожежної охорони знаходяться в постійній бойовій готовності і повинні прибути до місця збору в середньому за 10 хвилин. Оповіщення про надзвичайну ситуацію проводиться по телефону або пейджеру операторами пожежних частин. Асоціація добровільних пожежних забезпечує своїх співробітників спеціальним обладнанням, технікою, уніформою; здійснює страхування, професійну підготовку, ремонт транспортних засобів тощо [2].

На території Італії функціонують близько 300 загонів добровольців, які є основним резервом Національного корпусу пожежників. У Статуті Національної Асоціації добровільних пожежних вказані такі основні завдання добровільної пожежної охорони: сприяння Національному корпусу пожежників у ліквідації надзвичайних ситуацій по всій Італії; здійснення протипожежної профілактики; сприяння у навчанні громадян, проведенні досліджень, здійснення заходів щодо поліпшення умов служби в добровільних загонах, взаємодія з адміністрацією; організація та проведення урочистих заходів, культурно-дозвільної роботи; проведення заходів щодо забезпечення соціальних прав особового складу; підвищення рівня суспільної самосвідомості та авторитету пожежної служби; організація профорієнтаційної роботи з освітніми установами; організація системи взаємодопомоги між добровольцями; взаємодія з відповідними компетентними органами з питань потреб і потреб служби; виконання будь-яких інших дій, які можуть полегшити або посприяти досягненню цілей асоціації.

Для вступу до лав добровільної пожежної охорони національного корпусу пожежних необхідно подати заяву до управління пожежної охорони району та пройти медичну комісію.

Після подачі заяви кандидатом на вступ у добровільну пожежну охорону та проходження комісії всі документи направляються до Головного управління

Секція 2. Організаційно-управлінське забезпечення діяльності ЄДСЦЗ

протипожежної служби Міністерства внутрішніх справ для узгодження. Прийнятий на службу доброволець проходить курс навчання в кількості 120 годин, здає випускний іспит і може бути допущений до виконання функціональних обов'язків.

Місцева адміністрація надає площі та будівлі для дислокації загонів. Витрати з електропостачання, опалення, водопостачання, на телефонний зв'язок покладені на муніципальні бюджети.

Міністерство внутрішніх справ забезпечує поставку, технічне обслуговування та ремонт транспортних засобів та обладнання, необхідних для проведення рятувальних операцій; оплату послуг з підготовки кадрів, навчання, страхування і пенсійні відрахування; засоби індивідуального захисту і засоби зв'язку.

Загальним завданням для пожежних служб у всіх країнах Європи, в тому числі і в Україні, є боротьба з пожежами та попередження пожеж. Крім того, до основних завдань пожежної охорони відносяться, наприклад, в Україні – рятування людей, надання допомоги в ліквідації наслідків аварій, катастроф і стихійного лиха, у Бельгії завданням пожежної охорони є надання медичної допомоги, у Німеччині до завдань входять рятування тварин, у Греції – допомога у разі автодорожніх пригод.

Таким чином країни ЄС накопичили значний досвід створення й функціонування ефективних систем ЦЗ та їх фінансового й ресурсного забезпечення. Використання цього досвіду у процесі реформування служби цивільного захисту України сприятиме підвищенню її результативності та дієвості в умовах як мирного часу, так і в разі потреби військового характеру.

ЛІТЕРАТУРА

1. Беседа о Добровольной пожарной охране [Електронний ресурс]. – 2011.
2. Добровольная пожарная охрана Германии: история ДПО Германии [Електронний ресурс], — 2012.
3. Киченина В.С. Правовые основы деятельности про тивопожарной службы Франции [Электронный ресурс] / В.С. Киченина / Технологии техносферной безопасности. — 2013. — Вып. No 1 (47).

ПРИНЦИПИ ДІЯЛЬНОСТІ ГРОМАДСЬКИХ ОБ'ЄДНАНЬ В УКРАЇНІ

Шелехов А. О., канд. юрид. наук, доцент

Аносенков А. А., канд. юрид. наук, доцент

Одеський державний університет внутрішніх справ

Діяльність громадських об'єднань базується і здійснюється відповідно до певних правових принципів.

Діяльність громадських об'єднань являє собою систему правового, організаційного та соціального характеру, встановлену адміністративно-правовими нормами, що містять дозволи, заборони і приписи, порядок взаємодії суб'єктів та об'єктів державного управління у сфері діяльності громадських об'єднань, з метою врегулювання й оптимізації управлінських процесів у цій сфері[5].

Питання принципів завжди посідало у правознавстві непересічне місце. «Принцип» походить від латинського «*princīpium*», що означає начало, основа у філософії, те, що лежить в основі деякої сукупності фактів або знань, із збереженням первинного відтінку – перший, основний, вихідний. Значення слова «принцип» у сучасних українських тлумачних словниках подається як особливість, покладена в основу створення або здійснення чого-небудь, спосіб створення або здійснення чогось. Правило покладене в основу діяльності якої-небудь організації, товариства тощо [1, с. 941]. Слід зазначити, що в українській мові термін «принцип» вживається у трьох значеннях: по-перше, як основне вихідне положення якої - небудь наукової системи, теорії, ідеологічного напрямку тощо; по - друге, як особливість, покладена в основу створення або здійснення чого-небудь, спосіб створення або здійснення чогось; по-третє, переконання, норма, правило, яким керується хто-небудь у житті, поведінці.

У юридичній науці під принципом розуміють основоположне, вихідне положення певної теорії, вчення, науки тощо [3, с. 27].

У. Рамазанова вважає, що для характеристики принципів утворення та діяльності громадських об'єднань слід з'ясувати сутність детермінантів «принципи», «принципи права» тощо[4].

На думку Н. П. Гаєва, будучи закріпленими у Законі, принципи утворення і діяльності громадських об'єднань: по-перше, самі набувають регулюючого значення; по-друге, виступають як вихідні засади подальшого розвитку законодавчої та правозастосувальної практики; по-третє, за своїми змістовними та функціональними характеристиками є взаємопов'язаними, так як виражають суттєві властивості одного і того ж явища (правового регулювання утворення і діяльності громадських об'єднань); по-четверте, мають самостійний характер, відображають певні суттєві властивості і в силу цього можуть розглядатися окремо від інших принципів[2, с.56].

Вважаємо, їх можна поділити на три групи: загальні (конституційні) принципи, які визначають загальні засади будь-якої правової діяльності загалом і діяльності громадських об'єднань зокрема; спеціально-юридичні принципи, що виходять зі ст. 2 Конституції України; принципи адміністративно-процесуальної діяльності, які є похідними від конституційних, але водночас містять специфічні ознаки сфери застосування.

Загальні принципи діяльності громадських об'єднань в Україні закріплені в Конституції України, конкретизуються та розвиваються в законодавчих та інших нормативно-правових актах.

До міжгалузевих принципів можна віднести: принцип законності; принцип пріоритету прав та свобод людини і громадянина; принцип рівності громадян перед законом; принцип демократизму; нормотворчості й реалізації права; принцип взаємної відповідальності держави і людини; принцип гуманізму і справедливості у взаємовідносинах між державою і людиною.

Основоположні принципи регулювання створення і діяльності громадських об'єднань знайшли своє нормативно-правове закріплення в статті 3 Закону України «Про громадські об'єднання». Це: 1) добровільність; 2) самоврядність; 3) вільний вибір території діяльності; 4) рівність перед законом; 5) відсутність майнового інтересу їх членів (учасників); 6) прозорість, відкритість та публічність.

Принцип добровільності передбачає право особи на вільну участь або неучасть у громадському об'єднанні, зокрема в його утворенні, вступі в таке об'єднання або припиненні членства (участі) в ньому.

Принцип самоврядності передбачає право членів (учасників) громадського об'єднання самостійно здійснювати управління діяльністю громадського об'єднання відповідно до його мети, визначати напрямки діяльності, невтручання органів державної влади, інших державних органів, органів місцевого самоврядування в діяльність, окрім випадків, визначених ст. 4 «Обмеження щодо утворення і діяльності громадських об'єднань» Закону України «Про громадські об'єднання».

Принцип вільного вибору території діяльності передбачає право громадських об'єднань самостійно визначати територію своєї діяльності, окрім випадків, визначених законом.

Принцип рівності перед законом передбачає, що громадські об'єднання є рівними у своїх правах та обов'язках відповідно до закону з урахуванням організаційно-правової форми, виду та/або статусу такого об'єднання. Зміст цього принципу виявляється в рівності вимог держави до порядку реєстрації та припинення діяльності. Рівність громадських об'єднань перед законом виражається також у рівних обов'язках щодо дотримання чинного законодавства та однакових підставах відповідальності громадських об'єднань за порушення законодавства України.

Принцип відсутності майнового інтересу передбачає, що члени (учасники) громадського об'єднання не мають права на частку майна громадського об'єднання та не відповідають за його зобов'язаннями. Доходи або майно (активи) громадського об'єднання не підлягають розподілу між його членами (учасниками) і не можуть використовуватися для вигоди будь-якого окремого члена (учасника) громадського об'єднання, його посадових осіб (окрім оплати їх праці та відряджень на соціальні заходи).

Принцип прозорості, відкритості передбачає право всіх членів (учасників) громадського об'єднання мати вільний доступ до інформації про його діяльність, зокрема про прийняті громадським об'єднанням рішення та здійснені заходи, а також обов'язок громадського об'єднання забезпечувати такий доступ. Публічність означає, що громадські об'єднання інформують громадськість про свої мету (цілі) та діяльність.

ЛІТЕРАТУРА

1. Великий тлумачний словник української мови / [уклад. і гол. ред. В. Т. Бусел]. – К.; Ірпінь : ВТФ «Перун», 2003. – 1440 с.
2. Гаєва Н. П. Правові принципи утворення і діяльності громадських об'єднань: деякі міркування / Н. П. Гаєва // Часопис Київського університету права. - 2014. - № 3. - С. 55-59. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Chkup_2014_3_14.
3. Колодій А. М. Принципи права України / А. М. Колодій – К. : Юрінком Інтер, 1998. – 208 с.
4. Рамазанова У. В.. Адміністративно-правовий статус громадських об'єднань [Текст]: автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07 - Адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право / У. В. Рамазанова ; кер. роботи Ю. В. Іщенко ; офіц. опон.: С. В. Петков, С. Т. Гончарук ; Нац. акад. внутр. справ України. - Київ : [б. в.], 2014. -18 с.

5. Форми діяльності громадських об'єднань в Україні / М. В. Ковалів // Вісник Національного університету "Львівська політехніка". Юридичні науки. - 2016. - № 845. - С. 89-93. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/vnulpurn_2016_845_15

ДО ПИТАННЯ ПЕРЕВЕДЕННЯ СИЛ І ЗАСОБІВ СУБ'ЄКТІВ РЕАГУВАННЯ НА НС, ПОВ'ЯЗАНУ ІЗ ПАВОДКОМ НА ВОЛИНІ, У РЕЖИМ НАДЗВИЧАЙНОЇ СИТУАЦІЇ

Янюк Е.

НК – Кришталь Т. М., д-р екон. наук, доцент

Черкаський інститут пожежної безпеки імені Героїв Чорнобиля Національного університету цивільного захисту України

Залежно від масштабу і особливостей НС, що прогнозується або виникла, в Україні або в межах конкретної її території встановлюється один із таких режимів функціонування єдиної державної системи цивільного захисту: повсякденного функціонування; підвищеної готовності; надзвичайної ситуації; надзвичайного стану.

Підставами для тимчасового введення в Україні або в межах конкретної її території для єдиної державної системи цивільного захисту режиму надзвичайної ситуації є:

- на державному рівні – виникнення НС, що класифікується як ситуація державного рівня;
- на регіональному рівні – виникнення НС, що класифікується як ситуація регіонального рівня;
- на місцевому рівні – виникнення НС, що класифікується як ситуація місцевого рівня [1].

Однією з актуальних проблем, зумовленою географічним положенням, для Волинської області є проблема весняних паводків. Адже область має досить розвинуту річкову мережу, яка складається з річок, струмків і каналів загальною довжиною 21,9 тис. км. У період паводка найбільш гостро стоять питання захисту населення і територій від підвищення рівня води у річках.

У разі отримання інформації про виникнення НС регіонального рівня, пов'язаної із затопленням територій під час весняної повені, льодоходу та дощових паводків вводиться режим надзвичайної ситуації.

Режим надзвичайної ситуації для органів управління і підрозділів ДСНС встановлюється в разі виникнення та під час ліквідації наслідків НС, при цьому підрозділи приводяться у повну готовність за сигналом «ЗБІР-АВАРІЯ», висуваються до зони НС та здійснюють заходи з ліквідації її наслідків, при цьому їх основними завданнями є: пошук і порятунок людей; надання допомоги постраждалим; запобігання поширенню масштабів НС; мінімізація матеріальних збитків від НС; виконання інших заходів щодо надання допомоги населенню, що опинилося в зоні НС, та ліквідації її наслідків [2].

Секція 2. Організаційно-управлінське забезпечення діяльності ЄДСЦЗ

Обласна комісія з питань техногенно-екологічної безпеки та надзвичайних ситуацій, переводиться у режим надзвичайної ситуації за рішенням голови цієї Комісії.

Переведення у режим надзвичайної ситуації Управління ДСНС України в Волинській області здійснюється за рішенням начальника управління.

Переведення у режим надзвичайної ситуації управління з питань цивільного захисту Волинської облдержадміністрації здійснюється за рішенням начальника управління.

Сили та засоби ланок функціональних підсистем для вирішення завдань реагування на НС приводяться у режим надзвичайної ситуації рішенням керівників місцевих органів виконавчої влади.

У режимі надзвичайної ситуації здійснюється оповіщення органів управління та підрозділів ДСНС України у Волинській області про виникнення паводку та інформування про дії в умовах такої ситуації. Визначається зона НС та здійснюється постійне прогнозування можливого її поширення та масштабів можливих наслідків.

Здійснюється призначення керівника робіт з ліквідації наслідків НС та утворюється спеціальна комісія з ліквідації наслідків НС регіонального рівня.

Завдання взаємодіючих органів управління у режимі надзвичайної ситуації визначаються розпорядженням (дорученням) голови облдержадміністрації «Про невідкладні заходи щодо безаварійного пропуску льодоходу, повені та дощових паводків у зимово-весняний період».

Залежно від обстановки, масштабу, характеру та можливого розвитку НС взаємодія між органами управління і силами, які залучаються до проведення рятувальних та інших невідкладних робіт, зорганізується і здійснюється на обласному та місцевому рівні під керівництвом обласної комісії з питань ТЕБ та НС.

Взаємодія в ході проведення рятувальних та інших невідкладних робіт організовується і здійснюється через оперативні групи, представників місцевих органів виконавчої влади, виконавчих органів рад.

Таким чином, в умовах загрози раптового виникнення НС, пов'язаної з паводком, виключно важливого значення набуває постійна і висока готовність органів управління до дій за призначенням, що, на нашу думку, досягається завчасною і детальною розробкою планів реагування на відповідну НС в області.

ЛІТЕРАТУРА

1. Постанова КМУ від 09.01.14 р. № 11 «Про затвердження Положення про єдину державну систему цивільного захисту» // Офіційний вісник України. – 2014. – № 8. – Ст. 341.
2. Барило О. Г. Реагування на надзвичайні ситуації: Навч. посіб. // О. Г. Барило, П. Б. Волянський, С. О. Гур'єв, М. Л. Долгий, О. П. Євсюков, В. М. Михайлов, Н. І. Іскра, С. П. Потеряйко, А. В. Терент'єва. – К.: Вид-во «Бланк-Прес», 2014. – 210 с.

Секція 3. Соціально-економічне забезпечення діяльності ЄДСЦЗ

УКРАЇНСЬКІ ВЧЕНІ-ЕКОНОМІСТИ ТА ЇХ ТЕОРІЇ

Вікарчук Ю. В.

НК – Дулгерова О. М., канд. іст. наук, доцент

Черкаський інститут пожежної безпеки імені Героїв Чорнобиля

Національного університету цивільного захисту України

Українці, незважаючи на постійне пригнічення економічної думки через колоніальний статус нації, активно долучалися до процесу наукового розвитку економічних теорій. На жаль, про це було більше відомо зарубіжній економічній громадськості, оскільки, по-перше, український народ тривалий час був позбавлений своєї державності; по-друге, всі українські економісти вважалися радянськими (російськими), а праці українських економістів часто не були доступні навіть фахівцям. [1]

Суттєвою прикметою наукової творчості економістів минулого були дослідження в галузі історії економічної думки. Це пояснюється необхідністю засвоєння доробку попередників, щоб, спершись на нього, робити подальші наукові розвідки. Ця прикмета була властива й українським ученим-економістам, які за будь-якої нагоди намагалися висловитися з приводу історії економічної теорії загалом, в окремі періоди її розвитку, чи в окремих країнах, або хоча б щодо окремих її представників.

Одним з перших так вчинив Михайло Балудянський (1769- 1847), який у своїх працях з належною докладністю проаналізував економічну систему меркантилістів, учення фізіократів і Адама Сміта - найвидатнішого представника класичної школи в політичній економії; "Успіхи освіти, досвід багатьох віків, дослідження глибоко мислячих філософів, - писав М. Балудянський, - спричинилися до пізнання причин багатства народів, їх процвітання і занепаду. Людство відчуло наслідки їх мудрості, спираючись на яку, нарешті, Адам Сміт у сфері політичної економії відкрив нам, здається, істину".

Це та інші висловлювання М. Балудянського свідчать, що його можна вважати першим українським дослідником теорії меркантилістів, фізіократів і класичної школи в політичній економії. У цьому руслі проводив дослідження Іван Вернадський (1821-1889), спеціалізуючись у галузі італійської економічної думки на цю тему він захистив докторську дисертацію, яка видана окремою книжкою "Критико-історичне дослідження про італійську політико-економічну літературу до початку XIX століття".

І. Вернадський дійшов висновку, що в італійській економічній думці можна виділити два головних напрями: до першого належать прибічники державного втручання в господарські справи, до другого - прибічники свободи господарської

діяльності. Справді науковим є той метод, якого дотримувався А. Сміт і його послідовники. "У розвитку політичної економії можна відрізнити три моменти, - твердив І. Вернадський, - спершу вона пропонує плани для економічної державної діяльності, згодом займається дослідженням економічних явищ і, нарешті, на основі дослідження будує теорію". Це твердження досі не втратило наукового сенсу.

М. Балудянський та І. Вернадський належать до різних поколінь, але науковий доробок окремих учених і наукових шкіл у політичній економії вони оцінювали з однакових позицій, особливо високо ставили погляди представників класичного напрямку. Це, до речі, помітно і в інших українських економістів, зокрема, в Г. Цехановецького (1833-1898) і М. Зібера (1844 - 1888). Він перший опублікував 1859 року дослідження "Значення Адама Сміта в історії політичної економії", назва якого свідчить про позитивне ставлення до трудової теорії цінності. [2]

Т. Степанов(1795-1847) професор Харківського університету, один з перших авторів курсу політичної економії російською мовою. Пропагував ідеї А.Сміта та Д.Рікардо, виступав проти доктрини меркантилізму, кріпосництва, проголошував ідеали свободи економічної діяльності. Велике значення надавав методологічним проблемам економічної теорії. Характеризуючи предмет політекономії, підкреслював, що слід відрізнити цю науку від політики. Політична економія відкриває закони фізичного (природно-економічного) життя держави, а саме закони багатства, показує яким чином багатство в суспільстві накопичується, розподіляється, споживається. Аналізуючи питання про походження багатства, наголошував, що праця, виступає суб'єктом, а природа – об'єктом його дії (погоджувався з Ф.Кене). Стверджував, що праця тим продуктивніша, чим вона вільніша від утисків (за А.Смітом), підтримував положення Д.Рікардо про залежність прибутку від рівня заробітної плати. Тим самим підкреслював, що прибуток є частиною вартості, створеної працею. Зазначав, що рівень заробітної плати не є та й не може бути стабільним, бо залежить від ряду причин, у тому числі від «самовдосконалення» робітників, від історичного розвитку країни тощо. Одним із перших серед економістів країни правильно зрозумів мету капіталістичного виробництва — прагнення до збагачення. [3]

У розвитку економічної науки велика заслуга належить видатному українському вченому М. І. Туган-Барановському. Він зробив помітний вклад у розвиток теорії кооперації, грошового обігу, у критику економічних доктрин марксизму, економічних концепцій російського народництва. Світове визнання М. І. Туган-Барановський одержав за дослідження теорії ринку й економічних криз, розробку концепцій економічної кон'юнктури, яку позитивно сприйняли економісти багатьох країн ще за життя вченого. Його праця з історії криз в Англії на початку ХХ ст., перекладена німецькою та англійською мовами, вплинула на економічні погляди провідних економістів Європи й Америки. М. І. Туган-Барановський є першим східноєвропейським ученим, якого визнала світова економічна думка. [1]

Сучасник М. Туган-Барановського родом з Чернігівщини О. Миклашевський (1864-1911) 1909 року опублікував "Історію політичної економії. Філософські, історичні й теоретичні засади економії ХІХ століття", в якій писав: "У цьому

дослідженні автор спробував подати історію розвитку політичної економії у зв'язку з рухом історичного процесу життя людства... Автор прагнув не тільки оцінити різноманітні вчення з точки зору сформованого в нього світосприйняття, але і точно їх викласти".

У докладному дослідженні О. Миклашевський спершу розглядає предмет, метод, філософські засади вивчення історії економічних вчень, далі аналізує економічні теорії фізіократів, класичної школи в політичній економії, економічні погляди утилітаристів, філантропів, чартистів, французьких організаторів (соціалістів), історичної школи в Німеччині і німецьких соціалістів-еволюціоністів. Останній розділ присвячений висвітленню поглядів соціально-політичного напрямку. [2]

Водночас потрібно визнати, що сучасні українські дослідники історії економічної теорії ще не задовольняють потреб у цій галузі знання. Одні з сучасних дослідників наслідують зарубіжні взірці, інші не вивільнилися з пут матеріалістичних оцінок і теоретичних схем. Це негативно впливає на вивчення історії економічної теорії, веде до нехтування національних надбань у галузі економічної думки. Між тим теорія і практика сьогодення, розширення економічної освіти, виведення її на рівень сучасних завдань вимагає повноцінного дослідження і вивчення історії економічної теорії з урахуванням внеску українських учених до скарбниці світового економічного знання.

ЛІТЕРАТУРА

1. Основи економічної теорії - Дзюбик С. Д.
2. Історія економічної теорії - Злупко С.М.; Навчальний посібник / К.: Знання, 2005.- 719 с.
3. *Історія економічних учень*. Навчальний посібник / К.: Знання-Прес, 2005.- 583 с.

ПРОБЛЕМИ АМОРТИЗАЦІЇ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ ТА НАПРЯМИ ЇХ ВИРІШЕННЯ

Віштак В. В.

НК – Бразилій Н. М., канд. екон. наук, доцент

Черкаський державний технологічний університет

В умовах вступу України до Європейського Союзу і активізації інтеграційних процесів економічного середовища в Україні, на сьогоднішній день постає необхідність адаптації національної системи обліку до вимог міжнародної практики. Впровадження МСБО сприяє підвищенню прозорості та зрозумілості для закордонних інвесторів інформації про діяльність суб'єкта господарської діяльності. На сучасному етапі, для успішного ведення бухгалтерського обліку, для забезпечення його інформацією планування, аналізу та контролю господарської діяльності підприємства, необхідна належна організація обліку основних засобів. Стан та використання основних засобів є важливими для

забезпечення конкурентоспроможності підприємства, а їх склад та структура зумовлюють можливості підприємства стосовно організації виробничого процесу.

Особливу роль в механізмі обліку основних засобів відіграє амортизація. Проблеми обліку і нарахування амортизації основних засобів є предметом особливої уваги, оскільки амортизація як економічна категорія, одночасно виступає витратами та джерелом відтворення виробництва і, як наслідок, впливає на широке коло економічних показників - собівартість, ціну, прибуток, податки, кількісні та якісні оцінки виробничого потенціалу тощо.

Проблемні питання щодо амортизації основних засобів та перспектив щодо їх вирішення в Україні, розглядалися провідними вітчизняними вченими-науковцями, а саме: О.Бородкін, Ф.Бутинець, М.Василюк, Н.Виговська, С.Голов, Г.Кірейцев, Я.Крупка, Є.Мних, В.Орлова, Ю.Осадчий, М.Пушкар, П.Саблук, А.Фукс, П.Хомин, М.Чумаченко, В.Швець М.Т. Білуха, В.Г. Цінник, М.Ф. Опйчук та іншими вченими. Проте, не зважаючи на значні напрацювання і структурні зміни в механізмі обліку та нарахування амортизації основних засобів, амортизація основних засобів вимагає постійних вдосконалень.

Метою дослідження є аналіз та удосконалення обліку і нарахування амортизації основних засобів для забезпечення ефективного та раціонального управління фінансового-господарською діяльністю підприємства. В процесі використання в діяльності підприємства основних засобів їх вартість поступово зменшується в зв'язку з фізичним та моральним зносом. Знос основних засобів визначається сумою амортизації, нарахованою з початку їх корисного використання. Амортизація - систематичний розподіл вартості основних засобів, яка амортизується, протягом строку їх корисного використання (експлуатації).

Нарахування амортизації за ПСБО 7 та Податковим кодексом України здійснюється щомісяця, починаючи з місяця, що настає за місяцем введення об'єкта основних засобів в експлуатацію [2; 1]. Причому на основні засоби першої і тринадцятої групи «Земельні ділянки» і «Природні ресурси» амортизація не нараховується. Платник податку має вести окремий облік операцій купівлі-продажу землі як окремого об'єкта власності, а затрати, пов'язані з таким придбанням, належать включенню до витрат звітного податкового періоду. Важливо відмітити, що операції з внесення основних засобів до статутного капіталу іншої особи прирівнюється до продажу або іншого відчуження таких основних засобів. В той же час залишаються певні відмінності в бухгалтерському і податковому обліку основних засобів. Так, незважаючи на те, що амортизація об'єктів основних засобів в податковому обліку здійснюється протягом строку їх корисного використання, законодавчо встановлюються мінімально допустимі їх строки.

У міжнародній практиці на амортизацію припадає 60-70% інвестицій в основний капітал. В Україні спостерігається менша тенденція інвестування, оскільки для діяльності вітчизняних підприємств характерно недостатнє застосування прискореної амортизації, високі нормативні терміни служби основних засобів та ін.

Підприємство може змінювати метод нарахування амортизації основних засобів. Відповідно, нарахування за новим методом починається з місяця, наступного за тим, в якому прийнято рішення про таку зміну.

Секція 3. Соціальне-економічне забезпечення діяльності ЄДСЦЗ

Також слід звернути увагу на те, що Податковий кодекс України та ПСБО 7 пропонують п'ять методів амортизації: прямолінійний; зменшення залишкової вартості; прискореного зменшення залишкової вартості, кумулятивний; виробничий [2; 1].

В свою чергу, за МСБО виділяють дві групи методів:

1. методи амортизації, які ґрунтуються на кількості одиниць, отриманих від використання об'єкта основних засобів: метод сумування одиниць продукції (виробничими метод);

2. методи амортизації, які ґрунтуються на тривалості використання основних засобів [3].

До останніх, в свою чергу, відносяться:

а) метод рівномірної амортизації - метод прямолінійного списання (лінійний метод нарахування амортизації);

б) методи прискореної амортизації:

- метод суми числа (цифр) років (кумулятивний метод);

- метод зменшення залишку;

- модифікаційний метод (метод зменшення залишку, який переходить до рівномірного);

в) методи сповільненої амортизації

- метод амортизаційного фонду;

- метод ануїтету [3].

Підприємство повинне регулярно, наприкінці кожного фінансового року, переглядати методи нарахування амортизації основних засобів на відповідність економічним вигодам, що очікує отримати від їх застосування, та вносити відповідні зміни в облікову політику як зміни облікової оцінки. Норми амортизації відповідно до нового методу амортизації визначаються, виходячи із залишкової вартості відповідного об'єкта.

На сьогодні припинення нарахування амортизації, згідно національної практики здійснюється, починаючи з місяця, наступного за місяцем вибуття об'єкта основних засобів переведення його на реконструкцію, модернізацію, добудову, дообладнання, консервацію [2]. Проте за МСБО 16 амортизацію активу припиняють на одну з двох дат, яка відбувається раніше: на дату, з якої актив класифікують як утримуваний для продажу (або включають до ліквідаційної групи, яку класифікують як утримувану для продажу) згідно з МСФЗ 5, або на дату, з якої припиняють визнання активу [3]. Таким чином, амортизацію не припиняють, коли актив не використовують або він вибуває з активного використання, поки актив не буде амортизований повністю.

Здійснивши аналіз обліку та нарахування амортизації, на наш погляд, доцільніше визначити необхідність її нарахування у місяць, коли він стає придатним для використання, як це здійснюється за МСБО 16.

Отже, наведені вище проблемні питання щодо обліку амортизації основних засобів є досить доречними на сьогоднішній день. Їх вирішення значно покращить фінансово-господарську діяльність на підприємстві, сприятиме своєчасному оновленню виробничого потенціалу підприємства. З прийняттям Податкового кодексу України, підприємства отримали можливість використовувати ті ж методи нарахування амортизації у податковому обліку, що і у фінансовому, при цьому не збільшуючи об'єм облікових робіт для її нарахування.

ЛІТЕРАТУРА

1. Податковий кодекс України від 02.12.2010 № 2755-VI (Редакція станом на 01.11.2014 - режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>)
2. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 7 "Основні засоби" N 92 від 27.04.2000 зі змінами та доповненнями [Електронний ресурс]. \ режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0288-00/print1486202354264649>.
3. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 16 "Основні засоби" [Електронний ресурс] // Режим доступу: www.minfin.gov.ua/document/92427/МСБО_16pdf
4. Закон України "Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні" від 16.07.1999 р. № 996. зі змінами та доповненнями [Електронний ресурс]. \ режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/996-14/print1486202029131235>

ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ

Конельська А. А.

НК – Дулгерова О. М., канд. іст. наук, доцент

Черкаський інститут пожежної безпеки імені Героїв Чорнобиля

Національного університету цивільного захисту України

Державне регулювання підприємництва є напрямом державної політики, спрямованим на вдосконалення правового регулювання господарських відносин, а також адміністративних відносин між регуляторними органами або іншими органами державної влади та суб'єктами господарювання, недопущення прийняття економічно недоцільних та неефективних регуляторних актів, зменшення втручання держави у діяльність суб'єктів господарювання та усунення перешкод для розвитку господарської діяльності, що здійснюється в межах, у порядку та способом, що встановлюються Конституцією та законами України.

Під державним регулюванням підприємницької діяльності слід розуміти реалізацію об'єктивності економічної необхідності координування, узгодження діяльності підприємницьких структур з метою досягнення загальної мети макроекономічного розвитку - задоволення суспільних потреб. Отже, досягнення цієї мети в значній мірі залежить від наявності системи управління, форми і методів державного регулювання підприємницької діяльності.[1]

Підприємництво - це безпосередня самостійна, систематична, на власний ризик діяльність по виробництву продукції, виконанню робіт, наданню послуг з метою отримання прибутку, яка здійснюється фізичними та юридичними особами, зареєстрованими як суб'єкти підприємницької діяльності у порядку, встановленому законодавством. Створення (заснування) суб'єкта підприємницької діяльності - юридичної особи, а також володіння корпоративними правами не є підприємницькою діяльністю, крім випадків, передбачених законодавством. [2]

Пріоритетними задачами у сфері державного регулювання підприємництва є: розробка і ухвалення законодавчої бази, що забезпечує правовий захист інтересів торговельних організацій і окремих громадян; забезпечення контролю

над виконанням законодавства (нині діючого); строга регламентація функцій урядовців; створення умов для вільної і добросовісної конкуренції; забезпечення прийнятної фінансової, податкової і процентної політики; забезпечення дотримання норм трудового законодавства.

Держава законодавчо забезпечує свободу конкуренції між підприємцями, захищає споживачів від проявів несумлінної конкуренції та монополізму в будь-яких сферах підприємницької діяльності. Органи державного управління будують свої відносини з підприємцями, використовуючи: податкову та фінансово-кредитну політику, включаючи встановлення ставок податків і процентів по державних кредитах; податкових пільг; цін і правил ціноутворення; цільових дотацій; валютного курсу; розмірів економічних санкцій; державне майно і систему резервів, ліцензії, концесії, лізинг, соціальні, екологічні та інші норми і нормативи; науково-технічні, економічні та соціальні республіканські й регіональні програми; договори на виконання робіт поставок для державних потреб. Втручання державних органів у господарську діяльність підприємців не допускається, якщо вона не зачіпає передбачених законодавством України прав державних органів по здійсненню контролю за діяльністю підприємців. Державні органи і службові особи можуть давати підприємцям вказівки тільки відповідно до своєї компетенції, встановленої законодавством. У разі видання державним чи іншим органом акта, який не відповідає його компетенції або вимогам законодавства, підприємець має право звернутися до суду з заявою про визнання такого акта недійсним. Не допускається прийняття державними органами актів, які визначають привілейоване становище суб'єктів підприємницької діяльності однієї з форм власності щодо суб'єктів підприємницької діяльності інших форм власності. Збитки, завдані підприємцю внаслідок виконання вказівок державних чи інших органів або їх службових осіб, що призвели до порушення прав підприємця, а також внаслідок неналежного здійснення такими органами або їх службовими особами передбачених законодавством обов'язків щодо підприємця, підлягають відшкодуванню цими органами. Спори про відшкодування збитків вирішуються судом. [3]

Іноземні громадяни та особи без громадянства, які здійснюють підприємницьку діяльність на території України, на її континентальному шельфі та у виключній (морській) економічній зоні користуються такими ж правами і несуть такі ж обов'язки, що і громадяни України, якщо інше не впливає з Конституції України, цього Закону та інших законодавчих актів України. Особливості здійснення підприємницької діяльності на території України, на її континентальному шельфі та у виключній (морській) економічній зоні іноземними юридичними особами визначаються законодавчими актами України. [3]

ЛІТЕРАТУРА

1. Державна служба України з питань регуляторної політики та розвитку підприємництва [Електрон. ресурс]. – Режим доступу: <http://www.dkrr.gov.ua>.
2. http://pidruchniki.com/12590605/ekonomika/derzhavne_regulyuvannya_pidpriyemnitskoyi_diyalnosti.
3. Господарський Кодекс України (Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2003, № 18, № 19-20, № 21-22, ст.144).

ДЖЕРЕЛА ФІНАНСУВАННЯ ДЕРЖАВНОЇ СЛУЖБИ УКРАЇНИ З НАДЗВИЧАЙНИХ СИТУАЦІЙ

Лишаєнко О.

НК – Кришталь Т. М., д-р екон. наук, доцент

Черкаський інститут пожежної безпеки імені Героїв Чорнобиля

Національного університету цивільного захисту України

Фінансове забезпечення служби цивільного захисту є невід'ємною частиною державної діяльності щодо охорони життя та здоров'я людей, національного багатства і навколишнього природного середовища. На території України десятиліттями існує високий рівень техногенної та природної небезпеки, який вимагає вжиття невідкладних заходів щодо запобігання надзвичайних ситуацій та визначення джерел їх фінансування. Щороку у світі розмір завданих збитків від природних та техногенних катастроф перевищує 250 млрд. доларів.

Фінансове забезпечення органів та підрозділів ДСНС України – це метод фінансового механізму, що визначає принципи, джерела й форми фінансування суб'єктів господарювання, чия діяльність спрямована на охорону життя та здоров'я громадян, збереження та відновлення національного багатства і навколишнього природного середовища від надзвичайних ситуацій та їх наслідків [1].

Провідне місце у фінансовому та матеріально-технічному забезпеченні органів та підрозділів служби цивільного захисту належить Департаменту економіки і фінансового забезпечення ДСНС України. На цей департамент покладено обов'язки щодо фінансування, планування заробітної плати, бухгалтерського обліку й звітності, контрольної-ревізійної роботи, експертизи проектів і кошторисів, пенсійного забезпечення тощо.

Фінансування заходів у сфері цивільного захисту, включаючи заходи щодо попередження, ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру здійснюється за рахунок коштів державного бюджету, місцевих бюджетів, коштів підприємств, установ та організацій незалежно від форм власності і господарювання, а також добровільних пожертвувань фізичних і юридичних осіб, благодійних організацій та об'єднань громадян, інших не заборонених законодавством джерел [2].

Як бачимо основним джерелом фінансування органів та підрозділів служби цивільного захисту є державний бюджет, до заходів додаткового фінансування відносяться:

– кошти, які надходять на підставі договорів від промислових та інших об'єктів (об'єктові пожежні частини працюють на договірних засадах, згідно договору підприємство повинно утримувати підрозділ та працівників);

– кошти місцевих бюджетів та органів місцевого самоврядування (в бюджети місцевих органів управління обов'язково входять статті видатків на фінансування або утримання підрозділів цивільного захисту, які знаходяться на їх території.);

– надання платних послуг та пожертвування від фізичних та юридичних осіб;

– відрахування від сплати майнових видів страхування (коли укладається договір майнового виду страхування на випадок надзвичайної ситуації, наприклад пожежі, відсоток від сплати страхових внесків перераховується на рахунок підрозділів цивільного захисту).

Слід зазначити, що фінансування ДСНС України з 2017 року набуло позитивної динаміки до збільшення, що дозволяє виконувати основні завдання. Зокрема, для забезпечення діяльності ДСНС Законом України «Про Державний бюджет України на 2017 рік» передбачено видатки у сумі 7,98 млрд. грн., що на 2,41 млрд. грн. більше порівняно з 2016 роком та складає близько 41 % від потреби [3].

З метою підвищення ефективності фінансування ДСНС України, на нашу думку, доцільно, нарешті відмовитися від залишкового методу фінансування та здійснювати фінансування ДСНС України з урахуванням реальних потреб; враховуючи зарубіжний досвід, надати право підрозділам ДСНС України розміщувати тимчасово вільні кошти в комерційних банках, що стане додатковим джерелом доходів; раціонально і ефективно використовувати бюджетні кошти та власні надходження; організувати та здійснювати об'єктивний та ефективний контроль за дотриманням бюджетного законодавства.

ЛІТЕРАТУРА

1. Кришталь Т. М. Особливості фінансового забезпечення органів та підрозділів МНС / Т. М. Кришталь, В. С. Чубань // Наукові праці Кіровоградського національного технічного університету: Економічні науки, вип. 21. – Кіровоград: КНТУ, 2012. – С. 207 – 216.
2. Кодекс цивільного захисту України // Відомості Верховної Ради України від 30.08.2013. – 2013. – № 34-35. – Ст. 458.
3. Закон України «Про Державний бюджет України на 2017 рік» від 16.01.2014 № 719-VII

ОСОБЛИВОСТІ ФІНАНСОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ЄДСЦЗ

Любавін Ю. О.

*НК – Гора В. А., канд. пед. наук, Юрченко К. М., канд. техн. наук, доцент
Черкаський інститут пожежної безпеки імені Героїв Чорнобиля
Національного університету цивільного захисту України*

На сьогоднішній день ефективно фінансове забезпечення діяльності ЄДСЦЗ потребує удосконалення. Гостро постає проблема щодо фінансового забезпечення пожежно-рятувальних підрозділів так як основним джерелом фінансування є бюджетні кошти. Але вони не можуть в повному обсязі забезпечити потреби цих підрозділів, тому виникає необхідність пошуку додаткових ресурсів [1].

Вивчаючи порядок фінансування бюджетних установ, вчені розкривають особливості фінансового забезпечення та основні їх проблеми. Так на думку Овчарової Н.В. незабезпеченість бюджетних закладів достатньою кількістю фінансових ресурсів необхідних для ефективною діяльності спричинена в першу чергу неповним фінансуванням поточної діяльності та досить незначною кількістю інших позабюджетних джерел [2].

В сучасних умовах все більшого значення набуває необхідність побудови ефективної організації розподілу взаємовідносин між державним та місцевим рівнями в питаннях фінансування бюджетних установ з урахуванням особливостей їх діяльності.

В свою чергу для вирішення поставленої проблеми пов'язаної з покращенням фінансування діяльності ЄДСЦЗ пропонуються нові напрямки та дієві способи коригування потоків державних асигнувань, а саме:

- створення асоційованих структур (державно-суспільних, суспільно-державних), які забезпечуватимуть пошук додаткових джерел фінансування;
- підписання тимчасових угод про співпрацю, в рамках яких можуть здійснюватися разові заходи або акції соціального напрямку;
- розроблення ефективної системи контролю, яка б забезпечувала цільове надходження та використання коштів;
- перейняття позитивного зарубіжного досвіду фінансування бюджетних установ західноєвропейських країн. [3].

Таким чином, потрібно змінювати ситуацію, що склалася стосовно фінансування діяльності ЄДСЦЗ. Цього можна досягти за допомогою пошуку нових джерел фінансування, які дадуть змогу забезпечити ефективне виконання основних покладених завдань. Потрібно оптимізувати мережу розпорядників бюджетних коштів, а звідси і забезпечити цільовий розподіл бюджетних коштів, а також підвищити бюджетний контроль за використанням наданих коштів. Тільки при вирішенні усіх нагальних потреб можна буде забезпечити ефективне функціонування системи ЄДСЦЗ.

ЛІТЕРАТУРА

1. [Електронний ресурс]. Режим доступу : http://www.rusnauka.com/14_NPRT_2010/Economics/66226.doc.htm.
2. Овчарова Н. В. Проблеми та перспективи фінансового забезпечення бюджетних установ / Овчарова Н. В. / Актуальні проблеми економіки. – 2010. – №7. – С. 230-237.
3. Ткачук Н. М. Фінансування бюджетних установ: теоретична сутність, форми і методи / Ткачук Н. М. / Наука й економіка – 2010 . – № 2. – С. 99-106.

ОСОБЛИВОСТІ СОЦІАЛЬНОГО ЗАХИСТУ ПРАЦІВНИКІВ СФЕРИ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ

Матюха Р. О.

НК – Юрченко К. М., канд. техн. наук, доцент

Черкаський інститут пожежної безпеки імені Героїв Чорнобиля

Національного університету цивільного захисту України

Діяльність органів і підрозділів ЦЗ щодо гуманітарного і соціального розвитку в ДСНС України здійснюється шляхом педагогічних, психологічних, інформаційно-пропагандистських, організаційних, соціологічних заходів, спрямованих на усвідомлення особовим складом органів і підрозділів цивільного захисту системи цінностей,

Секція 3. Соціальне-економічне забезпечення діяльності ЄДСЦЗ

підтримання та розвиток професійно необхідних психологічних якостей підрозділів цивільного захисту, з метою виконання службових завдань [1].

Ця діяльність здійснюється відповідно до наказів ДСНС України, вимог Конституції та інших законів України.

В ДСНС України основними принципами соціального розвитку є:

- верховенство права, поваги до людини, забезпечення державного соціально-економічного захисту громадян, які перебувають на службі ЦЗ, їх сімей, відкритість для демократичного цивільного контролю;

- виховання особового складу ДСНС на патріотичних традиціях українського народу, єдність державних гарантій прав та свобод осіб рядового і начальницького складу органів і підрозділів цивільного захисту та їх відповідальність за спільну справу захисту життя і здоров'я громадян, національного багатства України, її довкілля від надзвичайних ситуацій;

- чітке розмежування повноважень, відповідальності та взаємодія органів і підрозділів цивільного захисту з питань реалізації соціальної і гуманітарної політики в ДСНС України.

Метою соціального розвитку в ДСНС України є утвердження особистості як найвищої соціальної цінності, формування світогляду та життєвої позиції особового складу, та створення умов для здійснення ефективної професійної діяльності.

Основними завданнями соціального розвитку в ДСНС України є:

- підняття престижу служби цивільного захисту у суспільстві;
- сприяння підвищенню рівня матеріального забезпечення та соціальної захищеності, створення належних житлово-побутових умов особам рядового і начальницького складу, працівникам ДСНС України та членам їх сімей;

- розвиток культури та духовності в особового складу;
- створення необхідних умов для національно-культурного та духовного самовдосконалення осіб рядового і начальницького складу та членів їх сімей.

Соціальний і правовий захист осіб рядового і начальницького складу та членів їх сімей здійснюється відповідно до законодавства.

Права, обов'язки і порядок діяльності органів соціального і гуманітарного розвитку визначаються «Положенням про органи із соціальних і гуманітарних питань».

Підготовка та перепідготовка спеціалістів із соціальних і гуманітарних питань в органах і підрозділах цивільного захисту здійснюється у навчальних закладах Міністерства України з питань надзвичайних ситуацій та інших профільних навчальних закладах.

Діяльність органів із соціальних і гуманітарних питань у цивільному захисті забезпечують фахівці в галузі соціальної роботи, психології, соціології, політології, педагогіки та правознавства.

Отже, соціальний та правовий захист працівників ДСНС України займає важливу роль в житті фахівців ЦЗ. Необхідно якомога більше приділяти уваги на соціальні та правові аспекти за для підвищення рівня психологічного, фізичного та духовного розвитку та розвантаження. Все це зумовить більшу продуктивність роботи фахівця, стимулюватиме його до покращення результатів праці, підвищить професіональне прагнення виконувати дії за призначенням та проявить ініціативу до новаторства у сфері службової діяльності в органах цивільного захисту.

ЛІТЕРАТУРА

1. Кодекс цивільного захисту України від 2 жовтня 2012р.
2. Постанова КМУ від 17 червня 2015 р. № 423 «Про затвердження Положення про Міністерство соціальної політики України».

ЕКОЛОГО-ЕКОНОМІЧНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ МЕНЕДЖМЕНТУ

Никитюк Ю. С.

НК – Головченко С. І., канд. екон. наук

Черкаський інститут пожежної безпеки імені Героїв Чорнобиля

Національного університету цивільного захисту України

В сучасних умовах назріла необхідність вирішення найважливіших завдань, а саме, управління екологічними та господарськими системами країни на основі нової екологічної свідомості. Проблему оптимізації управлінських рішень в області екології необхідно розглядати в тісній взаємодії з природокористуванням, соціальною екологією, економікою, політекономією.

Для розробки організаційно-технічних заходів і прийнятті природоохоронних управлінських рішень щодо забезпечення еколого-економічної безпеки країни необхідно розглядати, як єдине ціле, у взаємозв'язку і взаємозалежності дві підсистеми – підприємства і навколишнього середовища, у вигляді системи забезпечення еколого-економічної безпеки країни з допомогою підприємств, яку можна назвати системою природокористування підприємства.

Кожне господарство і всі разом вони безпосередньо впливають на компоненти підсистеми навколишнього середовища: клімат, повітряний басейн, ґрунт, геологічне середовище, водні об'єкти. Таким чином, в цілях забезпечення еколого-економічної безпеки країни розробка і прийняття управлінських природоохоронних рішень повинно відбуватися на мікро-, мезо - та макрорівнях.

Для підвищення ефективності управлінських рішень і забезпечення еколого-економічної безпеки країни навколишнє середовище необхідно вважати складовим елементом фінансово-господарської діяльності підприємств. З цією метою пропонується у системі забезпечення еколого-економічної безпеки країни при прийнятті управлінських рішень використовувати морфологічну модель системи природокористування. Модель характеризується взаємозв'язком виробничих процесів, елементів, їх складових та компонентів навколишнього середовища. Кожне управлінське природоохоронне рішення, графічно може бути представлена у вигляді кубика, сторонами якого будуть взаємопов'язані і взаємозалежні виробничі процеси, елементи, їх складові, і один з компонентів навколишнього середовища [1, с. 116].

Основним протиріччям процесу планування в системі є протиріччя «витрати ресурсів – досягнутий ефект». Господарюючий суб'єкт завжди володіє обмеженими ресурсами на виконання плану або прагне їх мінімізувати. З іншого боку, будь-які цілі планування можуть бути недостатні з точки зору фірми і підлягають перегляду у бік збільшення. Очевидно, що в даній ситуації необхідний показник, який дозволяв би порівняти очікуваний результат і ресурси (витрати

фірми), оцінити його з позицій екологічно безпечного ефективного використання ресурсів, тобто відобразити еколого-економічну ефективність планування природоохоронних заходів. Для цього пропонується використовувати в інтересах охорони навколишнього середовища в системі природокористування критерії еколого-економічної оцінки природоохоронних управлінських рішень для суб'єктів господарювання:

- абсолютний економічний показник екологічної безпеки природокористування [2, с. 46];

- відносний коефіцієнт екологічної безпеки природокористування.

На основі використання даних критеріїв нами пропонується використання комплексної методики еколого-економічного обґрунтування управлінських рішень на підприємствах, яка складається з рівнів:

1) проведення збору фактичних даних, що включають економічні показники; 2) виявлення можливих факторів екологічної небезпеки на основі пофакторної і комплексної оцінки стану навколишнього середовища в територіальних зонах функціонування підприємств; 3) ранжування факторів екологічної небезпеки на першорядні і другорядні, для розробки моделі; побудова економетричної моделі функціонування підприємств за допомогою апарата ймовірно-статистичної теорії; 4) розрахунок максимально допустимого рівня коефіцієнта екологічної безпеки від діяльності підприємств; 5) зіставлення розрахункового рівня коефіцієнта екологічної безпеки з його нормативними значеннями; 6) у результаті приймається рішення про витрати на природоохоронну діяльність.

Таким чином, на останньому щаблі видно, якщо розрахунковий рівень коефіцієнта екологічної безпеки, отриманий в результаті моделювання, виявиться нижче нормативного рівня, то подальше функціонування аналізованого підприємства не є доцільним без проведення «екологічної санації» (реалізації системи природоохоронних заходів), так як реальний рівень екологічної небезпеки буде вище рівня, при якому зберігається економічна збалансованість моделі і забезпечується еколого-економічна безпека територій, які виявляються під впливом організацій.

Таким чином, формування системи забезпечення еколого-економічної безпеки країни і прийняття управлінських природоохоронних рішень першочергово спрямоване на забезпечення загальної зацікавленості у зменшенні забруднення і можливого збитку навколишньому середовищу з метою сталого економічного розвитку суспільства.

ЛІТЕРАТУРА

1. Качинський А.Б. Екологічна безпека України: системний аналіз перспектив покращення: навч. посіб./ А.Б. Качинський. – К.: 2001. – 311 с.
2. Костецький М.Р. Управління еколого - економічною безпекою підприємства /М.Р.Костецький //Монографія. - Рівне.: Видавництво ППДМ. - 2010. - 116 с.

ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД ОРГАНІЗАЦІЇ СИСТЕМИ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ. ОРГАНІЗАЦІЙНО-ЕКОНОМІЧНА СКЛАДОВА

Сердюк Є. О.

НК- Дулгерова О. М., канд. іст. наук, доцент

Черкаський інститут пожежної безпеки імені Героїв Чорнобиля

Національного університету цивільного захисту України

В умовах визначення європейського напрямку розвитку України вивчення зарубіжного досвіду організації системи цивільного захисту (далі — ЦЗ) набуває в сучасних умовах особливого значення. Доцільність використання досвіду країн Європейського союзу у сфері реформування системи ЦЗ, розвитку пожежної та аварійно-рятувальної справи полягає в необхідності наближення системи цивільного захисту України до відповідних європейських стандартів.

Добровільні пожежні частини Польщі функціонують в кожному населеному пункті країни та мають тісну співпрацю з державними пожежними частинами, які скеровують дії добровільних пожежних частин (ДПЧ) в разі виникнення надзвичайної ситуації. Фінансування ДПЧ здійснюється за рахунок коштів місцевого бюджету, які спрямовуються на придбання техніки, спеціального обладнання, будівництво приміщень для ДПЧ, оплату робочого часу (з моменту виїзду на місце події і до моменту повернення в частину). В 2016 році на підтримку матеріально-технічного забезпечення ДПЧ з місцевого бюджету виділено близько 6 млн. злотих (бюджет села становить 120 млн. злотих на рік).

Для підтримки належної фізичної форми пожежних в ДПЧ функціонують спортивні комплекси, адже кожен член добровільної пожежної частини один раз у рік повинен пройти навчання та скласти іспит з таких напрямків: спортивні нормативи, надання медичної допомоги, відпрацювання дій у надзвичайних ситуаціях.

Члени ДПЧ в Польщі є активними учасниками громадсько-культурного життя сіл. За ініціативи волонтерів-пожежників у гміні (гміна – найменша адміністративна одиниця в Польщі, місто, село, або група сіл і міст) Надажин створено духовий оркестр. З великим задоволенням добровольці-пожежники приймають участь у всіх культурно-масових заходах, що проходять на території гмін.

Управління пожежною службою Греції здійснюється згідно з Актом № 1461 від 1930 року (з доповненнями). Боротьба з пожежами та пожежна профілактика відносяться до компетенції Міністерства юстиції. Керівництво пожежною службою здійснює Генеральний штаб, який знаходиться в м. Афіни.

Професійні пожежні частини укомплектовані пожежниками загальною чисельністю 9 300 чоловік. З 1994 року у невеликих муніципалітетах дозволено створювати добровільні пожежні бригади, чисельність яких на 2013 рік складала 1 986 добровольців.

Завданнями пожежної охорони Греції, є боротьба з пожежами, допомога під час автодорожніх пригод, допомога під час нещасних випадків, коли потрібні роботи, пов'язані з підйомом вантажів, допомога під час аварій з пожежонебезпечними матеріалами, допомога під час стихійного лиха та техногенних аварій, допомога під час повеней, здійснення технічної допомоги, проведення рятувальних операцій.

Секція 3. Соціальне-економічне забезпечення діяльності ЄДСЦЗ

У Греції добровільна пожежна охорона отримала широке поширення після надзвичайної ситуації 2005 року, пов'язаної з виникненням великих лісових пожеж і продовжує ефективно взаємодіяти спільно з професійною пожежною охороною.

Добровільна пожежна охорона Греції створена на підставі національного закону Греції про Добровільної пожежної охорони, відповідно до якого розроблені закони про Добровільної пожежної охорони в провінціях Греції.

Принцип змішаного комплектування в пожежних частинах визначений виходячи з оперативної обстановки (в період особливого протипожежного режиму) – тобто в пожежній частині добровольці доповнюють чергову зміну професійних пожежних і несуть з ними спільне чергування.

Пільги та соціальні гарантії ДПО Греції: оплата участі добровольців у спеціальних операціях; отримання зарплати за основним місцем роботи за час, проведений на оперативній роботі в ДПО; моральне стимулювання у вигляді нагород, відзнак, громадської подяки; безкоштовна видача обмундирування, харчування в період служби в підрозділах ДПО; надання відпусток в будь-який час; витрати на щорічні медичні обстеження.

Вікова межа грецьких добровільних пожежних: 18 – 60 років, в залежності від результатів медичної комісії.

Рівень підготовки добровольців Греції знаходиться на рівні професійних пожежників. Для навчання, як для добровільних, так і для професійних пожежних Греції впроваджена 300 годинна програма підготовки. Якісний відбір здійснюється після медичного і спеціального тестування[1].

У Фінляндській Республіці, територія якої 337 тис. км, кількість населення – 5 078 тис. чол., адміністративний поділ – 12 губерній, боротьба з пожежами та пожежна профілактика входять до компетенції Міністерства внутрішніх справ, а Міністерство охорони навколишнього середовища видає норми пожежної безпеки, що стосуються будівельних конструкцій та обладнання будівель.

На рівні губерній МВС та адміністрації губерній здійснюють нагляд за діяльністю пожежної та рятувальної служб. Відповідальними за гасіння та профілактику пожеж на місцевому рівні є муніципалітети.

Закон про пожежну і рятувальну службу прийнятий у 1975 році.

Усі 50 муніципалітетів мають професійну пожежну охорону. Загальна чисельність пожежної служби складає 19895 чоловік, в т.ч. 9511 професійних пожежників та 10384 добровольців.

Завданнями пожежної служби Фінляндії є:

- гасіння і профілактика пожеж;
- проведення рятувальних операцій у разі нещасних випадків;
- координація дій інших організацій, які допомагають рятувальній службі;
- швидка медична допомога.

За даними із загальної кількості виїздів, яка становить близько 42000 на рік, приходиться:

- на пожежі у будівлях – 14,3%;
- інші пожежі – 21,6%;
- нещасні випадки – 39,6% (з них 13,5%) – транспортні пригоди);
- хибні виклики – 24,5%.

Витрати на утримання пожежної охорони і рятувальної служби становлять 218506,3 тис. доларів США.

Загальні витрати на пожежну і рятувальну службу (на федеральному та муніципальному рівні) становлять 332 фінські марки (43,03 долара США) на одного жителя країни за рік.

У Данії, що розташована на території 44,5 тис. км², з кількістю населення 5 197 тис. чол., адміністративний поділ – 14 амтов, 2 особливі адміністративні одиниці, Фарерські острови та о. Гренландія.

Законом держави у 1992 р. передбачено, що боротьба з пожежами та пожежна профілактика належать до компетенції Міністерства внутрішніх справ. На місцях відповідальність за гасіння і профілактику пожеж несуть муніципалітети.

Завдання пожежної охорони Данії полягає у гасінні пожеж, ліквідації інцидентів з небезпечними матеріалами, а у м. Копенгагені це ще й швидка медична та рятувальна служби.

Витрати на утримання пожежної охорони становлять приблизно 554 млн. датських крон за рік, що на 1 жителя країни 108 датських крон (12 доларів США).

Кожна країна Європи по-своєму визначає завдання, які повинна вирішувати пожежна служба країни. Наприклад, гасіння пожеж складає лише 9,1% від загальної кількості виїздів пожежників в Австрії і до 36,5% – в Греції.

ЛІТЕРАТУРА

1. Беседа о Добровольной пожарной охране [Електронний ресурс]. — 2011.
2. Добровольная пожарная охрана Германии: история ДПО Германии [Електронний ресурс], — 2012.
3. Киченина В.С. Правовые основы деятельности про тивопожарной службы Франции [Электронный ресурс] / В.С. Киченина / Технологии техносферной безопасности. — 2013. — Вып. No 1 (47).

ЗАГАЛЬНА ТЕНДЕНЦІЯ РОЗВИТКУ СТРАХОВОГО РИНКУ УКРАЇНИ: ПОКАЗНИКИ ДІЯЛЬНОСТІ СТРАХОВИХ ОРГАНІЗАЦІЙ УКРАЇНИ ЗА 2016 – 2017 РОКИ

Філіпчук А. І.

НК - Дулгерова О. М., канд. іст. наук, доцент

Черкаський інститут пожежної безпеки імені Героїв Чорнобиля

Національного університету цивільного захисту України

Сучасний економічний розвиток держав супроводжується ризиками, що виникають під впливом екзогенних та ендогенних чинників. З метою запобігання виникнення ризику або його мінімізації у світовій практиці застосовують страхування як можливість відшкодування економічних збитків, забезпечення інтересів юридичних і фізичних осіб при настанні непередбачених та несприятливих подій тощо. Страхування є одним зі стратегічних секторів економіки, адже воно сприяє акумулюванню заощаджень у вигляді страхових премій і перетворенню їх у

інвестиції. На основі дослідженої інформації ми можемо говорити про те, що страховий ринок тісно пов'язаний з економікою країни, а в результаті економічних перетворень, що відображаються в державі, його роль постійно зростає [1].

Отож, торкнемося найсуттєвішого: загальної тенденції розвитку страхового ринку України. Ринок страхових послуг є другим за рівнем капіталізації серед інших небанківських фінансових ринків. Загальна кількість страхових компаній станом на 30.06.2017 становила 300, у тому числі СК "life"¹ – 36 компаній, СК "non-life" – 264 компанії, (станом на 30.06.2016 – 343 компанії, у тому числі СК "life" – 45 компаній, СК "non-life" – 298 компаній). Кількість страхових компаній має тенденцію до зменшення, так станом на 30.06.2017 порівняно з аналогічною датою 2016 року, кількість компаній зменшилася на 43 СК.

У порівнянні з I півріччям 2016 року на 4 895,8 млн. грн. (30,0%) збільшився обсяг надходжень валових страхових премій, обсяг чистих страхових премій² збільшився на 527,5 млн. грн. (4,1%). Збільшення валових страхових премій відбулося майже по всіх видах страхування, а саме: страхування фінансових ризиків (збільшення валових страхових платежів на 1 055,4 млн. грн. (70,0%)); страхування майна (збільшення валових страхових платежів на 958,5 млн. грн. (50,4%)); страхування від вогневих ризиків та ризиків стихійних явищ (збільшення валових страхових платежів на 913,4 млн. грн. (83,0%)); страхування вантажів та багажу (збільшення валових страхових платежів на 665,7 млн. грн. (37,6%)); автострахування (КАСКО, ОСЦПВ, "Зелена картка") (збільшення валових страхових платежів на 599,2 млн. грн. (13,5%)); страхування відповідальності перед третіми особами (збільшення валових страхових платежів на 347,8 млн. грн. (44,4%)); медичне страхування (збільшення валових страхових платежів на 273,3 млн. грн. (24,1%)); авіаційне страхування (збільшення валових страхових платежів на 217,3 млн. грн. (61,3%)); страхування від нещасних випадків (збільшення валових страхових платежів на 133,4 млн. грн. (34,7%)).

Питома вага чистих страхових премій у валових страхових преміях за I півріччя 2017 року становила 63,7%, що на 15,8 в.п. менше в порівнянні з I півріччям 2016 року.

Протягом аналізованого періоду збільшилась кількість укладених договорів страхування на 7 028,8 тис. одиниць (або на 8,5%), при цьому на 19 163,6 тис. одиниць (або в 2 рази) зросла кількість договорів з добровільного страхування, в тому числі збільшилась кількість укладених договорів страхування від нещасних випадків на 12 848,5 тис. одиниць (або в 4 рази), кількість укладених договорів страхування фінансових ризиків зросла на 3 016,4 тис. одиниць (або 2 рази). Кількість укладених договорів з обов'язкового страхування зменшилась на 12 317,1 тис. одиниць (або на 17,4%) за рахунок зменшення кількості договорів страхування від нещасних випадків на транспорті на 12 443,3 тис. одиниць (18,7%).

Обсяг валових страхових виплат/відшкодування у порівнянні з I півріччям 2016 року збільшився на 829,4 млн. грн. (21,0%), обсяг чистих страхових виплат збільшився на 843,1 млн. грн. (22,4%). Зростання обсягів валових страхових виплат у I півріччі 2016 року мало місце у більшості основних системоутворюючих видах страхування. Найбільше збільшення валових страхових виплат відбулося з таких видів страхування: автострахування (збільшення валових страхових виплат на 586,8 млн. грн. (32,7%)), страхування фінансових ризиків (збільшення валових страхових виплат на 220,4 млн. грн. (42,1%)), медичне страхування збільшення валових страхових виплат на 183,8 млн. грн. (28,6%). Водночас, зменшилися валові страхові виплати зі страхування кредитів на 297,8 млн. грн. (79,1%) та страхування від вогневих ризиків та ризиків стихійних явищ на 22,4 млн. грн. (58,9%).

Секція 3. Соціально-економічне забезпечення діяльності ЄДСЦЗ

Рівень валових виплат у порівнянні з аналогічним періодом 2017 року зменшився на 1,7 в.п. та становив 22,5%. Рівень чистих страхових виплат станом на 30.06.2017 становив 34,2%, що більше на 5,1 в.п. у порівнянні з аналогічним періодом минулого року.

Високий рівень валових та чистих страхових виплат спостерігається з медичного страхування – 58,6% та 63,2%, за видами добровільного особистого страхування – 41,3% та 45,1%, за видами недержавного обов'язкового страхування – 34,7% та 35,2% (з обов'язкового страхування цивільної відповідальності власників транспортних засобів – 47,1% та 47,2%) відповідно.

Операції вихідного перестраховування у I півріччі 2017 року у порівнянні з аналогічним періодом 2016 року збільшилися з 5 729,8 млн. грн. до 9 771,0 млн. грн. за рахунок збільшення на 4 368,3 млн. грн. (130,6%) перестраховування в середині країни. При цьому, операції з перестраховування із страховиками-нерезидентами зменшились на 327,1 млн. грн. (13,7%).

Страхові резерви станом на 30.06.2017 зросли на 1 741,3 млн. грн. (9,1%) у порівнянні з аналогічною датою 2016 року, при цьому технічні резерви зросли на 5 831,9 млн. грн. (81,6%), а резерви зі страхування життя зменшились на 4 090,6 млн. грн. (34,4%).

У порівнянні з аналогічною датою 2016 року збільшились такі показники, як загальні активи страховиків на 451,1 млн. грн. (0,8%); активи, визначені ст. 31 Закону України «Про страхування» для представлення коштів страхових резервів – 44,9 млн. грн. (0,1%) та обсяг сплачених статутних капіталів – 223,6 млн. грн. (1,8%) [2].

Отже, проаналізувавши та порівнявши статистичні дані, можна стверджувати, що стан страхового ринку має позитивні тенденції. Та, незважаючи на це, дані величини ще далекі від європейських стандартів.

ЛІТЕРАТУРА

1. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.nbuv.gov.ua>
2. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://nfp.gov.ua/content/informaciya-pro-stan-i-rozvitok.html>

ІНФЛЯЦІЯ В УКРАЇНІ: ДИНАМІКА РОЗВИТКУ

Чубін Д. Д.

НК – Баластрик Л. О., канд. екон. наук, доцент

Київський національний університет імені Тараса Шевченка

Постановка проблеми. Інфляція є однією з вагомих проблем сучасного суспільства. Актуальність даної теми зростає у зв'язку з посиленням інфляційних тенденцій, значними негативними соціально-економічними наслідками та проблемами подальшого розвитку економіки України. Визначення інфляційних тенденцій дає можливість передбачити можливу негативну динаміку та вчасно запобігти небажаним наслідкам.

Результати. Інфляція – це процес знецінення грошей, котрий проявляється як стійке підвищення загального рівня цін у результаті перевантаження сфери обігу грошовою масою, незабезпеченою матеріальними цінностями [1]. Починаючи з 2000 року індекс інфляції в Україні змінювався по-різному (таблиця 1).

Зведена таблиця індексів споживчих цін в Україні за 2000-2016 роки

Роки	Місяці												За рік
	січень	лютий	березень	квітень	травень	червень	липень	серпень	вересень	жовтень	листопад	грудень	
2000	104,6	103,3	102,0	101,7	102,1	103,7	99,9	100,0	102,6	101,4	100,4	101,6	125,8
2001	101,5	100,6	100,6	101,5	100,4	100,6	98,3	99,8	100,4	100,2	100,5	101,6	106,1
2002	101,0	98,6	99,3	101,4	99,7	98,2	98,5	99,8	100,2	100,7	100,7	101,4	99,4
2003	101,5	101,1	101,1	100,7	100,0	100,1	99,9	98,3	100,6	101,3	101,9	101,5	108,2
2004	101,4	100,4	100,4	100,7	100,7	100,7	100,0	99,9	101,3	102,2	101,6	102,4	112,3
2005	101,7	101,0	101,6	100,7	100,6	100,6	100,3	100,0	100,4	100,9	101,2	100,9	110,3
2006	101,2	101,8	99,7	99,6	100,5	100,1	100,9	100,0	102,0	102,6	101,8	100,9	111,6
2007	100,5	100,6	100,2	100,0	100,6	102,2	101,4	100,6	102,2	102,9	102,2	102,1	116,6
2008	102,9	102,7	103,8	103,1	101,3	100,8	99,5	99,9	101,1	101,7	101,5	102,1	122,3
2009	102,9	101,5	101,4	100,9	100,5	101,1	99,9	99,8	100,8	100,9	101,1	100,9	112,3
2010	101,8	101,9	100,9	99,7	99,4	99,6	99,8	101,2	102,9	100,5	100,3	100,8	109,1
2011	101,0	100,9	101,4	101,3	100,8	100,4	98,7	99,6	100,1	100,0	100,1	100,2	104,6
2012	100,2	100,2	100,3	100,0	99,7	99,7	99,8	99,7	100,1	100,0	99,9	100,2	99,8
2013	100,2	99,9	100,0	100,0	100,1	100,0	99,9	99,3	100,0	100,4	100,2	100,5	100,5
2014	100,2	100,6	102,2	103,3	103,8	101,0	100,4	100,8	102,9	102,4	101,9	103,0	124,9
2015	103,1	105,3	110,8	114,0	102,2	100,4	99,0	99,2	102,3	98,7	102,0	100,7	143,3
2016	100,9	99,6	101,0	103,5	100,1	99,8	99,9	99,7	101,8	102,8	101,8	100,9	112,4

Джерело: [2].

Як видно з таблиці 1, за аналізований період темпи інфляції не були стабільними. В економіці нашої країни найбільш несприятливим роком з точки зору розвитку інфляційних процесів став 2015 рік, індекс інфляції сягнув 143,3%. Отже, темп інфляції склав 43,3%, що дає підстави стверджувати, що в 2015 році була галопуюча інфляція (темпи інфляції коливаються від 10 до 200%). Явно галопуючою інфляція була у 2000 році (25,8%), у 2008 році (22,3%) та у 2014 році (24,9%). В економіці нашої країни також були роки, коли спостерігалась дефляція, тобто зниження рівня споживчих цін: у 2002 році – на 0,6%, у 2012 році – на 0,2%.

Прийmemo грудень 2005 року як базовий період та проаналізуємо динаміку інфляції в Україні за останні 10 років за допомогою рис. 1.

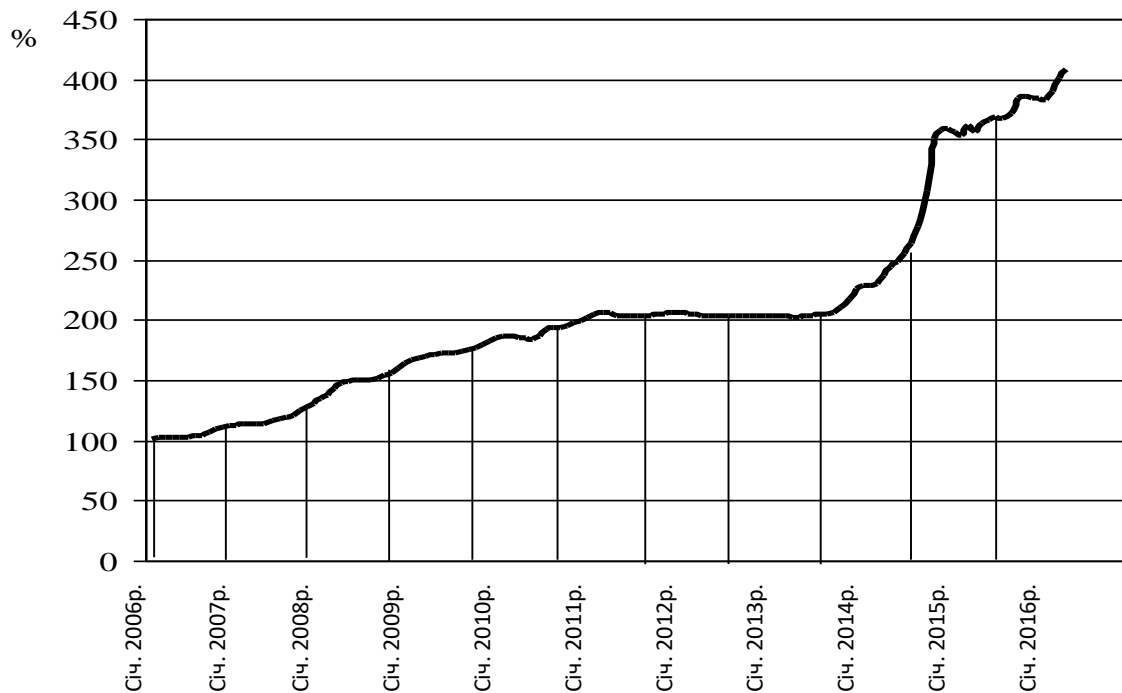

Рис.1 – Динаміка інфляції в Україні за 2006-2016 рр.
Джерело: побудовано автором за даними [3].

Ми бачимо, що за весь період підсумковий індекс інфляції склав більше 400% (точніше, 407,6%).

Висновки. За період 2000-2016 років для переважної більшості років характерною була галопуюча інфляція, а в 2002 р. і в 2012 р. – дефляція. За останні 10 років, починаючи з 2006 року, рівень цін в Україні зріс більше, ніж у 4 рази. Найбільш відчутні зміни відбулись у 2014-2015 роках. Це зумовлено ситуацією, що склалась в країні. Політична криза, анексія Криму, військові дії на Сході країни і, як наслідок, зниження промислового виробництва, падіння курсу національної валюти та збільшення видатків держави на військово-промисловий комплекс – ось найбільш вагомні причини інфляційних процесів останніх років.

ЛІТЕРАТУРА

1. Базилевич В.Д., Баластрик Л.О. Макроекономіка: Підручник. – К.: Знання, 2007. – 703 с.
2. Финансовый портал Минфин. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://index.minfin.com.ua/index/infl/>
3. Сайт Державної служби статистики України. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>

ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД ОРГАНІЗАЦІЙНО-ЕКОНОМІЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ

Ющук І. О.

НК – Кришталь Т. М., д-р екон. наук, доцент

Черкаський інститут пожежної безпеки імені Героїв Чорнобиля

Національного університету цивільного захисту України

В умовах реформування ДСНС України особливого значення набуває використання досвіду країн Європейського союзу, що, у свою чергу, сприятиме наближенню системи цивільного захисту України до відповідних європейських стандартів.

У рамках реалізації Стратегії реформування ДСНС України на 2017-2020 роки передбачається створення сучасної європейської системи запобігання надзвичайним ситуаціям та профілактики пожеж, новітніх ризик-орієнтованих механізмів до управління пожежною та техногенною безпекою, зокрема, запровадження страхування як альтернативи плановим заходам державного нагляду (контролю) у сфері пожежної та техногенної безпеки для суб'єктів господарювання з середнім та незначним ступенями ризику від провадження господарської діяльності; формування культури безпеки життєдіяльності населення, його готовності до свідомих практичних дій в умовах надзвичайних ситуацій.

Цивільний захист у країнах ЄС і НАТО — це передусім державна функція. У більшості європейських країн не існує окремих відомств, відповідальних за ЦЗ. Ці функції забезпечуються через взаємодію різних спеціалізованих структур, зосереджених, зазвичай, у міністерствах внутрішніх справ [1].

Розглянемо досвід організації системи цивільного захисту Німеччини. Так, у країні для забезпечення координації дій органів виконавчої влади, комунального самоврядування, установ та організацій з питань захисту населення і територій в умовах виникнення НС у системі забезпечення національної безпеки в структурі федерального МВС створено централізований орган – Федеральне відомство захисту населення та допомоги при катастрофах (Федеральне відомство). Разом з цим відомством у структурі Федерального МВС Німеччини функціонує й Департамент з питань кризового менеджменту та захисту населення. До головних завдань Департаменту належать координація управління в цій сфері між федерацією та федеральними землями, питання правового забезпечення, бюджетного фінансування та кадрової політики.

Водночас ключові завдання при виникненні НС на земельному та місцевому рівнях і надалі належать до компетенції федеральних земель, а вирішення цих завдань забезпечується земельними МВС [2].

Слід зазначити, що в Німеччині фактично не існує єдиної пожежної охорони. Тобто самого поняття «Пожежна охорона Німеччини» не існує. Відповідальність за пожежну безпеку в Німеччині як на законодавчому, так і на виконавчому рівні покладено на кожен окрему федеральну землю.

Всі існуючі на території Німеччини організації, що займаються протипожежною охороною є членами Пожежного союзу Німеччини. Всі ці організації можна фактично розділити на три основні групи: штатні (професійні)

команди, добровільні дружини і призначувані команди. В їх складі: 25000 добровільних пожежних підрозділів (1.3 млн. добровільних пожежних) 261.000 юних пожежних (вік 10—17 років) 100 професійних пожежних підрозділів (27.600 професійних пожежних) 900 об'єктових пожежних підрозділів (30.000 пожежних).

У деяких німецьких громадах існує також і обов'язкова служба в пожежній охороні. Це звичайно рідкість, але тим не менше такий вид служби існує в разі нестачі добровольців. У містах з населенням понад 90 тис. жителів організуються професійні пожежні команди поряд з добровільними пожежними дружинами. У містах з населенням менше 90 тис. жителів організується добровільна пожежна охорона (ДПО). Цікавим є факт, що створення та утримання підрозділів ДПО є обов'язком місцевих органів самоврядування. Статті витрат на утримання оперативних підрозділів ДПО визначаються кошторисом, який складається керівництвом підрозділу і затверджується бургомістром. Оперативні підрозділи ДПО не мають штатних працівників та не наділені правами юридичної особи.

Єдиною державною організацією в системі ЦЗ в Німеччині, яка фінансується безпосередньо з федерального бюджету є Служба організації технічної допомоги (СТД). Всього в структурі СТД працюють 75 тисяч рятувальників. Треба підкреслити, що всі рятувальники працюють на громадських засадах. Основна спеціальність у них інша — лікарі, тощо, які у вільний від основної роботи час зайняті порятунком. Але за це вони зарплату не отримують.

Професіоналами є тільки управлінський апарат, решта працюють на добровільних засадах. Але техніку, обладнання тощо надає держава [3].

У Німеччині ДПО організована на принципах матеріального стимулювання (повної або часткової оплати праці) керівної ланки і основного технічного персоналу (водії, мотористи, механіки) ДПО. Діяльність решти членів ДПО стимулюється пільгами, погодинною оплатою праці за виконання роботи щодо гасіння пожеж або за час чергування у пожежному депо.

ЛІТЕРАТУРА

1. Чубенко А.Г. Напрями удосконалення правового та методологічного забезпечення фінансових відносин у сфері цивільного захисту у контексті євроінтеграційних процесів / А.Г. Чубенко // Митна справа. — 2010. — № 4 (70). — Ч. 2. — С. 175—181.
2. Труш О. О. Досвід побудови та функціонування систем цивільного захисту країн-членів Європейського Союзу Західної Європи / О. О. Труш // Теорія та практика державного управління: зб. наук. пр. — 2009. — Вип. 4 (27). — С. 441- 447.
3. Добровольная пожарная охрана Германии: история ДПО Германии [Электронный ресурс]. — Режим доступа: <http://www.igps.ru/component/content/article/68-2011-01-19-06-30-23/777-2012-03-05-06-38-22.html>.

***Секція 4. Проблеми соціальної реабілітації
та медичного забезпечення
в сучасних умовах***

**СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНІ ЧИННИКИ ФОРМУВАННЯ
НЕКОНФЛІКТНОЇ ВЗАЄМОДІЇ НАСЕЛЕННЯ З ПОЛІЦІЄЮ**

Алексєєнко К. А.

НК – Білека А. А., канд. юрид. наук, доцент

Черкаський інститут пожежної безпеки імені Героїв Чорнобиля

Національного університету цивільного захисту України

Впродовж останніх двох років правоохоронна система України переживає етап інтенсивного реформування, що супроводжується не тільки змінами в штатній структурі, а й докорінними трансформаціями у системі стосунків «поліція - суспільство». Цей процес має на меті створення принципово нової системи стосунків між громадянином та державою, покращення якості правоохоронного сервісу, підвищення уважності з боку працівників поліції до проблем та заяв громадян, і як наслідок - посилення спільних зусиль для підняття рівня суспільної безпеки, подолання та профілактика злочинності.

Слід зазначити, що характерними рисами професійної діяльності операторів служби «102» є: висока комунікативна інтенсивність роботи (близько 300-500 дзвінків за зміну в залежності від міста), необхідність швидкого (в середньому тривалість розмови – 1-2 хвилини) і в той же час професійно грамотного та безпомилкового реагування на звернення заявника, необхідність володіння юридичними та психологічними знаннями.

Професійна адаптація працівників органів внутрішніх справ - це процес пристосування особи, яка тільки-но вступила на службу в органи внутрішніх справ, до вимог професії, умов праці, до завдань та змісту спеціальності, специфічних особливостей служби, а також до трудового колективу.

Специфіка адаптації молодих працівників у підрозділах ОВС обумовлена характером діяльності поліції, а також умовами, у яких вона здійснюється. Найчастіше, молодий працівник, який тільки приступив до служби в ОВС, зіштовхується з великим обсягом самостійної професійної роботи, йому необхідно засвоїти норми і цінності колективу, увійти в складну систему міжособистісних взаємовідносин, зайняти своє місце в громадському житті підрозділу та самоутвердитися, проявити свої схильності, інтереси і можливості.

На сучасну поліцію український народ покладає великі надії. Залучення населення до правоохоронної діяльності є одним із основних факторів підвищення ефективності роботи поліції у справі охорони публічного порядку, профілактиці та розкритті злочинів.

*Секція 4. Проблеми соціальної реабілітації та медичного забезпечення
в сучасних умовах*

Взаємодія правоохоронних органів з громадськістю, удосконалення дій громадських формувань по охороні публічного порядку, участь поліції у вирішенні проблем певної території, в межах якої мешкає громада, - все це вимоги сьогодення, ігноруючи які неможливо провести якісне реформування правоохоронної системи в нашій державі.

ЛІТЕРАТУРА

1. Конституція України : від 28.06.1996 р. // ВВР України. 1996. - № 30. - Ст. 141.
2. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Положення про Міністерство внутрішніх справ України» : від 28.10.2015 р. № 878 [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/878-2015-п>.
3. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Положення про Національну поліцію» : від 28.10.2015 р., № 877 // Офіційний вісник України. - 2015. - № 89. - Ст. 271.
4. Закон України «Про Національну поліцію» : від 02.07.2015 р., № 580–VIII // ВВР України. - 2015. - № 40-41. - Ст. 379.
5. Закон України «Про участь громадян в охороні громадського порядку і державного кордону» : від 22.06.2000 р. // ВВР України. - 2000. - № 40. - Ст. 338.

**РОЗВИТОК ПОСТТРАВМАТИЧНОГО СТРЕСОВОГО РОЗЛАДУ
В УЧАСНИКІВ АНТИТЕРОРИСТИЧНОЇ ОПЕРАЦІЇ:
ПРИЧИНИ ТА ШЛЯХИ ПОДОЛАННЯ**

Алексєєнко К. А.

НК - Федоренко Я. А., д-р іст. наук, доцент

*Черкаський інститут пожежної безпеки імені Героїв Чорнобиля
Національного університету цивільного захисту України*

Психіка людини може піддаватися різним потрясінням. Травматичні події, які виходять за рамки досвіду і уявлення людини, залишають незабутнє враження і здатні викликати такі реакції, як затяжний депресивний стан, замкнутість, зацикленість на ситуації. Такою ситуацією для українських військових стала спочатку незаконна з боку Російської Федерації окупація Кримського півострова, а потім і неоголошена війна на Сході, котра розпочалася у 2014 році. Після жаків війни, демобілізованим військовослужбовцям, дуже важко адаптуватись до мирного життя, адже у більшості із них розвиваються посттравматичні стресові розлади.

Посттравматичний стресовий розлад (ПТСР) – важка реакція людини на ситуацію, що має психотравмуючий характер. Подібний стан проявляється в хворобливих відхиленнях у поведінці, які зберігаються протягом тривалого періоду [1].

При виникненні посттравматичного стресового розладу у військовослужбовців проявляється група характерних симптомів, таких як:

Секція 4. Проблеми соціальної реабілітації та медичного забезпечення в сучасних умовах

- часте, повторне нагадування, уявлення і переживання травматичних, стресових ситуацій;
- психопатологічні переживання;
- випадіння пам'яті про травмуючі події;
- високий рівень тривожності;
- уникнення або заціпеніння;
- надмірна пильність або надмірне нервове збудження;
- труднощі з концентрацією [2].

Подолати ПТСР людині, яка брала участь у військових діях, самій досить важко. Їй неодмінно потрібна допомога як власної родини так і кваліфікованих фахівців. Варто зазначити, що якщо члени родини тривалий час спостерігають у демобілізованого військовослужбовця прояви подібних симптомів, то їм необхідно звернутися до спеціаліста за консультацією та у разі підтвердження у військовослужбовця ПТСР – отримати необхідну допомогу. Перш за все кваліфікований спеціаліст оцінить прояви симптоматики у демобілізованого військовослужбовця за допомогою інтерв'ю та тестів, проінформує про ПТСР або інші психічні стани і реакції на стрес та про те, як вони можуть впливати на нього. В подальшому спеціаліст обирає механізм допомоги з урахуванням інтересів людини та у разі необхідності залучає інших спеціалістів.

На жаль, ПТСР є не єдиною проблемою, яка може трапитися після демобілізації. Тому членам родини демобілізованого військовослужбовця слід спостерігати за його ознаками поведінки та реакціями.

Серед найпоширеніших проблем можна виділити:

- депресію (довготривале почуття пригніченості, яке займає більшу частину часу ніж звичайне світосприйняття; втрата інтересу до хобі, спорту або до інших справ, які приносили задоволення та радість; постійна втома, відчуття безвиході);
- думки про самогубство;
- насильство та агресія (погрози, критика, лайка, штовханина, приниження, бійка; прагнення постійного контролю над іншими членами родини; покладання відповідальності за конфлікти і проблеми на інших людей; суттєві перепади настрою; само руйнівна поведінка; занадто ризикова поведінка);
- вживання психоактивних речовин (алкоголь, наркотичні засоби, тютюнопаління) [2].

Зважаючи на вищенаведене, члени сім'ї можуть значно допомогти демобілізованому військовослужбовцю, головне, щоб боєць розумів, що вони готові вислухати його або зрозуміють, якщо він не захоче чи не зможе говорити. Необхідно надати йому певний простір та не допитуватися в нього про події, які відбувалися у зоні проведення антитерористичної операції.

Члени родини можуть знизити ймовірність негативних проявів поведінки демобілізованого військовослужбовця, якщо: надавати військовослужбовцю можливість проводити якусь частину вільного часу віч-на-віч із кожним членом родини або близьким другом; підтримувати його у стосунках з іншими, але в той же час також надавати йому якийсь час провести наодинці з самим собою; надавати можливість проводити певний час з бойовими друзями та товаришами; проводити спільний час з військовослужбовцем при різноманітних обставинах (прогулянки, відвідування театрів, тощо); висловлювати впевненість в

возз'єднанні родини та вирішенні будь-яких проблем; розподілити домашні обов'язки та обговорити ймовірні нові зобов'язання; поважати думки та дії кожного, при потребі йти на компроміси.

Отже, лише спільними зусиллями родини і кваліфікованих фахівців, можливо вирішити проблему адаптації військовослужбовців із зони АТО до мирного життя та мінімізувати наслідки ПТСР.

ЛІТЕРАТУРА

1. Посттравматичний стресовий розлад: симптоми і лікування синдрому. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://meduk.net.ua/archives/19060>

2. Методичні рекомендації щодо соціально-психологічної адаптації демобілізованих учасників Антитерористичної операції (АТО) та їх сімей.– [Електронний ресурс]. – Режим доступу: berda.gov.ua/files/admin/Method_rekom_demobil.doc

ПРОБЛЕМИ ПСИХОЛОГІЧНОЇ ПІДГОТОВКИ ПОЖЕЖНИКІВ-РЯТУВАЛЬНИКІВ

Гавриш А. В.

НК – Снісаренко А. Г., канд. психол. наук, доцент

Черкаський інститут пожежної безпеки імені Героїв Чорнобиля

Національного університету цивільного захисту України

Роль і значення професіоналізму пожежників-рятувальників набуває якісно нового наповнення у зв'язку з реформуванням ДСНС України, що обумовлює різнобічні та високі вимоги щодо підготовленості особового складу до чітких професійних дій [1].

Мета роботи – здійснити аналіз сучасного стану розробки проблеми психологічної підготовки пожежників-рятувальників.

На основі теоретичного та прикладного аналізу, експертної оцінки встановлено, що:

1. Складний вид професійної діяльності, якою є служба в ДСНС України, висуває жорсткі вимоги до кожного фахівця, у тому числі й пожежника-рятувальника. У всіх варіантах службової діяльності такий фахівець не може схибити, зробити помилку, виявити непрофесіоналізм, тому що від його дій залежить не тільки успішність виконання завдання, а й життя та здоров'я інших людей.

2. Психологічна підготовка пожежників-рятувальників – це система цілеспрямованої психолого-педагогічної роботи, що забезпечує належний рівень підготовленості фахівця до зіткнення з особливими ситуаціями професійної діяльності та успішне подолання їх негативних наслідків.

3. Єдність професійної та психологічної підготовки обумовлена тим, що в них один об'єкт – пожежник-рятувальник, з його поглядами, переконаннями, почуттями, настроями, а також загальна мета – підготовка високо свідомого, переконаного, сміливого і мужнього професіонала, здатного піти на самопожертву,

Секція 4. Проблеми соціальної реабілітації та медичного забезпечення в сучасних умовах

якщо виникне потреба. Однак, говорячи про єдність, разом з тим їх не треба ототожнювати. Психологічна підготовка, хоча і нерозривно пов'язана з професійною підготовкою, має свій зміст, свою специфіку, форми і методи, без урахування яких не можливо успішно вирішувати професійні завдання.

4. До основних проблем сучасної психологічної підготовки пожежників-рятувальників належать такі особливості: врахування в процесі психологічної підготовки фахівців розвиненість їхніх професійно важливих якостей; розробка системи, структури та методик загальної та спеціальної психологічної підготовки; розробка методик перевірки й оцінки психологічної підготовленості; підготовка рекомендацій щодо напрямів та засобів конструювання цільових програм психологічної підготовки до вирішення професійних завдань в екстремальних умовах; розробка психологічного комплексу заходів щодо проведення атестації фахівців, спрямованого на об'єктивну оцінку психологічних якостей, що дозволить прогнозувати їхню професійну успішність.

ЛІТЕРАТУРА

1. Про схвалення Стратегії реформування системи Державної служби України з надзвичайних ситуацій: Розпорядження Кабінету Міністрів України // Офіційний вісник України. – 2017. – № 13. – Ст. 373.

ПРОБЛЕМИ СОЦІАЛЬНОЇ РЕАБІЛІТАЦІЇ ОСІБ З ОБМЕЖЕНОЮ ДІЄЗДАТНІСТЮ

Гнатенко Т. С.

Черкаська медична академія, спеціаліст першої категорії

Проблеми, які постають перед людьми з функціональними обмеженнями у суспільстві, ґрунтуються на низькій самооцінці, дискримінації. Це виявляється ще в натальний період через високий рівень абортів при несприятливому допологовому діагностуванні. В постнатальний період розвитку інваліда це має прояв через: відмову батьків від дитини; таврування медичним діагнозом (містифікація); відсутність рівних можливостей в отриманні освіти, а також в особистісному зростанні; нерівність на ринку праці; загальну ізольованість у соціальному середовищі.

За сучасних умов простежується тенденція до зростання уваги саме до соціалізації, соціальної реабілітації й адаптації інвалідів, які включають в себе як матеріальну, так і духовну психолого-педагогічну допомогу. Аналіз співвідношення матеріальної і духовної, або психолого-педагогічної, допомоги у вирішенні проблем інвалідів і стало *метою* цієї статті.

За кордоном, де така діяльність має досить довгу історію розвитку — як практики, так і теорії, прийнято розрізняти поняття абілітації і реабілітації.

Абілітація — це комплекс дій, спрямованих на формування нових і мобілізацію наявних ресурсів і можливостей соціального, психічного та фізичного розвитку інваліда. Реабілітація в міжнародній практиці — це

Секція 4. Проблеми соціальної реабілітації та медичного забезпечення в сучасних умовах

відновлення втрачених внаслідок хвороби чи травми здатностей. Адаптація, таким чином, виступає як поняття, що об'єднує в собі абілітацію і реабілітацію.

Актуальність проблем людей із функціональними обмеженнями визначається тим, що в Україні спостерігається тенденція до зростання чисельності інвалідів унаслідок зниження рівня медичного обслуговування, зростання наркоманії й алкоголізму, підвищення екологічної небезпеки, зниження можливостей повноцінного харчування і відпочинку, погіршення умов праці. Значущість проблем інвалідів або людей з особливими потребами посилюється за рахунок збільшення їх частки в загальній структурі населення України. Так, за останніх 6 років ХХ століття їх частка зросла з 2 млн 102 тис до 2 млн 472 тис осіб, тобто з 4 до 4,7 % загальної кількості населення. Наприклад, в Україні кількість захворювань на дитячий церебральний параліч становила 1,7—2 чол. на 1000 новонароджених у 2010—2012 рр. У 2013-2015 рр. ця цифра вже зросла.

Тобто, в останні роки загальна кількість дітей-інвалідів зросла на 25,4 %. Головні причини інвалідності — органічні ураження нервової системи, хвороби сенсорних органів, психічні розлади та вроджені вади розвитку.

Організація соціальної допомоги дітям і молоді, котрі позбавлені можливості дотримуватись повноцінного способу життя внаслідок вад фізичного розвитку, потребує, передусім, зміни ставлення суспільства до інваліда та проблеми інвалідності в Україні взагалі. Через обмеження у спілкуванні, самообслуговуванні, пересуванні розвиток цих дітей значною мірою залежить від задоволення їхніх потреб іншими людьми, а це становить багатогранний процес соціально-педагогічної реабілітації.

Проблема інвалідності традиційно розглядається як, насамперед, медична, а потім вже — економічна, тобто проблема задоволення матеріальних потреб інваліда. Але проблема інвалідності не обмежується цими важливими аспектами. Соціально-психологічний фактор, самовідчуття інваліда в суспільстві — ось ще одна болюча точка. Людина з обмеженими можливостями має проблеми не просто внаслідок хвороби, каліцтва чи природжених обмежень, а й через непристосованість соціального оточення до її специфічних потреб, забобони суспільства, штампи масової психології.

У сучасних умовах економічної нестабільності інваліди виявились однією із найнезахищеніших верств населення. Головною проблемою, яка потребує негайного вирішення, є подолання соціальної ізоляції інвалідів. Ця проблема формулюється приблизно так: структурні порушення (impairments), або яскраво виражені, або такі, що діагностуються за допомогою медичної апаратури, можуть призвести до втрати або недосконаlosti навичок, необхідних для певних видів діяльності, внаслідок чого і формуються „обмежені можливості" (disabiliti) для життєдіяльності; це, в свою чергу, за відповідних умов спричинятиме соціальну дезадаптацію, неуспішну або уповільнену соціалізацію (handicap).

У наш час допомога людям з порушеною дієздатністю стає все важливішим суспільним завданням.

Соціальний захист молоді з обмеженою дієздатністю набуває дедалі глибшого характеру, тобто суспільство прагне задовольняти все ширше коло їхніх потреб, наближати умови їх життя до умов життя здорової молоді.

*Секція 4. Проблеми соціальної реабілітації та медичного забезпечення
в сучасних умовах*

Поступово розширюються можливості отримання інвалідами освіти, набуття професії, здійснення особистісного самоствердження. Влаштовуються національні та міжнародні виставки творчості інвалідів, спортивні змагання, що включають і Олімпійські ігри для цієї категорії людей — паролімпійські. На літніх паролімпійських іграх в австралійському місті Сідней у 2000 р. українська команда виборола 34 медалі, з них 3 золоті та 30 срібних. Створено цілу структуру закладів фізичної культури та спорту для реабілітації людей з особливими потребами „Інваспорт”.

Позитивним і перспективним явищем є помітний розвиток волонтерської допомоги, що є найбільш органічним проявом гуманізації суспільної моралі.

Підбиваючи підсумок, слід насамперед відмітити, що "духовна" реабілітація повинна мати двосторонній характер. Здебільшого об'єктом її вважається людина з особливими потребам, яку треба пристосувати до суспільства. Наразі потрібно розвивати зворотний аспект проблеми — пристосовувати суспільство до того, що все більше його членів мають функціональні обмеження.

ЛІТЕРАТУРА

1. Реабилитационные центры для детей с ограниченными возможностями: Опыт и проблемы.— М., 1997.
2. Мудрик А.В, Введение в социальную педагогику. — М., 1997.
3. Лавриченко Н.М. Педагогіка соціалізації: європейські абрисы. — К., 2000.
4. Толстоухова СВ. Соціальна реабілітація молоді з обмеженою дієздатністю. — К., 2000.
5. Семігіна Т.В. та ін. Введення у соціальну роботу. — К., 2001.
6. Шеляг Т.В. и др. Технологии социальной работы. — М., 2001.
7. Азарський І.М., Азарська О.О. ДЦП.

ОСОБЛИВОСТІ АДАПТАЦІЇ КУРСАНТІВ ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ СИСТЕМИ ДСНС УКРАЇНИ ДО УМОВ НАВЧАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ ЗАКРИТОГО ТИПУ

Грицан А. А.

НК – Білека А. А., канд. юрид. наук, доцент

Черкаський інститут пожежної безпеки імені Героїв Чорнобиля

Національного університету цивільного захисту України

Актуальність проблеми адаптації курсантів до навчальної діяльності у вищих навчальних закладах та до умов життєдіяльності в цілому зумовлена тим, що молодь є однією з найменш соціально і психологічно захищених верств населення [5, с. 202].

Специфічні умови навчання у військовому навчальному закладі вимагають від курсантів відповідної соціальної, психологічної та дидактичної готовності.

Секція 4. Проблеми соціальної реабілітації та медичного забезпечення в сучасних умовах

Розпочинаючи навчання у вищому навчальному закладі системи ДСНС України, особистість стикається з певними труднощами, суперечностями, такими як невідповідність правил навчального процесу і самопідготовки курсантів запитам та життєвим планам [1, с. 64-67].

Наявність таких суперечностей, з одного боку, і неготовність курсантів до їх розв'язання, з другого, нерідко призводить до виникнення труднощів у навчанні, тривожності, невротизації курсантів.

У разі цього, чимало з курсантів, які мріяли стати рятувальниками, розчаровуються в даній професії, їм стає не цікаво. Зникає мотивація до чітких дій та виконання професійних завдань. Курсанти втрачають віру у свої сили та можливості [3, с. 265]. Саме це, іноді, є причиною конфліктів у стосунках курсантів з викладачами та товаришами по службі.

У зв'язку з цим у навчальних закладах силових відомств важливо забезпечити умови для успішної адаптації курсантів молодших курсів до навчання у вищому військовому навчальному закладі. Для адаптації до нового соціального середовища важливе вміння швидко знаходити своє місце у спільній діяльності, свою роль у новому колективі, вміння знаходити в рамках існуючих умов можливості для прояву здібностей та інтересів [4, с.300 -304].

Адаптація в контексті військової освіти - це:

1) адаптація безпосередньо до навчання, яка характеризується як поточним (експертна оцінка успішності і поточна успішність), так і підсумковим контролем успішності у навчальній діяльності (успішністю здачі сесії, кількістю академічних заборгованостей тощо);

2) адаптація до виконання службових обов'язків, до службової діяльності - готовність до підпорядкування, дотримання розпорядку дня і військової дисципліни, наявність заохочень та стягнень за несення служби у варті або виконання службових обов'язків у наряді, хороші або задовільні стосунки з командирами - офіцерами і сержантським складом;

3) адаптація в колективі, в спілкуванні, яка характеризується соціометричним статусом, позицією в навчальній групі, участю (або неучастю) в конфліктах, стилем поведінки в конфліктній ситуації.

Таким чином, від того, як курсант сприймає й оцінює інших суб'єктів міжособистісної взаємодії, передусім у групі, а також від того, як його сприймають та оцінюють значущі для нього суб'єкти, залежить його місце в статутно-рольовій ієрархії курсантської групи. Це є важливою умовою його адаптованості.

ЛІТЕРАТУРА

1. Андреева Д. А. О понятии адаптации / Д. А. Андреева // Человек и общество. - Л., 1983.
2. Гусев В. В. Рабочая книга педагогического самообразования офицеров: Основы педагогики высшей военной школы / В. В. Гусев, Н. Ф. Маслова ; под ред. Гусева В. В. - Орел : ВИПС, 1996.
3. Кокун О. М. Оптимізація адаптаційних можливостей людини: психофізіологічний аспект забезпечення діяльності : монографія / О. М. Кокун. - К.: Міленіум, 2004.

4. Литвинова Л. В. Причини психологічної дезадаптації студентів-першокурсників / Л. В. Литвинова // Проблеми загальної та педагогічної психології : Зб. наук. праць Ін-ту психології ім. Г. С. Костюка АПН України / за ред. С. Д. Максименка. - К.: НЕВТЕС, 2000. - Т. II. - Ч. 6.

5. Рудов Б. А. Адаптація курсантів молодших курсів до навчання у вищому військовому навчальному закладі : дис. ... кандидата пед. наук / Рудов Б. А. - Хмельницький, 2002.

ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЯК СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНИЙ ФЕНОМЕН

Денисенко К. О.

НК – Чупанова Д. О.

Черкаський інститут пожежної безпеки імені Героїв Чорнобиля

Національного університету цивільного захисту України

На сучасному етапі розвитку суспільства перед людиною ставляться нові вимоги до її суб'єктивних особистісних властивостей, таких як самостійність, ініціативність, та відповідальність, які допомагають їй пристосуватися до постійних змін у середовищі та сприяють її особистісному розвитку. Кілька новітніх наукових напрямків акцентують на важливості високого рівня відповідальності для виживання людства таких як: теорія управління, екологія, соціологія, організаційна психологія. [1, 06].

Розвиток нового соціального простору потребує реалізації персональної відповідальності суб'єкта. Таким чином, відповідальність постає як форма регуляції та саморегуляції особистості, визначає ефективність діяльності та життєдіяльності. На сьогоднішній день найбільш розповсюдженим у науковців виступає інтерпретація аналізу феномену відповідальності як риси характеру, яка подібна до сміливості. Однак, слід врахувати те, що відповідальність може проявлятися не лише в характері, а й у почуттях, свідомості, світосприйнятті, різних формах поведінки.

Вивченню відповідальності присвячено низку як теоретичних, так і практичних досліджень. Наприклад, С. Рубінштейн говорить, що відповідальність є втіленням істинного, найглибшого, принципового ставлення до життя. Під відповідальністю розуміється не лише усвідомлення наслідків вже скоєного, а й відповідальність за все втрачене. Вона виникає у зв'язку з тим, що скоєна дія не має вороття. І тому відповідальність — це здатність людини передбачати події або вчинки на момент їх скоєння, та протягом їх здійснення [2, 101].

Важливим критерієм розвитку відповідальності є зміна суб'єкта в часі. В цьому контексті М. В. Савчин зазначає, що за критерієм «зміна в часі суб'єкта» проявляється у таких моментах: по-перше, це зростання можливостей індивіда (знань, умінь, навичок, здібностей); по-друге, – зростання потреб та інтересів особистості, поява нових, що, в свою чергу, призводить до зміни акцентів у процесі прийняття обов'язку. Автор акцентує, що з'єднувальним елементом між відповідальністю за минуле та відповідальністю за майбутнє є відповідальність за

теперішнє, бо доля майбутнього вирішується у даний момент завдяки врахуванню досвіду минулого та орієнтації на перспективу.

Найґрунтовнішим дослідником цього питання можна назвати К. Мудзибаєва, який визначав відповідальність як певну якість, що характеризує «соціальну типовість» особистості. Він виділяв такі найголовніші характеристики відповідальності як: точність, обов'язковість, пунктуальність, чесність, справедливість, готовність відповідати за наслідки власних дій, принциповість. В емоційній сфері формуванню відповідальності сприяє здатність до емпатії, чуйність до чужого болю і радості [2, 115].

Дж. Роттера визначає відповідальність, як властивість інтернальності особистості (схильність приписувати відповідальність за все внутрішнім чинникам — своїй поведінці, характеру, здібностям), яка протистоїть екстернальності (схильність приписувати відповідальність за все зовнішнім чинникам) [2, 126].

К. Роджерс визначає відповідальність як головну ознаку сформованої особистості. Самовизначення — сутнісна ознака природи людини, тому кожен відповідальний за те, чим він є [3, 62].

На сучасному етапі уявлення про відповідальність носять особистісно-орієнтовану спрямованість. В центрі наукових досліджень стоять питання духовної активності та самовдосконалення особистості. Відповідальність є характеристикою будь-яких реальних людських відносин та стосується майже всіх аспектів людської діяльності. Це одна з найважливіших характеристик людини, яка є ознакою моральної зрілості у регулюванні суспільних відносин. Свій прояв відповідальність знаходить у характері особистості, в її почуттях, самосвідомості та різних формах поведінки [3, 70].

Таким чином, можна зробити висновок, що у різних наукових галузях різними мислителями відповідальність розуміється як свобода вибору, волі та засобів існування, як спосіб реалізації життєвої позиції, і як спосіб самореалізації особистістю своєї сутності. Як би не тлумачилася проблема відповідальності різними авторами й у різні часи, відповідальність потрібно розглядати як одну із форм контролю активності особистості або групи в оточуючій її соціальній дійсності з критерієм виконання-референції тих чи інших нормативів-принципів, що здійснюється за допомогою диференціальних форм.

ЛІТЕРАТУРА

1. Балл Г.О. Феномен вибору в контексті соціальної поведінки // Соціальна психологія. – 2005. – №1(9). - 13с.
2. Булах І.С. Психологічні основи особистісного зростання підлітків: Дис. д. психол. н. – К., 2004. - 368 с.
3. Ложкін Г. Поняття відповідальності в історико-філософському та психологічному дискурсах / Георгій Ложкін, Ольга Лазорко // Психологія і суспільство. 2003. – № 4. 61-74 с.

АЛЬТЕРНАТИВНИЙ СПОСІБ ВИХОДУ З КРИЗОВОЇ СИТУАЦІЇ

**Єрошев М. М., **Поліщук Д. О.*

*НК – *Горенко Л. М., канд. іст. наук, доцент*

**Черкаський інститут пожежної безпеки імені Героїв Чорнобиля
Національного університету цивільного захисту України*

*** Київський національний університет імені Тараса Шевченка*

Серед сучасних науковців у сфері кризової психології особливим підходом вирізняється Михайло Хасьмінський. За його твердженням, причина психологічних проблем - в зміщенні цінностей.

Будь-яка людина багато разів в житті переживає кризи, але можна пройти через них оновленим, а можна – застрягти [1]. Щоб вибратися з кризи, треба опертися на щось тверде і надійне. У наших предків такою опорою була - віра. Вони були набагато глибше інтегровані в релігію. Релігія - це не тільки сакральна робота над душею за допомогою молитви, самообмеження, прощення і інших можливостей, з точки зору психології це ще й унікальний спосіб структуризації особистості. Завдяки їй людина знає, що в житті головне, а що - другорядне, що можна, а чого не можна, і вибудовує своє життя відповідно до цих пріоритетів. Релігійна основа може зробити ситуацію більш зрозумілою і допомогти у виході практично для всіх стадій і видів криз. Саме вихолощення і омертвіння духовного життя і привело нас до масової кризи свідомості і неблагополуччя в сфері психологічного та психічного здоров'я.

200 років тому не було ні психологів, ні психотерапевтів, ні антидепресантів. Як же наші предки переживали втрату близьких, насильство воєнного часу, тяжкі хвороби, сімейні конфлікти? І чому в наш час ми вже не справляємося з кризами власними силами?

Сьогодні на нас виливається величезний потік інформації, а здебільшого - інформаційного шуму. Як вибудовується інформаційне поле? Акцент зроблений не на аргументовану, продуману і зважену позицію людини, а на різні думки [2, 31]. Катастрофа в тому, що кожен може висловити будь-яке поверхове, а часто-густо помилкове твердження, наприклад в інтернеті, при цьому тисячі людей будуть цю думку читати, слухати і вірити у її істинність.

Як приклад, Михайло Хасьмінський наводить наступний приклад. Можна почути: «Батьки говорили, що потрібно поважати старших? Але це їхня думка, а у мене інше: «якщо вони заважають жити, можна їх здати в інтернат». Аналізуючи дане твердження з точки зору еґоїстичною життєвої логіки, складно щось заперечити. У даній ситуації у того, що так говорить про старших, не виховали поваги до інших. У нього авторитетом є випадкові люди: блогери, теле- та радіоведучі тощо.

Від нескінченних думок, нав'язаних сурогатів цінностей людина губиться. Вона не може структурувати інформаційні потоки, оскільки всередині неї самої немає структури. Вона стала гвинтиком в суспільстві споживання, де цінність людини визначається її купівельною спроможністю. Нам нав'язують перелік потреб: самореалізація, визнання, соціальний статус тощо. Але не це робить людину щасливою, тому що щасливий той, хто задовольнив потреби душі, які відрізняються від вищезгаданого переліку. Головна і єдина потреба душі - любов.

Секція 4. Проблеми соціальної реабілітації та медичного забезпечення в сучасних умовах

Тому, за твердженням Михайла Хасьмінського [1], вихід - повернення до перевірених цінностей. Людина із збудованою системою пріоритетів по-іншому ставиться до смерті, втрат, тяжких випробувань і по-іншому їх переживає. Вона розуміє, що біль - це не зло, а закладений в нас засіб подбати про себе, а випробування насправді може бути порятунком, що через смирення, можливо, молитву, внутрішню роботу можна отримати більше, ніж через нарікання, жорстокість і звинувачення всіх навколо.

Окрім того, можна задатися питанням, чому сьогодні багато розлучень? Автор пропонує запитати у людей, що таке любов. Почнуться пояснення: мовляв, це таке почуття, коли нам добре разом ... Але ж і у товаришів по чарці часто буває таке відчуття! А наші предки розуміли любов зовсім не як почуття, а як жертву: прощення іншого, спільне творення, взаєморозуміння. Наскільки ти можеш безоплатно жертвувати для людини, настільки ти її любиш. Сьогодні ж в родині часто кожен егоїстично хоче отримати щось для себе від цього союзу.

Перебіг криз у людей пов'язаний саме зі світоглядом. Якщо ми хочемо бути здоровими душевно, треба дотримуватися гігієни душі. Дуже добре з цього приводу сказав професор Зураб Кекелідзе, заступник директора Державного наукового центру соціальної і судової психіатрії імені Сербського: «Є таке поняття, як гігієна. Не роби того, що порушує психічне здоров'я! Прочитай десять заповідей - там все написано! Не знаючи законів, робимо масу дурниць».

Фактично про це говорить досвід поколінь, що жили до нас. Вони це добре розуміли, бачили, відчували результати і передавали дітям. Мабуть, й нам слід чинити так саме.

ЛІТЕРАТУРА

1. Хасьминский М. Кризисный психолог: «Причина психологических проблем – в смещении ценностей» / М. Хасьминский // *Електронні дані*. – Режим доступу: <http://khasminski.ru/krizisnyi-psiholog-prichina-psihologicheskikh-problem-v-smeshhenii-tsennostey>. – (дата звернення 18.01.2018 р.). – Назва з екрану.
2. Лейбман А. В. Формула Бога. Как работают системные расстановки и Единое информационное поле Вселенной / А. В. Лейбман, В. А. Дюков. — СПб.: ИГ «Весь», 2015. — 336 с.

ОСОБЛИВОСТІ ДІЛОВОГО СПІЛКУВАННЯ У ТРУДОВОМУ КОЛЕКТИВІ

Зобенко Н. В.

НК – Грибенюк Г. С., д-р психол. наук, професор

Черкаський інститут пожежної безпеки імені Героїв Чорнобиля

Національного університету цивільного захисту України

Постановка проблеми. Праця фахівців Державної служби України з надзвичайних ситуацій відбувається в умовах комплексної дії технічних, соціально-психологічних та природних чинників, які на фоні високої соціальної відповідальності, нервово-психічної напруги, зумовлюють вагомість розвитку в особистості фахівця спроможності зрозуміти іншого. Така спроможність

з'являється у діловому спілкуванні та дозволяє «втримати» професійні навантаження та ризики деформації самосвідомості працівника, а також є чинником ефективної навчально-професійної діяльності, фізичного та духовного здоров'я.

Виклад основного матеріалу. На основі аналізу літератури було розкрито зміст, структуру та функції спілкування, особливості ділового та управлінського спілкування. У широкому розумінні спілкування - це той бік людської діяльності, що вказує на зв'язок та взаємодію людей у процесі матеріального та духовного виробництва, спосіб реалізації соціальних відносин, який здійснюється через безпосередні чи опосередковані контакти, в які особистості та групи вступають у процесі їхньої соціальної життєдіяльності [1]. Отже, спілкування - є потребою людини. Воно необхідне їй для взаємодії з іншими людьми, для самоствердження її в суспільстві серед собі подібних. Потреба у спілкуванні - не однорідне явище, а система або ансамбль часткових комунікативних потреб, співвідношення яких змінюється залежно від умов життя і виховання, а також особливостей діяльності, в яку включається людина.

Ділове спілкування являє собою процес установалення психологічного контакту з людьми з метою обміну діловою інформацією, організацією взаємодії на шляху до досягнення певної мети діяльності, взаємосприймання та взаємооцінювання ділових і особистісних якостей, значущих для досягнення мети [2].

Суттєве значення для організації успішного ділового спілкування має управлінське спілкування. Визначається управлінське спілкування як спілкування з метою керувати людьми, тобто змінювати, формувати, підтримувати їх діяльність у певному необхідному напрямку [2].

Поняття “ спілкування “ вживається в психологічній літературі в різних значеннях; як обмін думками, почуттями, переживаннями, як один із різновидів людської діяльності, як специфічна соціальна форма інформаційного зв'язку та інше. Психіка людини несе в собі протиріччя. З одного боку, вона глибоко індивідуальна, неповторна. З іншого - вона містить в собі весь колективний досвід в цілому [3].

В даний час загально визнаним є визнання надзвичайно важливої ролі спілкування у розвитку людини, її психологічних властивостей, актуалізації певних станів та характеристик психічних процесів. Спілкування поліфункціональне, що відбивається в кількості існуючих класифікацій функцій спілкування. В найбільш узагальнених класифікаціях виокремлюються три сторони спілкування: комунікативна, інтерактивна та перцептивна [1].

Щоб спілкування оптимально сприяло задоволенню позитивних потреб у взаємодії, породжувало стан емоційного комфорту особистості, високу інтелектуальну та волюву активність, воно повинно характеризуватись низкою психологічних особливостей. Якщо мати на увазі особливості пізнання учасниками спілкування один одного, то це є спроможність адекватно сприймати та інтерпретувати поведінку безпосередньо в кожний момент спілкування, фіксувати зміни в пізнавальних процесах, відчуттях та діях партнерів по спілкуванню [4].

У колективі людина отримує необхідну соціальну інформацію та на її основі уточнює власні позиції, регулює свою поведінку. Сфера, способи та

*Секція 4. Проблеми соціальної реабілітації та медичного забезпечення
в сучасних умовах*

динаміка ділового спілкування визначаються соціальними функціями, становищем людини у системі виробничих відносин [5].

Спілкування у колективі являється невід'ємною частиною навчального процесу. Основні правила цієї взаємодії часто встановлює сама організація. Вона визначає коло обов'язків, права, міру відповідальності, до кого і як слід звертатися в тій чи іншій ситуації. Деякі закономірності спілкування в трудовому колективі задаються самим колективом у вигляді неписаних законів. Все це направлено не лише на досягнення взаєморозуміння, але і на духовне удосконалення людини.

Критерії ефективності любої форми спілкування в трудовому колективі (ділова розмова колег, службова суперечка, оперативна нарада тощо) визначається не тільки в результативному плані, але і в психологічному вимірі, відображають духовні, моральні уподобання людини. Різні форми спілкування в трудовому колективі так чи інакше сприяють задоволенню духовних потреб людини

В процесі дослідження використовувались такі методики:
експертних оцінок рівня ділового спілкування в колективі;
визначення стилю управління колективом;
визначення комунікативних та організаторських здібностей працівників;
визначення спрямованості особистості (орієнтаційна анкета) [6].

Поряд з перерахованими методиками використовувались також метод спостереження, аналіз конкретних випадків, які суттєво допомогли в інтерпретації отриманих результатів дослідження.

Через спілкування працівники залучаються до різних видів професійної діяльності, отримуючи і реалізуючи в ній професійні знання, навички та вміння. Спілкування працівників носить певною мірою характер ритуалу, виду обряду, форму складної символічної поведінки, упорядкованої системи дій.

У колективі ініціатива зміни рівня спілкування належить керівнику наділеному значною виконавчою владою, що зафіксовано у відповідному положенні.

Найбільшій ефективності ділове спілкування набуває тоді, коли виникає взаєморозуміння. Якщо дивитися на колектив, який вивчався, можна побачити, що умови праці там більше, ніж в інших структурних підрозділах, вимагають взаєморозуміння.

Так, особливістю спілкування працівників є спрямованість на справу, зацікавленість у розв'язанні ділових завдань, в якісному виконанні роботи, досягненні взаєморозуміння, доброзичливе ставлення до співрозмовника, компетентність, тактовність. Спілкування спрямоване на досягнення більшої визначеності у розумінні ситуації.

Висновки. Отже, у структурному підрозділі домінує установка на успішну реалізацію мети колективної діяльності. За нею, у ієрархії, іде установка на підтримку добрих взаємин. Спілкування відповідає принципу вимогливості до іншої людини та поваги до неї.

ЛІТЕРАТУРА

1. Орбан-Лембрик Л.Е. Соціальна психологія: Підручник: У 2кн. Соціальна психологія особистості і спілкування. – К.: Либідь, 2004. – 576 с.
2. Татенко В.О. Соціальна психологія впливу: Монографія. – К.: Міленіум, 2008. – 216 с

3. Сидоренко Е.В. Тренинг впливння и противостояния влиянию. – СПб.: Речь, 2004. – 256с.
4. Москаленко В. В. Соціальна психологія: Підручник. – Київ: Центр навчальної літератури, 2005. – 624 с.
5. Мотивация и деятельность / Х. Хекгаузен. – 2-е изд. – СПб.: Питер; М.: Смысл, 2003. – 860 с., – С. 575–613.
6. Бурлачук Л. Психодиагностика. – СПб.: Питер, 2002. – 352 с.
7. Крысько В.Г. Словар-справочник по социальной психологии. – СПб., 2003. – 416 с.

КУЛЬТУРА ДІЛОВОГО СПІЛКУВАННЯ

Коваленко Д. І.

НК – Панімаш Ю. В.

*Черкаський інститут пожежної безпеки імені Героїв Чорнобиля
Національного університету цивільного захисту України*

Зміни, які відбуваються в політичному, соціально-економічному та культурному житті українського суспільства, висувають нові вимоги до професійної підготовки офіцерів ДСНС України.

На думку Т.О. Мальковської, професіоналізм – це не лише особисті знання й професійні навички фахівця, але і його вміння спілкуватися у відповідному професійному середовищі, тобто володіння певним понятійно-категоріальним апаратом, нормами і правилами мовної діяльності, пов'язаними з цим професійним узусом [4].

Нажаль, культура спілкування в українському суспільстві в наш час перебуває на дуже низькому рівні, тому дослідження даної проблеми є надзвичайно актуальною.

Опитування свідчать, що 73% американських, 60% англійських і 86% японських менеджерів невміння ефективно спілкуватися вважають основною перешкодою на шляху досягнення цілей, що стоять перед організацією.

Спілкування — основна форма людського буття [1]. Його відсутність чи недостатність може деформувати людську особистість. Спілкування є основою практично всіх наших дій, служить життєво важливій меті встановлення взаємозв'язків і співпраці. Більшість людей вважає, що вони вміють спілкуватися. Але практика свідчить, що ефективно це робити вміють далеко не всі, у тому числі й керівники. До 90% робочого часу управлінці повинні витратити саме на спілкування. Адже проведення нарад, засідань, бесід, дискусій, переговорів — усе це різні форми ділового спілкування.

За своїми формами і видами спілкування досить різноманітне. Розглянемо один його з видів – ділове спілкування.

Ділове спілкування – це різновид спілкування, метою якого є досягнення будь-якої узгодженості у сферах трудової, підприємницької, професійної, суспільної діяльності, кооперації, співпраці. Найчастіше, подібна взаємодія виникає між людьми,

Секція 4. Проблеми соціальної реабілітації та медичного забезпечення в сучасних умовах

які не мають близьких (неформальних) міжособистісних стосунків, при цьому статус одного з партнерів по відношенню до іншого чітко визначений, тобто існують загально визначені норми поведінки й правила, порушення яких може образити гідність партнера, ускладнити майбутні ділові контакти. Під час ділового спілкування легше встановлюється контакт між людьми, якщо вони говорять «однією мовою» і прагнуть до продуктивного співробітництва.

Ділове спілкування нерідко порівнюють із грою в шахи, де неможливо "закреслити" непродуманий хід. Якщо його вже зроблено, ситуація змінюється, і наступні ходи необхідно вже робити за нових умов. Готового рецепту проведення ділового спілкування і досягнення успіху немає, тому що це багато в чому залежить від ситуативних факторів. Але існують загальні правила, яких бажано дотримуватися:

- сформулювати конкретну мету спілкування, скласти план його проведення;
- створити атмосферу довіри і взаєморозуміння, привернути увагу партнера, говорити про спільні проблеми;
- уміти переконливо висловлювати свої думки, уважно слухати і задавати запитання;
- не відволікатися від поставленої мети, уміти правильно сприймати партнера і володіти своїми емоціями;
- робити нотатки, фіксуючи одержану інформацію;
- закінчувати обговорення після досягнення мети. [2]

Специфічною особливістю ділового спілкування є його регламентованість, тобто підпорядкованість установленим правилам і обмеженням. Ці правила визначаються типом ділового спілкування, формою, ступенем офіційності, конкретними цілями й завданнями.

Оскільки метою ділового спілкування є досягнення певних цілей співрозмовниками, то перш за все, потрібно подбати про особистий зовнішній вигляд, проявляти тактовність, пунктуальність та бути компетентним. Оскільки основною умовою успішності спілкування є відповідність поведінки людей очікуванням один від одного.

Важливою характеристикою ділового спілкування є правильність, змістовність, точність, лаконічність, стислість та чистота. Правильна вимова, невимушене оперування словом, уникнення слів-паразитів та нецензурної лексики – необхідні елементи ділового спілкування працівників ДСНС України.

Успішність ділового спілкування багато в чому залежить від уміння слухати (можна слухати, але не чути). До типових помилок відносять:

- перебивання співрозмовника;
- поспішні висновки;
- квапливі заперечення;
- поради, яких не просили.

Уміння слухати – велике і досить рідкісне вміння. В нього включається і вміння чути, тобто вміння чути саме співрозмовника, а не свої різні міркування з приводу сказаного ним, і вміння слухати так, щоб ваш співрозмовник хотів вам розповідати, говорив відкрито і з задоволенням.

Ефективність роботи керівника, успіх його організації багато в чому залежать від того, як він управляє собою. Керівник повинен володіти наукою

ділових відносин, уміти встановлювати й підтримувати цивілізовані відносини з людьми, переборювати протиріччя, повинен уміти обертати свою діяльність у благо інших людей, а також для досягнення цілей своєї організації. Адже як говорить англійське прислів'я – «Не може управляти іншими той, хто не в змозі управляти самим собою». Саме привітність, доброзичливість має стати візитною карткою кожного керівника. Адже це складові етики ділового спілкування, що поступово розповсюджує вихована людина навколо себе.

ЛІТЕРАТУРА

1. Гриценко Т.Б., Гриценко С.П., Іщенко Т.Д., Мельничук Т.Ф., Чуприк Н.В., Анохіна Л.П. Етика ділового спілкування: / за редакцією Т.Б. Гриценко, Т.Д. Іщенко, Т.Ф. Мельничук / Навч. посібник.— К.: Центр учбової літератури, 2007— 344 с.
2. Коваль А.П. Культура ділового мовлення: писемне та усне ділове спілкування. - К., 1972 – 287с.
3. Кафтан, В. В. Деловая этика : учебник и практикум для академического бакалавриата / В. В. Кафтан, Л. И. Чернышова. — М. : Издательство Юрайт, 2018. — 301 с. — (Серия : Бакалавр. Академический курс). — ISBN 978-5-534-03324-3.
4. Мальковская Т.А. Англо-русские соответствия в языковой структуре радиообмена в режиме общения пилот-авиадиспетчер: Дис. ... канд. филол. наук: 10.02.20 / Мальковская Т.А. – Пятигорск, 2004. – 163 с.

ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ ЕТИКИ У МАЙБУТНІХ ПРАЦІВНИКІВ ДСНС

Коваленко Д. М.

НК – Панімаш Ю. В.

*Черкаський інститут пожежної безпеки імені Героїв Чорнобиля
Національного університету цивільного захисту України*

В управлінській діяльності питання моралі й етики в їх практичному втіленні є однією з важливих умов ефективного управління. Упевнено можна сказати, що будь-яке питання реального здійснення управлінської діяльності має етичний аспект, оскільки головним, визначальним в управлінні є людський фактор – люди з їхніми інтересами, потребами, поглядами, емоціями.

Етика має давню історію. Основні її положення та принципи шліфувались упродовж багатьох століть. В останні роки аспекти етики загалом і професійної етики зокрема вивчаються в різних наукових дисциплінах, про що свідчать численні дослідження філософів, політологів, соціологів, педагогів, психологів.

Аналіз наукових досліджень останніх десятиріч, зокрема таких авторів як Г. Алоні, Г. Андреєв, А. Болдова, В. Бушанський, С. Криворучко, І. Маслікова, С. Сливка, О. Цимбал, Я. Ширченко, засвідчив, що проблема професійної етики є актуальною і привертає увагу багатьох науковців.

Специфіка професійної діяльності фахівців служби цивільного захисту ставить підвищені вимоги до його особистості, тому курсантам вищих навчальних

*Секція 4. Проблеми соціальної реабілітації та медичного забезпечення
в сучасних умовах*

зкладах ДСНС України важливо володіти як професійною етикою так і етикою в цілому.

Формування професійно-етичної компетентності майбутніх офіцерів – складний і багатоетапний процес, який залежить від цілого комплексу психолого-педагогічних умов. Педагогічні умови формування професійно-етичної компетенції – це сукупність дій, що спрямовані на поетапне моделювання й ефективне функціонування процесу становлення й розвитку належного рівня такої компетенції. У Новому тлумачному словнику української мови поняття «формувати» окреслено як «надавати чому-небудь певної форми, вигляду тощо; виробляти певні якості, риси характеру та ін.» [4, С. 666].

На думку Г. Андрєєва, для формування професійно-етичної культури майбутніх працівників МВС важливо 1) сформувати у курсантів гуманістичні уявлення, поняття, погляди, переконання, що передбачає цілеспрямований і систематичний вплив на їхню свідомість; 2) забезпечити набуття курсантами практичного досвіду, коли вони змушені проявляти мужність, відповідальність, наполегливість, толерантність і т.д.; 3) створювати ситуації успіху, моральної добротворчої діяльності курсантів [1].

Пожежно-рятувальні підрозділи ДСНС України мають свої, вироблені поколіннями специфічні професійні моральні норми та елементи професійної моральної свідомості. Службове життя перш за все вимагає високого рівня культури в розмовах з колегами, під час прийому відвідувачів, перевірки різних організацій та установ, участі у зборах чи чергуваннях, виїздів на надзвичайні ситуації. Грубість, нетактовність працівників є неприпустимою.

Більшість людей вважають, що вони вміють спілкуватися. Але практика свідчить, що ефективно це вміють робити далеко не всі, у тому числі й керівники. Від того, як люди розмовляють між собою, залежить настрій, стан нервової системи, благополуччя і спокій у сім'ях та колективах. Нині проблема культури спілкування набуває великого значення. Повсякчас на телеекранах та радіостанціях вживаються третьосортні слова та брутальні вирази. Це все сприяє накладенню відбитку на підсвідомість людей, особливо молоді. Тому дуже важливо закласти основи культури спілкування курсантам відповідно до часу, в якому ми живемо, до нашої історії, до духовно-творчого потенціалу українського народу.

Важливою умовою формування професійної етики, окрім культури спілкування, є службова дисципліна, яка проявляється у обов'язковому дотриманні норм поведінки та вимог законодавства, звичці до порядку. Вона включає в себе:

- дотримання статутного порядку;
- формування правової культури;
- вироблення високого професіоналізму;
- виховання високих морально-ділових якостей працівників;
- особистого прикладу зразкового виконання керівниками своїх службових обов'язків, справедливого ставлення до підлеглих;
- створення належних матеріально-побутових умов праці.

Секція 4. Проблеми соціальної реабілітації та медичного забезпечення в сучасних умовах

Реалізувати дані принципи дисципліни можна лише в колективі з високою моральністю, бо як відомо, фундаментом дисципліни є моральна основа особистості.

Мораль є базисом етичної культури будь якої людини, важливу роль у її формуванні відіграє моральне виховання. Моральні якості не є вродженими, вони набувають в процесі соціалізації людини. Ефективність морального виховання найбільша до 20 років, поки ще остаточно не сформовані світогляд, моральні принципи, характер особистості. Важливим явищем яке включає в себе мораль – патріотизм. Виховання патріотичного духу у курсантів має надзвичайну важливість, адже майбутній офіцер без відчуття Батьківщини не може бути вірним своїй державі та її інтересам. Тому саме викладачам та командирам взводів вищих навчальних закладів ДСНС України потрібно звернути увагу на дані аспекти.

Зупинимось на такому понятті, як етикет. Етикет – установлені норми поведінки і правила ввічливості в якому-небудь товаристві[3, С. 490]. Діловий етикет – це порядок поведінки, встановлений у ділових взаємовідносинах, основою правил якого є: дотримання певної дистанції між працівниками різних рангів, чесність, уміння говорити «Так – Ні», не ображаючи партнера, не раничи його самолюбства, толерантне ставлення до думок інших, уміння визнавати свої помилки, бути самокритичним, уміння використовувати в суперечці аргументи, а не владу чи авторитет. [2, с. 13]

Майбутні офіцери повинні бути обізнаними та повсякчас застосовувати правила етикету в житті та на службі, адже вони є обличчям ДСНС України. Курсантам потрібно прививати інтелегентні норми поведінки, що несуть в собі культуру мовлення, уміння слухати, повагу до оточуючих людей, до старших по званню та жінок, манери поводження в громадських місцях та за столом, вмінням охайно одягатися та вести здоровий спосіб життя, бути самодисциплінованим. Самодисципліна, як основа етикету, здатна грати роль потужного морального стимулу вчинків офіцера (дізнатися, виконати, подолати, зробити). З її допомогою офіцер контролює свої почуття в найскладніших ситуаціях. Як відомо, авторитет офіцера залежить не тільки від військового звання, посади або віку – він завойовується головним чином в процесі спілкування і взаємодії з підлеглими, сумлінним виконанням військового обов'язку. Відсутність самодисципліни говорить про низьку моральну вихованість офіцера, про значну схильність його негативним впливам та різним випадковостям. Щоб виховати у себе самодисципліну, потрібно провести аналіз власних звичок та дій, визначити пріоритети та кожного дня наполегливо працювати над досягненням запланованих цілей

Важливою рисою, якою повинен володіти працівник ДСНС, є принциповість, тобто наявність твердих переконань у поєднанні з активним прагненням до їхньої реалізації, незважаючи на всі труднощі та перешкоди. Адже моральна безпринципність і нерішучість працівника наділеного повноваженнями може мати негативний вплив на службу. Проте надмірна принциповість, яка доходить до абсурду, також не матиме позитивного ефекту на службі, адже час, що був затрачений на принциповий підхід вирішення завдань, можна було б використати для вирішення більш важливих справ. Офіцер повинен бути

Секція 4. Проблеми соціальної реабілітації та медичного забезпечення в сучасних умовах

об'єктивним та зважено підходити до всіх подій та завдань, що постають перед ним.

В реаліях ХХІ століття ми можемо спостерігати моральну деградацію серед молоді, безкультур'я, бездуховність, безвідповідальність та егоїзм в особистих стосунках, а це сприяє занепаду моральної культури особистості. Робота рятувальника вимагає від курсантів в процесі навчання усвідомити те, що відсутність моральної зрілості, незнання службової етики та правил етикету гальмує досягнення професійного успіху. Таким чином, готовність працівника ДСНС до виконання оперативно-службових завдань потребує виховання почуття обов'язку, честі, гідності, відповідальності, самодисципліни, які є важливими критеріями моральної зрілості та професійної етики.

Для того щоб з кожним роком професія рятувальника набувала все більшого авторитету серед населення і в майбутньому служба в ДСНС України стала синонімом престижу, вже зараз потрібно прививати і посилено працювати над етичною складовою курсантів вищих навчальних закладів.

ЛІТЕРАТУРА

1. Андреев Г. И. Формирование профессионально- этической культуры курсантов образовательных учреждений МВД РФ : дисс. канд. пед. наук : 13.00.08 / Г. И. Андреев. – Чебоксары 2002. – 213 с
2. Палеха Ю. І. Етика ділових відносин: Навч. посіб. – К.: Кондор, 2007. — 13 с.
- 3 Словник української мови в 11тт. / АН УРСР. Інститут мовознавства, за ред. І. К. Білодіда. - К.: Наукова думка, 1970-1980.– С. 490.
4. Яременко В. Новий тлумачний словник української мови : у 3 т. / В. Яременко, О. Сліпушко. – К. : Аконіт, 2007. – Т. 3. – 862 с.

ПРЕВЕНТИВНА ДІЯЛЬНІСТЬ ПОЛІЦІЇ СТОСОВНО МАЛОЛІТНІХ

*Корнієнко М. В., канд. юрид. наук, доцент
Одеський державний університет внутрішніх справ*

У сучасних умовах становлення й розвитку демократичної, правової держави профілактика (превенція) правопорушень розглядається як важливий напрям внутрішньої політики України. Ефективна профілактика правопорушень є одним з пріоритетних шляхів протидії злочинності у тому злочинів і правопорушень які вчинені малолітніми особами, зменшення масштабів її розповсюдження, покращення криміногенної обстановки. Зазначимо, що таке профілактика правопорушень це – обов'язкова діяльність органів державної влади, місцевого самоврядування, підприємств, установ, організацій незалежно від форм власності, у тому числі громадських організацій, спрямована на виявлення та усунення причин і умов, які сприяють учиненню правопорушень, а також виявлення осіб, схильних до вчинення правопорушень, та застосування заходів до їх виправлення.

Закон України «Про Національну поліцію» закріплює в статті 23 Основні повноваження поліції, те що поліція відповідно до покладених на неї завдань

Секція 4. Проблеми соціальної реабілітації та медичного забезпечення в сучасних умовах

здійснює превентивну та профілактичну діяльність, спрямовану на запобігання вчиненню правопорушень та виявляє причини та умови, що сприяють вчиненню кримінальних та адміністративних правопорушень, вживає у межах своєї компетенції заходів для їх усунення».

Здійснюючи превентивний (профілактичний) вплив, поліцейський повинен враховувати, що: універсальних профілактичних заходів не існує, ефективність їх завжди вибіркова; превентивний вплив – процес тривалий. Позитивних результатів при цьому можна досягти лише тоді, коли він здійснюється працівником, що добре знає особу підопічного, а тому і суб'єкт профілактики повинен бути постійним; особливість будь-якого профілактичного впливу полягає в тому, що його опозитивні результати стають очевидними не відразу після реалізації тих чи інших заходів, а поступово, через деякий час, коли нові звички, погляди достатньо закріпляться в свідомості людини; успіх профілактичного впливу зумовлений вмінням прогнозувати (хоча б у загальних рисах) поведінку людини, від якої можна очікувати скоєння злочину.

Законодавство України передбачає, що профілактики адміністративних і кримінальних правопорушень серед дітей це - діяльність підрозділів ювенальної превенції у межах визначеної компетенції, яка спрямована на виявлення та усунення причин і умов, що призводять до вчинення дітьми адміністративних і кримінальних правопорушень, а також на позитивний вплив на поведінку окремих дітей на території України, в окремому регіоні, у сім'ї, за місцем проживання.

Систему профілактики правопорушень поліції складає сукупність її окремих підрозділів, посадових осіб та працівників, які цілеспрямовано здійснюють на різних рівнях і у різних масштабах управління й планування профілактичної діяльності, виконують профілактичні заходи на основі спільних цілей, завдань та принципів і мають у зв'язку з цим певні права та обов'язки, несуть відповідальність.

Заходи з профілактики адміністративних і кримінальних правопорушень поділяються на загальні та індивідуальні.

Суб'єктами загальної та індивідуальної превенції (профілактики) правопорушень є органи державної влади (законодавчої, виконавчої, судової), органи місцевого самоврядування, правоохоронні органи, засоби масової інформації, громадські організації, у тому числі громадські формування з охорони громадського порядку, релігійні установи та організації, підприємства, установи та організації незалежно від форм власності, які беруть участь у профілактиці правопорушень.

Об'єктами профілактики правопорушень є громадяни України, особи без громадянства, а також іноземці, за винятком дипломатичних представників іноземних держав та інших громадян, які за законами України і міжнародними договорами, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, користуються імунітетом від кримінальної та адміністративної юрисдикції, криміногенні чинники правопорушень, особи з криміногенними нахилами, мікросередовище, яке сприяє формуванню особи з криміногенними нахилами.

Згідно з Законом України «Про органи та служби у справах дітей та спеціальні установи для дітей» статті 5 уповноважені підрозділи органів Національної поліції (органи ювенальної превенції) визначені їх зобов'язання. Поліція відповідно до покладених на неї завдань забезпечує: установлення місцезнаходження дітей у разі їх безвісного зникнення; розкриття кримінальних правопорушень, учинених дітьми;

*Секція 4. Проблеми соціальної реабілітації та медичного забезпечення
в сучасних умовах*

організацію та здійснення заходів профілактики з дітьми в навчальних закладах, за місцем проживання з метою запобігання вчиненню ними адміністративних і кримінальних правопорушень; організацію та здійснення заходів індивідуальної профілактики з дітьми, що вчинили адміністративні та кримінальні правопорушення, були засуджені до покарання, не пов'язаного з позбавленням волі, звільненими зі спеціальних виховних установ; ужиття заходів щодо недопущення рецидивної злочинності серед дітей та інші.

Наказ МВС України від 25.05.2012 № 452 «Про затвердження Положення про профілактику правопорушень, пов'язаних із здійсненням службової діяльності працівниками Державної міграційної служби України» дає нам визначення профілактиці правопорушень – це система організаційних, правових і виховних заходів, спрямованих на попередження та усунення причин і умов, що сприяють учиненню працівниками ДМС України протиправних дій, пов'язаних із здійсненням їх службової діяльності.

Заходи загальної профілактики адміністративних і кримінальних правопорушень здійснюються на території обслуговування в навчальних закладах та за місцем проживання дітей. З метою попередження вчинення дітьми адміністративних і кримінальних правопорушень підрозділи ювенальної превенції самостійно або разом з відповідними органами виконавчої влади, органами місцевого самоврядування здійснюють такі заходи загальної профілактики як: виявляють причини й умови, що призводять до вчинення адміністративних та кримінальних правопорушень дітьми, уживають організаційних і практичних заходів для їх усунення; проводять зустрічі з адміністрацією навчальних закладів та представниками батьківських комітетів; проводять у навчальних закладах лекції та практичні заняття, спрямовані на формування в дітей правосвідомої поведінки, навичок до здорового способу життя.

Заходи індивідуальної профілактики здійснюються працівником поліції щодо конкретної дитини з метою попередження вчинення нею адміністративних та кримінальних правопорушень.

Заходи індивідуальної профілактики спрямовані на особистість конкретної дитини, середовище, яке її формує, а також на умови, обставини та ситуації, що призводять до вчинення дитиною адміністративних і кримінальних правопорушень.

Індивідуальна профілактична робота включає у себе ряд послідовних, взаємопов'язаних стадій: виявлення осіб, від яких можливо очікувати вчинення правопорушень; спостереження за такими особами; здійснення на них профілактичного впливу.

Працівники поліції здійснюють такі заходи індивідуальної профілактики: проводять ознайомлювальні, попереджувальні та виховні бесіди з дитиною за місцем проживання, навчання, роботи; проводять ознайомлювальні, попереджувальні бесіди з батьками дитини, її законними представниками, членами сім'ї з метою усунення причин і умов, які спонукали до вчинення адміністративного чи кримінального правопорушення; складають план заходів з індивідуальної профілактики на основі вивчення матеріалів характеристик, індивідуально-психологічних особливостей дитини; відповідно до компетенції організують надання допомоги дитині у вирішенні питань, що пов'язані з працевлаштуванням, організацією дозвілля, установленням соціально корисних контактів, вибором

Секція 4. Проблеми соціальної реабілітації та медичного забезпечення в сучасних умовах

життєвих цілей, а також залучення дитини до соціально корисних занять трудового, спортивного, творчого, самодіяльного характеру та інші.

Розкрити з достатньою повнотою мірою зміст профілактики правопорушень можливо лише за умов урахування і аналізу функцій, які вона виконує, а також цілей і завдань, що стоять перед нею. Отже, розкриємо функції профілактики правопорушень: запобіжно-регулятивна функція покликана коригувати у специфічних формах взаємозв'язок особи і суспільства і впливати на поведінку людей та суспільні інтереси. Іншими словами дана функція покликана не лише перешкоджати розвитку одних і допомагати удосконаленню інших суспільних відносин, але й, вирішувати виникаючі між особою і суспільством протиріччя, сприяти утвердженню їх взаємозв'язку. Профілактика покликана забезпечити таку поведінку людей, яка відповідала б вимогам, закріпленим у нормах права та інших нормативних актах; охоронна функція покликана забезпечити захист суспільних інтересів і соціальних цінностей громадян і держави від протиправних посягань. Оскільки профілактика правопорушень спрямована на недопущення антигромадської поведінки, а також вона реалізує не лише можливість переконання, але й примусу до осіб, які не хочуть ставати на шлях виправлення і тим самим активно проявляє дану функцію; виховна функція - профілактика правопорушень в основному зводиться до цієї функції, адже її призначення - не у примусі, а переконанні, тобто не у тому, щоб покарати, а у тому, щоб виховувати з метою недопущення протиправної поведінки; ідеологічна функція, призначення якої полягає у забезпеченні загальної ідейної спрямованості профілактичних заходів, обґрунтуванні їх змісту, правильному визначенні шляхів, засобів і методів профілактичної діяльності. На жаль, на сучасному розвитку держави питанням ідеології не надається належної уваги; прогностична функція збагачує теорію і практику профілактики правопорушень інформацією, яка дозволяє визначити перспективні напрямки попередження правопорушень.

Можна зробити висновок, що превентивна (профілактична) діяльність відносно малолітніх дуже важлива, від того наскільки вдало і компетентно вона була проведена буде залежати, чи стана дитина в подальшому на шлях антисоціальної поведінки чи буде вона скоювати адміністративні правопорушення і кримінальні злочини. Чи зможе дитина з якою недостатньо чи неправильно провели профілактичну корекцію стати в подальшому «законослухняним» громадянином.

ЛІТЕРАТУРА

1. Закон України «Про Національну поліцію» від 2 липня 2015 року № 580-VIII Із наступними змінами та доповненнями. Електронний ресурс: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/580-19>
2. Закон України «Про органи і служби у справах дітей та спеціальні установи для дітей» від 24 січня 1995 року № 20/95-ВР Із наступними змінами та доповненнями. Електронний ресурс: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/20/95-%D0%B2%D1%80>
3. Закон України «Про запобігання та протидію домашньому насильству» від 07.12.2017 року № 2229-19. Із наступними змінами та доповненнями. Електронний ресурс: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2229-19>

4. Наказ МВС України від 25.05.2012 № 452 «Про затвердження Положення про профілактику правопорушень, пов'язаних із здійсненням службової діяльності працівниками Державної міграційної служби України» Електронний ресурс: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z0944-12>

5. Наказ МВС України від 19.12.2012 № 1176 «Про затвердження Інструкції з організації роботи підрозділів кримінальної міліції у справах дітей» Електронний ресурс: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0121-13>

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ТА СТРУКТУРА СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНОГО ФЕНОМЕНУ «Я-КОНЦЕПЦІЇ» ОСОБИСТОСТІ

Котенко В. В.

НК – Боснюк В. Ф., канд. психол. наук, доцент

Національний університет цивільного захисту України

Сучасне соціальне життя характеризується інтенсивним розвитком нових складних технологій, що пов'язано з потребою в розвитку і становленні особистості з адекватним сприйняттям себе і навколишньою дійсністю. Для цього людина повинна володіти адекватною самооцінкою. Оптимальним варіантом є гармонійний розвиток всіх компонентів самосвідомості, а саме: самопізнання, емоційного ставлення до себе і саморегуляції. Все це робить актуальним звернення до дослідження соціально-психологічного феномена «Я-концепція».

Американський психолог У. Джеймс першим почав розробляти проблематику «Я-концепції». Згідно з його концепції «Глобальне Я» (особистість) містить в собі два аспекти: емпіричний об'єкт (чистий досвід) та «Я як об'єкт» (зміст цього досвіду). Це дві сторони однієї цілісної особистості, які завжди існують одночасно. «Я як об'єкт» складається з чотирьох аспектів: «духовне Я», «матеріальне Я», «соціальне Я» і «тілесне Я». Сукупність цих аспектів утворюють унікальний образ або сукупність уявлень про себе, як особистість [2].

Р. Бернс виділив у своїх працях три складових «Я-концепції» [1]:

Когнітивний компонент (саморозуміння, «Я-образ») – уявлення індивіда про себе самого та своїх особистісних характеристик;

Оціночний компонент (самооцінка) – це оцінка індивіда цих характеристик, ставлення до них;

Поведінковий компонент – потенційна поведінкова реакція, що виникає у результаті неперервної взаємодії перших двох компонентів – когнітивного та оціночного компоненту.

Розглядаючи структуру «Я-концепції», Р. Бернс зазначає, що когнітивний та оціночний компоненти умовно відмінні, оскільки в психологічному плані вони нерозривно пов'язані між собою. Глобально «Я-концепцію» можна розглядати як сукупність установок індивіда, спрямованих на самого себе .

Як результат Р. Бернс виділив наступні основні модальності установки індивіда [1]:

*Секція 4. Проблеми соціальної реабілітації та медичного забезпечення
в сучасних умовах*

«Реальне Я» – установки, пов'язані з тим, як індивід сприймає свої актуальні здібності, ролі, статус, тобто з його уявленнями про те, який він насправді;

«Дзеркальне Я» – установки, пов'язані з уявленнями індивіда про те, як його бачать інші;

«Ідеальне Я» – установки, пов'язані з уявленнями індивіда про те, яким він хотів би стати;

Столяренко Л. Д та Столяренко В. Є. у своїй праці виділили етапи формування «Я-концепції» особистості [3]:

Перший етап полягає в тілесному відокремлення себе від навколишнього світу, яке починається в дитинстві і завершується до двох років, коли дитина розуміє, що її тіло існує незалежно від зовнішнього світу і належить тільки їй. Дворічна дитина здатний впізнавати себе в дзеркалі, виділяючи себе і інших дітей як окремі істоти.

Другий етап характеризується формуванням ставлення до себе, відбувається протягом дошкільного дитинства.

Під час третього етапу, який відбувається в шкільному віці відбувається істотна зміна «Я-образу» в залежності від факторів успіхів та взаємин з оточуючими. Ці фактори впливають на формування самооцінки.

Четвертий етап проявляється під час підліткового віку коли виникає інтерес до свого внутрішнього світу, до аналізу своїх особистісних якостей. Розвивається «его-ідентичність» – цілісне, чітке уявлення про себе. Виникає особливе особистісне новоутворення – психологічна готовність до самовизначення.

П'ятий етап відбувається впродовж всього дорослого періоду життя «Я-концепція» людини одночасно прагне зберегти наявний досвід та зазнає змін.

Таким чином, на сучасному етапі «Я – концепція» розглядається, як динамічна система уявлень особистості про себе, що існують в усвідомленій та неусвідомленій формах у поєднанні з їх емоційною забарвленою оцінкою і поведінковою реакцією, чинником яких виступають уявлення про себе та їх оцінка. «Я-концепція» є центр свідомості, який будується на основі безлічі ідентифікацій і включає основні відносини особистості та їх реалізації.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бернс Р. Розвиток Я-концепції і виховання. Москва: Прогрес, 1986. – 420 с.
2. Джеймс У. Психологія / ред. Л. А. Петровської. Москва: Педагогіка, 1991. – 368 с.
3. Столяренко Л.Д., Столяренко В.Є. Психологія і педагогіка для технічних вузів. Ростов-на-Дону: Фенікс, 2004, – 512 с.

ОСОБЛИВОСТІ ПРОЯВУ КОГНІТИВНОГО КОМПОНЕНТУ У СТРУКТУРІ ПРОФЕСІЙНО ВАЖЛИВИХ ЯКОСТЕЙ ПОЖЕЖНИКІВ-РЯТУВАЛЬНИКІВ

Кришталь Д. Д.

НК – Снісаренко А. Г., канд. психол. наук, доцент

Черкаський інститут пожежної безпеки імені Героїв Чорнобиля

Національного університету цивільного захисту України

Специфіка професійної діяльності пожежників-рятувальників вимагає особливої розвиненості їхніх професійно важливих якостей. Серед останніх важливе місце належить когнітивним якостям персоналу, оскільки однією з основних професійних функцій таких особистостей є об'єктивне сприйняття інформації, її аналіз, узагальнення та прийняття правильних оперативних рішень [1].

Мета роботи – здійснити емпіричну оцінку когнітивного компоненту в структурі професійно важливих якостей пожежників-рятувальників. Досягнення поставленої мети здійснювалось послідовно у три етапи.

На першому етапі проведено професіографічний аналіз зазначеної професії, який дозволив установити, що когнітивний компонент особистості розташований на одному з перших місць у рейтингу професійно важливих якостей пожежників-рятувальників. До цього компоненту ввійшли такі якості: розвинутий інтелект, прогресивний світогляд, ерудиція; здатність швидко переключати увагу з одного виду діяльності на інший; уміння вибирати з великого обсягу інформації ту, яка необхідна для вирішення завдання; уміння розподіляти увагу при виконанні декількох функцій, завдань в умовах дефіциту часу; аналітичний склад розуму та прогностичні здібності; уміння діяти творчо, нешаблонно; здатність розглянути проблему в цілому.

На другому етапі на підставі результатів оцінок експертів та заліків зі службової підготовки усіх досліджуваних (86 осіб) розділили на 3 групи професійної успішності, що включає рівень суб'єктивного професійного досвіду фахівця, розвиток його професійно важливих якостей, стаж роботи за спеціальністю та особливості його особистості.

На третьому етапі за методикою «Короткий відбірковий тест» здійснено емпіричну оцінку когнітивного компоненту в структурі професійно важливих якостей пожежників-рятувальників з високим (1-а група), середнім (2-а група) та низьким (3-я) рівнем професійної успішності.

Аналізуючи отримані результати, можна відмітити, що загалом рівень сформованості та розвиненості когнітивних функцій у всіх групах досліджуваних є достатньо передбачуваним і є прямо пропорційним успішності діяльності. Так, у досліджуваних 3-ї групи відмічено найбільш низький рівень сформованості майже всіх когнітивних показників. У досліджуваних із високим та середнім рівнем професійної успішності зафіксовано практично ідентичні (високі) показники розвиненості когнітивних процесів. При цьому необхідно відмітити низку розходжень.

Секція 4. Проблеми соціальної реабілітації та медичного забезпечення в сучасних умовах

Так, при аналізі даних встановлено, що у досліджуваних з низьким рівнем успішності діяльності показники узагальненості та аналізу інформації достовірно нижчі у порівнянні з групою досліджуваних, які відрізняються високими та середніми показниками успішності діяльності ($t_{1,3} = 2,25$; $t_{2,3} = 2,13$, $p \leq 0,05$). Зазначена функція є дуже важливою для професійної діяльності фахівця, оскільки йому часто доводиться перед прийняттям рішення узагальнювати та аналізувати отриману інформацію.

Показники гнучкості розумових процесів достовірно вищі у представників 1-ї групи у порівнянні з групою досліджуваних, які відрізняються низьким рівнем професійної успішності ($t_{1,3} = 2,22$, $p \leq 0,05$).

Наступне достовірне розходження виявлене на рівні сформованості просторового мислення та уяви. Найнижчі показники за даною функцією у досліджуваних 3-ї групи ($t_{1,3} = 2,65$; $t_{2,3} = 2,11$, $p \leq 0,05$). Зазначена когнітивна функція є дуже важливою при роботі фахівця в небезпечних умовах, зокрема в умовах обмеженої видимості.

Наступна функція (розподілу та концентрації уваги) є майже найважливішою з усіх в діяльності пожежників-рятувальників. Саме уважність обумовлює швидку реакцію при можливій зміні обстановки, сприйняття максимальної кількості дрібних деталей, вибір з декількох варіантів дій в екстремальних умовах правильне рішення тощо. Найбільш високий рівень розвиненості цього показника у порівнянні з 3-ю групою відмічено у досліджуваних 1-ї групи ($t_{1,3} = 2,26$, $p \leq 0,05$).

Отже, результати емпіричного вивчення когнітивної сфери пожежників-рятувальників дозволили констатувати: найменш успішні досліджувані характеризуються середнім рівнем розвиненості емоційної деструкції, проте всі інші когнітивні функції в них розвинені на недостатньому рівні. У групі досліджуваних із середнім рівнем професійної успішності спостерігається високий рівень розвиненості таких розумових операцій, як здібність до узагальнення та аналізу, емоційна деструкція. Досліджувані з високим рівнем професійної успішності мають найвищий рівень сформованості здібностей до узагальнення та аналізу інформації, просторової уяви, гнучкості мислення, а також розподілення та концентрації уваги.

Отримані результати вказують на значущість для професійної успішності пожежників-рятувальників швидкісних і точнісних характеристик когнітивних процесів, рівня розвитку інтелектуальних процесів та інтелектуальної продуктивності.

ЛІТЕРАТУРА

1. Професіографічний аналіз діяльності начальників караулів оперативно-рятувальної служби цивільного захисту МНС України: [монографія] / М.А. Кришталь, В.П. Садковий, А.Г. Снісаренко, О.В. Тімченко. – Х. – Черкаси: АПБ ім. Героїв Чорнобиля, 2011. – 230 с.

НЕОБХІДНІСТЬ ЗНАННЯ ОСНОВ ДОМЕДИЧНОЇ ДОПОМОГИ В НАДЗВИЧАЙНИХ СИТУАЦІЯХ

Кручек Р. В.

НК – Фесенко О. О., канд. техн. наук, доцент, Сахарова З. М.,

Лисюк В. М., канд. техн. наук

Одеська національна академія харчових технологій

Навколишнє середовище та умови життя в процесі діяльності людини та впливу природних сил постійно змінюються. У багатьох випадках такі зміни створюють екстремальні ситуації для людини, надзвичайні ситуації для населення. У результаті виникнення й розвитку будь-якої надзвичайної ситуації можуть з'явитися постраждалі або навіть жертви.

Від природних умов життя залежить специфіка життєдіяльності людини - поведінка, способи добування їжі і води, особливості будови сховищ, характер захворювань та заходи їх запобігання, способи пересування по місцевості тощо. Одночасно існування людини багато в чому залежить від її психофізіологічних властивостей – волі, рішучості, зібраності, винахідливості, фізичної підготовки, витривалості. Переконання людини в тому, що вона зможе зберегти здоров'я та життя в самих сурових умовах і використати в своїх інтересах все, що дає навколишнє середовище, і є основою для виживання [1,2].

Вимушене виживання людини може статися через загублення орієнтирів, втрату транспортних засобів, стихійне лихо, відсутності чи загублення людини, яка знає місцевість (провідника). Причинами цих випадків можуть бути несприятливі погодні умови та стихійні лиха, аварійні ситуації на транспорті (корабельні аварії, авіакатастрофи), невміння орієнтуватись на місцевості, неухважність, надмірна самовпевненість.

Одночасно з цим відпочинок на природі, в лісу або біля водоймища, кількадечний похід або пікнік сьогодні дуже розповсюджені, особливо серед молоді. Але людина, яка самотійно опинилась в природних умовах, може потрапити під специфічну дію механічної та температурної травм, простуди, інфекційного захворювання, харчового отруєння, інтоксикації від укусів тварин, від вживання в їжу отруйних продуктів рослинного походження, зоотоксинів.

Виникнення таких надзвичайних ситуацій не дає змогу заздалегідь підготувати ресурси, необхідні для надання медичної допомоги (медичний персонал, медикаменти, лікувальні установи, спеціалізований транспорт).

Збереження власного здоров'я в умовах природи стає найголовнішою задачею, коли засоби та заходи для першої медичної допомоги відсутні. Лікування будь-якого захворювання в природних умовах ускладнюється через високу вірогідність інфікування (погані гігієнічні умови), акліматизацію (загострення кишкових, простудних та інфекційних хвороб), відсутністю лікувальних засобів, несприятливими умовами клімату (висока вологість, жара, холод) [3].

У зв'язку з цим постає питання надання домедичної допомоги потерпілим. Якщо її надають своєчасно та якісно, без нанесення шкоди потерпілому, то надалі це є запорукою успішного лікування та одужання.

Секція 4. Проблеми соціальної реабілітації та медичного забезпечення в сучасних умовах

Збереження здоров'я і навіть життя потерпілого значною мірою залежить від рівня відповідних знань та умінь тих, хто надає домедичну допомогу під час нещасних випадків. Тому прийомами само- та взаємодопомоги повинен володіти кожний.

За аксіоми про потенційну небезпеку нещасний випадок може статися будь-коли й з будь-ким і не завжди тільки під час відпочинку, але і на роботі, вдома, на вулиці. І важливо, щоб у цей момент поруч були підготовлені люди, здатні швидко та кваліфіковано подати необхідну допомогу.

Непідготовлені люди часто губляться у разі нещасного випадку й замість того, щоб допомогти потерпілому (відновити дихання та серцебиття, зупинити кровотечу тощо), прагнуть доставити його в медичний заклад, незважаючи на тяжкий стан, що може призвести до смерті, або самі починають панікувати.

Як свідчить статистика, допомога потерпілому на місці нещасного випадку найчастіше зводиться лише до того, що потерпілого виносять з небезпечного місця й кладуть на спину. Щоб урятувати життя людини, яка одержала важку травму, не можна гаяти жодної хвилини, адже ефективна допомога - це насамперед швидка допомога. Одночасно з проведенням реанімації необхідно негайно викликати швидку допомогу чи лікаря. Тому номери телефонів найближчих лікувальних закладів та швидкої допомоги повинні бути на видному місці біля телефонного апарата. Згідно з даними Всесвітньої організації охорони здоров'я близько 20 % від усіх загиблих при аваріях і катастрофах можна було б урятувати - при своєчасному та кваліфікованому поданні першої допомоги.

ЛІТЕРАТУРА

1. Цивільний захист [підручник] / О. І. Запорожець, В. О. Михайлюк, Б. Д. Халмуратов та ін. – К. : «Центр учбової літератури», 2016. – 264 с.
2. Надзвичайні ситуації та цивільний захист населення: Навчальний посібник. За редакцією С.П. Сонько / Автори: Сонько С.П., Пліщенко С.С., Голубкіна О.М., Віннік Н.В., Шиян Д.В. / Вид-во: Умань: Редакційно-видавничий відділ Уманського національного університету садівництва, 2010. – 156 с.
3. Пангелов, Б.П. Організація і проведення туристсько-краєзнавчих подорожей [Текст] : Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів / Б. П. Пангелов. - К. : Академвидав, 2010. - 248 с.

ПСИХОЛОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ СТРІЛЕЦЬКОГО СПОРТУ

Куліш С. В.

НК – Снісаренко А. Г., канд. психол. наук, доцент

Черкаський інститут пожежної безпеки імені Героїв Чорнобиля

Національного університету цивільного захисту України

Розвиток сучасного стрілецького спорту характеризується значним збільшенням тренувальних та змагальних навантажень, що призводить до підвищення психічної напруги. У зв'язку із загостренням спортивної конкуренції і обумовленим цим підвищенням вимог до рівня виступів спортсменів роль

Секція 4. Проблеми соціальної реабілітації та медичного забезпечення в сучасних умовах

«психологічного фактору» у цій сфері діяльності стає все більш відчутною [3]. Тому здатність до швидкої психічної адаптації до нових, часто несподіваних умов здійснення змагальної діяльності часто стає вирішальним фактором для перемоги або поразки.

Незважаючи на досить широкий розвиток дослідницьких робіт у галузі психології спорту, питання про специфічні особливості і про психологічну структуру змагальної діяльності спортсменів-стрільців до теперішнього часу залишаються дослідженими не в повному обсязі. Тим часом спорт в його різних видах являє собою сприятливу базу для психологічного аналізу даної специфічної діяльності [2]. Цьому сприяє висока конкретність і визначеність змагальної діяльності, різноманітність її видів, обумовленість участю всіх без виключення психічних функцій спортсменів-стрільців, наявність загострених ситуацій.

Мета роботи – конкретизувати психологічні проблеми розвитку стрілецького спорту.

Для будь-якої професійної діяльності, до якої можна віднести і діяльність спортсмена-стрільця, процес формування її психологічної системи не закінчується після завершення етапу підготовки. У міру набуття практичного досвіду вдосконалюється і психологічна структура діяльності. Так результати досліджень [1] показують, що саме в умовах реальних змагань у більшості спортсменів-стрільців шляхом природного набуття досвіду формуються спеціальні навички та вміння діяти в змагальних ситуаціях, розвивається здатність до саморегуляції, психологічна стійкість до стресу.

Наукові розвідки [3] підтверджують, що фізичні навантаження спортсменів-стрільців невеликі – основний тягар лягає на центральну нервову систему. Авторка підкреслює, що недостатній рівень емоційної стійкості нерідко стає причиною невдалого виступу фахівця на змаганнях.

Важливою особливістю змагальної діяльності в стрілецькому спорті є те, що спортсмен виконує не три спроби, як у багатьох інших видах спорту, а багато спроб поспіль (результат виступу являє собою суму очок, вибитих в кожній спробі). Стрілецька вправа розгортається як тривала діяльність, що складається з однотипних дій, кожна з яких може бути або успішною, або невдалою. Природно, що успішний постріл спортсмен-стрілець намагається відтворити, а невдалий виправити при наступній спробі.

Відзначимо, що змагальна діяльність у стрільбі проходить в процесі жорсткої конкурентної боротьби, де відповідальність зростає після кожного невдалого (чи навіть відносно невдалого) пострілу. У ході продовження змагань збільшується втома спортсмена-стрільця, а значні психічні навантаження вимагають від нього високого розвитку таких вольових якостей як цілеспрямованість, ініціативність, наполегливість та рішучість.

Отже, аналіз результатів наукових досліджень дозволив виокремити три етапи розвитку психології стрілецького спорту: зародження – реалізація методологічних та експериментальних підходів, запозичених із загальної психології; становлення – забезпечення практики спортивної діяльності; сучасний розвиток – поглиблення теоретико-прикладних основ наукових досліджень, виділення категорій діяльності та особистості спортсмена, виокремлення соціально-психологічних проблем спорту.

Більшість досліджень пов'язана з вивченням особливостей фізичної та технічної підготовки, способів і методів контролю за рівнем спортивної майстерності, психологічного забезпечення тренувальної діяльності спортсменів-стрільців. Проте, в спеціальній літературі практично відсутні об'єктивні дані про характер їх змагальної діяльності на основі теорії діяльності, недостатньо досліджено механізми емоційно-вольової регуляції діяльності, не розкрито проблеми щодо особистісно-типологічних особливостей спортсменів-стрільців. Тому роль наукових досягнень у вирішенні теоретико-методологічних питань психологічного вивчення змагальної діяльності істотно зростає – подальше підвищення рівня досягнень неминуче вимагає кардинального вдосконалення як системи психологічної підготовки спортсменів-стрільців, так і всієї існуючої теоретичної та організаційно-методичної бази стрілецького спорту.

ЛІТЕРАТУРА

1. Завирохин Д.С. Психологические аспекты пулевой стрельбы / Д.С. Завирохин // Проблемы подготовки научных и научно-педагогических кадров: опыт и перспективы. – 2009. – №9. – С. 90-92.
2. Сопов В.Ф. Теория и методика психологической подготовки в современном спорте / В.Ф. Сопов. – М. : Трикста, 2010. – 116 с.
3. Шаріпова Д.С. Особливості саморегуляції професійних спортсменів з кульової стрільби / Д.С. Шаріпова // Проблеми екстремальної та кризової психології. – 2015. – № 17. – С. 253 – 259.

ПРОБЛЕМИ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ДІЙ РЯТУВАЛЬНИКІВ ПІД ЧАС РЯТУВАННЯ І НАДАННЯ ДОМЕДИЧНОЇ ДОПОМОГИ ОСОБАМ У НЕВІДКЛАДНОМУ СТАНІ

Куркурін Б. П.

НК – Юрченко К. М., канд. техн. наук, доцент

Черкаський інститут пожежної безпеки імені Героїв Чорнобиля

Національного університету цивільного захисту України

Дана тема дуже актуальна, адже вона вказує на прогалини чинного законодавства стосовно дій рятувальника під час рятування і надання домедичної допомоги особам у невідкладному стані, тобто таким, чиє життя знаходиться під прямою чи невідворотною загрозою внаслідок травми, отруєння або інших причин.

Рятування - операція, що здійснюється з метою рятування осіб, які зазнають або зазнали лиха, надання їм першої медичної і іншої допомоги та доставки їх у безпечне місце. [2]

Згідно ст. 12 Закону України «Про екстрену медичну допомогу» від 05.07.2012 за № 5081-VI «особами, які зобов'язані надавати домедичну допомогу людині у невідкладному стані, є: рятувальники аварійно-рятувальних служб, працівники державної пожежної охорони, поліцейські, фармацевтичні

Секція 4. Проблеми соціальної реабілітації та медичного забезпечення в сучасних умовах

працівники, провідники пасажирських вагонів, бортпровідники та інші особи, які не мають медичної освіти, але за своїми службовими обов'язками повинні володіти практичними навичками надання домедичної допомоги. [1]

Таким чином, рятувальник повинен надати домедичну допомогу потерпілому тільки після доставки його у безпечне місце. Але в цій ситуації не передбачаються випадки, коли транспортування особи не є можливим.

Наприклад, згідно Настанові з організації газодимозахисної служби в підрозділах оперативно-рятувальної служби цивільного захисту №1342 до оснащення ланки ГДЗС не входить такий пристрій рятування як рятувальні ноші, тому якщо під час роботи в непридатному для дихання середовищі, ланкою була виявлена особа, що потребує спеціальних умов транспортування (наприклад, травма хребта), здійснити безпечне рятування немає можливості. В цій ситуації командир ланки приречений бути винним або за неправильне транспортування потерпілого, що може завдати йому ще більшої шкоди, або за неврятування потерпілого, як ознака професійної бездіяльності і невиконання завдань за призначенням.

І таких прикладів в оперативній діяльності дуже багато, саме тому потрібно переглянути і внести зміни в правове регулювання дій, функції і обов'язки рятувальників під час виконання рятувальних робіт і надання домедичної допомоги.

ЛІТЕРАТУРА

1. Закон України «Про екстрену медичну допомогу» від 05.07.2012 за № 5081-VI.
2. Наказ МВС України від 17.05.2006 №297 «Про затвердження Правил авіаційного пошуку та рятування в Україні».
3. Наказ МНС України від 16.12.2011 № 1342 «Про затвердження Настанови з організації газодимозахисної служби в підрозділах оперативно-рятувальної служби цивільного захисту».

ОСОБЛИВОСТІ СТАНОВЛЕННЯ ОСОБИСТОСТІ В СТУДЕНТСЬКОМУ ВІЦІ

Лисенко Я. В.

НК – Чупанова Д. О.

*Черкаський інститут пожежної безпеки імені Героїв Чорнобиля
Національного університету цивільного захисту України*

Дитина уже зі свого народження всіма своїми особливостями (будова тіла забезпечує можливість прямого ходіння, структура мозку — можливість розвитку інтелекту, будова руки — перспективу використання знарядь праці тощо) підтверджує свою належність до людського роду, що фіксується в понятті «індивід». *Індивід* (лат. *individuum* — неділимий) — людина як представник людської спільноти, соціуму (групи, класу, нації тощо). За сучасною

Секція 4. Проблеми соціальної реабілітації та медичного забезпечення в сучасних умовах

класифікацією людей індивід займає проміжне становище (людина, індивід, особистість, індивідуальність). Індивід є суспільно-історичним утворенням, здатним діяти усвідомлено. Характеристика його передбачає сукупність природних задатків, набутих знань, соціального досвіду, які виявляються у поведінці та діяльності [3].

Паралельно з розвитком людини відбувається і процес формування особистості. Тільки коли людина набуває собі певних соціальних якостей, властивостей, які здобуваються під впливом відповідної культури суспільства та соціальних груп, засвоює суспільні форми свідомості та поведінки суспільно-історичного досвіду людства, тоді її можна назвати особистістю.

Процес формування особистості – це процес розвитку людини, а саме соціального. Відбувається він завдяки виховному впливу сім'ї, школи, суспільства, вивченню та засвоєнню гуманітарних дисциплін, участі в громадському житті та здатність людини пристосуватися до зовнішнього оточення.

Формування особистості людини триває все життя, втім період навчання у вищих навчальних закладах відіграє особливу роль у цьому процесі. Саме в цей час у студента закладаються основи тих якостей спеціаліста, з якими він піде в нову для нього атмосферу діяльності, де відбуватиметься його подальший розвиток як особистості. Тому питання особистісного становлення студентів в аспекті їхньої професійної діяльності має постійно знаходитися в центрі уваги вищих навчальних закладів. Для цього система навчально-освітнього процесу повинна бути вибудована на ґрунті гармонізації розвитку студента і як особистості, і як фахівця.

Студентство визначають як своєрідну мобільну групу, метою діяльності якої є засвоєння за спеціально організованою програмою соціально-професійних ролей, підготовка до виконання важливих соціальних функцій. Головними напрямками життєдіяльності студентів є професійне навчання, особистісне зростання й самоствердження, розвиток інтелектуального потенціалу, духовне збагачення, моральне самовдосконалення [4, 267].

Студентський вік припадає переважно на період пізньої юності або ранньої дорослості. В цей час закінчується фізичне дозрівання організму, набувається та ступінь духовної зрілості, яка дозволяє самостійно вирішувати питання вибору професії, участі у виробничій праці після закінчення школи чи вузу. Варто відзначити, що особистість студента розвивається і змінюється впродовж навчання. Вже у першокурсників, які недалеко відійшли від випускників шкіл, є нові якісні риси: підвищене почуття власної гідності: „Я - студент, а не школяр“; багатство інтересів до різних галузей знання; нове в особистих поглядах на представників протилежної статі; відносно більша особиста свобода і незалежність від батьків [2, 383].

Студент як особистість характеризується найбільш активним розвитком моральних і естетичних почуттів, завершенням становлення й стабілізації характеру. Особливо важливо, що це період оволодіння повним комплексом соціальних ролей дорослої людини. Із цим віком пов'язаний початок „економічної активності“, під яким науковці розуміють включення людини в самостійну виробничу діяльність, початок трудової біографії, створення сім'ї й розв'язання

пов'язаних із цим фінансово-господарських проблем. У складних сучасних соціально-економічних умовах багато студентів змушені поєднувати навчання з трудовою діяльністю, яка є для них не стільки засобом самоствердження й самореалізації, скільки джерелом засобів існування [1, 328].

Отже, навчання у вищих навчальних закладах припадає на переломний момент у формуванні особистості. Це характеризується рядом вікових і психологічних особливостей та змін. Особистість людини формується в її активній діяльності. Головною ж для студентів протягом навчання у вищій школі є навчально-пізнавальна діяльність.

ЛІТЕРАТУРА

- 1.Ананьев Б.Г. К психофизиологии студенческого возраста // Современные психолого-педагогические проблемы высшей школы. - Л., 1974. - 328с.
- 2.Дьяченко М.И., Кандыбович Л.А. Психология высшей школы: Учеб. пособие для вузов. - 2-е изд., перераб. и доп. - Мн., 1981. - 383с.
- 3.Електронний ресурс. Режим доступу <http://www.ebk.net.ua/Book/synopsis/pedagogika/part2/001.htm>
- 4.Мороз О.Г., Падалка О.С., Юрченко В. І. Педагогіка і психологія вищої школи: Навч. посібник. - К.: НПУ, 2003. - 267с.

ЗНАЧЕННЯ ВІДПОЧИНКУ ПРИ РОЗУМОВІЙ ПРАЦІ

Луков С. О.,

НК – Черненко О. М., канд. мед. наук, Пархоменко Т. В.

Черкаський інститут пожежної безпеки імені Героїв Чорнобиля

Національного університету цивільного захисту України

Все життя людини протікає в певному ритмі. Біоритмічна структура життєдіяльності людини визначає фізіолого-гігієнічну необхідність суворого дотримання режиму дня, розумного чергування активної діяльності і відпочинку, пильнування і сну. Видатний вітчизняний фізіолог І. П. Павлов підкреслював, що будь-яка працююча система, як і її окремі елементи, повинна відпочивати, відновлюватися, відпочинок же таких надреактивних елементів, як кіркові клітки, повинен охоронятися особливо ретельно.

При неминучих індивідуальних відмінностях для більшої частини людей працездатного віку доба ділиться на три приблизно рівні (по 8 годин) частини: трудова діяльність (навчання), особистий час, сон. Основними видами відпочинку є: щорічний, щотижневий, щоденний, короткочасний протягом робочого дня. Для здоров'я і працездатності людини небезпечно нехтувати щоденним і особливо щотижневим відпочинком від професійної діяльності, бо такий відпочинок є фізіологічною потребою організму. Кращими його формами є перебування на свіжому повітрі, прогулянки, заняття фізкультурою і спортом.

Важливим чинником збереження працездатності є періодична зміна видів діяльності, що залучає до активної роботи найбільш-можливу кількість ділянок

Секція 4. Проблеми соціальної реабілітації та медичного забезпечення в сучасних умовах

головного мозку, перешкоджаючи формуванню осередків застійного збудження і перезбудження в корі головного мозку.

Велика частина часу, що відводиться на відпочинок, у багатьох людей проходить перед телевізійним екраном. На перегляд телепередач значна частина населення, у тому числі що вчаться, витрачають щодня по 3-4 години і більше. Таке положення усугубляє і без того малу рухливість більшості працівників розумової праці, збільшує навантаження на орган зору. Для того, щоб запобігти або хоча б ослабити негативні наслідки захоплення телепередачами, необхідно дотримувати наступні основні гігієнічні рекомендації. Час проглядання телепередач слід обмежити (в середньому не більше 2 годин щоденно), від екрану телевізора знаходитися на відстані 2,5-5 м (при діагоналі телеекрану 60 см), чорно-білі і кольорові передачі дивитися при підсвічуванні приміщення потужністю 7-9 Вт/м² (у віці до 35 років) і 9-11Вт/м² (у віці старше 35 років). Кут положення зони проглядання телепередач повинен бути в межах 60° по відношенню до центру екрану. Інакше порушується фізіологічне співвідношення площини зображення і так званого прямого зору, виникає ефект бічного зору, негативно впливаючий на функцію зорового аналізатора.

Неодмінна умова збереження здоров'я і високої розумової працездатності - повноцінний сон. Тим часом, у працівників розумової праці порушення сну спостерігаються особливо часто. Нормалізації сну слід добиватися шляхом чіткої організації режиму дня. Сприяють хорошему сну 30-40-хвилинна прогулянка перед ним, прийом їжі не пізніше ніж за 1,5-2 год до відходу до сну, тиша в приміщенні, чисте повітря в ньому (спати краще при відкритому вікні, взимку - при відкритій форточці). Безпосередньо перед сном недопустимі заняття напруженою розумовою роботою. Якщо такими заходами досягти нормалізації сну все ж таки не вдається, то лікар може рекомендувати (за відсутності протипоказань) прийом лікарських препаратів (транквілізаторів, слабких снодійних, препаратів валеріани, пустирника і ін.). Проте тривалий прийом таких препаратів (особливо транквілізаторів і снодійних) в цілях забезпечення сну недопустимий.

ЛІТЕРАТУРА

1. Виленский М.Я. «Физическая культура работников умственного труда» М., 1987. 96с.
2. Пискунов М.У. «Организация учебного труда студентов» Минск, 1982. 142с.
3. Ротенберг В.С. «Мозг, обучение, здоровье» М., 1989. 189с.

ОСОБЛИВОСТІ МЕДИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ В СИСТЕМІ ДСНС УКРАЇНИ

Луков С. О.

НК – Юрченко К. М., канд. техн. наук, доцент, Юрченко В. М.

Черкаський інститут пожежної безпеки імені Героїв Чорнобиля

Національного університету цивільного захисту України

Медичне забезпечення в системі ДСНС України включає комплекс лікувально-профілактичних, санітарно-гігієнічних, організаційно-методичних, протиепідемічних заходів та заходів медичного постачання, спрямованих на збереження життя і здоров'я працівників ДСНС, курсантів, ветеранів, ліцеїстів а інших осіб. Забезпечення оперативного медичного реагування на надзвичайні ситуації, надання своєчасної медичної допомоги людям які працюють в системі ДСНС, надання психологічної допомоги, так як робота пов'язана із ризиком і не тільки, напрацювання моральної та психологічної витримки працівників служби [1].

В свою чергу медичні працівники та інші особи закладів охорони здоров'я ДСНС України, яким у зв'язку з виконанням професійних або службових обов'язків стало відомо про хворобу, медичне обстеження, огляд та їх результати, інтимну і сімейну сторони життя не повинні розголошуватись так як вони містять таємницю (клятва Гіпократу) і за яке фізична особа може звернутися до суду за захистом своїх прав, але можуть бути і виключення передбачені законодавчими актами.

Медична допомога в закладах охорони здоров'я ДСНС України надається на основі відповідної ліцензії та професійної діяльності медичних працівників.

Медичне постачання спрямоване на своєчасне, повне та безперебійне забезпечення органів і підрозділі ДСНС України медичним майном та медичною технікою для здійснення лікувальних, профілактичних дій медичними працівниками, а також проведення фізичної та психічної підготовки осіб рядового і навчального складу, курсантів і рятувальників.

Для надзвичайних ситуацій в особливий період – є медичне майно і техніка довготривалого зберігання для забезпечення роботи закладів охорони здоров'я ДСНС України.

Для працівників системи ДСНС України є важливою організація медико-психологічної реабілітації, так як вони майже кожного дня підпадають під психологічну загрозу. Це робота яка тісно пов'язана із ризиком втратити свого життя, товариша, друга, бачити людей які втратили своїх близьких, те, що наживали роками вони та їх батьки, коли життя до якого ми звикли в один день може зруйнуватися.

Тому ця професія значно відрізняється від інших тим, що рятувальники не впевнені на сто відсотків в завтрашньому дні і на тим, що їх чекає в близькому майбутньому, ось ця тонка границя між життям і смертю присутня кожного дня. І тому, для осіб створюються реабілітаційні центри, які допомагають людям, які пережили не легкий період в своєму житті.

Медико-психологічна реабілітація - комплекс лікувально-профілактичних, реабілітаційних та оздоровчих заходів, спрямованих на відновлення

*Секція 4. Проблеми соціальної реабілітації та медичного забезпечення
в сучасних умовах*

психофізіологічних функцій, оптимальної працездатності, соціальної активності рятувальників аварійно-рятувальних служб (формувань), осіб, залучених для виконання аварійно-рятувальних робіт у разі виникнення надзвичайної ситуації, а також постраждалих внаслідок такої надзвичайної ситуації.

Особи які безпосередньо брали участь у проведенні аварійно-рятувальних та інших невідкладних робіт або залучалися до цілодобового чергування пов'язаного з ліквідацією наслідків надзвичайної ситуації мають право один раз на рік пройти безоплатно курс медико-психологічної реабілітації строком не менш 14 діб, а люди які брали участь у проведенні аварійно-рятувальних робіт пов'язаних із загибеллю людей, та самі отримали травми повинні пройти відповідне лікування та реабілітацію в центрах медико-психологічної реабілітації.

Висновок про необхідність направлення на медико-психологічну реабілітацію основних працівників професійних аварійно - рятувальних служб та працівників цивільного захисту надають лікарсько-експертні комісії ДСНС України або медико-соціальної експертні комісії центрального органу виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері охорони здоров'я, за місцем роботи.

Тому відповідно до вищесказаного потрібно нагально вибирати професію відповідно до стану здоров'я, психологічної витримки, моральних якостей ін.

ЛІТЕРАТУРА

1. Кодекс цивільного захисту України від 2 жовтня 2012р.
2. Наказ МОУ від 04.11.2016 № 591 «Про затвердження Інструкції про організацію санаторно-курортного лікування, медичної та медико-психологічної реабілітації у Збройних Силах України».

ПСИХОТЕРАПЕВТИЧНІ ТЕХНІКИ В НАДЗВИЧАЙНИХ СИТУАЦІЯХ

Луцан Ю. Р.

Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича

НК – Горенко Л. М., канд. іст. наук, доцент

Черкаський інститут пожежної безпеки імені Героїв Чорнобиля

Національного університету цивільного захисту України

У жахливих трагічних і небезпечних обставинах, щоб адаптуватися і вижити, можуть знадобитися додаткові ресурси. У таких випадках реальну допомогу здатні надати швидкодіючі психотерапевтичні техніки (використовувані спеціальними підрозділами), які безпечні тільки при правильному їх застосуванні.

Це нескладні вправи з використанням уяви та самонавіювання. До допомоги уяви ми вдаємося в звичайному житті постійно: у будь-якій грі, при прослуховуванні приємної музики, перегляді кінофільмів. Будь-яке мистецтво неможливо уявити без елементів творчої уяви і перевтілення, а самонавіювання використовується нами самостійно протягом всього нашого свідомого життя.

Секція 4. Проблеми соціальної реабілітації та медичного забезпечення в сучасних умовах

Пропоновані техніки не містять в собі ніякого психологічного тиску і маніпуляцій, ніяких елементів магії, не порушують свободу волі людини.

Але треба розуміти, що дані техніки розраховані на отримання додаткових психологічних і фізичних ресурсів в екстремальних умовах і обставинах. А це значить, що в стабільній, нормальній ситуації вдаватися до них не слід, оскільки, якщо додатковий ресурс отриманий, то його неодмінно з часом доведеться повернути.

Безконтрольно стимулювати психологічні ресурси не можна. Тому на свій розсуд і за власним бажанням робити такі вправи тривалий час без контролю фахівця категорично заборонено. Слід пам'ятати, що одні й ті ж ліки можуть і нашкодити, і зцілити. Те, що добре і корисно в найважчі моменти, коли мова йде про життя і смерть, може бути шкідливим, коли критичні обставини минули.

Цікаво, що подібним чином до зазначених психологічних технік, які будуються на силі уяви і самонавіювання, проте набагато сильніше, могутніше і глибше діє молитва, яка застосовується у православ'ї. Православні вірять, що тільки звернення до Бога допоможе пережити кризу і вийти з неї гідно [2, 65].

Якщо під час виконання технік, ви відчуєте будь-якого роду дискомфорт, необхідно відразу ж припинити вправи. Зазначаємо, що вони перед усім розраховані на тих, кому необхідні додаткові психологічні ресурси.

Не вдаючись до детального опису технік (їх можна знайти у *всесвітній мережі Інтернет* [1]), зазначимо їх назви та рекомендовані випадки до використання.

Вправа «3 по 5». Біженці нерідко відчувають сильний стрес, шок, тривогу, можуть втрачати контроль над собою, впадати в стан паніки, істерики, не здатні реально відчувати себе і оцінювати свої вчинки, віддавати звіт своїм діям, їм стає важко управляти собою і думати про наслідки.

Зворотне дихання. Дану техніку використовують спецпризначенці, щоб зупинити паніку, прогнати страх, взяти себе під контроль. Перше, що необхідно зробити в разі панічної атаки і сильного страху, - заспокоїтися. Але це легко сказати, а от як? Наприклад, за допомогою техніки дихання на зворотний рахунок.

Техніка «кольорове дихання». Якщо людині потрібно швидко заспокоїтися, позбутися від тривоги, слабкості, страху, відчаю та інших деструктивних відчуттів, і при цьому хоча б на час отримати додаткову силу, впевненість, спокій, надійність, можна рекомендувати дану техніку. Виконувати її слід в спокійному місці, де ви відчуваєте себе в безпеці і вам нічого не загрожує.

Вправа «Крик душі». До цієї техніки можна вдатися в разі, коли є напад агресії, хочеться трошити, робити деструктивні речі, наприклад, вбити когось або завдати шкоди собі, кинути виклик Богу. Коли нестримна агресія йде у вигляді матірщини, лайки, майданної лайки, криків, які можуть налякати дитину.

Вправа «Поплавок». Коли все навколо здається жахливим, настає відчай, втрачаються сили, хочеться здатися, немає віри у себе, відсутнє будь-яке бажання, долає байдужість, людині необхідний хоча б промінчик впевненості і надії, щоб розігнати похмурі думки і почуття, додати впевненість, придушити страх і переляк. Для цього можна використовувати таку техніку.

Вправа «Маяк». Наступна техніка допоможе в тих випадках, коли ви відчуваєте себе беззахисним, вразливим, покинутим, розбитим або перебуваєте в розпачі.

Отож, для різних випадків пропонуються різні методики. Якщо так сталося, що є необхідність їх використання, осмислено обирайте конкретну методику й застосовуйте.

ЛІТЕРАТУРА

1. Хасьминский М. Психотерапевтические техники во время войны / М. Хасьминский // Електронні дані. – Режим доступу: <http://khasminski.ru/psihoterapevticheskie-tehniki-vo-vremya-voynui/>. – (дата звернення 21.01.2018 р.). – Назва з екрану.
2. Пестов. Н. Е. Современная практика православного благочестия / Н. Е. Пестов. — В 2-х томах. Том 1. — «Сатись», 2002. — 136 с.

ПОЗИЦІЯ КРИЗОВОГО ПСИХОЛОГА У СПІЛКУВАННІ З ІНШИМИ

Маренич Н. А.

НК – Грибенюк Г. С., д-р психол. наук, професор

Черкаський інститут пожежної безпеки імені Героїв Чорнобиля

Національного університету цивільного захисту України

Постановка проблеми. Реальна загроза територіальній цілісності та незалежності України, невизначеність у питаннях психології соціально бажаної свідомості населення, того, якою мірою активну позицію воно займе стосовно перебігу подій, прояви соціального зневір'я, як на індивідуальному, так і на груповому рівнях, - поставили питання про необхідність посилити науково-практичний потенціал в галузі психолого-гуманітарної сфери, і, зокрема, підвищити ефективність психологічного забезпечення спілкування кризового психолога.

В практичному аспекті є рішення та дії навпомацки, які передбачають надання допомоги людям, яка їм потребують. Корисною є наукова розвідка, стосовно того як необхідно розвивати позицію кризового психолога у спілкуванні з іншим: визначення поняття, структури, проявів та моделі спілкування кризового психолога або загальної схеми цього психологічного конструкту.

Виклад основного матеріалу. Поняття «позиція» є багатограним, стосується різних аспектів життя людини (філософських, соціальних, правових) та не робить проблему спілкування кризового психолога розв'язаною [1-6]. Традиційно осмислення феномену спілкування кризового психолога виходить з позицій позитивного ставлення та індивідуального підходу до того, хто звертається за допомогою. Досягненням першочергових цілей невідкладної консультативної та інформаційної допомоги вважається особистісний розвиток людини, яка знаходиться в кризовому стані чи проблемній ситуації, метою якого

*Секція 4. Проблеми соціальної реабілітації та медичного забезпечення
в сучасних умовах*

є необхідність поновити ініціативу, творчість такої людини як суб'єкта суспільно-корисної діяльності. Саме динаміка процесів морального саморозвитку та самовиховання, ціннісно-духовного самотворення є показником становлення суб'єктності особистості як визначального принципу надання допомоги у кризовому життєздійсненні [1; 2; 3]. Отже, метою суб'єктного підходу у спілкуванні кризового психолога є самоформування іншого, що виявляється в усвідомленому іншим процесу самозміни.

Вчинкова активність розглядається В.А.Роменцем як соціальний акт, що об'єднує людину та інших шляхом взаємних комунікацій окремих особистостей. Тобто, вчинок як спосіб особистісного існування визначається як комунікативний акт між іншим і кризовим психологом, що виявляється у можливості людини розкривати неосвоєний «зовнішній світ» та віднаходити у ньому опору. Самоствердження через комунікацію – ось лаконічна формула, в якій може бути виражений загальний смисл вчинку в єдності його індивідуального і соціального моментів [4, с. 25]. Отже, комунікація людини, яка потребує допомоги, за концепцією В.А. Роменця, постає у найважливішому: визначені вчинку, - в якому людина звертається до зовнішнього світу (живого або неживого) та змістовно взаємодіє з ним.

Вчинкову активність людини, яка звернулася за допомогою, розглядають, як акт її самоствердження на основі утворення спільності з іншими індивідами [4], через що людина здатна набувати і присвоювати соціокультурні норми і цінності та духовно зміцнюватись і розвиватись. В цьому важливо враховувати категорії свободи і відповідальності як невід'ємні атрибути вчинково-творчого ставлення людини до проекту власного життя [5].

Свобода і відповідальність взаємно обумовлюють одна одну. Свобода, позбавлена відповідальності, вироджується у свавілля, а відповідальність, позбавлена свободи, перетворюється у засіб пригнічення особистості [6]. Для відповідальності свобода постає мотиваційним чинником та засобом реалізації її предмета. І сама відповідальність є важливою умовою для повноцінної свободи особистості [6, с. 80]. «Бути – це діяти, а припинити діяти – це припинити бути» [7, с. 653]. За свою свободу, вибір і дію людина несе абсолютну відповідальність, що є природним наслідком волевиявлення. Бути відповідальним – значить «усвідомлювати, що ти – незаперечний автор якоїсь події чи об'єкта» [7, с.751]. Таким чином, бути суб'єктом – не тільки хотіти і могли, але і відповідально діяти у напрямі реалізації своїх інтенцій і актуалізації своїх потенцій.

На погляд науковців позиція є інтегративною якістю особистості, в якій відображаються її уявлення про іншого[1]. До компонентів позиції науковці відносять наступні: 1) потребово-мотиваційний; 2) пізнавальний; 3) емоційний; 4) діяльнісний. Потребово-мотиваційний аспект розкриває мотиви і стимули поведінки та прийняття цінностей, стійкий інтерес та повага до цінності іншого, соціально-визнане ставлення до прав особистості, що дає можливість виробити власну думку, визначити свій психологічний статус. Пізнавальний блок включає: систему світоглядних знань; систему філософських, соціологічних, правових, та психологічних знань; систему знань про особливості культури людини ; систему знань про моральні, духовні та естетичні цінності. Емоційний блок передбачає наявність: емоційного ставлення до себе, суспільства, держави, світу в цілому;

позитивного ставлення до реалізації прав і обов'язків іншим; емоційне прийняття норм іншого; прагнення зрозуміти його. Діяльнісний блок передбачає виконання своїх обов'язків з внутрішнім почуттям усвідомленої їх необхідності; активну участь в житті інших; розуміння проблем інших та пошук шляхів їх вирішення; вміння співвідносити свою поведінку з загальноприйнятими нормами; розвиток умінь спілкування.

Висновки. Таким чином, однією із умов спілкування кризового психолога є наявність позитивного, адекватного, конструктивного ставлення до іншого, яке долає розбіжності між людьми, що беруть участь у цьому процесі. Підтверджується актуальність розвитку культури взаємодії з іншим. Труднощі і делікатність позиції кризового психолога та відповідальності за власні дії значною мірою зумовлені психологічним підтекстом. Відповідальність є одним із фундаментальних принципів взаємодії.

ЛІТЕРАТУРА

1. Легун О. М. Розвиток орієнтації на суб'єкт-суб'єкту взаємодію : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. психол. наук : спец. 19.00.07 «Педагогічна та вікова психологія» / О. М. Легун. – К., 2005. – 22с.
2. Максименко С.Д. Саморозвиток суб'єкта діяльності / С.Д. Максименко // Психолог. – 2004. – Лютий, (№5). – С. 2-5.
3. Маслоу А. Самоактуалізація особистості. / Абрахам Маслоу ; [пер. з англ.; передмова Г. О. Балла]. – Київ – Донецьк, 1994. – 52с. (Рос. мовою).
4. Людина. Суб'єкт. Вчинок: Філософсько-психологічні студії / за заг. ред. В. О. Татенка. – К. : Либідь, 2006. – 360 с.
5. Балл Г. Феномен вибору в контексті соціальної поведінки / Г. Балл // Соціальна психологія. – 2005. – №1. – С. 3-13.
6. Савчин М. В. Психологія відповідальної поведінки / Савчин Мирослав Васильович. – К. : Україна-Віта, 1996. – 130 с.
7. Сартр Жан-Поль. Буття і ніщо: Нарис феноменологічної онтології / Жан-Поль Сартр ; [пер. з фр. В. Лях, П. Ткачук]. – К. : Вид-во Соломії Павличко «Основи», 2001. – 854 с.

СІМ'Я ЯК ПРОВІДНИЙ ІНСТИТУТ СОЦІАЛІЗАЦІЇ

Мацвей А. О.

НК – Чупанова Д. О.

Черкаський інститут пожежної безпеки імені Героїв Чорнобиля

Національного університету цивільного захисту України

Сім'я – це спільнота, заснована на шлюбі подружжя (батька, матері) та їх неодружених дітей (власних та усиновлених), пов'язаних духовно, спільністю побуту та взаємною моральною відповідальністю [1]. Специфіка сімейної соціалізації полягає в тому, що в даному процесі представлено три позиції: навколишній світ, дорослий і дитина, кожен з них займає позицію суб'єкта. Для

Секція 4. Проблеми соціальної реабілітації та медичного забезпечення в сучасних умовах

дитини сім'я відіграє важливе значення насамперед тому, що дає перші й найважливіші знання про життя, взаємини з людьми, створює матеріальні та моральні умови для її зростання, формує моральні життєві основи та статево-рольові установки. Розвиток особистості у сім'ї відбувається як органічний процес, усі складові якого тісно пов'язані між собою, перебувають у постійному взаємозв'язку та взаємодії. Сім'я виступає також провідним чинником соціалізації особистості на мікрорівні. Її основні соціалізуючі функції полягають у забезпеченні фізичного та емоційного розвитку індивіда, формуванні статевої ідентифікації дитини, її розумового розвитку, а також розвитку здібностей і потенційних можливостей, забезпеченні дитині почуття захищеності; формуванні ціннісних орієнтацій особистості; оволодінні дитиною основними соціальними нормами. Вплив сім'ї на її молодших членів, його зміст і характер пов'язані з деякими психологічними механізмами соціалізації дитини в сім'ї. По-перше - це підкріплення. Заохочуючи певну поведінку дитини, караючи її за порушення тих чи інших правил, батьки впроваджують у її свідомість певну систему норм. По-друге - це ідентифікація: дитина наслідує батькам, орієнтується на їх приклад. Знаючи внутрішній світ дитини, реагуючи на її проблеми, чи, навпаки, ігноруючи те й інше, батьки тим самим формують особистість у цілому.

Сім'я є соціальним інститутом – відносно стійкою формою організації соціального життя, яка забезпечує стійкість зв'язків і відносин у межах суспільства, що зумовлюється функціями, які притаманні соціальному інститутові загалом, а саме: створення для своїх членів можливостей задовольняти власні потреби та інтереси; регулювання діяльності членів суспільства в рамках соціальних відносин; забезпечення інтеграції прагнень, дій та інтересів індивідів; здійснення соціального контролю [2, 112].

Як соціальний інститут сім'я не лише забезпечує збереження традицій у суспільстві, а й спроможна активно адаптуватися до історичних умов, що змінюються, до соціального порядку. Сім'я як провідний інститут соціалізації, який взаємодіє із суспільством, що сприяє розвитку її членів, допомагає їм задовольняти власні потреби у відносинах з іншими людьми, породжує почуття безпеки та захищеності. У сім'ї, як першому мікросередовищі дитини, визначається її соціальний статус та обов'язки, виникає прихильність до рідних, закладається підґрунтя для становлення світогляду й переконань, ціннісних орієнтацій, соціальної поведінки, відбувається її особистісний розвиток, соціалізація. Важливість сім'ї у соціалізації дитини спричинюється тим, що вона постає як головний передавач культурних норм та цінностей. У сім'ї дитина навчається осмислювати і привласнювати спільні норми та цінності, що робить можливим їх сприйняття в інших референтних групах, членами яких вона стає або на які орієнтується у своєму житті [3].

Отже, соціалізація - дуже потрібний для людини процес, без неї жодна людина не може існувати, вірніше, існувати він зможе, а ось жити і нормально розвиватися він не зможе. Людина народжується як істота біологічна (з первинними рефlekсами звичками тварин) і він таким би і залишився не з'явився на світлі такого видатного і могутнього феномену як суспільство. Суспільство або соціум допомогло людині стати істотою соціальною, саме в суспільстві людина придбала нові якості, звичка, нові рефlekси і т.д. Саме цей процес (становлення

Секція 4. Проблеми соціальної реабілітації та медичного забезпечення в сучасних умовах

особистості в суспільство, придбання нових якостей, форм поведінки) незабаром назвуть «соціалізацією» людини.

Сім'я в соціалізації дитини відіграє далеко не останнє місце, а навіть перше, саме сім'я готує дитину до «виходу у великий світ», саме тут дитині пояснюють, що можна, а що не можна, що добре, а що погано. На родині лежить величезна відповідальність за майбутнє малюка і за те, як його прийме суспільство. Чи не правильно кажуть: «Який час - такі діти». Правильно буде: «Що посієш, те й пожнеш» [4].

ЛІТЕРАТУРА

1. Сучасна сім'я. Соціалізуючі функції сім'ї [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://studopedia.su/8_15803_suchasna-simyasotsializuyuchi-funktsii-simi.html.
2. Кравченко Т. В. Соціалізація дітей шкільного віку у взаємодії сім'ї і школи: Монографія. – К.: Фенікс, 2009. – 416 с.
3. Сім'я є соціальним інститутом [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://elibrary.kubg.edu.ua/1298/1/T_SPIRINA_SSSIPV_1_KSPKO_IPSP.pdf4. Соціалізація сім'ї [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://studbooks.net/1678984/psihologiya/semeynaya_sotsializatsiya.

ВПЛИВ РОБОЧОГО МЕШКАННЯ НА ПРАЦЕЗДАТНІСТЬ

Мисник А. О.

НК – Черненко О. М., канд. мед. наук, Пархоменко Т. В.

Черкаський інститут пожежної безпеки імені Героїв Чорнобиля

Національного університету цивільного захисту України

Нормативні потреби робочого місця. Розвитку стомлення перешкоджають відповідаючі гігієнічним вимогам робоче місце, його хороше освітлення, раціональна поза при роботі.

Робоче місце повинне бути обладнано так, щоб створювати сприятливі умови для продуктивної роботи. Це досягається перш за все раціональною конструкцією робочого столу і стільця, що забезпечує правильну робочу позу, що запобігає порушенню постави, викривлення хребта (особливо у дітей). Під раціональною конструкцією розуміються правильні розміри меблів: висота сидіння стільця над рівнем підлоги повинна бути на 1-2 см більше довжини гомілки із стопою (враховується висота каблука), висота площини столу - на рівні висоти передпліччя, зігнутого під прямим кутом в ліктьовому суглобі в сидячому положенні. Край сидіння стільця повинен як би заходити за край кришки столу на 3-5 см (так звана негативна дистанція лави). Це спонукає сидячого прийняти правильну робочу позу, тобто спиратися на спинку стільця і не нахилитися надмірно вперед. Зрозуміло, найбільш доцільно працювати за спеціально обладнаним письмовим столом.

Секція 4. Проблеми соціальної реабілітації та медичного забезпечення в сучасних умовах

Дуже важливо, щоб розміри і конфігурація письмового столу відповідали індивідуальним антропометричним даним працюючого за ним. Залежно від довжини тіла рекомендуються певні розміри столу і стільця.

Деякі основні правила роботи за письмовим столом зводяться до наступного: сидіти треба так, щоб нахил тулуба складав 20-25°, лікті розташовувалися симетрично; не слід спиратися грудьми об край столу. Необхідно відзначити, що останнім часом спостерігається відхід від традиційної прямокутної форми дошки столу і залежно від конкретних особливостей виконуваної роботи розробники пропонують столи різної конфігурації (Г-подібної, П-подібної, напівкруглої та ін.). Наприклад, напівкругла форма дошки столу, що має виріз для працівника, найбільш відповідає характеру праці співробітника управлінського апарату і деяких інших видів професій, зв'язаних переважно з прогляданням паперів, книг, документації і т.п.

Що стосується стільця (крісла), то його конфігурація повинна сприяти максимальному ослабленню м'язової статичної напруги. Для цього форма спинки і сидіння повинні відповідати анатомічній формі дотичних з ними частин тіла (при цьому тиск ваги тіла рівномірно розподіляється на можливо велику поверхню і не перешкоджає нормальній циркуляції крові).

Оскільки при читанні книги (рукописи), що лежить горизонтально, відстань очей від нижньої і верхньої частин листа різна, це вимагає більш часті зміни акомодатії, а отже, сприяє більш швидкому стомленню. Тому доцільно користуватися підставками для книг (вони є у продажу, легко їх виготовити і самому), що забезпечують нахил книги до площини столу під кутом 45°. Відстань від очей до книги чи зошиту повинна складати 30-40 см.

Освітлення робочого місця. Вимоги до правильного штучного освітлення робочого місця такі: в приміщенні повинне застосовуватися як загальне, так і місцеве освітлення; рівень освітленості при читанні, писанні не може бути менше 75-100 люкс, а при роботі з дрібними деталями він повинен бути ще вищим. Джерело світла (настільну лампу) встановлюють з лівого боку, щоб на папір не відкидалася тінь при письмі. Зручна настільна лампа з світильником конусоподібної форми на ніжці, що гнеться: при такій конструкції світло не сліпить очі і можна змінювати напрям світлового потоку.

Освітленість робочого місця повинна бути якомога більш рівномірною.

Численні дослідження показали, що працездатність при напруженій роботі зору зростає на 20% при заміні ламп розжарювання люмінесцентними. Якщо в процесі роботи потрібне хороше розділення кольорів, краще всього застосовувати лампи денного світла.

Особливе значення має правильне освітлення робочого місця для учнів. Недостатня освітленість не тільки знижує працездатність, але і призводить до розвитку короткозорості. Умови роботи людини, яка навчається не можуть бути визнані нормальними, якщо на його робочому місці немає правильно влаштованого джерела місцевого освітлення.

Шум - ворог продуктивної праці. Необхідна умова продуктивної розумової праці - тиша.

Шум заважає сконцентрувати увагу на об'єкті розумової роботи, утруднює засвоєння нового матеріалу. Він надає несприятливу дію на людину в цілому,

*Секція 4. Проблеми соціальної реабілітації та медичного забезпечення
в сучасних умовах*

порушуючи діяльність центральної нервової системи, виснажуючи її, сприяючи швидкому стомленню. Не випадково ж багато років назад університети знаходилися в невеликих тихих містах. І у наш час великі науково-дослідні центри і багато учбових закладів також будують в містах-супутниках, подалі від галасливих вулиць.

Якщо під час розумової роботи немає можливості захиститися від відволікаючого шуму ззовні, як протидію можна створити не дуже сильний, рівномірний звуковий фон, який відключив би увагу від інших звукових подразників. Окремі працівники розумової праці відзначають, що робота йде продуктивніше і легше на фоні рівномірного звукового супроводу (спокійна ритмічна музика).

ЛІТЕРАТУРА

1. Богорад И.В. «Физические упражнения при умственном труде» // Организация и гигиена умственного труда. М., 1983. С. 160-189.
2. Булич Э.П. «Как повысить умственную работоспособность студентов» К. 1989. 56 с.
3. Отрощенко П. Г. «Хочу быть здоровым» - довідкове видання. Москва - 1991.

СХИЛЬНІСТЬ ПЕРСОНАЛУ РИЗИКОНЕБЕЗПЕЧНИХ ПРОФЕСІЙ ДО НЕЩАСНИХ ВИПАДКІВ ЯК ПСИХОЛОГІЧНА ПРОБЛЕМА

Павловський М. М., Ярош Н. М.

НК – Снісаренко А. Г., канд. психол. наук, доцент

Черкаський інститут пожежної безпеки імені Героїв Чорнобиля

Національного університету цивільного захисту України

Сьогодні в науці і практиці залишаються дуже актуальними проблеми травматизму та безпеки персоналу ризиконебезпечних професій в умовах професійної діяльності. Статистика свідчить, що серед постраждалих від нещасних випадків у професійній діяльності переважають молоді працівники у віці до 25 років (перший пік травматизму) [2]. Проте аналіз конкретних нещасних випадків дозволяє стверджувати, що доцільно співвідносити травматизм не стільки з віком, скільки зі стажем роботи. Звідси виходить, що не певні якості властиві молодим особистостям, а відсутність досвіду, необхідних знань, навичок, вмінь найчастіше призводять до травм. У той же час за професійного стажу близько 5 років відзначається другий стрибок числа нещасних випадків, причиною якого є необачність. Розвиток професійних навичок, досвід роботи без травм підвищує впевненість у своїх силах до такого ступеня, коли особистості здається, що їй «усе під силу». На жаль, це часто призводить до зниження обачності, послабляє професійну пильність. Це явище одержало назву «вторинної безпечності» [1].

Секція 4. Проблеми соціальної реабілітації та медичного забезпечення в сучасних умовах

На основі теоретичного та прикладного аналізу виокремлено чотири види схильності до нещасних випадків серед персоналу ризиконебезпечних професій: базисна, особистісна, тимчасова і ситуативна.

1. Складовими базисної схильності до нещасних випадків є функціональні зміни у нервовій системі або інших органах, що мають характерні риси хвороби, які, хоч і не зумовлюють втрату працездатності, але впливають на поведінку людини, підвищуючи схильність до небезпеки (серцеві захворювання, головний біль, безсоння, пригніченість, хвилювання, депресія тощо). Різні вади органів чуття, наприклад, часткова втрата зору, глухота також підвищують схильність до небезпеки.

Для діяльності персоналу ризиконебезпечних професій характерна висока ймовірність виникнення ситуацій, що вимагають негайного прийняття рішення, тому особистості зі слабкою або інертною нервовою системою можуть бути аварійно-небезпечними: вони можуть загинути самі або можуть піддати небезпеці колег.

2. Особистісна схильність – визначається особливостями спонукальної сфери, зокрема, спрямованістю особистості, Я-концепцією, характером і здібностями особистості. До чинників, що впливають на схильність до нещасних випадків, належать такі характерологічні особливості: агресивність, надмірна самовпевненість, неповага до інших людей або виражена здатність до співчуття і переживання, недисциплінованість, тривожність, нерішучість, гіпервідповідальність, схильність до ризику та інші; рівень зацікавленості та задоволеності своєю працею; відсутність досвіду та ефект «другорядної» безпеки; комплекс соціально-психологічних передумов, а також віктимність. Особливий вплив на схильність до травматизації мають стресорні реакції та рівень адаптації до стресорних впливів.

3. Тимчасова схильність – зумовлена недосвідченістю, недостатньою професійною підготовленістю особистості. Недосвідченість призводить до підвищення ймовірності помилок, що призводять до нещасних випадків, переживання невпевненості, хвилювання внаслідок усвідомлення того, що може статися помилка. Ця нервова напруга призводить до швидкого стомлення і до появи нових помилок.

4. Ситуативна схильність – визначається актуальними функціональними (втома і стомлення), а також емоційними і мотиваційними станами (переоцінка цінностей, втрата сенсу життя), міжособистісними і внутрішньоособистісними конфліктами (службовими – керівництво, колеги; міжособистісними – в сім'ї, друзі). Значно підвищує схильність до нещасних випадків згубна пристрасть до алкоголю, наркотиків, що негативно впливає на мислення, поведінку та інші сфери психічного життя людини.

Тимчасові зміни, що виникають у організмі персоналу ризиконебезпечних професій визначаються як психофізіологічні стани, у поєднанні з комплексом стійких якостей, можуть суттєво впливати на перебіг психічних процесів, видозмінювати діяльність, позначатися на її результатах [2]. Тому схильність таких особистостей до нещасних випадків, нездатність протистояти професійним небезпекам варто розглядати не тільки у зв'язку з їх стійкими індивідуальними властивостями, але і з врахуванням впливу пережитих психофізіологічних станів.

Отже, схильність до нещасних випадків необхідно розглядати не просто як індивідуально-психологічну або особистісну якість персоналу ризиконебезпечних професій, але і як результат поєднання цих якостей із певними професійними умовами, особливостями діяльності та іншими об'єктивними чинниками, а також ситуативними станами різної природи та особистісними властивостями.

ЛІТЕРАТУРА

1. Оніщенко Н.В. Психологічні наслідки надзвичайної ситуації / Н.В. Оніщенко // Проблеми екстремальної та кризової психології. – 2013. – № 4. – С.253-261.

2. Приходько І.І. Теоретичні підходи щодо розроблення критеріїв оцінювання рівнів психологічної безпеки персоналу екстремальних видів діяльності / І.І. Приходько // Вісник Національного університету оборони України. – 2011. Вип. 6 (25). – С. 222-227.

ПОНЯТТЯ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ ОПЕРАТИВНО-РЯТУВАЛЬНОЇ СЛУЖБИ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ

Пелипенко М. М., канд. пед. наук

Черкаський інститут пожежної безпеки імені Героїв Чорнобиля

Національного університету цивільного захисту України

До того, як поняття «компетентність» відносно нещодавно увійшло в коло інтересів науковців-педагогів, воно вживалося в основному щодо професійної діяльності. Зацікавлення представників педагогічної науки цим терміном було зумовлено процесом модернізації освіти та приведення її до європейських зразків.

Зрозуміло, що освіта в системі ДСНС України, покликана забезпечувати високий рівень професійної підготовки фахівців, які здатні виконувати бойові завдання в екстремальних умовах, не могла лишитися осторонь цих процесів, адже питання безпеки держави у всі часи було одним з пріоритетних, і сучасний етап розвитку нашого суспільства не є виключенням.

Тому вивчення проблеми компетентності майбутніх фахівців оперативно-рятувальної служби цивільного захисту є актуальним в контексті розвитку відомчої освіти. Як підкреслює І. В. Когут, «європейські країни сьогодні розпочали ґрунтовну дискусію навколо того, як озброїти людину необхідними вміннями та знаннями для забезпечення її гармонійної взаємодії з технологічним суспільством, що швидко розвивається. Саме тому важливим є усвідомлення поняття компетентності в педагогічній науці й практиці, суспільстві, що базується на знаннях. Потрібно визначити, які саме компетентності необхідно формувати і як, що має бути результатом навчання» [1].

З огляду на сказане, ми здійснили спробу провести теоретичний аналіз зазначеного поняття.

Дж. Равен виділяє три види компетентностей – когнітивні, афективні та вольові, які комплексно є інтегральною властивістю особистості. Науковець

пише, що компетентність особистості пов'язана з: 1) системою цінностей (як самої особистості, так і суспільною) та здатністю обирати стратегію поведінки; 2) очікуванням та сприйняттям нею вимог соціуму і усвідомленням власної ролі в цих конструкціях; 3) коректним трактуванням міжособистісних відносин, які розглядаються як певні стандарти. Зауважимо, що автор наполягає на тому, що компетентність здатна розвиватися лише за умови діяльності, цікавої для людини [2].

А. В. Хуторський тлумачить компетентність як освітньо-інтегральну характеристику якості підготовки учня, пов'язану з його здатністю усвідомлено застосовувати комплекс знань, умінь та способів діяльності у певному міждисциплінарному колі питань [3].

О. М. Яригін розглядає компетентність як процес спрямованої взаємодії знань, здібностей і суб'єктних властивостей особистості для досягнення цілей в рамках заданої компетенції [4].

С. О. Сисоєва вважає, що компетентність – це інтегрована особистісна якість людини, що формується на етапі навчання, остаточно оформлюється і розвивається у процесі практичної діяльності та забезпечує компетентний підхід до вирішення професійних завдань. Дана дефініція є оцінною характеристикою особи. Компетентності особи є її особистісним капіталом і результатом навчання у різних формах освіти [5].

Таким чином, поняття «компетентність» варто визначати як складне інтегроване особистісне утворення, яке виражає здатність людини здійснювати певну діяльність на стабільно високому рівні і складається з її знань, умінь, навичок, психологічних якостей, мотиваційних характеристик, ціннісних орієнтацій. Відповідно, професійною компетентністю можна назвати компетентність, яка утворюється у процесі професійної підготовки до діяльності, продовжує формуватися безпосередньо у рамках цієї діяльності та дозволяє ефективно виконувати професійні обов'язки.

Зазначимо, що такі визначення цілком доречні і в контексті професійної діяльності майбутніх фахівців оперативно-рятувальної служби цивільного захисту.

ЛІТЕРАТУРА

1. Когут І. В. Формування професійно-педагогічної комунікативної компетентності майбутнього вчителя: дис. на здобуття наук. ст. канд. пед. наук: спец. 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти / І. В. Когут; Полтавський національний педагогічний університет імені В. Г. Короленка. – Полтава, 2015. – 250 с.
2. Равен Дж. Компетентность в современном обществе: выявление, развитие и реализация / Пер. с английского. – М., «Когито-Центр», 2002. – 396 с.
3. Хуторской А. В. Ключевые компетенции как компонент личностно-ориентированной парадигмы образования // Народное образование, 2003. – № 2. – С. 58-64.
4. Ярыгин А. Н., Ярыгин О. Н. Дискретная математика как инструмент формирования интеллектуальной компетентности – М.: Изд-во МГУПП, 2011. – 360 с. – ISBN 978-5-9920-0149-5.
5. Сисоєва С. О. Підготовка вчителя до формування творчої особистості учня : Монографія. – К. : Поліграфкнига, 1996. – 407 с.

МЕДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЧІПБ ІМЕНІ ГЕРОЇВ ЧОРНОБИЛЯ

Раєвський Р. С.

НК – Косяк С. М., канд. іст. наук

Черкаський інститут пожежної безпеки імені Героїв Чорнобиля

Національного університету цивільного захисту України

Згідно з Наказом Міністерства внутрішніх справ України «Про порядок організації медичного забезпечення в системі Державної служби з надзвичайних ситуацій», медичне забезпечення в системі ДСНС України включає комплекс лікувально-профілактичних, санітарно-гігієнічних, організаційно-методичних, протиепідемічних заходів та заходів медичного постачання, спрямованих на збереження життя і здоров'я осіб рядового і начальницького складу, курсантів та ліцеїстів навчальних закладів, працівників професійних аварійно-рятувальних служб, працівників цивільного захисту та ветеранів служби цивільного захисту [1, 2]. А також, забезпечення оперативного медичного реагування на надзвичайні ситуації, надання своєчасної медичної допомоги рятувальникам та проведення їх медико-психологічної реабілітації, що здійснюються закладами охорони здоров'я ДСНС України [1, 2].

Тому, одним із важливих підрозділів Черкаського інституту пожежної безпеки імені Героїв Чорнобиля покликаним реалізувати зазначені вище завдання, є медична частина.

Медична частина була організована і розпочала свою роботу з перших днів функціонування тоді ще Черкаського пожежно-технічного училища. У 1973 році був створений медичний пункт, штат якого складався лише з лікаря та фельдшера.

З 1975 р. було введено посади ще одного фельдшера, молодшої медичної сестри та лікаря-стоматолога. З часом було обладнано кабінети стоматолога, терапевта, маніпуляційний, фізіотерапевтичний та приміщення аптеки. Розгорнуто стаціонарне відділення на 16 ліжок. Невеликий колектив медичної частини поставив справу медичного забезпечення курсантів на належний рівень. Цьому сприяла висока кваліфікація персоналу підрозділу.

Змінювалися часи, училище «виросло» у Черкаський інститут пожежної безпеки імені Героїв Чорнобиля, а згодом – в Академію пожежної безпеки імені Героїв Чорнобиля. Разом із навчальним закладом еволюціонувала й медична служба, на основі якої 2010 року створено медико-санітарну частину, що має стаціонарне відділення на 20 ліжко-місць, амбулаторно-поліклінічне відділення, лабораторію, пункт охорони здоров'я з аптекою.

У 2011 році медико-санітарна частина Інституту пожежної безпеки імені Героїв Чорнобиля отримала ліцензію Міністерства охорони здоров'я України на проведення медичної практики. Ліцензія МОЗ України дає їй право на медичну практику за спеціальностями: організація управління охороною здоров'я, хірургія, офтальмологія, стоматологія, терапія, отоларингологія, акушерство та гінекологія, неврологія, дерматовенерологія, психіатрія, клінічна лабораторна діагностика, психофізіологія. Це дає змогу обслуговувати не лише курсантів та атестованих працівників, а й студентів, вільнонайманих працівників, а також членів сімей атестованих і неатестованих працівників. Наявність ліцензії слугує

*Секція 4. Проблеми соціальної реабілітації та медичного забезпечення
в сучасних умовах*

беззаперечним підтвердженням того, що організація роботи медико-санітарної частини відповідає всім вимогам чинного законодавства. Лікування та обстеження особового складу проводиться із застосуванням новітніх технологій.

На сьогодні до штату медико-санітарної частини входить 17 медичних працівників. Це дев'ятеро лікарів, троє з яких мають вищу категорію, четверо – першу категорію, двоє – другу категорію, восьмеро осіб середнього медичного персоналу, зокрема один з яких має вищу категорію, троє – другу категорію й двоє – першу категорію.

Колектив медико-санітарної частини цілодобово надає кваліфіковану медичну і невідкладну медичну допомогу особам рядового та начальницького складу інституту, в тому числі під час проведення аварійно-рятувальних та аварійно-відновлювальних робіт, проводить лікувально-профілактичну роботу серед особового складу інституту, здійснює контроль за дотриманням в інституті санітарно-гігієнічних та протиепідемічних норм і правил з метою запобігання впливу на стан здоров'я особового складу негативних чинників середовища, контролює умови життєдіяльності як у пунктах постійної дислокації, так і поза їх межами (на навчальному полігоні, навчально-тренувальній базі, при ліквідації надзвичайних ситуацій).

Слід зазначити, що Інститут пожежної безпеки імені Героїв Чорнобиля – єдиний навчальний заклад в системі ДСНС України, де на базі медико-санітарної частини створена гарнізонна лікарсько-експертна комісія, що проводить медичну експертизу стосовно придатності до навчання і служби в ДСНС України.

ЛІТЕРАТУРА

1. Наказ Міністерства внутрішніх справ України «Про порядок організації медичного забезпечення в системі Державної служби України з надзвичайних ситуацій від 18.08.2014. № 831 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z1095-14>

ДО ПРОБЛЕМИ СПОНУКАННЯ ТА ВЛАСНОГО МОТИВУВАННЯ ПРАЦІВНИКІВ ДСНС УКРАЇНИ

Рожко В.

НК – Кришталь М. А., канд. психол. наук, професор

Черкаський інститут пожежної безпеки імені Героїв Чорнобиля

Національного університету цивільного захисту України

Актуальність обраної теми обумовлена тим, що мотивація працівників займає одне з центральних місць в управлінні персоналом, оскільки ефективність службової діяльності персоналу ДСНС України в значній мірі залежить від внутрішнього спонукання до праці, зацікавленості та задоволені від неї. При ефективній організаційній структурі, сучасному обладнанні та устаткуванні, але без належної мотивації праці працівників організації домогтися бажаних результатів неможливо, адже члени трудового колективу не будуть якісно

Секція 4. Проблеми соціальної реабілітації та медичного забезпечення в сучасних умовах

виконувати свої службові обов'язки. Низький рівень мотивації праці не сприяє зацікавленості працівників у досягненні високих кінцевих результатів праці. У сучасних умовах проблемою мотивації є недосконалість форм і методів мотивації в органах та підрозділах ДСНС України, недостатнє фінансування заходів, спрямованих на вдосконалення мотивації персоналу, а також те, що начальницьким складом не приділяється належної уваги мотивації.

Питаннями мотивації праці займалися як закордонні, так і вітчизняні автори, зокрема: А. Маслоу, Д. Мак-Грегор, П. Армстронг, А. Кібанов, І. Баткаєва, О. Мітрофанова, М. Ловчева, Ф. Херцберг, Б. Моснер, Б. Снідерман та інші

Мотивування являє собою процес формування такого психологічного стану людини, який зумовлює її поведінку, здійснює установку до діяльності, спрямовує і активізує її. Мотивація праці в загальному розумінні являє собою сукупність внутрішніх і зовнішніх рушійних сил, які зумовлюють людину до трудової діяльності і надають їй цілеспрямованість, орієнтовану на досягнення певних цілей.

Ми розглядаємо мотивацію як сукупність стимулів, що спонукають працівників до активної професійної діяльності.

У взаємозв'язку стимулів праці та задоволення працівників особливе значення мають дві моделі: ієрархія потреб А. Маслоу і теорія двох факторів Ф. Герцберга.

А. Маслоу виходить з того, що основні потреби людей можна зобразити у вигляді ієрархічної структури. Спочатку задовольняються потреби нижчого рівня, коли вони повністю або частково задоволені, мотивувальною силою стають потреби вищого рівня.

Згідно з Ф. Герцбергом всі фактори, що впливають на діяльність людини у виробничій ситуації, були розділені на мотивуючі («мотиватори») та гігієнічні.

Гігієнічні фактори, або фактори «здоров'я», – це фактори навколишнього середовища, в якій здійснюється робота. Герцберг запозичив слово «гігієнічні» з медичної термінології, де цей термін відноситься до факторів, які допомагають підтримувати здоров'я, а зовсім не обов'язково поліпшують його. Найбільш істотними гігієнічними факторами є: політика організації, комфортні умови і безпека праці, нормальна освітленість, наявність опалення тощо, режим праці, заробітна плата, оплачувані святкові дні, надання відпустки через хворобу, заходи в галузі охорони здоров'я та соціального забезпечення та інші соціальні програми, міжособистісні стосунки з керівництвом і колегами, ступінь безпосереднього контролю роботи.

У більшості випадків такі фактори не викликають почуття задоволеності, не сприяють активізації діяльності людини, однак їх наявність допомагає попередити відчуття незадоволеності, в той час як відсутність може призвести до появи у співробітників почуття незадоволеності, роздратування, невдоволення. Наявність гігієнічних факторів веде до стану «немає незадоволеності роботою». Незадовільні ж гігієнічні чинники ведуть до сильної незадоволеності роботою.

Мотивуючі фактори пов'язані з самим характером і сутністю роботи, сприяють зростанню ступеня задоволеності працею і розглядаються як самостійна група потреб, яку узагальнено можна назвати потребою в зростанні. Найбільш істотними мотиваторами є: успіх, визнання, цікавий зміст роботи, можливості для професійного росту, службове становище, відповідальність тощо [1].

Секція 4. Проблеми соціальної реабілітації та медичного забезпечення в сучасних умовах

Ефективність службової діяльності персоналу ДСНС України в значній мірі залежить від внутрішнього спонукання до праці, зацікавленості та задоволені від неї. Для підвищення продуктивності праці та виникнення почуття задоволення необхідно задовольнити гігієнічні потреби і викликати інтерес до задоволення мотиваційних потреб. Проте, важливо зазначити, що конкретна структура мотивації індивідуальна і залежить від віку працівника, статті, сімейного стану, рівня освіти, тривалості служби в структурі ДСНС, розміру грошового забезпечення.

Тому сучасний керівник повинен враховувати всі фактори, щоб забезпечити успішне функціонування підрозділу. Формуючи оптимальну систему мотивації сучасним керівникам необхідно використовувати класичні теорії мотивації і враховувати менталітет народу. Почуття визнання дає працівникові відчуття гідності та самоповаги, тому керівнику доцільно повідомляти підлеглим відгуки про добре виконану роботу. Для багатьох дієвим стимулом виступає просування по службі, покладання додаткової відповідальності тощо.

ЛІТЕРАТУРА

1. Рульєв В. А. Менеджмент: Навчальний посібник / В. А. Рульєв, С. О. Гуткевич. – К.: Центр учбової літератури, 2011. – 312 с.

ОСНОВНІ МЕТОДОЛОГІЧНІ ПІДХОДИ ДО ОСМИСЛЕННЯ ПРОБЛЕМИ СОЦІАЛЬНОЇ РЕАБІЛІТАЦІЇ ТА АДАПТАЦІЇ ЛЮДИНИ З ОБМЕЖЕНИМИ МОЖЛИВОСТЯМИ ЗДОРОВ'Я В СОЦІУМІ

Романчук Д. В.

НК – Мотуз В. К., канд. іст. наук, доцент

Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького

Проблема соціальної реабілітації та адаптації людини з обмеженими можливостями здоров'я в соціумі пройшла свій звивистий шлях від неприйняття, невизнання, ізоляції, сегрегації «неповноцінних членів» до розуміння необхідності інтеграції такої категорії населення у структуру суспільних відносин зі створенням для них так званого безбар'єрного середовища.

На думку багатьох дослідників даної проблематики, в реаліях статус інваліда мають набагато менше людей, ніж насправді існує, і в перспективі їх число буде лише зростати [2, 49]. Саме тому проблема становища людини з обмеженими можливостями здоров'я на сьогоднішній день вважається однією з пріоритетних для світової громадськості [3; 4, 63].

Соціально-гуманітарна думка накопичила значну кількість підходів до теоретичного осмислення проблем становища людини з обмеженими можливостями здоров'я в суспільстві. Зокрема, розроблено та успішно реалізуються методики вирішення практичних завдань, які стоять як перед соціальними працівниками, так і перед фахівцями медико-реабілітаційних установ [8, 316]. Все це направлено на розкриття специфіки та механізму відповідного соціального феномену.

При наявності великого різноманіття соціальних підходів щодо розв'язання проблем становища, ролі та місця людини з обмеженими можливостями здоров'я в суспільстві, на нашу думку, з них можна виділити два основних: перший, – соціоцентристський, а другий – антропоцентристський.

Соціоцентристську теорію розвитку особистості пропагували такі всесвітньо відомі науковці як Талкотт Парсонс, Герберт Спенсер, Еміль Дюркгейм та інші вчені [1, 742; 6, 233; 7, 541]. Методологічною базою даної ідеї є розгляд соціальних проблем конкретного індивіда через призму вивчення суспільства в цілому [9, 248].

Про антропоцентристську теорію можна сказати, що її дотримувалися не менш провідні дослідники зі світовим ім'ям, як Ерік Еріксон, Франклін Гіддінгс, Юрген Хабермас, Жан Піаже, Габріель Тард та ін. [5, 273]. В основі відповідної ідеї лежить необхідність розв'язання проблеми соціальної реабілітації та адаптації людини з обмеженими можливостями здоров'я у соціумі через психологічний аспект повсякденної міжособистісної взаємодії [2, 67; 4, 59].

Ключовим у пропонованих підходах щодо інтеграції людини з обмеженими можливостями здоров'я в систему сучасних суспільних відносин є створення реально діючого, а не декларованого механізму створення рівних можливостей інвалідам [2, 54; 4, 60].

Підсумовуючи вищезазначене, автор наукової розвідки дійшов висновку, що соціальна реабілітація людини з обмеженими можливостями здоров'я визначається як комплекс заходів, спрямованих на відновлення зруйнованих або втрачених індивідом суспільних зв'язків внаслідок порушення здоров'я зі стійким розладом функцій організму та зміною соціального статусу особистості.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Галушко К. Спенсер Герберт // Енциклопедія історії України : у 10 т. / редкол.: В. Смолій (голова) та ін. ; Інститут історії України НАН України. – Київ : «Наук. думка», 2012. – Т. 9 : Прил – С. – С. 742.
2. Кроки до компетентності та інтеграції в суспільство: науково-методичний збірник / Ред. кол. Н. Софій, І. Єрмаков. – Київ : Контекст, 2000. – 336 с.
3. Дубич К. Ставлення суспільства до людей з обмеженими фізичними можливостями / К. Дубич // Духовність особистості : Методологія, теорія, практика : Збірн. наук. праць. – 2011. – Вип. 3(44) [Електронний ресурс] : Веб-сайт Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського. – Режим доступу : http://archive.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/domtp/2011_3/Df.
4. Мельничук Д. Соціальний захист інвалідів в Україні як ознака досягнутого рівня людського розвитку / Д. Мельничук // Вісник Житомирського державного технологічного університету. Серія : Економічні науки. – 2010. – № 4. – С. 249–251.
5. Примуш М. Загальна соціологія [Текст] : Навч. посіб. / М. Примуш. – Київ : «Професіонал», 2004. – 590 с.
6. Ротар Н. Дюркгейм Еміль // Політична енциклопедія / Редкол.: Ю. Левенець (голова), Ю. Шаповал (заст. гол.) та ін. – Київ : «Парламентське видавництво», 2011. – С. 233.

7. Танчер В. Парсонс Талкотт // Політична енциклопедія. Редкол.: Ю. Левенець (голова), Ю. Шаповал (заст. голови) та ін. – Київ : «Парламентське видавництво», 2011. – С. 541.

8. Шевцов А. Методичні основи організації соціальної реабілітації дітей з вадами здоров'я : [монографія] / А. Шевцов. – Київ : НТІ «Інститут соціальної політики», 2004. – 240 с. Соціальна робота: Навчальний посібник // Соціальна робота. – КнП–Київ : ДЦССМ, 2002. – 440 с.

9. Шевцов А. Аналіз та моделювання комплексних корекційно-реабілітаційних систем і процесів / А. Шевцов // наук. часопис НПУ ім. М. П. Драгоманова. Серія № 19. – Київ : НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2008. – № 11. – С. 246–252.

СКЛАДОВІ СУЧАСНОЇ СОЦІАЛЬНОЇ РЕАБІЛІТАЦІЇ ОСОБИ З ОСОБЛИВИМИ ПОТРЕБАМИ

Романчук Д. В., Ляшенко Я. В.

НК – Мотуз В. К., канд. іст. наук, доцент

Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького

Якщо характеризувати зміст сучасної соціальної реабілітації, то найперше про що варто зазначити, так це про послідовність дій соціального працівника, які містять у собі комплекс методів, прийомів і процедур сприяючих відновленню соціального статусу особи з особливими потребами, досягненням нею матеріальної незалежності [1, 7]. Далі, необхідно вказати безпосередньо на проблему нашого наукового дослідження, а саме на її складові: соціально-побутову адаптацію, соціально-середовищну орієнтацію, фізкультурно-оздоровчі заходи, соціально-педагогічну, соціально-психологічну та соціально-культурну реабілітацію.

Перша складова, – соціально-побутова адаптація – передбачає формування готовності особи з особливими потребами до самообслуговування, пересування та розвитку у неї самостійності в орієнтуванні на місцевості, знання інфраструктури міста чи сільської місцевості [2, 143].

Друга, – соціально-середовищна орієнтація являє собою алгоритм формування готовності особи з особливими потребами до самостійного осмислення навколишнього оточення, спілкування, раціонального вирішення життєвих ситуацій, побудови та реалізації життєвих планів [7, 108].

Якщо вести мову за третю складову соціальної реабілітації, то потрібно наголосити на тому, що фізкультурно-оздоровчі заходи застосовуються для відновлення у осіб з особливими потребами здоров'я, розвитку самодисципліни, вольових якостей тощо. Як правило, для такої категорії людей, в контексті соціальної реабілітації, організовуються фізкультурно-оздоровчі заходи, відбуваються інформування та консультування щодо відбору вправ з фізичної культури. Важливою умовою фізкультурно-оздоровчих заходів для осіб з

Секція 4. Проблеми соціальної реабілітації та медичного забезпечення в сучасних умовах

особливими потребами є їх проведення під пильним контролем медичного персоналу [3, 72; 4, 63; 5, 86; 6, 21].

Що ж до четвертої складової, то йдеться безпосередньо про заходи з соціально-педагогічної реабілітації, які сприяють наданню допомоги дітям-інвалідам, приміром, навчанню їх навичкам самообслуговування, поведінці у побуті та громадських місцях, самоконтролю, навичкам спілкування та іншим категоріям життєдіяльності [1, 17; 8, 95].

П'ята складова соціальної реабілітації особи з особливими потребами включає заходи по соціально-психологічній реабілітації. Зокрема, йдеться про психодіагностику, психокорекцію, психологічне консультування, психотерапевтичну допомогу, психопрофілактичну діяльність, психологічні тренінги, групи самопомоги і т. п. [1, 23; 9, 164].

До шостої складової соціальної реабілітації відносять розвиток у особи з особливими потребами соціальних умінь і навичок у соціально-культурному середовищі. Насамперед, даний вид реабілітації представлений такими соціальними інститутами, як держава та сім'я [2, 171]. Також, до нього відносять традиції та духовні цінності, які виконують функцію соціальної орієнтації особи з особливими потребами в суспільстві [7, 109]. Особливе місце під час соціально-культурної реабілітації осіб з особливими потребами надається клубам, гурткам, секціям тощо. Фахівцями з'ясовано, що регулярне відвідування таких соціально-культурних закладів сприяє формуванню у досліджуваних нами особистостей почуття радості від побаченого, бажання спробувати себе в ролі актора, конкурсанта, учасника студії тощо [1, 25].

Узагальнюючи результати дослідження, необхідно вказати на те, що соціальна реабілітація осіб з особливими потребами, маючи у своїй основі шість складових: соціально-побутову адаптацію, соціально-середовищну орієнтацію, фізкультурно-оздоровчі заходи, соціально-педагогічну, соціально-психологічну та соціально-культурну реабілітацію, сприяє створенню належних умов для соціальної інтеграції відповідної категорії населення, відновленню їх соціального статусу, здібностей до самостійної суспільної, сімейної та побутової діяльності.

ЛІТЕРАТУРА

1. Гриценюк Л., Обухівська А., Панок В. та ін. Психологічна служба та психолого-медико-педагогічні консультації системи освіти України (показники розвитку за підсумками 2004–2005 навчального року). / Л. Гриценюк, А. Обухівська, В. Панок та ін. – Київ : «Ніка – Центр», 2005. – 30 с.
2. Кроки до компетентності та інтеграції в суспільство: науково-методич. збір. / Ред. кол. Н. Софій, І. Єрмаков. – Київ : Контекст, 2000. – 336 с.
3. Когут І. Соціально-гуманістичні засади розвитку адаптивної фізичної культури в Україні [Текст] : монографія / І. Когут. – Львів : СПОЛОМ, 2015. – 284 с.
4. Когут І. Соціальна інтеграція осіб з інвалідністю та роль адаптивної фізичної культури в її реалізації / І. Когут // Теорія і методика фіз. виховання і спорту. – 2014. – № 4. – С. 61–66.
5. Лікувальна фізкультура та спортивна медицина / В. Кпапчук, Г. Дзяк, І. Муравов та ін.; за ред В. Кпапчука, Г. Дзяка. – Київ : Здоров'я, 1995. – 312 с.

6. Основи фізичної реабілітації / Г. Магльована. – Львів : Ліга-Прес, 2006. – 148 с.
7. Сіленко А. Деякі тенденції розвитку соціальної держави / А. Сіленко // *Право України*. – 2005. – № 8. – С. 106–110.
8. Шевцов А. Вступ в абілітацію та реабілітацію дітей з обмеженнями життєдіяльності: навч. посіб. / А. Шевцов, Л. Люндквіст, В. Бурлака та ін. ; під. наук. ред. А. Шевцова, заг. ред. В. Бурлаки – Київ : ГЕРБ, 2007. – 288 с.
9. Шевцов А. Система центрів соціальної реабілітації дітей з інвалідністю в Україні : довідник / уклад. : А. Шевцов, І. Шерстюк, О. Полякова. – Київ : НТІ «Інститут соціальної політики», 2003. – 256 с.

ОСОБЛИВОСТІ НАДАННЯ ЕКСТРЕНОЇ ПСИХОЛОГІЧНОЇ ДОПОМОГИ ДІТЯМ В УМОВАХ НАДЗВИЧАЙНОЇ СИТУАЦІЇ

Соловей Я. Г.

НК – Мохнар Л. І., канд. пед. наук,

Черкаський інститут пожежної безпеки імені Героїв Чорнобиля

Національного університету цивільного захисту України

Надзвичайні події справляють значний вплив на стан психічного здоров'я людей, які волею долі опинилися в зоні надзвичайної ситуації. Саме тому питання екстреної психологічної допомоги постраждалому населенню стає все більш актуальним.

Під екстреною психологічною допомогою розуміють систему короткочасних заходів, що надаються людям, які постраждали у зоні надзвичайної ситуації [2]. Екстрена психологічна допомога спрямована на регуляцію актуального психічного, психофізіологічного стану і негативних емоційних переживань за допомогою професійних методів, які відповідають вимогам конкретного випадку. Метою такої допомоги є запобігання особистісному патологічному розвитку людини, яка опинилася у надзвичайній ситуації.

На жаль, останнім часом досить часто діти теж стають свідками або учасниками різних надзвичайних ситуацій. Саме через те, що діти – одна з найбільш вразливих категорій населення, вони потребують особливої уваги та турботи з боку психологів та рідних. Оскільки надзвичайна ситуація виникає раптово, то це не залишає часу для дитини підготуватися фізично або емоційно. Звичайні засоби, які допомогли б їй справлятися з побутовими труднощами, виявляються неефективними. Під час катастрофи дитина потребує додаткового догляду, підтримки, умінь і знань про нові способи, що допомогли б їй у цій ситуації. Найголовнішим є те, що дитина в умовах надзвичайної ситуації є абсолютно незахищеною та розгубленою – головною її потребою в цей час є тільки потреба в безпеці, тому для надання ефективної психологічної допомоги постраждалій дитині необхідно враховувати наступне: повернути почуття безпеки, стабілізувати психоемоційний стан дитини та виявити зміст

психологічної травми. Без повернення почуття безпеки та стабілізації психоемоційного стану дитини ефективно надати психологічну допомогу неможливо.

Дитина, на відміну від дорослої людини, не є повністю соціалізованою особистістю, яка при виборі тієї або іншої поведінки спирається на соціальні норми, релігійні уподобання, власний життєвий досвід. Вона не несе відповідальності за власне життя та життя рідних [1]. Вік дитини та її індивідуальні особливості – це ті характеристики особистості дитини, які визначають її поведінку в надзвичайних ситуаціях. Звичайно, працюючи з дітьми, екстремальний психолог не може отримати дані щодо особливостей їх емоційно-вольової та когнітивної сфер. Тому глибина переживання дитини залежатиме від її віку, а характер реакції на надзвичайну ситуацію – від типу темпераменту.

До основних принципів психологічної роботи з дітьми можна віднести такі, як: емпатійність психолога; добровільність; надання допомоги не лише дітям, а і їхнім родичам (в силу того, що діти переносять на себе стан батьків); відсутність особистих та професійних амбіцій, а також принцип індивідуального підходу.

Отже, діти – це особлива категорія постраждалих, які потребують екстреної психологічної допомоги. Саме від того, наскільки ефективно буде надана ця допомога, буде залежати якість життя дитини після ліквідації надзвичайної ситуації. При наданні екстреної психологічної допомоги постраждалій дитині головними завданнями психологів ДСНС є повернення почуття безпеки та стабілізація її психоемоційного стану.

ЛІТЕРАТУРА

1. Оніщенко Н. В. Екстрена психологічна допомога постраждалим в умовах надзвичайної ситуації: теоретичні та прикладні аспекти: монографія / Н. В. Оніщенко. – Х.: Право, 2014. – 584 с.
2. Тімченко О. В. Кризова психологія: навчальний посібник / За заг. ред. проф. О. В. Тімченка. – Х.: НУЦЗУ, 2010. – 401 с.

ГОЛОВНІ НАПРЯМКИ ОРГАНІЗАЦІЇ СОЦІАЛЬНОЇ РЕАБІЛІТАЦІЇ ОСІБ З ІНВАЛІДНІСТЮ

Сопілко О. С.

НК – Мотуз В. К., канд. іст. наук, доцент

Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького

Одним із багаточисельних досягнень людства в ХХІ ст. є визнання провідною світовою громадськістю необхідності постійного вдосконалення системи соціальної реабілітації осіб з інвалідністю. Саме тому відповідна проблема перебуває під пильною увагою не лише державних, політичних і громадянських інститутів, а й науковців. Ефективності та результативності цих спільних пошуків сприяють як теоретико-методологічна база досліджень, так і

Секція 4. Проблеми соціальної реабілітації та медичного забезпечення в сучасних умовах

сформована система підготовки високопрофесійних фахівців з соціальної роботи з людьми, що мають ті чи інші обмеження в можливостях повноцінної життєдіяльності.

Як і будь-яка проблема, проблеми щодо соціальної реабілітації, соціальної інтеграції, соціальної політики держави по відношенню до осіб з інвалідністю у своїй основі має два основних етапів розвитку. Перший бере свій початок від уявлення про особливі потреби. На другому етапі відбувається еволюція від розуміння соціальної реабілітації як проблеми конкретної особи або групи людей, до прийняття її в якості серйозної соціальної проблеми всім суспільством [2, 8; 3; 6, 104].

Метою соціальної реабілітації осіб з інвалідністю, на думку більшості дослідників, є відновлення соціального статусу особистості, забезпечення її соціальної адаптації в суспільстві, досягнення нею матеріальної незалежності [1, 72; 5, 10; 7, 119].

Що ж до, основних принципів соціальної реабілітації осіб з інвалідністю, то до них відносять: як можна більш ранній початок здійснення реабілітаційних заходів, безперервність і поетапність їх проведення, системність і комплексність, індивідуальний підхід до здійснення реабілітаційних заходів [4, 218;].

Усестороннє вивчення результатів дослідження проблеми соціальної реабілітації та соціалізації осіб з інвалідністю дозволяє виділити кілька основних напрямків, а саме: психоаналітичний та психологічний. Сутність першого базується на тому, що процес соціальної реабілітації особи з інвалідністю повністю підконтрольний її інстинктам. Другий же напрямок – психологічний – характеризує соціальну реабілітацію як входження особи з інвалідністю в суспільне середовище з обов'язковою її адаптацією до соціальних умов [8, 42–43].

Досліджуючи проблему «Головні напрямки організації соціальної реабілітації осіб з інвалідністю» можна однозначно стверджувати, що на сьогоднішній день розбудова відповідної системи є першочерговим завданням для цивілізованого світу, проте залишається багато її аспектів, які ще не знайшли належного висвітлення у науковій сфері. Скажімо, до сих пір дискусійними залишаються питання пов'язані з моделями та механізмами найбільш ефективного процесу соціальної реабілітації осіб з інвалідністю, відповідністю суспільного та державного устрою життєдіяльності вищевказаних особистостей, пошук найбільш прийнятних форм їх адаптації та реабілітації в сучасному суспільстві.

ЛІТЕРАТУРА

1. Вступ до соціальної роботи: Навч. посіб. / За ред. Т. Семигіної. І. Миновича. – Київ : Академвидав, 2005. – 304 с.
2. Жмир В. Соціальна держава, соціальна політика соціальна робота (спроба концептуального аналізу) / В. Жмир // Соціальна політика і соціальна робота. – 1997. – № 1. – С.7–11.
3. Красномоєць В. Інвалідність : відображення соціального явища у теоретичних поняттях в контексті людського розвитку / В. Красномоєць // Вісник Прикарпатського університету : Серія Економіка. – 2009. – Вип. 9. / [Електронний ресурс] : Веб-сайт Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського. – Режим доступу : <http://archive.nbuv.gov.ua/portal/SoVP>

4. Кроки до компетентності та інтеграції в суспільство: науково-методичний збірник / Ред. кол. Н. Софій, І. Єрмаков. – Київ : Контекст, 2000. – 336 с.

5. Новіков В. Актуальні питання реформування системи соціального захисту населення // Україна: аспекти праці. – 2005. – № 4. – С.8–11.

6. Павлюков Р. Інваліди в сучасному суспільстві / Р. Павлюков // Соціально-захисна діяльність держави в умовах ринкових відносин: Матеріали науково-практичної конференції; м. Чернігів, 31 травня – 2 червня 2007 р. – Чернігів, 2007. – С.103–106.

7. Панкевич О. Проблеми соціальної держави: дискурс триває / О. Панкевич // Право України. – 2005. – № 12. – С. 117–120.

8. Соціальний захист населення України : навч. посіб. / авт. кол. : І. Гнибіденко, М. Кравченко, О. Коваль, О. Новікова та ін. ; за заг. ред. В. Вакуленка, М. Орлатого. – Київ : Вид НАДУ; Вид. «Фенікс», 2010. – 212 с.

СКЛАДОВІ ПСИХІЧНОГО ЗДОРОВ'Я У МОЛОДШОМУ ШКІЛЬНОМУ ВІЦІ

Сорока Н. І.

НК – Грибенюк Г. С., д-р психол. наук, професор

Черкаський інституту пожежної безпеки імені Героїв Чорнобиля

Національного університету цивільного захисту України

Постановка проблеми.

Життєвий ресурс закладається у дитинстві та базується на психічному здоров'ї, що дозволяє людині реалізувати закладений потенціал та здолати кризові ситуації. У суспільстві є необхідність так формувати життєвий ресурс, щоб підростаюче покоління з пелюшок росло психічно здоровим, спроможним втілити нові життєві стратегії та компетентності, бути гнучким у соціальній поведінці. Тому, проблема збереження психічного здоров'я молодших школярів є, безсумнівно, важливою. Проте, рівень її наукового осягнення не дозволяє ще гарантовано запобігти кожному конкретному випадку небажаного розвитку дитини.

Виклад основного матеріалу.

На молодший шкільний вік припадає криза семи років, початок шкільного життя, функціональні перебудови та фізіологічні зміни, які підвищують чутливість організму до впливу ззовні. На думку науковців [1], в цей період знижується рівень психічного здоров'я учнів початкової школи, з'являються особистісні та поведінкові ускладнення. На дитину негативно впливають обсяги навчальних навантажень, не підкріплені системними оздоровчими заходами, інтенсифікація процесу навчання, комп'ютеризація, зниження рухової активності. Збільшуються психологічні навантаження та погіршується екологічна ситуація. Тому, з'являються деструктивні зміни та стани у психічному здоров'ї дітей.

Психічне здоров'я визначають як «стан душевного благополуччя, в якому відсутні хворобливі психічні прояви і який забезпечує адекватну умовам дійсності

Секція 4. Проблеми соціальної реабілітації та медичного забезпечення в сучасних умовах

поведінки та діяльності» [2]. Це визначення психічного здоров'я сумірне з визначенням, яке формулює Всесвітня організація охорони здоров'я: «Здоров'я - стан повного фізичного, розумового і соціального благополуччя, а не лише відсутність хвороб чи фізичних вад» [3].

Визначення психічного здоров'я дітей має певну специфіку. Так, робиться акцент на відсутності психічних захворювань, нормальному психічному розвитку і сприятливому функціонуванні вищих відділів центральної нервової системи [4]. Нормальний розвиток – це психічний розвиток, який відповідає віку і є гармонійним. Гармонійність розвитку полягає у приблизно однаковому розвитку всіх показників інтелекту.

Є визначення, які дають можливість використати наявні засоби психодіагностики, зокрема: «Психічне здоров'я молодшого школяра – максимальна ступінь прояву індивідуальності за умови адекватного рівня адаптації до зовнішнього середовища та відсутності психічних розладів. Індивідуальність передбачає розгляд індивідуальних (психофізичних), особистісних (психосоціальних) і суб'єктних складових» [5, с. 181].

Дитина молодшого шкільного віку чутлива до розвитку у неї мотивів навчання, пізнавальних потреб, інтересів, прийомів навчальної роботи; навичок самоконтролю, адекватної самооцінки, критичності до себе та інших [6]. Такі вікові можливості залежить від ситуації розвитку дитини і пов'язані з умовами, в яких відбувається взаємодія дитини і дорослих.

Негативно позначитися на психічному здоров'ї у молодшому шкільному віці може не належне проживання кризи семи років, яка супроводжується значними переживаннями дитини у зв'язку із входженням у нове для неї шкільне життя. Відбувається нашарування негативних впливів вікової кризи та кризи дитинства, що проковує проблеми у збереженні психічного здоров'я молодшого школяра.

Науковці визначили складові психічного здоров'я дітей дошкільного віку: адаптивність, активність, рівень тривожності та агресивності, самооцінки, ставлення до батьків та близьких рідних, емоційне самопочуття дитини в родині, відображене в симптомокомплексах (тривожність, конфліктність, почуття неповноцінності, ворожість дитини до сім'ї) [7].

Сім'я є одним із головних соціальних інститутів, який забезпечує умови підтримки психічного здоров'я дитини. Важливим компонентом психічного здоров'я є емоційне благополуччя, яке забезпечує родина. Сім'я розглядається як первинне джерело психічного здоров'я. Дошкільний вік є ґрунтом для наступного розвитку психічного здоров'я, формування і збереження якого пов'язується з навчальним закладом.

Важливою для розуміння психічного здоров'я молодшого школяра є проблема визначення чинників психічного здоров'я учня. Науковці зазначають, що психічне здоров'я молодшого школяра залежить від біологічних, психологічних, соціальних і фізичних чинників.

Біологічні чинники є першорядними передумовами для того, щоб дитина могла концентрувати увагу і здійснювати розумові операції, запам'ятовувати завдання і володіти мовленням, терпляче сидіти під час усього уроку та контролювати свою поведінку.

*Секція 4. Проблеми соціальної реабілітації та медичного забезпечення
в сучасних умовах*

До психологічних чинників у молодшому шкільному віці відносять: сформованість навчальної мотивації (бажання вчитися), ступінь емоційно-вольової зрілості (розвиненість емоційного контролю, вміння поступитися хвилиним задоволенням, відповідати вимогам учителя та навчальної ситуації, ієрархія цінностей, моральна позиція), адекватне ставлення до однолітків, учителів, успіхів і невдач.

Напружений характер навчання, значний обсяг навчального навантаження, дефіцит часу для засвоєння інформації стають вираженими психотравмувальними чинниками для дитини, що в поєднанні зі зменшенням прогулянок і тривалості нічного сну здійснює несприятливий вплив на організм, що росте .

Варіанти неблагополуччя дітей у початковій школі характеризуються терміном «дезадаптація». Шкільна дезадаптація розглядається як сукупність ознак, що свідчать про невідповідність соціо-психологічного і психофізіологічного стану дитини вимогам шкільного навчання.

Висновки. Отже, аналіз літературних джерел дає підстави науковцям розглядати психічне здоров'я молодшого школяра як психологічний феномен зі складною структурою, яка є взаємодією таких компонентів – психофізичного, психологічного, соціально-психологічного і навчального

ЛІТЕРАТУРА

1. Концептуальні питання розвитку дітей та підлітків на сучасному етапі / [В. І. Березін, Р. Т. Бевз, М. М. Баранова та ін.] // Гігієнічна наука та практика на рубежі століть : матеріали 24 з'їзду гігієністів України 19–21 травня, Дніпропетровськ / під ред. Ю. І. Кундієва та ін. – Київ, 2004. – С. 217–218.
2. Крысько В.Г. Словарь-справочник по социальной психологии. – СПб., 2003. – 416 с.
3. Словарь психолога-практика / [сост. С. Ю. Головин]. – 2-е изд., перераб. доп. – Минск : Харвест, 2001. – 976 с.
4. Школа и психическое здоровье учащихся / под ред. С. М. Громбаха, Э. М. Александровская, Л. Порколаб, Г. Гельниц. – М. : Медицина, 1988. – 271 с.
5. Левина И. Л. Психическое здоровье как субъектная характеристика / И. Л. Левина [Электронный ресурс] // Вестник государственной педагогической академии : электрон. научн. журн. – 2012. – 1 (15). – Режим доступа : <http://medpsy.ru>.
6. Бех І. Молодший школяр у виховному просторі міжособистісних взаємин / І. Бех // Початкова школа. – 2000. – № 5. – С. 1–3.
7. Давлетбаева З. К. Супружеские отношения как фактор психического здоровья детей дошкольного возраста: автореф. дис. на соискание науч. степени канд. психол. наук : спец. 19.00.07 «Педагогическая психология» / Давлетбаева Зинфира Киньябулатовна. – Самара, 2004. – 24 с.

ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ МЕДИЧНОЇ РЕАБІЛІТАЦІЇ В ХХ СТОЛІТТІ

Ткаченко Л. В.

НК – Федоренко Я. А., д-р іст. наук, доцент

Черкаський інститут пожежної безпеки імені Героїв Чорнобиля

Національного університету цивільного захисту України

Медична реабілітація є фундаментом реабілітаційного процесу. Від її ефективності залежить застосування подальших видів реабілітації, їх тривалість і обсяг. Медична реабілітація спрямована на відновлення здоров'я, усунення патологічного процесу, попередження ускладнень, відновлення або часткову компенсацію порушених функцій, протидію інвалідності, підготовку тих, що одужують, та інвалідів до побутових і трудових навантажень. У переважній більшості реабілітація завершується у медичних закладах.

Термін «реабілітація» був запозичений з юриспруденції і означає «відновлення судом або в адміністративному порядку у попередніх правах неправильно звинуваченого» [1]. У медицині цей термін почав використовуватись з початку ХХ-го сторіччя: в 1903 році Франц Йозеф Раттер фон Бус вперше послуговується поняттям «реабілітація» у книзі «Система загального піклування над бідними», маючи на увазі благодійну діяльність. Стосовно осіб з фізичними вадами слово «реабілітація» почало вживатись з 1918 року, що пов'язано з організацією в Нью-Йорку Інституту Червоного Хреста для інвалідів. Розвитку фізичної реабілітації в сучасному тлумаченню цього терміна сприяли дві основні історичні події: епідемії поліомієліту з 1890-х до 1950-х років та наслідки двох світових воєн.

З 1909 року почали вести статистику хворих на поліомієліт, а в 1916 році відбувся великий спалах цього захворювання в Нью-Йорку, де захворіло понад дев'ять тисяч осіб. На той час лікування поліомієліту передбачало тривалу іммобілізацію та ліжковий режим, що мотивувало атрофію м'язової системи. Боротися з наслідками хвороби почали використовуючи масаж, лікувальну фізичну культуру. Перша світова війна призвела до зростання кількості інвалідів працездатного віку (поранені солдати), в одних лише Сполучених Штатах Америки їх налічувалось більше ніж 200.000 на початку війни. Перші програми підготовки фізичних реабілітологів розпочали діяти в арміях – американській, англійській, норвезькій. У процесі фізичної реабілітації використовували масаж, гідротерапію, лікувальну фізичну культуру.

У 1958 році на засіданні Комітету експертів ВООЗ з медичної реабілітації було наголошено на необхідності застосування реабілітації для зменшення негативних фізичних, психічних, соціальних наслідків захворювань і звернено увагу на доцільність розвитку реабілітаційних служб.

Реабілітацію почали викладати у вищих навчальних закладах. Варшавська медична академія однією із перших у світі відкрила у 1961 році кафедру і клініку реабілітації.

В Україні медична реабілітація також має свою історію. Так, велике значення для розвитку процесу реабілітації мають роботи Піруського В. С. і лікарів Харківського медико-механічного інституту. Перший розробив вчення про

«мототерапію», що було до того часу відсутнє в усіх системах лікувальної гімнастики, і використовував її разом з природними чинниками і працею. Цей комплекс лікування фізичними засобами став основою майбутньої системи відновного лікування. Лікарі Харківського медико-механічного інституту Гейманович А. Н., Чаклін В. Д., Лукашевич Ф. В. та інші під керівництвом Ситенка М. І., зважаючи на досвід лікування фізичними вправами разом з фізіотерапією та працетерапією 3892 хворих з промисловими та військовими травмами у 1910-1916 рр., започаткували методику сучасного лікування травм фізичними методами [2, 293]. У 1921р. Ситенко М.І. очолив цей інститут у Харкові і відкрив перший у країні дитячий ортопедичний профілакторій, де широко застосовувалися фізичні методи лікування.

Глибокі та всебічні наукові дослідження і клінічні спостереження сприяли розкриттю механізмів лікувальної дії фізичних вправ та масажу і розробці науково-обґрунтованих окремих методик їх застосування у комплексному лікуванні. Це велика українських вчених, зокрема, Шейнберга О. А., Штеренгерц О.Ю., Кочаровської О.В., Фінка Л. І. тощо.

Набутий у мирний період досвід став підставою для наказу про обов'язкове використання у військових шпиталях лікувальної фізичної культури під час Великої Вітчизняної війни. Вона разом з іншими лікувальними методами забезпечувала не тільки скорочення термінів лікування, а і більш швидше відновлення боєздатності та зменшення інвалідності поранених. У повоєнні роки розширилося застосування лікувальної фізичної культури при таких захворюваннях як інфаркт міокарду, оперативних втручаннях на серці, легенях, судинах, мозку, опіковій хворобі. У 1950 р. почали створюватися лікарсько-фізкультурні диспансери.

У Києві у 1969 р. відкрився науково-дослідний інститут медичних проблем фізичної культури, що проіснував до 1986 р., а в 1993 р. був відновлений та реорганізований у Державний науково-дослідний інститут проблем фізичної культури і спорту. У Київському інституті удосконалення лікарів відкрилася кафедра фізичної реабілітації і мануальної терапії, а в областях – реабілітаційні лікарні, центри та відділення. Важливим заходом для подальшого розвитку лікувальної фізичної культури, реабілітації в Україні, підготовки висококваліфікованих фахівців було створення у 1994 р. спеціалізованої Ради із захисту докторських дисертацій у Дніпропетровській державній медичній академії і заснування журналу «Медична реабілітація, курортологія, фізіотерапія».

Таким чином, протягом ХХ століття реабілітаційні заходи стали невід'ємною частиною лікування, спрямованого на повернення хворого до нормального життя.

ЛІТЕРАТУРА

1. Види, етапи і періоди реабілітації [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://studopedia.com.ua/1_301241_vidi-etapi-i-periodi-reabilitatsii.html
2. Юшко К.О Розвиток фізичної реабілітації в Україні / К. О. Юшко // Педагогика, психологія и медико-биологические проблемы физического воспитания и спорта. – 2009. – № 10. – С. 292-294.

РАДІОЗАХИСНИЙ РАЦІОН ХАРЧУВАННЯ ЛЮДИНИ

Факір С. О.

НК – Фесенко О. О., канд. тех. наук, доцент

Лисюк В.М., канд. тех. наук, доцент, Сахарова З. М.

Одеська національна академія харчових технологій

Основною причиною виникнення захворювань і різних патологій є вплив навколишнього середовища. Домінуючим фактором впливу навколишнього середовища на організм людини є їжа, і надання їй цілющих властивостей дозволить істотно підвищити резистентність (стійкість) організму до дії радіації.

У лікуванні радіаційних уражень організму суттєве значення надається харчовим продуктам, до складу яких входять речовини з радіопротекторною дією. Установлено, що з усіх немедикаментозних засобів лікування захворювань, найбільшу ефективність забезпечує якісне харчування.

«Скажи мені, яку їжу («чисту» без радіонуклідів (РН), чи «брудну») ти їси, і я скажу, скільки в тобі рентген» - так змінивши відомий афоризм, протягом найближчих 300 років (період напіврозпаду ^{137}Cs - 30 років), будуть оцінювати здоров'я одне одного люди, які проживають в Україні.

Усі харчові продукти, що споживаються людьми, можна поділити на 6 основних груп харчового раціону: 1) хліб, хлібопродукти, круп'яні вироби; 2) картопля і коренеплоди; 3) молоко, молочні продукти; 4) овочі, фрукти; 5) м'ясо, м'ясні продукти, яйце, риба; 6) питна вода, напої.

Наукові дослідження доводять, що багато продуктів мають радіопротекторні властивості, отже, потрібно визначити пропорції в харчуванні. Рекомендований раціон людини з урахуванням хімічної сумісності продуктів повинен включати: хліб - 300 г.; вівсяна і гречана крупа – 40 г; картопля - до 350 г; молоко - 0,5 л, сир - 50-100 г; нежирне м'ясо, м'ясні і рибні продукти - 200-250 г, тваринні жири - 20 г.

Головне в збереженні здоров'я людини - не тільки раціон, але й режим харчування. Приймати їжу рекомендується 3 - 4 рази на день. У цілому основні традиційні продукти харчування захищають і зміцнюють наш організм. Це в першу чергу зернові культури, бобові, свіжі овочі і фрукти, горіхи і насіння [1].

Визначені деякі рекомендації людям для зниження вмісту радіонуклідів в організмі:
- необхідно включити в раціон якнайбільше продуктів з підвищеним вмістом вітамінів:

А - бобові, квасоля, морква, кукурудза, кавуни, шпинат і багато зелених рослин;

С - шипшина, чорна смородина, цитрусові, петрушка, червоний перець;

Е - рослинні олії (соняшникова, кукурудзяна, конопляна) гречка, кукурудза, зелений горошок, горіхи, насіння;

В - пивні і пекарські дріжджі, печінка, сир;

Р - чорний хліб, печінка, бобові, квасоля;

- вживати продукти, які містять велику кількість калію (аналог ^{137}Cs) - буряк, курага, урюк, горіхи, апельсини, шипшина, неочищена картопля (печена). Салати заправляти соняшниковою олією або сметаною і соком лимона.

Секція 4. Проблеми соціальної реабілітації та медичного забезпечення в сучасних умовах

- включати в раціон молочні продукти: сир, вершки, сметану, масло. Кальцій, що міститься в них, є аналогом ⁹⁰Sr;

- з м'ясних продуктів найкраще вживати свинину;

- сприяють виведенню РН з організму овочеві і фруктові соки: виноградний, томатний, буряковий, але обов'язково з м'якоттю, у якій міститься велика кількість пектинових речовин, які добре адсорбують РН;

- встановлено, що протипроменевий вплив мають відвари з чорносливу, листя подорожника. Стимулюють роботу кровотворних органів пшеничні висівки, мед. Підвищують гемоглобін ікра, гранати, кропива, морква, чорнослив, смородина;

- рекомендується пити червоне натуральне вино, яке містить велику кількість флавоноїдів: кагор нагрівають до 70 – 80⁰ С і вживають по 30-50 г вісім разів на добу, каберне вживають по 50 г десять разів на добу;

- рекомендується пити чисту воду невеликими порціями через 2 - 3 години після їди і закінчувати це робити за 30 хв. до наступного приймання їжі. Обумовлено це ось чим: 265 мл води, яка проходить через нирки виводить з організму 1 г шкідливих речовин (важкі метали, радіоактивні речовини). Нирки ніколи не припиняють свою роботу, необхідно лише постійно забезпечувати їх водою.

Врятувати організм людини від важких радіаційних ушкоджень допомагає голодування. Під час голодування сповільняється ритм поділу клітин, спадковий апарат і його ферментативна система активізують процеси відновлення нуклеїнових кислот (кислот спадкового апарату – ДНК і РНК). Ушкоджені клітини не гинуть, а відновлюються (починають нормально ділитися, виконувати свої функції). У результаті голодування відбувається удосконалення механізмів виведення з організму всіх тих речовин, які заважають його нормальному функціонуванню: РН, нітратів, пестицидів, важких металів та інших отрут і шлаків.

ЛІТЕРАТУРА

1. Константинов М.П., Журбенко О.А. Радіаційна безпека: Навч. посіб.- Суми.: ВТД «Університетська книга», 2003.-151 с.

СОЦІАЛЬНА ДЕЗАДАПТАЦІЯ УЧАСНИКІВ АТО: ПРИЧИНИ ТА НАСЛІДКИ

Філіпчук А. І.

НК – Спіркіна О. О., канд. іст. наук

Черкаський інститут пожежної безпеки імені Героїв Чорнобиля

Національного університету цивільного захисту України

За даними Генерального штабу Збройних сил України станом на 28 жовтня 2017 р. з початку проведення АТО бойові втрати склали 10 710 військовослужбовців Збройних Сил України, з них безповоротні – 2 333 (загиблі), санітарні – 8 377 (поранені та травмовані внаслідок бойових дій) [1].

Разом із набуттям військового досвіду учасники бойових дій зазнають не лише фізичних, а й психологічних травм. Повернувшись із зони проведення

Секція 4. Проблеми соціальної реабілітації та медичного забезпечення в сучасних умовах

антитерористичної операції, військовослужбовці потребують адаптації до мирного життя, що, у свою чергу, ускладнюється чисельними соціально-психологічними проблемами.

Реабілітаційна робота (від лат. *rehabilitatio* – відновлення) має декілька складових: медичну, психологічну, соціальну. Всі складові взаємопов'язані та повинні забезпечуватися комплексом реабілітаційних заходів. Адже, медична реабілітація (відновлює лікування з метою запобігання інвалідності), яка спрямована на досягнення психічної, соціальної, економічної, професійної повноцінності людини, переслідує таку ж саму мету як і соціально-психологічна реабілітація – відновлення психічних і фізичних сил організму задля забезпечення соціальної інтеграції індивіда в суспільне середовище [2].

Участь у проведенні антитерористичної операції на Сході України українських військовослужбовців, які морально не готові до бойових дій, стає причиною посттравматичних стресових розладів. Варто відмітити, що війна, як і будь-яка інша діяльність, висуває свої вимоги до особистості, і не кожна людина їм відповідає за своїми психологічними, фізичними і духовними якостями [2]. Крім того, воєнна діяльність вимагає кваліфікованої підготовки, оскільки від неї залежить не лише професійне виконання завдань, а і власне життя військовослужбовця та його товаришів.

Військовий конфлікт на Донбасі, як локальний відрізняється тим, що соціоекономічна сфера всього українського суспільства не змінюється. Громадяни України діляться на учасників воєнних дій та неучасників. Більше того, громадська думка щодо дій військовослужбовців, в основному, формується мирним населенням, неучасниками АТО. Сприйняття локального воєнного конфлікту, ціннісні орієнтації по відношенню до нього, соціальні очікування військовослужбовців і мирного населення можуть суттєво відрізнятись.

Характеристика антитерористичної операції і суспільна реакція на неї можуть посилити посттравматичні стресові розлади у військовослужбовців і, як наслідок, викликати дезадаптацію у мирному житті.

Дезадаптація особистості виникає на ціннісному, психологічному, соціальному рівнях. Відбувається зміна соціального статусу військовослужбовця, який на війні є професіоналом, від якості роботи якого залежить результат війни, до того ж його місія почесна і відповідальна, так як від нього залежить перемога і доля всієї країни [3]. При поверненні до звичайного мирного життя, враховуючи те, що його військовий досвід більше не потрібен і його застосовувати неможливо, він виявляється неконкурентоспроможним на ринку праці, що змушує його займатися некваліфікованою працею, а часом вдаватись до правопорушень, оскільки в «силовій сфері» він відчуває себе більш впевнено, ніж в «інтелектуальній» [2]. Зміни особистісних рис можуть стати перепоною для налагодження комунікацій в умовах миру, викликаючи соціальну ізоляцію, контакти підтримуються лише з «бойовими товаришами».

Девіантна поведінка військовослужбовців часто проявляється як в насильстві по відношенню до інших, так і в аутоагресії, що може характеризуватися ризикованими діями, суїцидальними спробами тощо [4].

Отже, посттравматичний синдром, що є наслідком перебування військовослужбовця в бойових умовах і суттєво впливає на перебіг психічної

діяльності особистості, є не лише індивідуальною проблемою, а й соціальною. Оскільки на його розвиток та глибину травмування має вплив суспільне ставлення до військового конфлікту.

ЛІТЕРАТУРА

1. Втрати силових структур внаслідок російського вторгнення в Україну [Електронний ресурс]. – Вікіпедія : Вільна енциклопедія [Сайт]. – Режим доступу : <https://uk.wikipedia.org/wiki>.
2. Тополь О. В. Соціально-психологічна реабілітація учасників антитерористичної операції / О. В. Тополь // Вісник Чернігівського національного педагогічного університету. Серія : Педагогічні науки. – 2015. – Вип. 124. – С. 230–233.
3. Соціально-психологічні складові соціальної роботи з учасниками бойових дій : (методичний посібник) / Г. І. Ломакін. – Х. : Оберіг, 2014. – 168 с.
4. Гриб А. Є. Соціальна дезадаптація учасників бойових дій та особливості її профілактики та психокорекції // актуальні питання методичної психології.

ОСОБИСТА БЕЗПЕКА РЯТУВАЛЬНИКА ПРИ НАДАННІ ДОМЕДИЧНОЇ ДОПОМОГИ В НАДЗВИЧАЙНИХ СИТУАЦІЯХ

Чичка В. І.

НК – Куліца О. С., канд. тех. наук

*Черкаський інститут пожежної безпеки імені Героїв Чорнобиля
Національного університету цивільного захисту України*

Стихійні лиха, аварії, катастрофи можуть викликати масові ураження. Унаслідок цього можливі різні травми – струси, переломи, стискання окремих частин тіла, поранення живота, грудної клітки, голови тощо. Пожежі можуть викликати опіки всіх ступенів разом з травмами. Аварії на хімічно і радіаційно небезпечних об'єктах можуть призвести до ураження великої кількості населення, що проживає поблизу цих об'єктів, якщо не будуть вжиті термінові заходи захисту.

Наслідком практично будь-яких надзвичайних ситуацій є травмування людей. Ніхто не може надавати першу медичну допомогу, окрім медиків. Та допомога, яку надають, приміром, очевидці на місці аварії, називається домедичною.

Комплекс невідкладних дії та організаційних заходів, спрямованих на врятування та збереження життя людини у невідкладному стані та мінімізацію наслідків впливу такого стану на її здоров'я, що здійснюються на місці події особами, які не мають медичної освіти, але за своїми службовими обов'язками повинні володіти основними практичними навичками з рятування та збереження життя людини, яка перебуває у невідкладному стані, та відповідно до закону

*Секція 4. Проблеми соціальної реабілітації та медичного забезпечення
в сучасних умовах*

зобов'язані здійснювати такі дії та заходи називається домедичною допомогою[1].

Це важливо знати для розуміння обсягу прав та обов'язків. По-перше, є люди, яких зобов'язують вміти і надавати допомогу їхні професії: лікарі, фармацевти, бортпровідники, поліцейські, співробітники служби надзвичайних ситуацій та інші. По-друге, деякі дії дозволено робити тільки медикам, наприклад, маніпуляції зі шприцами. Ази першої домедичної варто знати всім, адже саме до приїзду медиків часто спливає дорогоцінний час, коли можна врятувати життя чи не допустити погіршення стану. Надання постраждалим своєчасної та кваліфікованої домедичної допомоги є професійним обов'язком рятувальників.

До невідкладних заходів щодо порятунку постраждалого належать: визначення стану потерпілого, постановка передбачуваного діагнозу, відновлення прохідності дихальних шляхів, проведення штучного дихання, зовнішнього масажу серця, зупинка кровотечі, іммобілізація місця перелому (наприклад, наклавши шину або пов'язку).

Обов'язковою умовою проведення домедичної допомоги є оцінка ситуації і забезпечення безпеки потерпілих і рятувальників, припинення дії вражаючих факторів, транспортування потерпілого в безпечне місце, вибір стратегії проведення домедичної допомоги, надання домедичної допомоги, інформування спеціальних служб і родичів потерпілого про те, що трапилося, постійний контроль за станом потерпілого, транспортування його до лікувального закладу або додому [2].

При наданні домедичної допомоги рятувальники повинні діяти спокійно, впевнено, вміло, чітко, швидко, рішуче, холоднокровно, професійно, безпечно, дотримуючись правильної послідовності своїх дій. Обов'язковою є постійний контроль за станом потерпілого і своїми діями. При наданні домедичної допомоги не можна допускати дій, в результаті яких постраждалому стане гірше. Найбільш складною є ситуація, коли є кілька постраждалих. У цьому випадку домедична допомога повинна бути надана спочатку тим, хто знаходиться в несвідомому стані, а потім усім іншим.

В процесі надання домедичної допомоги стан потерпілого може погіршитися, незважаючи на своєчасність і правильність її проведення. Також потерпілий може померти. Ця обставина не повинно стати причиною докорів сумління і відмови від допомоги іншим постраждалим.

При наданні домедичної допомоги рятувальники повинні постійно контролювати пульс і дихання потерпілого, а в разі їх зупинки негайно приступити до проведення реанімаційних заходів.

Не можна залишати потерпілого одного. У рятувальників, особливо у новачків, стан постраждалих, їх зовнішній вигляд, травми, кров можуть викликати хвилювання, переляк, розгубленість, паніку, депресію. Все це призводить до небажаних дій рятувальників при наданні допомоги, в тому числі замішання, поспіх, помилки, що в кінцевому підсумку відбивається на погіршенні стану потерпілого, зниження ефективності домедичної допомоги, погіршенні процесу одужання [3].

Обов'язковою умовою надання домедичної допомоги є особиста безпека рятувальника, оскільки існує реальна небезпека травмування, інфекційного зараження, емоційного розладу, перевтоми. Для забезпечення особистої безпеки рятувальникам необхідно зробити щеплення від гепатиту В, правця, дифтерії,

використовувати індивідуальні засоби захисту (герметичні рукавички, халат, пов'язки, протигаз), постійно тренуватися і брати участь в навчаннях. Найчастіше надання домедичної допомоги пов'язано з болем, кров'ю, стражданням потерпілих. У цій ситуації необхідно контролювати свої емоції, діяти вміло і впевнено. Після завершення роботи з надання домедичної допомоги слід здійснити заходи особистої гігієни: вимити руки, умитись, привести в порядок одяг.

ЛІТЕРАТУРА

1. Закон України від 05.07.2012 року №5081-VI «Про екстрену медичну допомогу».
2. Д. Спригінгс, Дж. Чамберс. Екстренная медицина. Пер. с англ./ Под ред. Д. Спригінгс – М: Мед. лит., 2008 – 544 с., ил.
3. Учебник спасателя / С. К. Шойгу [и др.]; под общ. ред. Ю. Л. Воробьева. – 2-е изд., перераб. и доп. – Краснодар: Сов. Кубань, 2002. – 528с.

ОСОБЛИВОСТІ СОЦІАЛЬНОЇ РЕАБІЛІТАЦІЇ ДІТЕЙ З ОБМЕЖЕНИМИ МОЖЛИВОСТЯМИ

Шоріс Н. Ю.

НК – Міненко О. В., канд. філол. наук, доцент

Черкаський інститут пожежної безпеки імені Героїв Чорнобиля

Національного університету цивільного захисту України

На сьогодні, кількість осіб, які мають функціональні обмеження зростає, оскільки викоренити інвалідність, як явище неможливо. Суспільство повинно спрямувати зусилля на те, щоб ці люди стали повноцінними членами суспільства, розділяли людські цінності, реалізовували свої інтереси відповідно до власних потреб.

Інвалідністю називають соціальною недостатністю, внаслідок обмеження життєдіяльності людини, яка викликана порушенням здоров'я зі стійким розладом функцій організму, що призводить до необхідності соціального захисту і допомоги. Умовно, інвалідність можна поділити на такі види:

- інвалідність є набутою чи вродженою;
- інвалідність є тимчасовою чи пожиттєвою;
- залежні чи незалежні від людини причини набуття інвалідності [1, 54].

В залежності від того чи інвалідність є тимчасовою чи пожиттєвою, людина з обмеженими можливостями буде мислити по-різному. У першому випадку всі її зусилля будуть спрямовані на якнайшвидше одужання. У другому випадку перед людиною стоїть завдання підтримки життєдіяльності, реабілітації та навчитися подальше жити у нових для себе умовах.

Воля є невід'ємною частиною психічного процесу свідомої та цілеспрямованої регуляції людиною своєї діяльності та поведінки з метою досягнення поставлених цілей. Не можна однозначно стверджувати, що люди з обмеженими можливостями більш вольові, ніж звичайні люди. Відмінність полягає у тому, що люди з обмеженими можливостями, які мають слабку волю, не борються за своє існування, або вмирають, чи лежать закриті без нормального

спілкування у своїх домівках. Вони ніби викреслені із буденного життя інших людей. В той же час людина з обмеженими можливостями, яка має сильну волю, щодня змушена прикладати вольові зусилля для виконання дій, на які звичайна людина навіть не звертає уваги [3]. Для такої людини, кожний прожитий день – є вчинком, перемогою над хворобою та над собою. За цими словами стоїть постійна боротьба за життя, щоденна реабілітація, що включає в себе як і фізичні вправи, так і постійний контроль за емоціями, харчовим та водним режимом, суворі обмеження негативних звичок, дотримання здорового способу життя.

Метою соціальної реабілітації є відновлення соціального статусу дитини, забезпечення соціальної адаптації у суспільстві, досягнення певної соціальної незалежності. Неодмінною умовою соціальної реабілітації вважають активну роботу над собою та соціальною досконалістю.

Реабілітаційні програми можна поділити за такими напрямками:

- психологічним, що передбачає психологічну підтримку людини з обмеженими можливостями. Основними завданнями таких проєктів є відновлення та розвиток інтелектуальних функцій людини, її емоційного стану, навичок психічної саморегуляції, комунікативної культури;
- соціально-культурним, який передбачає активізацію та розвиток творчого потенціалу дітей і дорослих, засвоєння ними цінностей культури та мистецтва;
- професійним, що орієнтується на навчання інваліда трудовим навичкам, поглиблення його професійних знань та знаходження для нього посиленої роботи;
- соціально-реабілітаційним, що має на меті вирішення завдань соціалізації особистості з обмеженими можливостями [2, 78].

Головна проблема дитини з обмеженими можливостями полягає у порушенні її зв'язку зі світом, в обмеженій мобільності, недостатності контактів з однолітками та дорослими, в обмеженому спілкуванні з природою, недоступності низки культурних цінностей, а іноді і елементарної освіти. Ця проблема є слідством не тільки суб'єктивного чинника, яким є стан фізичного і психічного здоров'я дитини, але й наслідком соціальної політики та сталої суспільної свідомості, які санкціонують існування недоступного для інваліда архітектурного середовища, громадського транспорту, соціальних служб.

Держава повинна не тільки надати дитині, яка має інвалідність, певні пільги та привілеї, вона повинна піти назустріч її соціальним потребам і створити систему соціальних служб, що дозволяють б згладжувати обмеження, які заважають процесам її соціалізації та індивідуального розвитку.

Таким чином, проблеми людей з функціональними обмеженнями можуть бути вирішені настільки, наскільки суспільство готове змінити своє ставлення до людей, які мають певні вади, щоб включити їх в соціальне життя.

ЛІТЕРАТУРА

1. Комплексна реабілітація інвалідів: Навчальний посібник для студ. Вищ. Учеб. Закладів / Т.В. Зозуля, Є.Г. Свистунова, В.В. Чешехіна; під ред. Т.В. Зозулі. - М.: "Академія", 2005. - 304 с.
2. Холостова Є.І., Дементьєва Н.Ф. Соціальна реабілітація: Навчальний посібник. 2-е вид. - М.: "Дашков і К", 2003 - 340 с.
3. Соціально-побутова реабілітація інвалідів // Internet resour z e: [http // www. Sci. Aha. Ru](http://www.Sci. Aha. Ru).

ОСОБЛИВОСТІ ДЕВІАНТНОЇ ПОВЕДІНКИ ПРАЦІВНИКІВ СЛУЖБИ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ

Горобець К. К.

НК – Фомич М. В., канд. психол. наук, доцент

Черкаський інститут пожежної безпеки імені Героїв Чорнобиля

Національного університету цивільного захисту України

Нажаль, не кожна людина, що вступає до лав служби цивільного захисту може успішно адаптуватися до умов службово-професійної діяльності. Значна кількість осіб на початку службової діяльності відчуває значні труднощі в адаптації, що спричиняє не лише проблеми міжособистісних стосунків, неприйняття службової дисципліни та низьку ефективність професійної діяльності, але й порушення здоров'я, зокрема психічного.

Сьогодні проблема збереження психічного здоров'я працівників служби цивільного захисту відноситься до розряду найбільш актуальних. Професійна діяльність працівників зазначеної категорії, яка носить екстремальний характер, сама по собі накладає значний відбиток на психіку, а коли до цього додати негативні процеси, які відбуваються в суспільно-політичному житті країни, то ризик втрати чи порушення психічного здоров'я зростає у декілька разів. Тому нині, особлива увага психологами ДСНС приділяється виявленню психічних розладів та змін, що займають проміжне положення між психічною нормою та пограничною психічною патологією.

У цьому відношенні особливий інтерес являє вивчення різних форм та причин девіантної поведінки працівників служби цивільного захисту.

Термін «девіантна поведінка» походить від латинського *deviatio* – відхилення [1]. Отже, людина з девіантною поведінкою поводить себе не так, як усі, її поведінка відрізняється від звичної, прийнятної для оточуючих.

Девіантна поведінка працівників зазначеного складу охоплює значний діапазон проявів – від вчинків, що порушують стереотипні уявлення про поведінку взагалі, а також норми та вимоги наказів і статутів, аж до кримінальних дій.

У вітчизняній психологічній літературі девіантна поведінка працівників ДСНС України зазвичай класифікується так [2]:

– делінквентна поведінка: полягає у здійсненні працівником незначних порушень. До основних видів делінквентної поведінки працівників служби цивільного захисту можна віднести: самовільне залишення розташування підрозділу під час несення служби, нестатутні взаємовідносини, ухилення від навчально-професійної діяльності та ін.;

– адиктивна поведінка: полягає у зловживанні різними речовинами, що змінюють психічний стан працівника, зокрема алкоголем, легкими наркотиками. Термін «адиктивна поведінка» працівників служби цивільного захисту позначає початковий етап залежності від психоактивних речовин, який передуює алкоголізму, наркоманії чи токсикоманії. До адиктивної поведінки деякі дослідники також додають гемблінг – залежність від азартних та комп'ютерних ігор;

Секція 4. Проблеми соціальної реабілітації та медичного забезпечення в сучасних умовах

– аутодеструктивна поведінка: полягає у різноманітних відхиленнях від медичних і психологічних норм, загрожує цілісності й розвитку особистості працівника. Насамперед йдеться про суїцидальну поведінку, яка поміж самого суїцидально акту також включає суїцидальний замах, спроби та прояви.

Представлений розгляд психологічного підходу до класифікації девіантної поведінки працівників служби цивільного захисту дає змогу усвідомити складність і багатогранність цього явища та необхідність різних підходів до корекції вищевказаних відхилень.

Відповідно до різних концепцій прояви девіантної поведінки особистості, зокрема і особистості працівника служби цивільного захисту, розглядаються як наслідок досить різноманітних причин [3]: біологічних (наслідки спадковості, порушення роботи ферментативної та гормональної систем організму), соціально-педагогічних (засвоєння неадекватних форм поведінки батьків, недоліки шкільного виховання), соціально-культурних (зниження морально-етичного рівня суспільства, поширення кримінальної субкультури, руйнування духовних цінностей, пропаганда в засобах масової інформації насильницьких та безвідповідальних стереотипів поведінки), особистісно-індивідуальних (внутрішні конфлікти, неадекватність самооцінки, відсутність або вкрай низький рівень розвитку рефлексії) тощо.

Отже, підсумовуючи зазначимо, що вищевказана проблема нині є досить актуальною та на жаль недостатньо розробленою у площині як порушених питань, так і загалом профілактики девіантної поведінки серед працівників служби цивільного захисту, щодо до останнього слід відмітити, що ефективна профілактика девіацій можлива лише при об'єднанні зусиль різних спеціалістів: психологів, працівників виховних структур та безпосередніх начальників особливо на етапі адаптації до службово-професійної діяльності молодих працівників.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бондарчук О.І. Психологія девіантної поведінки: курс лекцій / О.І. Бондарчук. – К. : МАУП, 2006. – 88 с.
2. Кризова психологія : [навч. посіб.] / [Александров Ю.В., Гонтаренко Л.О., Євсюков О.П. та ін.] ; за ред. О.В. Тімченка. – Х. : НУЦЗУ, КП «Міська друкарня», 2010. – 383 с.
3. Охременко О.Р. Девіантна поведінка військовослужбовців / О.Р. Охременко. – К. : ВГІ НАОУ, 2000. – 71 с.

УТОЧНЕННЯ КОНЦЕНТРАЦІЇ НЕБЕЗПЕЧНИХ РЕЧОВИН ДЛЯ ПІДТРИМКИ ПРИЙНЯТТЯ РІШЕНЬ ПРИ ЛІКВІДАЦІЇ АВАРІЇ

Куркурін Б. П., Торговець Р. О.

НК – Землянський О. М., канд. тех. наук

Черкаський інститут пожежної безпеки імені Героїв Чорнобиля

Національного університету цивільного захисту України

За даними Центру пожежної статистики Міжнародної асоціації пожежно-рятувальних служб щороку в світі на кожні сто тисяч населення виникає близько 200 пожеж, внаслідок яких гине 2 особи. Всього за 19 років ведення спостережень трапилося 74 млн. пожеж, на яких загинуло 900 тис. осіб. При цьому статистика стосується лише 40–50 % населення планети. Проблема попередження і ліквідації пожеж актуальна в Україні. В останні роки відмічається значний ріст кількості пожеж та тяжкості наслідків і зберігається один з найбільших показників гибелі людей на 100 тис. населення в світі.

З метою встановлення можливості вибуху пароповітряного чи газоповітряного середовища використовують значення нижньої та верхньої концентраційної межі займання. Для запобігання вибухам на об'єктах, де існує така небезпека, встановлюють спеціальні системи, які постійно здійснюють моніторинг концентрації вибухонебезпечної речовини та відповідним чином інформують персонал про виникнення небезпечної ситуації. Одним з основних елементів таких систем є датчики концентрації речовини (речовин), які розміщуються на території (приміщеннях) в місцях можливого утворення концентрацій ВН ГПС або на певній відстані один від одного. Принцип роботи системи попередження вибуху полягає у постійному контролі концентрації вибухонебезпечної газоповітряної суміші і подачі сигналів попередження при досягненні певного критичного значення, як правило, меншого за нижню концентраційну межу займання. Такий підхід дозволяє встановити факт виникнення аварії, але водночас не дає повної інформації про параметри вибухонебезпечного середовища, що утворилося.

Відразу після надходження перших даних про факт виникнення аварії на основі відомих і передбачуваних експертами параметрів отримують прогнозоване значення концентрації ВН ГПС. Далі встановлюють розміри можливих зон з концентраціями в межах між нижньою і верхньою концентраційною межею займання та розраховують наслідки можливого вибуху. На основі отриманих даних відповідальні особи приймають відповідні управлінські рішення для запобігання вибуху, попередження людських жертв та зменшення матеріальних збитків у разі вибуху, тощо.

Через деякий проміжок часу Δt заданий експертом, з урахуванням обмежень (А), порівнюють прогнозоване значення концентрації та значення отриманні від газоаналізаторів. Якщо $(C_{вим} - C_{прог})^2 \leq \varepsilon$ де $C_{вим}$ – вимірне значення, $C_{прог}$ – ідентифіковане значення, ε – позитивне задане число, то результати прогнозування відповідають реальній ситуації, що склалася на об'єкті. В протилежному випадку, коли $(C_{вим} - C_{прог})^2 > \varepsilon$ можна зробити висновок, що

*Секція 4. Проблеми соціальної реабілітації та медичного забезпечення
в сучасних умовах*

значення одного або декількох параметрів, використаних при прогнозуванні, не відповідають реальній обстановці.

Для уточнення значень параметрів будемо використовувати евристики:

1. Значення концентрації ВН ГПС, межі розповсюдження ВН ГПС при зміні температури на невелике значення $T \pm \Delta T$ суттєво не зміниться ($\Delta T \in (0,5), ^\circ\text{C}$).

2. Зменшення швидкості вітру приводить до збільшення концентрації ВН ГПС у точці виміру й збільшення зони поширення.

3. Зменшення ступеня заповнення резервуара приводить до зменшення концентрації ВН ГПС у зоні поширення.

4. Зменшення діаметра отвору розгерметизації зменшує значення концентрації ВН ГПС и у зоні поширення.

5. Зменшення висоти отвору приводить до збільшення концентрації ВН ГПС у зоні поширення.

Останні три евристики можна звести до однієї. Якщо в резервуарі була менша кількість горючої речовини, або діаметр отвору розгерметизації був менше, або висота отвору розгерметизації була вище, то концентрація ВН ГПС буде менш передбачуваною.

Запропонований підхід може бути використаний для уточнення початкових значень параметрів аварії, що дозволить покращити й об'єктивізувати процес прийняття рішень.

ЛІТЕРАТУРА

1. Snytyuk V.E. The method of parametric optimization of the model reflecting the level of concentrated hazardous chemicals in post-accident period / V.E. Snytyuk, O.N. Zemlianskyi // Nauka i Studia. –Polska, Przemyśl: Sp. z o.o. «Nauka i studia». – 2013. – № 42 (110). – С. 26-33.

2. Zemlianskyi O. Parametric identification for model of a chemical hazardous substance concentration using soft computing / O. Zemlianskyi, V. Snytyuk // International Journal Information Technologies & Knowledge. – Bulgaria, Sofia: Institute of Information Theories and Applications FOI ITHEA. – 2013. – Vol. 7/4. – P. 337-346.

Наукове видання

«Організаційно-управлінські, економічні, психолого-педагогічні аспекти забезпечення діяльності Єдиної державної системи цивільного захисту (ЄДСЦЗ)»

МАТЕРІАЛИ

**III Всеукраїнської науково-практичної конференції курсантів і студентів
15 березня 2018 року**

*За зміст вміщених у збірнику матеріалів відповідальність несуть автори.
Тези друкуються зі збереженням авторської орфографії та пунктуації.*

Організаційно-управлінські, економічні, психолого-педагогічні аспекти забезпечення діяльності Єдиної державної системи цивільного захисту (ЄДСЦЗ): Матеріали III Всеукраїнської науково-практичної конференції курсантів і студентів. – Черкаси: ЧІПБ імені Героїв Чорнобиля НУЦЗ України, 2018. – 252 с.

Підписано до друку 21.02.2018 р.
Ум. друк. арк. 15,5. Обл.-вид. арк. 16,2. Тираж 30 прим. Зам. № 14.
Черкаський інститут пожежної безпеки імені Героїв Чорнобиля
Національного університету цивільного захисту України